

การวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคกริก

นางสาวปัทมา เสียงประเสริฐ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

AN ANALYSIS OF CHANOK SAGARIK'S PERSPECTIVES AND THAI MUSICAL
TRANSMISSION METHODS

Miss Papitchaya Seangprasert

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Music Education

Department of Art, Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทย

ของครูชนก สาคริก

โดย

นางสาวปัทมา เสี่ยงประเสริฐ

สาขาวิชา

ดนตรีศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ดร.ตนิญา อุทัยสุข

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ดร.ตนิญา อุทัยสุข)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ อรวรรณ บรรจงศิลป์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

5383351627 : MAJOR MUSIC EDUCATION

KEYWORDS: PERSPECTIVES / TRANSMISSION METHODS / THAI MUSICAL / CHANOK SAGARIK

PAPITCHAYA SEANGPRASERT: AN ANALYSIS OF CHANOK SAGARIK'S PERSPECTIVES AND THAI MUSICAL TRANSMISSION METHODS. ADVISOR: DNEYA UDTAISUK, Ph.D., 177 pp.

The objectives of the present study are 1) to study the background and identity of Chanok Sagarik, and 2) to analyze perspectives and the Thai musical transmission methods of Chanok Sagarik by qualitative research with data collected from documents, articles and interviews. The data were interpreted, inferentially concluded and presented in written form.

The results are that 1) Chanok Sagarik was a descendant of the Silpabanleng family and was passed on the tradition of teaching and sense of morality from his family. This gave Chanok Sagarik a unique personality, interest and teaching style. 2) The perspectives and Thai musical transmission methods of Chanok Sagarik are divided into 3 parts. First is behavior, which refers to dedication and doing one's best in work without expecting anything in return and in a socially responsible manner. For him, the process involved being a role model, promoting music, producing online materials, practicing Dharma, and establishing the Luangpraditphairor Foundation. Second is teaching which is divided into conservation i.e. passing on Thai music to children, preserving the past generations' knowledge and customs by creating Thai musical cartoons, conserving Luangpraditphairor's songs and the nine-musical note system, and organizing the Wai Khru (paying respect to teachers) ceremony. The other aspect of teaching is development by changing the way to present Thai music to society through media and technology by adapting other musical instruments for Thai songs, developing teaching materials with technology, developing techniques and teaching styles, writing songs, and developing textbooks, articles and documents. Third is developing competent, good and happy Thai musical instrument learners. Competent students are developed by combining different teaching styles using a variety of materials appropriate for the learners. These train students to master the understanding and pass on their knowledge. Good students are developed by teaching manners, morality, and appreciation of the value of music and culture. Happy students are developed by emphasizing the learner's enjoyment, relaxation, warmth, and attachment.

Department: Art, 176 Education

Student's Signature .....

Advisor's Signature .....

Field of Study: Music Education

Academic Year: 2013

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากครูชนก สาคกริก ผู้เป็นต้นแบบ และเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้และเป็นผู้ให้ข้อมูลต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการศึกษา เป็นผู้อบรมสั่งสอน ให้ความรู้ คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและขอกราบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ตนิญา อุทัยสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้แนะนำ ตรวจสอบแก้ไข และให้คำปรึกษากับผู้วิจัยในทุกๆ เรื่อง ทั้งยังคอยให้กำลังใจกับผู้วิจัยตลอดการทำวิทยานิพนธ์ อีกทั้งเป็นผู้อบรมสั่งสอนหลักการทำงานและการจัดการที่ดีให้กับผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์ ผู้ให้การอบรมสั่งสอนในด้านการเรียนการสอนดนตรี การวิจัยทางดนตรีที่ดีเสมอมา และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ อรรพรรณ บรรจงศิลป์ ผู้ให้ความกรุณาในการทำวิทยานิพนธ์และเป็นคณะกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุลและอาจารย์ ดร.สนอง คลังพระศรี ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ พร้อมให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการวิจัย และขอขอบคุณ ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนในมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างมาก

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อปรีชา เสียงประเสริฐ คุณแม่พิไลวรรณ เสียงประเสริฐ ที่เป็นกำลังใจ และสนับสนุนทางด้านการศึกษที่ดีของผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณ นายวัฒนา อ่อนสำลี ที่เป็นผู้ช่วยในการตรวจสอบและการทำรูปเล่มของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้าย ขอกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนและบ่มเพาะผู้วิจัยให้ ผู้วิจัยมีความรู้ ความสามารถในทุกๆด้าน ที่ทำให้ผู้วิจัย ได้เกิดการเรียนรู้และสมารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
หน้า.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฏ
หน้า.....	ฏ
สารบัญแผนภาพ.....	ฐ
หน้า.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
ตอนที่ 1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรี.....	5
1.1 แนวคิดและหลักการสอนดนตรี.....	6
1.2 วิธีการสอนดนตรี.....	8
1.3 สื่อการเรียนการสอนดนตรี.....	10
1.4 การวัดและประเมินผลทางดนตรี.....	12
ตอนที่ 2 การถ่ายทอดดนตรีไทย.....	13
2.1 คุณสมบัติที่ดีของครูดนตรี.....	14
2.2 คุณธรรม จริยธรรมกับการสอนดนตรีไทย.....	16
2.3 ลักษณะและวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทย.....	18

2.4 กระบวนการรับศิษย์และฝึกหัดดนตรีไทย	20
ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	25
ชั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
ชั้นที่ 2 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)	26
ชั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	27
ชั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
ชั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล.....	30
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
ตอนที่ 1 ชีวิตประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาคกริก	31
1.1 ชีวิตประวัติของครูชนก สาคกริก	31
1.1.1 การสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทย	32
1.1.2 การปลูกฝังจากครอบครัว	38
1.2 ความเป็นตัวตนของครูชนก สาคกริก	45
1.2.1 ความสนใจเฉพาะตัว.....	46
1.2.2 บุคลิกและลักษณะเฉพาะตน	50
1.2.3 ความเป็นครู	53
ตอนที่ 2 ทักษะมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคกริก	58
2.1 ทักษะมิติและกระบวนการถ่ายทอดด้านการปฏิบัติตน	59
2.1.1 ทักษะมิติด้านการปฏิบัติตน	59
2.1.2 กระบวนการถ่ายทอดด้านการปฏิบัติตน	62
2.2 ทักษะมิติและกระบวนการถ่ายทอดด้านการสอนดนตรีไทย	67
2.2.1 ทักษะมิติด้านการอนุรักษ์ดนตรีไทย	68
2.2.2 กระบวนการถ่ายทอดด้านการอนุรักษ์ดนตรีไทย.....	69
2.2.3 ทักษะมิติด้านการพัฒนาดนตรีไทย	73
2.2.4 กระบวนการถ่ายทอดด้านการพัฒนาดนตรีไทย	75

2.3 ทักษะและกระบวนการถ่ายทอดด้านการพัฒนาผู้เรียน	83
2.3.1 ให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งในด้านทักษะดนตรีไทย.....	83
2.3.2 ให้ผู้เรียนเป็นคนดี.....	94
2.3.3 ให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างมีความสุข.....	100
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	105
สรุปผลการวิจัย	105
อภิปรายผล	113
ข้อเสนอแนะ	115
ภาคผนวก.....	117
ภาคผนวก ก. คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.....	118
ภาคผนวก ข. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	120
ภาคผนวก ค. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	122
ภาคผนวก ง. ประวัติครูชนก สาศริก	131
ภาคผนวก จ. บทสัมภาษณ์ครูชนก สาศริก	136
ภาคผนวก ฉ. บทสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง.....	154
รายการอ้างอิง	173
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	177

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แผนการเก็บข้อมูล	30
-----------------------------------	----

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 ครูชนก สาคกริก	33
ภาพที่ 2 งานไหว้ครูบ้านบาตร พ.ศ.2485	34
ภาพที่ 3 ครูชนก สาคกริก บรรเลงดนตรีร่วมกับครูบรรเลง สาคกริก และคุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง.....	36
ภาพที่ 4 ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) และครอบครัว	37
ภาพที่ 5 ครูชนก สาคกริก ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆให้กับลูกศิษย์.....	51
ภาพที่ 6 การแสดงดนตรีในรายการสังคีตสรายุรมย์.....	63
ภาพที่ 7 การแสดงดนตรีในงาน ASEAN Smart Teen.....	63
ภาพที่ 8 ตัวอย่างปกสื่อบันทึกเสียงโดยการควบคุมของครูชนก สาคกริก.....	64
ภาพที่ 9 ครูชนก สาคกริก ดำเนินรายการวิทยุรตนตรี.....	64
ภาพที่ 10 หนังสืออุปมา-อุปไมย ในธรรมะ.....	65
ภาพที่ 11 อุปมา-อุปไมย ฉบับออนไลน์.....	66
ภาพที่ 12 ที่ตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)	66
ภาพที่ 13 ตัวอย่างการ์ตูนดนตรีไทย	70
ภาพที่ 14 ตัวอย่างโน้ตเดี่ยวขิมเพลงลาวแพน	71
ภาพที่ 15 ตัวอย่างโน้ตตัวเลข 9 ตัว เพลงนวลลักษณ์.....	72
ภาพที่ 16 พิธีไหว้ครูดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง).....	73
ภาพที่ 17 การนำเครื่องดนตรีต่างชาติมาบรรเลงเพลงไทย	76
ภาพที่ 18 การบรรเลงวงเพลงไทยไอแพด	77
ภาพที่ 19 การสอนโดยวิชชูปอร์ด	78
ภาพที่ 20 ซอฟต์แวร์ประดิษฐไพเราะ	79
ภาพที่ 21 ซอฟต์แวร์ฝึกตีขิมด้วยระบบโปรแกรมมินิโดวส์(พิณผีเสื้อ)	79
ภาพที่ 22 ซอฟต์แวร์ฝึกตีระนาดเอก	80
ภาพที่ 23 เครื่องจังหวะไทย.....	80
ภาพที่ 24 ตัวอย่างแบบฝึกไล่มือในการตีขิม	81
ภาพที่ 25 การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	85
ภาพที่ 26 การจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่ม	86
ภาพที่ 27 ฝึกให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด	87
ภาพที่ 28 การฝึกทักษะทางด้านจังหวะและการขับร้อง	89
ภาพที่ 29 การฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ถ่ายทอดได้.....	94

ภาพที่ 30 บรรยากาศในช่วงเวลาพักการเรียน..... 101

ภาพที่ 31 การเรียนดนตรีอย่างมีความสุข 103

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	24
แผนภาพที่ 2 กรอบดำเนินการวิจัย	26
แผนภาพที่ 3 ชีวิตประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาคริก	57
แผนภาพที่ 4 ทศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก	104
แผนภาพที่ 5 สรุปการวิเคราะห์ทศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก ..	112

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรีไทย เป็นวัฒนธรรมไทยด้านหนึ่งซึ่งมีประวัติและพัฒนาการมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นชาติไทยและสามารถสะท้อนภาพยุคสมัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทยได้เป็นอย่างดี ดนตรีไทย เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีโครงสร้างและระเบียบแบบแผนเป็นของตนเอง เช่น เครื่องดนตรี วงดนตรี บทเพลง คีตกวี บทบาทและโอกาสในการบรรเลง วิธีปฏิบัติเครื่องดนตรี (นภดล ทิพย์รัตน์, 2544) ซึ่งแบบแผนต่างๆเหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญทางด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชาติไทยได้เป็นอย่างดี

ในอดีต ไม่ว่าจะเป็นวิชาการแขนงใดของไทย ล้วนแต่อยู่ในลักษณะการสืบทอดวิชาการโดยระบบมุขปาฐะทั้งสิ้น การสืบทอดความรู้ทางดนตรีไทย ถือว่าเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งในวัฒนธรรมของชาติไทย ใช้วิธีการสืบทอดการสอนผ่านการบอกเล่าด้วยปากของครู ที่เรียกว่า มุขปาฐะ มากกว่าการเขียนหรือจดบันทึก โดยใช้การถ่ายทอดจากครูโดยตรง ด้วยวิธีการเลียนแบบจากความทรงจำ(กวิน ทิพย์ บรรยายกิจ, 2545; บุญช่วย โสวัตร, 2539; อานันท์ นาคคง, 2550) ครูจะถ่ายทอดให้ศิษย์ด้วยคำสอน การฝึกฝน ความเชื่อ และพิธีกรรม อันเป็นภูมิปัญญาของครู ความเคารพนับถือครูที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาดนตรีไทยให้แก่ศิษย์ ซึ่งเป็นไปในลักษณะการสอนแบบปากต่อปาก ตัวต่อตัว ทำให้ศิษย์ได้รับการถ่ายทอดจิตวิญญาณและตัวตนของครูไปด้วย ครูจึงเป็นที่เคารพยำเกรงอย่างสูงของศิษย์ (มานพ ถนอมศรีและคณะ, 2546) นอกจากนี้ ยังอาศัยความใกล้ชิดเป็นแรงจูงใจในการปลูกฝัง ซึ่งเริ่มจากบ้าน หรือสถานที่ใกล้บ้าน เช่น วัดที่มีดนตรีไทยบรรเลง เมื่อได้แรงจูงใจหรือได้ยินจนเกิดความเคยชินแล้ว ก็จะทำให้เกิดความสนใจ และไปฝากตัวเป็นศิษย์กับครูดนตรีเพื่อศึกษาหาความรู้ต่อไป (สงบศึก ธรรมวิหาร, 2540) การถ่ายทอดดนตรีไทยในอดีต ไม่ว่าจะเป็นดนตรีไทยหรือดนตรีพื้นเมือง นิยมใช้หลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การชี้แนะ คือ ให้ทำตามที่ครูสั่ง 2) การท่องจำโดยไม่มีการบันทึกเป็นโน้ตและ 3) ยึดมั่นในจารีตประเพณี (สงัด ภูเขาทอง, 2529)

ในด้านแหล่งการเรียนรู้ที่ตัวครูเป็นสำคัญ ซึ่งการสอนดนตรีไทย อาจแบ่งได้เป็นการสอนโดยตรง ได้แก่ การต่อเพลงให้โดยตรง โดยครูจะเรียกมาต่อทั้งวง แต่ละคนจะต้องประจำเครื่องดนตรีของตนเอง เมื่อได้ต่อเพลงแล้วก็ซ้อมให้แม่นยำโดยครูเป็นผู้รับหน้าที่โดยตรง และการสอนโดยอ้อมเป็นการสอนในสถานการณ์จริง เวลาไปบรรเลงตามสถานการณ์นั้นๆ ทำให้ลูกศิษย์ทราบว่า เพลงนั้นใช้เล่นในพิธีใด เรียนรู้จากการอบรมสั่งสอนของผู้ใหญ่และเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งทำให้ศิษย์รับการถ่ายทอดอย่างไม่รู้ตัว (พระยาอนุমানราชชน, 2515 อ้างถึงใน สุวรรณ วังโสภณ, 2547)

ในปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี ความเจริญทางด้านสารสนเทศคมนาคม ทำให้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ สามารถส่งผ่านถึงกันได้อย่างรวดเร็ว กิจกรรมและปัญหาทางสังคม เหตุการณ์บ้านเมือง แฟชั่นการแต่งกาย สิ่งบันเทิงตลอดจนแนวคิดและการกระทำต่างๆ สามารถถ่ายทอดมายังประเทศไทยได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังได้รับวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามา ผสมกับความเจริญทางวัตถุ ทำให้เยาวชนและผู้ใหญ่มี

ค่านิยมทางวัฒนธรรมมากกว่าจิตใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทย ทำให้ศิลปวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง รวมทั้ง ดนตรีไทยที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนผู้คนและหล่อหลอมสังคมถูกทอดทิ้ง (ปัญญา รุ่งเรือง, 2545; สงบศึก ธรรมวิหาร, 2534)

เมื่อสังคมไทยได้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง ดนตรีไทยได้รับเอาแบบแผนในเชิงการบันทึกรงานวิชาการอย่างเป็นระบบ เป็นรูปธรรมมากขึ้น (บุญช่วย โสวัตร, 2539) ทำให้การศึกษา ดนตรีไทยปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงจากอดีตอย่างชัดเจน การศึกษาดนตรีไทยปัจจุบันเข้ามาอยู่ในสถานศึกษา มีการตั้งเป็นหลักสูตรเป็นขั้นๆ เพื่อทำการศึกษ ลักษณะของการศึกษา ลูกศิษย์มีต้องใช้ความพยายามที่จะไปทำการศึกษากับครูที่สำนัก เพราะเมื่อถึงเวลา ครูผู้สอนจะเดินทางมาทำการสอนเอง ในเวลาอันเร่งรีบ (ข้าคม พรประสิทธิ์, 2539) เมื่อดนตรีไทยเข้าสู่ระบบโรงเรียน จึงมีการสอนแบบบรรยายในภาคทฤษฎีและการสอนโดยใช้ความจำ สอนเฉพาะทางของเครื่องดนตรีโดยให้ผู้เรียนตามอย่างครูในภาคปฏิบัติ การสอนดนตรีไทยในปัจจุบัน นอกจากจะสอนเพื่ออาชีพและการเป็นครูดนตรีไทยแล้ว ยังคำนึงถึงพัฒนาการทางดนตรีของผู้เรียนและสมรรถภาพด้านต่างๆ ของผู้เรียนด้วย โดยให้ความสำคัญกับช่วงวัยของผู้เรียนและปรับเปลี่ยนวิธีการและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนมากที่สุด (ปัญญา รุ่งเรือง, 2532; อุทัย ศาสตร์, 2553) นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลทางดนตรีและแนวคิดจากตะวันตกและเข้ามามีบทบาทในดนตรีไทยมากขึ้น เช่น การรวมชุดเพลงไทย การบรรเลงเพลงไทยด้วยเครื่องดนตรีตะวันตก การนำเครื่องดนตรีตะวันตกมาประสมในวงดนตรีไทย และการประสมวงดนตรีไทยแบบใหม่ๆ ซึ่งปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และสอดคล้องกับสังคมมากที่สุด (ปัญญา รุ่งเรือง, 2532)

การเปลี่ยนแปลงของสังคมเหล่านี้ ส่งผลให้บทบาทของครูในสังคมปัจจุบันต้องเกิดการผสมผสานทัศนคติในการที่จะรักษาองค์ความรู้เดิมและปรับเปลี่ยนให้ก้าวทันต่อสังคมมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องหลักการ แนวความคิด จิตวิญญาณแห่งความเป็นครู รูปแบบและวิธีการถ่ายทอด เพื่อให้สอดคล้องกับสังคม รวมทั้งปรับเทคนิค วิธีการสอนที่มุ่งเน้นและคำนึงถึงผู้เรียนมากยิ่งขึ้นด้วย เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรักในดนตรีไทย ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาดนตรีไทยให้อยู่สืบไป

บุคคลที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดดนตรีไทยที่มีผลงานทางด้านการอนุรักษ์และการพัฒนาดนตรีไทยท่านหนึ่ง คือ ครูชนก สาคกริก ครูดนตรีไทยสายตระกูล “ศิลปบรรเลง” มีศักดิ์เป็นหลานตาของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้ศึกษาดนตรีไทยกับคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง (บุตรธิดาของหลวงประดิษฐไพเราะฯ) และจากมารดา คือ ครูบรรเลง สาคกริก ตั้งแต่เยาว์วัย ทำให้มีความรอบรู้ในการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายครบทั้งวง ปัจจุบันเป็นครูผู้สอนดนตรีไทยของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งทำการสอนมาเป็นระยะเวลายาวนานตั้งแต่พ.ศ. 2525 อีกทั้งเป็นครูผู้สอนดนตรีไทยตามสถาบันการศึกษาต่างๆหลายแห่ง เช่น โรงเรียนราชินีบน โรงเรียนวัดบวรนิเวศ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) โรงเรียนอนุบาลเรวัตินมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และชมรมดนตรีไทยธนาคารออมสิน นอกจากนี้ ครูชนก สาคกริก ยังดำรงตำแหน่งและได้รับเชิญจากสถาบันและองค์กรต่างๆอีกมากมาย เช่น เป็นภาคีสมาชิกราชบัณฑิต สำนักศิลปกรรม ประเภทจิตรศิลป์ สาขาศรีวิจิตรศิลป์ เป็นคณะอนุกรรมการจัดทำสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทยของราชบัณฑิตยสถาน เป็นคณะอนุกรรมการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานทางด้านดนตรีไทยของ

ทบวงมหาวิทยาลัย และเป็นผู้ริเริ่มโครงการจัดประกวดดนตรีไทยที่ชื่อว่า “แหวดดนตรี” เพื่อพัฒนา และส่งเสริมศักยภาพและบุคลิกภาพของเยาวชนนักดนตรีไทย เป็นผู้ที่มีผลงานทางด้านสื่อการสอน ด้านการประพันธ์เพลง ด้านการพัฒนาวงดนตรีไทยรูปแบบใหม่ ด้านการเขียนหนังสือตำราฝึกหัดดนตรี ด้านการบันทึกเสียงและด้านการจัดทำเว็บไซต์ดนตรีไทยอีกด้วย (ชมรมดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง), 2554)

ปัจจุบัน ครูชนก สาคกริก ได้ดำเนินการสอนที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) โดยเปิดสอนดนตรีให้กับบุคคลทั่วไปที่สนใจ ใช้การสอนเครื่องสายเป็นหลัก โดยการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อการสอนที่ออกแบบและประดิษฐ์ขึ้นโดยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการพัฒนาวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนให้ตรงกับความสามารถของแต่ละบุคคลด้วยเทคนิคที่คิดค้นขึ้นเฉพาะตัวและพัฒนา ปรับปรุงให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีแนวคิดและตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างชัดเจน การถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการที่กล่าวมานี้เป็นจุดแข็งที่สำคัญสร้างชื่อให้กับชมรมดนตรีไทยฯ มาจนถึงปัจจุบัน (นันทิภา ชันบุญ, 2553; วิมาลา ศิริพงษ์, 2534) ซึ่งทำให้มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ มีลูกศิษย์หลากหลายช่วงวัยและสามารถจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาผู้เรียนได้มาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง

ดังนั้น การศึกษาชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาคกริก ประกอบกับการวิเคราะห์ ด้านทัศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครู ชนก สาคกริก จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอนดนตรีไทยในอดีตและปัจจุบัน อีกทั้งวิธีการที่จะอนุรักษ์และพัฒนาดนตรีไทย เพื่อให้เห็นภาพรวมของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ที่สุด

จากที่กล่าวมาทั้งหมด เห็นได้ว่า ครูชนก สาคกริก เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการสอนดนตรีไทย เป็นนักคิด นักพัฒนาดนตรีไทยที่สมควรนำมาศึกษาในด้านทัศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยเพื่อนำมาเป็นกรณีตัวอย่างของครูผู้ถ่ายทอดดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน อีกทั้งรวบรวมและเผยแพร่ เป็นต้นแบบและเป็นแนวทางที่จะช่วยอนุรักษ์และพัฒนาดนตรีไทยให้มีความเป็นวิชาการ และเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคมมากยิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย

1. ชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาคกริกเป็นอย่างไร
2. ทัศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคกริกเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาคกริก
2. เพื่อวิเคราะห์ทัศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคกริก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยศึกษาในรายละเอียด 2 ด้าน คือ ด้านชีวประวัติของครูชนก สาคกริกและด้านความเป็นตัวตนของครูชนก สาคกริก

2. วิเคราะห์ทัศนมิติของครูชนก สาคริก โดยศึกษาในรายละเอียดที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ทัศนมิติด้านการปฏิบัติตน ทัศนมิติด้านการสอนดนตรีไทย ทัศนมิติด้านการพัฒนาผู้เรียน
3. วิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก ตามทัศนมิติทั้ง 3 ด้าน คือ กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยด้านการปฏิบัติตน กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยด้านการสอนดนตรีไทย กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยด้านการพัฒนาผู้เรียน
4. ศึกษาเฉพาะการเรียนการสอนของครูชนก สาคริก ซึ่งดำเนินการสอนที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ทัศนมิติ หมายถึง แนวคิดและมุมมองของครูชนก สาคริก ที่ยึดถือปฏิบัติในการถ่ายทอดดนตรีไทย ที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ทัศนมิติด้านการปฏิบัติตน ทัศนมิติด้านการสอนดนตรีไทย ทัศนมิติด้านการพัฒนาผู้เรียน

กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทย หมายถึง วิธีการปฏิบัติที่ครูชนก สาคริกใช้ในการถ่ายทอดดนตรีไทยตามทัศนมิติในการถ่ายทอดดนตรีไทยทั้ง 3 ด้าน คือ กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยด้านการปฏิบัติตน กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยด้านการสอนดนตรีไทย กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยด้านการพัฒนาผู้เรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้ด้านทัศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริกที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในปัจจุบันได้
2. ได้แนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีไทยในสังคมปัจจุบันให้มีความเป็นวิชาการและเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคมมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคกริก เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาทฤษฎีที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาต่างๆ เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรี

- 1.1 แนวคิดและหลักการสอนดนตรี
- 1.2 วิธีการสอนดนตรี
- 1.3 สื่อการเรียนการสอนดนตรี
- 1.4 การวัดและประเมินผลทางดนตรี

ตอนที่ 2 การถ่ายทอดดนตรีไทย

- 2.1 คุณสมบัติที่ดีของครูดนตรีไทย
- 2.2 คุณธรรม จริยธรรมในการสอนดนตรีไทย
- 2.3 ลักษณะและวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทย
- 2.4 กระบวนการรับศิษย์และฝึกหัดดนตรีไทย

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรี

ในการวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคกริกนั้น ผู้วิจัยได้ ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนการสอนดนตรี โดยเริ่มต้นจากความเข้าใจด้านความหมาย ของการสอนและองค์ประกอบของการสอน เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาการเรียนการสอนดนตรี ต่อไป

จากการศึกษาทฤษฎีด้านการเรียนการสอน สรุปได้ว่า การสอน เป็นกระบวนการถ่ายทอด ความรู้ ทักษะ เจตคติจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนโดยใช้วิธีการต่างๆ โดยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและ ศิษย์ ผู้สอนต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เทคนิคกลวิธีต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นและให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่างๆอย่างครบถ้วน ซึ่งเกิดได้ ทุกที่ ทุกเวลา (Hyman, 1974; ทิศนา ขัมมณี, 2552; ลำพอง บุญช่วย, 2530; สุพิน บุญชูวงศ์, 2531; อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553)

การสอนที่ดีนั้น จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายๆด้านเพื่อให้การเรียนการสอน ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะและจัดประเภทไว้อย่างมากมาย ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ คือ องค์ประกอบของการสอน มีความสัมพันธ์กับผู้สอน ผู้เรียน และหลักสูตรหรือเนื้อหา เป็น องค์ประกอบหลัก การกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการสอนหรือการจัดกิจกรรม สื่อการสอน สถานที่ การ จัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เป็นบริบทหรือองค์ประกอบย่อย ซึ่ง

องค์ประกอบที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ถือว่า เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนการสอนที่ส่งผลให้การเรียนการสอนสมบูรณ์ที่สุด (Steiner, 1988; ลำพอง บุญช่วย, 2530; สุพิน บุญชูวงศ์, 2531; อภรณ์ใจเที่ยง, 2553)

ดังนั้น การเรียนการสอนดนตรี ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นและให้ความสำคัญในการศึกษาทฤษฎีในเรื่องแนวคิดและหลักการสอนดนตรี วิธีการสอนดนตรี สื่อการเรียนการสอนดนตรี การวัดและประเมินผลทางดนตรี ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 แนวคิดและหลักการสอนดนตรี

การเรียนการสอนดนตรีไม่ว่าจะระดับใดก็ตาม ถ้าผู้สอนมีหลักการหรือเทคนิควิธีการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจในสาระดนตรีได้ ซึ่งการเรียนการสอนดนตรีที่ได้นั้นควรเป็นวิธีการที่พัฒนามาจากหลักการหรือแนวคิดที่เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนและสาระดนตรี (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2544) ด้านแนวคิดและหลักการสอนดนตรี มีผู้ได้กล่าวไว้อย่างมากมายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ สามารถนำหลักการไปประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับการสอนดนตรีที่ดี โดยการทำนำแนวคิดต่างๆ ไปใช้ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของเวลาบริบททางสังคมวัฒนธรรมและจุดมุ่งหมายทางกระบวนการทางการศึกษาด้วย (สุมน อมรวิวัฒน์และคณะ, 2534)

อรวรรณ บรรจงศิลป์ กล่าวว่า การสอนดนตรี ไม่ควรเป็นการสอนที่ผู้เรียนเกิดการเบื่อหน่ายหรือสอนซ้ำซาก ดังข้อความต่อไปนี้

“ครูต้องทำให้เด็กรู้สึกว่าการดนตรีเป็นสิ่งสวยงาม น่ารื่นรมย์ น่าพอใจ... ในชั่วโมงดนตรี ครูควรให้เด็กเกิดความรู้สึกตื่นเต้นและได้รับความสำเร็จ ชั่วโมงดนตรีควรเป็นชั่วโมงแห่งความสงสัย ความประหลาดใจ จนมีความรู้สึกว่าการดนตรีทำให้เกิดความสุข ในการสอนครูควรยึดหลักนี้มีเช่นนั้นดนตรีจะกลายเป็นชั่วโมงที่น่าเบื่อ ซ้ำๆ ซากๆ เป็นชั่วโมง ผิดหัดมากกว่าการค้นพบ เป็นการเลียนแบบมากกว่าการค้นคว้า”

(อรวรรณ บรรจงศิลป์ อ้างถึงใน ปัญญา รุ่งเรือง, 2532)

แนวคิดและหลักการสอนดนตรีทั่วไปนั้น ควรที่จะให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับเสียงก่อนการสอนสัญลักษณ์ทางดนตรี โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีทุกประเภทและจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนด้วยความหลากหลาย (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2544) ซึ่งมีความสอดคล้องกับกับระบบการจัดการเรียนการสอนของเพสตารอสซี่ (Abeles, Hoffer, & Klotman, 1984) ซึ่งกล่าวไว้ 7 หลักการ ดังนี้

1. ควรสอนเสียงก่อนสัญลักษณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนการร้องก่อนการเขียนโน้ต ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของโคตตาย คือ เริ่มต้นการเรียนรู้ทางดนตรีด้วยเครื่องดนตรีธรรมชาติที่ทุกคนมีคือ เสียงร้อง ซึ่งทำให้ดนตรีซึมซับเข้าไปสู่จิตใจ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2544)

2. แนะนำให้ผู้เรียนสังเกต ฟังเสียง เลียนแบบเสียงต่างๆ ที่ได้ยินเพื่อแยกแยะความเหมือนและความต่าง ทำให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ทำให้เกิดประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นการดีกว่าการอธิบาย

3. ค่อยๆสอนสิ่งต่างๆทีละอย่าง อันได้แก่ จังหวะ ทำนองและอารมณ์ โดยมีการสอนและปฏิบัติไปพร้อมๆกัน ก่อนที่จะเรียนองค์ประกอบดนตรีที่มีความยากขึ้น
4. ควรฝึกแต่ละขั้นตอนได้เป็นอย่างดี แล้วจึงฝึกปฏิบัติในขั้นต่อไป
5. ควรให้หลักการและทฤษฎีหลังจากที่ฝึกการปฏิบัติ ซึ่งใช้วิธีการสรุปแบบอุปนัย

(Inductive)

6. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์และฝึกในเรื่องคุณภาพของเสียง และประยุกต์สิ่งที่ได้รับเข้ากับดนตรี
7. การสอนชื่อตัวโน้ตควรสัมพันธ์กับบทเพลงที่ใช้ประกอบการเรียน

นอกจากนี้ ยังมีผู้เสนอหลักการในการสอนซึ่งเป็นหลักการสอนดนตรีของนักดนตรีศึกษาในประเทศไทย ได้แก่ หลักการของหม่อมดุษฎี บริพัตร ซึ่งเน้นทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นหลักในการเรียนรู้ดนตรี ซึ่งแบ่งทักษะ สามระดับ คือ ระดับพื้นฐานเบื้องต้น ระดับชั้นกลางและระดับสูง ซึ่งเรียนรู้สาระดนตรีควบคู่ไปด้วย หลักการของอรรณพ บรรจงศิลป์ เน้นการเรียนรู้สาระดนตรีโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหา โดยให้ผู้เรียนและผู้สอนแก้ปัญหาพร้อมกัน มีการคิด วิเคราะห์และทดลอง แล้วเสนอผลการแก้ปัญหา ซึ่งเรียนรู้แนวคิดและทักษะดนตรีควบคู่กัน หลักการของวิมลศรี อุปรมย์ นำหลักการเรียนรู้ทางภาษามาใช้ คือใช้การฟัง การร้อง การเล่น และการอ่าน ซึ่งเทียบได้กับ การฟัง พูด อ่าน เขียน

สำหรับหลักการสอนดนตรีของนักดนตรีศึกษาที่สำคัญในต่างประเทศ ที่น่าสนใจ ได้แก่ หลักการของดัลโครซ (Dalcroze) ซึ่งเน้นการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นหลัก ซึ่งทำให้การเรียนรู้ดนตรีมีความหมายกับผู้เรียน โดยเน้นเรื่องการสร้างสรรคควบคู่ไปด้วย หลักการของออร์ฟ (Orff) เรียนรู้เกี่ยวกับเสียงในการร้องและการเล่นเครื่องดนตรี เรียนรู้ที่วางรอบตัวโดยการเคลื่อนไหว ใช้การเล่นแบบสู่การสร้างสรรค โดยมีการปฏิบัติเครื่องดนตรีออร์ฟทั้งการเดี่ยวและการผสมวง หลักการของโคดาย (Kodaly) เน้นการร้องเป็นหลัก โดยใช้วรรณคดีดนตรีพื้นบ้าน ยึดพัฒนาการของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ มีการใช้สัญลักษณ์ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ดนตรีเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น และหลักการแบบคอมพรีเฮนซีฟ มิวซิเชียนชิพ (Comprehensive Musicianship) เน้นการจัดประสบการณ์ทางดนตรี โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นทั้งผู้ฟัง ผู้แสดงและผู้สร้างสรรคดนตรี เพื่อให้เข้าใจดนตรีทุกแง่มุม (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2544)

ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า แนวคิดและหลักการสอนดนตรีของนักดนตรีศึกษาแต่ละท่านมีทั้งจุดที่เหมือนและต่างกัน สำหรับสิ่งที่เหมือนกันของทุกแนวคิด คือ การสอนดนตรีควรที่จะมีการเรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระดนตรีและทักษะปฏิบัติ ควบคู่กันเสมอ เพื่อให้การเรียนรู้ดนตรีสมบูรณ์ ดังนั้น นอกจากแนวคิดและหลักการสอนดนตรีทั่วไปแล้ว ครูจึงควรรู้หลักการในการสอนทักษะดนตรี เพื่อเป็นแนวทางที่ใช้กับการเรียนการสอนทักษะดนตรี ซึ่งณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2553) ว่า การสอนทักษะย่อมมีเทคนิคและวิธีการที่แตกต่างกันตามแต่ละเครื่องดนตรี แต่มีหลักการที่สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการสอนทักษะดนตรีและนำไปพัฒนาให้เหมาะสมกับแต่ละเครื่องดนตรี ซึ่งมีอยู่ 7 ประการ คือ

1. เสียงก่อนสัญลักษณ์ ดนตรีเป็นเรื่องของเสียง การเรียนทักษะจึงควรเริ่มจากการฟังเสียง เข้าใจในเสียงและจึงสอนเรื่องสัญลักษณ์ดนตรี
2. ความถูกต้องไพเราะดนตรีเป็นเรื่องของคุณภาพ ทักษะดนตรีจึงเป็นเรื่องของความถูกต้องและความไพเราะควบคู่กันเสมอ

3. ความมีดนตรีการ ทักษะดนตรีเป็นเรื่องความรู้ในเชิงปฏิบัติที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ความมีดนตรีการเป็นเรื่องที่ทำให้การเล่นดนตรีมีคุณภาพ
4. ทักษะการฝึกซ้อม การซ้อมอย่างถูกต้องและสม่ำเสมอเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทักษะดนตรี
5. ทักษะการแสดง เป็นเรื่องของการถ่ายทอดความงามของเสียง ซึ่งควรคำนึงถึงคุณภาพมากที่สุด
6. การประเมินผลตนเอง นักดนตรีที่ดีควรประเมินตนเองได้อย่างตรงความจริง เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาฝีมือ
7. การแก้ไขปรับปรุงและการพัฒนาทักษะ เป็นเรื่องซึ่งต้องอยู่บนรากฐานของความรู้ความสามารถของบุคคล

สรุปได้ว่า แนวคิดและหลักการสอนดนตรีนั้น ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้สาระเนื้อหาดนตรีควบคู่กับการเรียนทักษะดนตรี ใช้การเรียนที่เริ่มจากเสียงเป็นสำคัญ คือ ใช้การฟัง การร้อง แล้วนำไปสู่การใช้สัญลักษณ์ทางดนตรี เกิดการเรียนรู้ด้านความถูกต้อง ความไพเราะ ซึ่งหลักการสอนต้องเน้นการเริ่มจากสิ่งที่ย่างไปสู่สิ่งที่ยากเป็นลำดับขั้น เรียนรู้ให้เข้าใจจนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องก่อนที่จะนำไปสู่การเรียนรู้และปฏิบัติที่ซับซ้อน นอกจากนี้ ต้องเรียนรู้ดนตรีด้วยความสนุก มีความสุข ไม่ซ้ำซากจนผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ฝึกให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการแสดงออก การปฏิบัติ ซึ่งมีบทบาททั้งผู้ฟัง ผู้แสดง อันจะนำไปสู่การสร้างสรรคทางดนตรีที่ดีและถูกต้องได้

1.2 วิธีการสอนดนตรี

วิธีการสอน คือ ขั้นตอนหรือกระบวนการต่างๆที่ผู้สอนใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและลักษณะเฉพาะที่สำคัญของวิธีการนั้นๆ (ชาญชัย ยมดิษฐ์, 2548; ทิศนา แคมมณี, 2552; อารมณ์ ใจเที่ยง, 2553) ซึ่งวิธีการสอนสามารถแบ่งออกได้หลายลักษณะ โดยในการศึกษาครั้งนี้ จะให้ความสำคัญในการแบ่งตามกิจกรรม ตามจำนวนผู้เรียนและตามการใช้สื่อ เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ดังนี้

1. ใช้กิจกรรมเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่ง อารมณ์ ใจเที่ยง (2553) และ สิริวรรณ สุวรรณอากาศ (2545) กล่าวว่า วิธีการสอนประเภทนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 การสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง คือ ครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอนและดำเนินกิจกรรม เป็นการสื่อสารทางเดียว เช่น วิธีสอนแบบบรรยาย สาธิต การใช้คำถามและแบบใช้หนังสือเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนการสอนดนตรีไทย ดังคำกล่าวที่ว่า

“กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงซอสามสายนั้น ใช้วิธีการถ่ายทอดที่เป็นเฉพาะของครูโดยตรง บอกด้วยปากเปล่า สาธิตให้ดู”

(สุขสันต์ พ่วงกลัด, 2539)

“ครูท่านถ่ายทอดแบบโบราณ ต่อเพลงแบบตัวต่อตัว เวลาครูบอกต่อ เพลง บางทีก็บอกทั้งวง บางทีก็บอกด้วยปากเปล่า บางทีก็บอกด้วยการตี ระนาดประกอบ”

(มนตรี ตราโมท อ้างถึงใน สงบศึก ธรรมวิหาร, 2534)

สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า การสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีการหนึ่งที่อยู่ในการ เรียนการสอนดนตรีไทย ไม่ว่าจะเป็นวิธีสอนแบบบรรยาย คือ การต่อเพลง บอกเพลงด้วยปากเปล่า การสาธิต คือ การบรรเลงสาธิตให้ผู้เรียนติดตาม ซึ่งวิธีการเหล่านี้เป็นวิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอดดนตรี มากที่สุด ทั้งการถ่ายทอดเนื้อหาสาระดนตรีและการถ่ายทอดทักษะดนตรี

1.2 การสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีสอนที่นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ค้นหา ความรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ปรึกษา ประสานงานและช่วยเหลือ การสอนแบบนี้ทำให้นักเรียน เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนจากการกระทำ (Learning by doing) เช่น การสอนแบบทำ กิจกรรม แบบบทบาทสมมติ แบบทดลอง

2. ใช้จำนวนผู้เรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่ง ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2548) ได้สรุปและแบ่งออก เป็น 3 ประเภท

2.1 การสอนเป็นกลุ่มใหญ่ คือ มีผู้เรียนมากกว่า 20 คนขึ้นไป มักใช้การสอนแบบ บรรยาย แบบอุปนัย แบบนิรนัย แบบแก้ปัญหาและแบบสืบสวนสอบสวน ซึ่งการเรียนแบบกลุ่มใหญ่นี้ สอดคล้องกับการเรียนการสอนดนตรีไทยของครูชนก สาคริก (ชนก สาคริก อ้างถึงใน สุวรรณ วัง โสภณ, 2547) ที่กล่าวว่า การเรียนดนตรีเป็นกลุ่มหรือหมู่คณะที่มีจำนวนมาก จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึก สมาธิและควบคุมอารมณ์ต่อหน้าผู้ฟัง

2.2 การสอนเป็นกลุ่มย่อย คือ มีผู้เรียนน้อยกว่า 20 คน เป็นการสอนที่แบ่งผู้เรียน ออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 5-10 คน ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ใช้วิธีการระดมความคิด รวมกลุ่มอภิปราย การจัดกลุ่มสัมมนา

2.3 การสอนรายบุคคล เป็นการสอนที่เรียนคนเดียว โดยแต่ละบุคคลสามารถพัฒนา ตนเองตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ

3. ใช้สื่อเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

3.1 หากใช้สื่อเป็นกิจกรรมหลัก เรียกว่า วิธีการสอนโดยใช้สื่อในการสอน

3.2 หากให้ผู้เรียนเรียน เรียกว่า วิธีการสอนโดยใช้สื่อการเรียน

3.3 หากใช้เรียนได้ ใช้สอนได้ เรียกว่า วิธีการสอนแบบชุดการเรียนการสอน

จากที่กล่าวมานี้ คือการแบ่งประเภทของวิธีสอนที่หลากหลาย ซึ่งมีการแบ่งโดยใช้ กิจกรรม จำนวนผู้เรียนและสื่อเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งวิธีการที่มีความสอดคล้องกับการเรียนการสอนดนตรี ไทยมากที่สุด คือ วิธีการสอนแบบบรรยาย วิธีการสอนแบบสาธิต แต่อย่างไรก็ตาม วิธีการสอน คือ ขั้นตอนหรือกระบวนการต่างๆ ที่ผู้สอนใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและลักษณะเฉพาะที่สำคัญของ วิธีการนั้นๆ ดังนั้น วิธีการสอนดนตรีมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับวิธีการสอนที่เป็นหลักทฤษฎีสากล ซึ่งแบ่งวิธีการสอนนั้นมีการแบ่งหลายแบบ โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งที่แตกต่างกัน เช่น ใช้กิจกรรม ใช้

จำนวนผู้เรียนและใช้สื่อเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง โดยการสอนดนตรีสามารถแบ่งได้เป็นการสอนเนื้อหา ดนตรีและทักษะดนตรี ดังนั้น วิธีการสอนดนตรี จึงต้องใช้วิธีการสอนบรรยาย การสอนแบบสาธิตและ การสอนเป็นรายบุคคลเป็นหลักที่นิยมใช้มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม วิธีการสอนที่ดีที่สุดควรมีการ ผสมผสานหลากหลายวิธี โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งต้องคำนึงถึงผู้เรียนและ ความเหมาะสมด้านอื่นๆ เป็นองค์ประกอบด้วย จึงจะทำให้เกิดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

1.3 สื่อการเรียนการสอนดนตรี

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงความรู้ ความ เข้าใจระหว่างสารที่ผู้สอนส่งไปยังผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และทำให้การ เรียนการสอนเป็นไปอย่างน่าสนใจ ซึ่งกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและทำให้บทเรียนเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น อันจะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ชาญชัย ยมดิษฐ์, 2548; อธิพร ศรียมก, 2545)

กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การใช้สื่อการสอนต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักการ ซึ่ง ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ ได้แก่

1. ต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับเรื่องที่สอนตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้
2. ต้องเหมาะสมกับระดับอายุและสติปัญญาของนักเรียน
3. ต้องเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน
4. ต้องมีลักษณะชวนให้นักเรียนสนใจ เช่น ถ้าเป็นภาพก็ต้องเป็นภาพที่ขนาดใหญ่ มีสีสัน

สะดุดตา

5. สื่อการเรียนการสอนต้องช่วยเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานั้นๆ
6. ต้องช่วยประหยัดเวลาให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้อย่างรวดเร็วและเข้าใจดียิ่งขึ้น
7. ต้องเป็นสิ่งที่ทำง่าย ครูสามารถทำขึ้นได้เองหรืออาจให้นักเรียนทำขึ้นก็ได้
8. ช่วยให้ได้มโนทัศน์ที่ง่าย ถูกต้องชัดเจน
9. ช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์ที่กว้างขึ้น เกิดทักษะเพิ่มขึ้นและสนุกสนานเพลิดเพลินใน

การเรียน

10. ต้องไม่แพงมากจนเกินไปและสามารถใช้งานได้อย่างคุ้มค่า

(กระทรวงศึกษาธิการ อ้างถึงใน ชาญชัย ยมดิษฐ์, 2548)

ณรุทธ์ สุทธิจิตต์ (2544) กล่าวว่า การเลือกสื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญและจำเป็น มาก เพราะสื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภทหลายชนิด ครูผู้สอนจึงต้องพิจารณาให้เหมาะสมและ ตัดสินใจเลือกใช้สื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนมากที่สุด สำหรับในการเรียนการสอนดนตรีนั้น สื่อ การสอนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของเสียงที่เป็นนามธรรม การใช้สื่อจึงเป็น การช่วยในการสอนให้ดนตรีเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของสื่อการเรียนการสอนได้ เป็น 6 ประเภทหลัก คือ

1. บทเพลง ซึ่งจัดเป็นสื่อที่ผู้สอนใช้อยู่เสมอ เพลงที่นำมาใช้ควรคัดสรรให้เหมาะกับกิจกรรม และเหมาะสมกับผู้เรียนด้วย ซึ่งยึดหลักความยากง่ายของเพลง ความยาวของบทเพลงและประเภทของบทเพลงด้วย
2. แผนภูมิและแผนภาพ ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับการอ่านโน้ตหรือร้องเพลง แผนภูมิลักษณะต่างๆ จึงเป็นสื่อที่ผู้สอนจัดทำไว้ในการสอนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น แผนภูมิเพลง แผนภูมิสัญลักษณ์ทางดนตรี แผนภูมิแสดงการใช้โน้ตในการเป่าขลุ่ย เป็นต้น
3. เครื่องดนตรี เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการเรียนการสอนดนตรี ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของผู้เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้เห็น ได้สัมผัส และได้ฟังเสียงเครื่องดนตรีจริงๆ
4. สื่อประเภทเสียง เป็นอีกสิ่งจำเป็น เพราะในการสอนดนตรี การที่ผู้เรียนได้ฟังเพลงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ทางดนตรีที่ดี
5. สิ่งพิมพ์ ได้แก่ สื่อประเภทหนังสือ เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ มักใช้เป็นอุปกรณ์ในการสอนด้วย เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่มีเรื่องราว รูปภาพ เพื่อช่วยเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ
6. สื่ออื่นๆ ตามความคิดของผู้สอน เช่น สื่อที่ผลิตขึ้นเอง เกมประกอบการสอน ภาพนิ่ง ภาพยนตร์และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ซึ่งล้วนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและเข้าใจมากยิ่งขึ้น สำหรับการเรียนการสอนดนตรีไทยนั้น ชูเกียรติ วงษ์อ่อง กล่าวว่า

“สื่อที่สำคัญของการเรียนการสอนดนตรีไทย ก็คือ เครื่องดนตรีไทย เพราะจะต้องเรียนรู้จากเครื่องดนตรีไทยของจริง จึงจะทำให้เข้าใจได้ดี”
(ชูเกียรติ วงษ์อ่อง อ้างถึงใน สุวรรณ วังโสภณ, 2547)

นอกจากนี้ สงบศึก ธรรมวิหาร (2534) กล่าวว่า วิธีการสอนของครูมนตรี ตราโมท ยังได้กล่าวถึง การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการถ่ายทอดดนตรีไทยด้วย ซึ่งกล่าวไว้ว่า

“ในสมัยปัจจุบันนี้ มีการสอนโดยใช้หลายวิธี เช่น วิธีใช้โน้ต เทปซีดี วีดีทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นอุปกรณ์ช่วย ก็พอได้ เช่น การตีฆ้องมโหรีชาย มือขวา ก็ใส่ข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ได้ คนที่ดีเป็นแล้วพอเห็นโน้ตก็รู้ว่า จะใช้มือไหนดี แต่ถ้าจะให้ดีต้องมีครูช่วยแนะนำอีกทีหนึ่ง มิฉะนั้นจะใช้เทคนิคทางเครื่องดนตรีนั้นๆ ไม่ได้...”

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญในการเรียนการสอน ที่จะเป็นตัวกลางในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนดนตรีที่เป็นเรื่องของเสียงที่มีความเป็นนามธรรม สื่อการสอนจะทำให้ผู้เรียนสัมผัสกับดนตรีที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งการเลือกใช้สื่อต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมและความสนใจของผู้เรียน รวมถึงการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานั้นๆ ด้วย ซึ่งสื่อการเรียนการสอนดนตรีนั้นมีความหลากหลาย อันได้แก่ บทเพลง แผนภูมิ แผนภาพ สื่อเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อที่ครูผู้สอนเป็นผู้ผลิตและสื่อที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ สำหรับการเรียนการสอน

ดนตรีไทยนั้น เครื่องดนตรีไทยเป็นสื่อที่นิยมใช้กับการเรียนการสอน อีกทั้งปัจจุบันครูดนตรีไทยยังใช้การบันทึกโน้ตมากขึ้น จึงมีสื่อที่เป็นโน้ต สิ่งพิมพ์ คอมพิวเตอร์มาใช้ในการสอน แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและการยอมรับสื่อสมัยใหม่ อันเป็นการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาควบคู่กันไป

1.4 การวัดและประเมินผลทางดนตรี

การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพราะนอกจากเป็นการตรวจสอบผลการเรียนของนักเรียนและพัฒนาการสอนของครูแล้ว ยังเป็นการตัดสินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอีกด้วย การประเมินผลหรือการตัดสินใจนั้นต้องอาศัยการวัดผลที่ดี มีความเชื่อถือได้และควรมีการประเมินที่ครอบคลุมครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้สึกและด้านทักษะกระบวนการ (ชาญชัย ยมดิษฐ์, 2548)

ในการวัดและประเมินผลทางดนตรีควรคำนึงถึงโครงสร้างของสาระดนตรีเป็นหลักร่วมกับหลักในการวัดและประเมินผล ควรมีการวัดทั้งเนื้อหาดนตรี ทักษะดนตรีและเจตคติของผู้เรียน ซึ่งหลักของการวัดและประเมินผล แบ่งเป็น 4 ด้าน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2544) ดังนี้

1. คุณสมบัติของการวัดและประเมินผล อันได้แก่ ความเที่ยงตรง (validity) และความเชื่อถือได้ (reliability) ของการวัดและประเมินผล ถ้าการวัดและการประเมินผลมีองค์ประกอบทั้งสองนี้เป็นพื้นฐาน ผลที่ได้ย่อมมีประโยชน์และสามารถบอกความสามารถและความสำเร็จของผู้เรียนรวมทั้งความสำเร็จของครูผู้สอนได้อย่างแท้จริง

2. วิธีการวัดและประเมินผล ทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ วัดและประเมินเป็นระยะๆ ในระหว่างเรียนหรือการวัดและประเมินผลเชิงกระบวนการ (formative evaluation) และการวัดและประเมินผลรวมหลังจากการเรียนเสร็จสิ้นลงหรือการประเมินเชิงผลงาน (summative evaluation) ซึ่งการวัดและประเมินสองลักษณะนี้ จะช่วยให้ผู้สอนได้ผลการประเมินที่ครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกๆด้าน

3. ความครบถ้วน คือ ควรมีการวัดผลหลายๆ รูปแบบ เพื่อที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนมากที่สุด การวัดเนื้อหาดนตรี สามารถใช้ข้อทดสอบต่างๆ การวัดทักษะดนตรี ต้องมีการวัดโดยให้ผู้เรียนปฏิบัติเป็นรายบุคคล และเจตคติ จะได้มาด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ ซึ่งต้องทำตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน การวัดผลในลักษณะต่างๆ นี้ ทำให้ได้ผลรวมที่เป็นตัวแทนของผู้เรียนมากที่สุด

4. ความสะดวก ผู้สอนควรคำนึงว่าควรจะใช้การวัดผลวิธีใด หรืออย่างไรให้ได้ข้อมูลมาอย่างครบถ้วน และไม่ลำบากต่อการปฏิบัติ ไม่เกิดความยุ่งยากจนเกินไป อันจะทำให้กระบวนการประเมินผลกลายเป็นกระบวนการที่สร้างปัญหาให้การเรียนการสอนดนตรีได้

สำหรับการประเมินผลดนตรี สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ การประเมินผลเนื้อหาดนตรี การประเมินผลทักษะดนตรี และการประเมินผลเจตคติดนตรี ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินผลเนื้อหาดนตรี ประกอบด้วย องค์ประกอบของดนตรีและวรรณคดีดนตรี ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีดนตรี สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบ เพราะเป็นทักษะที่สามารถแสดงออกได้โดยการบรรยาย หรือการทำข้อทดสอบ การประเมินควรประเมินระดับความรู้ทั้งด้านความรู้ในแง่มุมต่างๆ ความเข้าใจและแนวคิด รวมทั้งการประยุกต์ใช้ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าด้วย โดยความยาก ความลึกซึ้งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียน

2. การประเมินผลทักษะดนตรี ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ การปฏิบัติเดี่ยวและการปฏิบัติกลุ่ม แต่มุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติเดี่ยวมากกว่า โดยต้องคำนึงถึงระยะเวลาในการประเมินผลทักษะดนตรีด้วย โดยสามารถแบ่งคะแนนของการวัดผลออกเป็นสองส่วน คือ ความสามารถในการปฏิบัติทักษะ (เชิงปริมาณ) และคุณภาพของการปฏิบัติ (เชิงคุณภาพ) เพื่อให้ผลการประเมินทักษะมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. การประเมินผลเจตคติดนตรี มีความเกี่ยวข้องกับรสนิยม ความชอบ ความมีสุนทรีย์และความซาบซึ้งภายในจิตใจ ซึ่งผู้เรียนอาจแสดงพฤติกรรมอย่างเด่นชัดหรือไม่แสดงออกเป็นพฤติกรรมก็ได้ การวัดผลควรใช้วิธีการหลายลักษณะ และการประเมินควรทำในรูปของการนำเสนอข้อมูลมากกว่าการให้เป็นคะแนน โดยใช้วิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และควรมีการกระทำอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2544)

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลทางดนตรีเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเรียนการสอนดนตรี เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ อีกทั้งยังเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้ครูเกิดการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นอีกด้วย การวัดและประเมินผลดนตรีควรให้ความสำคัญกับความเที่ยงตรงและความเชื่อถือ เพื่อให้ผลของการวัดและประเมินถูกต้องและใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยเฉพาะการเรียนการสอนดนตรี ควรวัดให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติ โดยใช้การวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เพื่อให้ทราบพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตอนที่ 2 การถ่ายทอดดนตรีไทย

ดนตรีไทย เป็นวัฒนธรรมไทยซึ่งมีประวัติและพัฒนาการมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีโครงสร้างและระเบียบแบบแผนเป็นของตนเอง ซึ่งแบบแผนต่างๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์และการดำรงอยู่ สื่อให้เห็นถึงกระบวนการอนุรักษ์ การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของดนตรีไทย วัฒนธรรมการถ่ายทอดทางดนตรีไทยจากรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ดนตรีไทยดำรงอยู่ในสังคมมาจนถึงทุกวันนี้

การศึกษากระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยมีรูปแบบการศึกษาที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงทบทวนวรรณกรรมด้านรูปแบบกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยพบว่า รูปแบบการศึกษากระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทย เป็นไปใน 2 ลักษณะ คือ 1) เป็นการศึกษากระบวนการทางปัญญา แนวคิด หรือจุดมุ่งหมายหลักการที่อยู่ในตัวบุคคล และ 2) เป็นการศึกษาวิธีการปฏิบัติ การสอน การถ่ายทอดที่อยู่รูปของการปฏิบัติหรือกระบวนการ และสอดคล้องกับ อลิชเบธ สไตเนอร์ (Steiner, 1988) ที่กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษาที่ครอบคลุมถึงกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ผู้สอน (teacher) เป็นผู้แนะนำการเรียนรู้ให้แก่บุคคลอื่น ผู้เรียน (student) เป็นผู้ที่ได้รับการแนะนำการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ (content) เป็นโครงสร้างขององค์ประกอบของการเรียนรู้ และบริบท (context) เป็นการจัดสถานการณ์ของการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ในการเรียนรู้ ได้แก่ เทคนิคการสอน สถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์

ซึ่งการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ทัศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนกสาคริก นี้ จึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ คุณสมบัติที่ดีของครูดนตรีไทย วัฒนธรรม จริยธรรมใน

การสอนดนตรีไทย ลักษณะและวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทย และกระบวนการรับศิษย์และฝึกหัดดนตรีไทย อันเป็นส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดดนตรีไทย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 คุณสมบัติที่ดีของครูดนตรี

การถ่ายทอดดนตรีไทย มีความผูกพันกับครูเป็นหลัก เพราะต้องอาศัยการถ่ายทอดโดยตรงจากครู ดังนั้น ผู้ที่จะทำหน้าที่ถ่ายทอดดนตรีไทยได้ดีนั้นต้องอาศัยใจรักและคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีเป็นอย่างมาก จึงจะทำให้การถ่ายทอดดนตรีเกิดความสมบูรณ์มากที่สุด

ลักษณะของครูหรือคุณลักษณะที่ดีของครูนั้นเป็นที่ต้องการของสังคมนั้น คือ ครูต้องมีความรัก ความเมตตาต่อศิษย์ เสียสละ หมั่นเพียรศึกษา ปรับปรุงวิธีการสอนเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เอาใจใส่ศิษย์ทุกคน เป็นกำลังใจและสร้างแรงบันดาลใจให้กับศิษย์ เพื่อให้เป็นคนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เป็นแบบอย่างที่ดีมีจรรยาบรรณ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รักความยุติธรรม ยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของเด็กแต่ละคน มีอุดมการณ์ ยึดมั่นเศรษฐกิจพอเพียงและมีคุณธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจตนเอง (กรมวิชาการ, 2540)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ครูอาวุโส เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2522 มีข้อความที่เกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี 3 ประการ คือ

“ความเป็นครูนั้นประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่มีคุณค่าสูงหลายอย่าง อย่างหนึ่งได้แก่ ปัญญา คือ ความรู้ที่ดี ประกอบด้วยหลักวิชาอันถูกต้อง แน่นแฟ้น กระฉ่างแจ่มในใจ รวมทั้งความฉลาดที่จะพิจารณาเรื่องต่างๆ ตลอดจนงานที่จะทำ คำที่พูดทุกอย่างได้ถูกต้อง ด้วยเหตุผลอย่างหนึ่ง ได้แก่ ความดี คือ ความสุจริต ความเมตตา กรุณา เห็นใจและปรารถนาต่อผู้อื่นโดยเสมอหน้า อีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ ความสามารถ ที่จะเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ความดีของตนเองไปยังผู้อื่นอย่างได้ผล ความเป็นครูมีอยู่แล้ว ย่อมฉายออกให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ด้วย” (กรมวิชาการ, 2540)

ท่านพุทธทาส กล่าวว่า ธรรม คือ หน้าที่ ผู้มีธรรมะคือ ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีแล้ว ครูธรรมจึงเป็น “หน้าที่ของครู ก็คือ การอบรม สั่งสอนศิษย์” แต่การอบรมสั่งสอนศิษย์ของครูแต่ละคนก็มีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ครูจึงจำเป็นต้องมีหลักยึดเพื่อนำตนไปสู่สิ่งที่สูงสุดหรือเป็นอุดมคติของอาชีพ นั่นก็คือ การมีอุดมการณ์ครู ซึ่งมีหลักการที่จะยึดไว้ประจำใจทุกขณะที่ประกอบภารกิจของครู 5 ประการ คือ เต็มรู้ เต็มใจ เต็มเวลา เต็มคนและเต็มพลัง (พุทธทาส อ้างถึงใน สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

1. เต็มรู้ คือ มีความรู้บริบูรณ์ ด้วยความรู้ 3 ประการ คือ

1.1 ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ครูจะต้องแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมให้ผู้เรียน เรียนอย่างครบถ้วน เหมาะสมตามระดับความรู้

1.2 ความรู้ทางโลก นอกเหนือจากตำราวิชาการ ครูแสวงหาความรู้รอบตัวด้านอื่นๆ ให้บริบูรณ์โดยเฉพาะความเป็นไปของระเบียบ ประเพณี สังคม วัฒนธรรม

1.3 ความรู้เรื่องธรรมชาติ ครูที่มีความรู้ด้านธรรมชาติ จะสามารถหยิบยกเรื่องธรรมชาติมาเป็นอุทาหรณ์ สำหรับสั่งสอนศิษย์ได้ เช่น จะสอนให้ศิษย์ประสบผลสำเร็จด้านการศึกษาเล่าเรียนได้ดี

2. เต็มใจ คือ ความมีใจเป็นครู

พุทธศาสนากล่าวว่า “ใจนั้นเป็นใหญ่ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากใจทั้งนั้น” คนจะเป็นครูที่มีอุดมการณ์ต้องสร้างใจที่เต็มบริบูรณ์ด้วยการมีใจเป็นครู การทำใจให้เต็มมีความหมาย 2 ประการ คือ

2.1 ใจครู การทำใจให้เต็มบริบูรณ์ต้องถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ (1) รักอาชีพ ครูต้องมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เห็นว่าอาชีพครูมีเกียรติ มีกุศล ได้ความภูมิใจ แสวงหาวิธีสอนที่ดีเพื่อศิษย์ (2) รักศิษย์ มีใจคิดอยากให้ศิษย์ทุกคนมีความสุข และเสียสละเพื่อศิษย์ได้

2.2 ใจสูง ครูควรพยายามทำให้ใจสูงส่ง มีจิตใจที่ต้งาม คือ มองเห็นคุณค่าของมนุษย์โลก และการคิดที่จะสร้างสรรค์ให้โลกมีแต่สิ่งที่ดีงาม ยอมรับข้อดีและข้อเสียของตนเองและคนอื่น ไม่คิดว่าตนเองฉลาดหรือเก่งกว่าผู้ใด ไม่คิดว่าตนเองดีกว่าคนอื่น คิดอย่างเป็นธรรมว่าตนเองมีข้อบกพร่องเช่นกัน

3. เต็มเวลา คือ การรับผิดชอบ การทุ่มเทเพื่อการสอน ครูที่มีอุดมการณ์ จะต้องใช้ชีวิตครูอย่างเต็มเวลาทั้ง 3 ส่วน คือ

3.1 งานสอน ครูต้องใช้เวลาในการเตรียมการสอนอย่างเต็มที่ วางแผนการสอนค้นคว้าหาวิธีการที่จะสอนศิษย์ในรูปแบบต่าง ๆ

3.2 งานครู นอกเหนือไปจากการสอน ครูต้องใช้เวลาแก่งานธุรการงานบริหาร บริการ และงานที่จะทำให้สถาบันก้าวหน้า

3.3 งานนักศึกษา ให้เวลาให้การอบรม แนะนำสั่งสอนศิษย์เมื่อศิษย์ต้องการคำแนะนำหรือต้องการความช่วยเหลือ

4. เต็มคน คือ การพัฒนาตนเองให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การพัฒนาตนเองให้เป็นแม่พิมพ์หรือพ่อพิมพ์ที่คนในสังคมคาดหวังไว้สูง ครูจึงจำเป็นที่จะต้องมีความบริบูรณ์ เป็นมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคม สรรวมกาย วาจา ใจ ให้มีความมั่นคงเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติงานถูกต้อง หมั่นคิด พิจารณาตนเองเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงตนเองให้มีความบริบูรณ์อยู่เสมอ

5. เต็มพลัง คือ การทุ่มเทพลังสติปัญญาและความสามารถเพื่อการสอน ครูจะต้องใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ทุ่มเทไปเพื่อการสอนวิชาการ ศิษย์ และอุทิศตนอย่างเต็มที่ เพื่อผลงานที่สมบูรณ์นั้น ก็คือการปั้นศิษย์ให้มีความรู้ ความประพฤติดีงาม เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม

การเป็นครูคนตรีที่มีประสิทธิภาพ ต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายประการที่ครอบคลุมถึงเนื้อหาสาระ จิตวิทยาการสอน และความคิดสร้างสรรค์ โดยมีบทบาทและหน้าที่ 3 ด้านอย่างชัดเจน คือ 1) สอนให้นักเรียนมีทักษะพอที่จะเล่นเพลงได้ 2) คอยช่วยพัฒนาความเข้าใจเชิงศิลปะ และความ เป็นนักดนตรี 3) กระตุ้นและส่งเสริมความสามารถที่ซ่อนเร้นในตัวนักเรียน นอกจากนี้ ดาร์ริท บรอน วิทกิจ (2545) ได้กล่าวว่า ครูคนตรีต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจในเครื่องดนตรีของตน
2. มีความรักดนตรี
3. มีทักษะในการสื่อสาร

4. มีจินตนาการด้านดนตรี
5. มีความฉับไวในทางดนตรี
6. มีทักษะในการจัดการ
7. มีความรอบรู้ในวงการดนตรีและเป็นคนกว้างขวาง
8. มีบุคลิกภาพที่กระตือรือร้นและมีความเป็นครูสูง
9. มีความสามารถที่จะ دلใจให้นักเรียนกล้าทำ กล้าแสดงออก
10. มีความถ่อมตัว ความสัมพันธ์ของครูและนักเรียนเป็นแบบเคารพความคิดซึ่งกันและกัน
11. ครูต้องเข้าใจว่านักเรียนมีหลายประเภท ต้องใช้เทคนิคการสอนไม่เหมือนกัน พยายามทำ ความรู้จักนักเรียนในหลายแง่มุม ทำให้นักเรียนคุ้นเคยและรู้ว่าครูใส่ใจ เป็นเทคนิคการลดช่องว่าง ระหว่างครูและนักเรียนที่ดี

ที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า ครูที่ดีนั้น ควรจะมีทั้งความรู้ควบคู่กับความดี และมีความเป็นครูอยู่ใน ตัว เป็นผู้ทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจในการสอน เป็นผู้ที่มีจิตใจที่ตั้งงามสมเป็นตัวอย่างให้แก่ศิษย์ ครูทุก คนควรมีสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานในตัวเอง สำหรับครูดนตรีนั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจในความเป็น ดนตรี มีความรอบรู้ในเนื้อหาและทักษะดนตรี มีเทคนิควิธีการที่มุ่งให้ผู้เรียนรักและเข้าใจในดนตรีที่ดี ได้ เมื่อครูมีคุณสมบัติเหล่านี้ คือ พร้อมด้วยความรู้ จิตใจและกายที่ดี จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการ นอบน้อมเคารพจากศิษย์และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ เพื่อที่จะได้สมกับการได้รับความเคารพจาก ศิษย์อย่างแท้จริง

2.2 คุณธรรม จริยธรรมกับการสอนดนตรีไทย

จากงานวิจัย เรื่อง ความคิดและภูมิปัญญาไทย: ด้านการศึกษาของ (สุมน อมรวิวัฒน์และ คณะ, 2534) ได้ทำการวิเคราะห์วิธีการสอนของไทย พบว่า การสั่งสอนของคนไทยมีลักษณะ 5 ประการ คือ 1) เป็นกระบวนการบ่มเพาะ ซึมซับลักษณะนิสัย 2) เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและ ศิลปะด้านต่างๆ 3) ให้ความรู้และฝึกปฏิบัติจนชำนาญ 4) เป็นการอบรมกิริยามารยาท และ 5) เป็นกระบวนการสร้างสรรค์คุณธรรมและพัฒนาจิตใจ ซึ่งการศึกษาของไทยแต่เดิมนั้น มิได้เป็นการ สอนหนังสือเท่านั้น แต่เป็นการสอนคนไปพร้อมกันด้วย ซึ่งสิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า การศึกษาของคนไทย ให้ความสำคัญกับการสอนความรู้ ควบคู่กับคุณธรรมมาตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ ครูต้องเป็นแบบอย่าง ยึดมั่นในคุณธรรม มีจิตใจโอบอ้อมอารี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ทั้งกาย วาจา ใจ มีความเสียสละและไม่หาผลประโยชน์จากการทำหน้าที่ โดยขาดคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นครูเสมือนทิศเบื้องขวา ดังนี้ 1) แนะนำฝึกอบรมให้เป็นคนดี 2) สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง 3) สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง 4) ส่งเสริมยกย่องความดีให้ปรากฏ และ 5) สร้างภูมิคุ้มภัยในสารทิศ ให้ ศิษย์ใช้ชีวิตเสียชีพและดำรงชีวิตต่อไปด้วยดี (พระธรรมปิฎก ปอ.ปยุตโต อ่างถึงใน ชาญชัย ยมดิษฐ์, 2548)

ในการถ่ายทอดดนตรีไทยก็เช่นเดียวกัน ความมุ่งหมายของการถ่ายทอดที่มีคุณภาพ คือ ความรู้ความสามารถและคุณธรรม คือ ความรู้สึกสำนึกผิดชอบชั่วดีในทางการประพฤติปฏิบัติต่อ หน้าที่ในฐานะผู้รับการถ่ายทอด ต่อครูผู้ให้การถ่ายทอดและต่อสังคมโดยรวม ครูจึงต้องพิจารณา ไตร่ตรอง เพราะศิษย์มีความแตกต่างกันทั้งกาย อารมณ์ สังคมและความสามารถ ครูจึงต้องรู้จักขัด

เกล้าและปลุกฝังความดีให้เกิดขึ้นภายในตัวศิษย์ โดยกระทำได้ 2 วิธี คือ คำสั่งโดยตรงและการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี (สุขสันต์ พวงกลัด, 2539) นอกจากนี้คุณค่าทางสังคมที่ครูต้องขัดเกล้าและปลุกฝังศิษย์ อาจถูกกำหนดมาในรูปของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคมนักดนตรีไทย โดยทั่วไปเรียกว่า “วินัยของนักดนตรี” หมายถึงข้อควรปฏิบัติและยึดถือ วินัยนี้จะเข้าไปในลักษณะของการเสริมแรงทางลบ เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การสาปแช่ง เป็นต้น การบำเพ็ญตนเป็นนักดนตรีที่ดีหรือวินัยของนักดนตรีนั้น ต้องปฏิบัติตนให้เป็นไปตามที่ (มนตรี ตราโมท, 2540; สุขสันต์ พวงกลัด, 2539) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. มีความเคารพ ศรัทธาและเชื่อฟังต่อครูอาจารย์ผู้ถ่ายทอดวิชาให้
2. มีความอดุสาหะ ผึกฝนตนเองทั้งทางฝีมือและความรู้
3. มีความตั้งใจจริง ทั้งในเวลาเรียนและเวลาบรรเลง
4. มีความกล้าหาญ ไม่กระดากอายต่อการบรรเลง
5. มีมารยาท กิริยาวาจาที่เรียบร้อย ทั้งในหมู่คณะและบุคคลภายนอก รู้จักที่ถูกต้องที่ควรกาลเทศะและมีสัมมาคารวะ รู้จักประมาณตนและไม่โอ้อวดฝีมือ ถูกผู้อื่น
6. รู้จักหน้าที่ ตรงต่อเวลาและมีความเป็นสัจจะ ซึ่งต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
7. มีความสามัคคี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญให้เกิดความสำเร็จของกิจการทั้งหลาย ซึ่งเรื่องของดนตรีไทยเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด
8. มีความขยัน อดทนต่อการปฏิบัติงาน และให้อภัยในสิ่งที่ไม่ถูกใจอันเกิดจากเพื่อนฝูงในหมู่คณะ
9. รู้จักปรับปรุงตนเองและแก้ไขอยู่เสมอ อย่าให้งานกับอารมณ์รวมกัน
10. มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ทั้งในการประชันขันแข่งหรือการถกเถียงทางวิชาการ ต้องพยายามแก้ไขข้อบกพร่องและถือเอาข้อที่เขาชนะมาเป็นความรู้ใส่ตัว

นอกจากวินัยในการเป็นนักดนตรีที่ดี ลักษณะเด่นของการถ่ายทอดดนตรีไทยยังแฝงไปด้วยคุณค่าทางจิตใจ ในเรื่องความอดทนอดกลั้น ที่นักดนตรีไทยทุกคนจะต้องได้รับการฝึกฝนอย่างไม่รู้ตัวผ่านวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยและในด้านการปฏิบัติตน คือ เรื่องความกตัญญูกตเวทิตาต่อผู้มีพระคุณและครูผู้ถ่ายทอดซึ่งสอดแทรกและกล่อมเกล้าให้นักดนตรีไทยเป็นคนที่ดีของสังคม (สุวรรณ วังโสภณ, 2547)

สรุปได้ว่า เรื่องคุณธรรม จริยธรรมกับการสอนดนตรีไทยนั้น เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาก เพราะวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดระหว่างครูและศิษย์ ซึ่งต้องอาศัยการอบรมในเรื่องของมารยาทและวินัยของความเป็นนักดนตรีไทยเป็นอย่างมาก อีกทั้งพิธีกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย ไม่ว่าจะเป็นการไหว้ครู การรับศิษย์ ยังให้ความสำคัญกับครูมาก ทำให้คุณธรรมในด้านของความกตัญญูกตเวทิตาปรากฏอย่างเด่นชัดในการถ่ายทอดดนตรีไทย สำหรับการฝึกฝนดนตรีไทยที่ต้องอาศัยความอดทนด้วยระยะเวลาในการเรียนที่ยาวนานนั้น ก็เป็นสิ่งที่แฝงให้นักเรียนเกิดความอดทน เกิดมารยาทที่งดงาม เกิดระเบียบวินัยโดยอัตโนมัติ สิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ครูดนตรีไทยปลุกฝังให้ศิษย์ของตนในสำนัก ในโรงเรียนเป็นนักดนตรีที่ดีและเป็นคนดีที่อยู่ในสังคมต่อไป

2.3 ลักษณะและวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทย

ในอดีต ไม่ว่าจะเป็นวิชาการแขนงใดของไทย ล้วนแต่อยู่ในลักษณะการสืบทอดวิชาการโดยระบบมุขปาฐะทั้งสิ้น การสืบทอดความรู้ทางดนตรีไทย ถือว่าเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งในวัฒนธรรมของชาติไทย ใช้วิธีการสืบทอดการสอนผ่านการบอกเล่าด้วยปากของครู ที่เรียกว่า มุขปาฐะ มากกว่าการเขียนหรือจดบันทึก โดยใช้การถ่ายทอดจากครูโดยตรง ด้วยวิธีการเลียนแบบจากความทรงจำ(กวีนิพนธ์ บรรยายกิจ, 2545; บุญช่วย โสวัตร, 2539; อานันท์ นาคคง, 2550) ครูจะถ่ายทอดให้ศิษย์ด้วยคำสอน การฝึกฝน ความเชื่อ และพิธีกรรม อันเป็นภูมิปัญญาของครู ความเคารพนับถือครูที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาดนตรีไทยให้แก่ศิษย์ ซึ่งเป็นไปในลักษณะการสอนแบบปากต่อปาก ตัวต่อตัว ทำให้ศิษย์ได้รับการถ่ายทอดจิตวิญญาณและตัวตนของครูไปด้วย ครูจึงเป็นที่เคารพยำเกรงอย่างสูงของศิษย์ (มานพ ถนอมศรีและคณะ, 2546) ผู้ที่อยากศึกษาดนตรีไทยต้องไปพบครูที่สำนักด้วยตนเอง ไปสมัครและทำกสิกรรมต่างๆ ที่จะทำให้ครูรักและยอมถ่ายทอดวิชาความรู้ บางคนต้องช่วยทำงานบ้าน ทำงานต่างๆ อีกทั้งครูยังต้องดูอุปนิสัยใจคอของผู้ที่มาสมัครเรียน ว่าเป็นผู้ที่พร้อมจะทำการศึกษาศาสตร์ถ่ายทอดวิชาหรือไม่ เพราะในอดีต การที่จะมีโอกาสศึกษาดนตรีไทยได้นั้น มีความยาก เมื่อผู้ใดได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ ก็ย่อมต้องรักษาความรู้ไว้ เมื่อจะทำการถ่ายทอดให้ผู้ใดต่อไป ครูจะต้องพิจารณาผู้รับการถ่ายทอดอย่างละเอียด เพื่อไม่ให้วิชาการชั้นสูงนั้นถูกนำไปใช้ในทิศทางไม่ดี บางครั้งมีผู้กล่าวถึง ครูในอดีตทวงวิชา ซึ่งความจริงมิได้เป็นเช่นนั้น (ข้าคม พรประสิทธิ์, 2539) สมัยก่อน การเรียนดนตรีไทยหากจะให้เก่งและเป็นเร็วจะต้องนอนอยู่ที่บ้านครู ซึ่งใช้เป็นสถานที่ในการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนก็คือ เครื่องดนตรีของครู การเรียนเรียนตั้งแต่เช้าจนเย็น ต้องหมั่นผสมวงและฝึกซ้อม ตอนกลางคืน ครูอาจเรียกขึ้นมาต่อเพลงที่คิดขึ้นได้อย่างปัจจุบันทันด่วน การต่อเพลงอยู่ในวงจำกัด มีการทวงเพลง การเรียนจะต้องอาศัยความทรงจำอย่างเดียว ซึ่งเป็นการเรียนที่อยู่ในวงแคบ (ชิน ศิลปบรรเลง อ่างถึงใน บุญโชค ไชยชาติ, 2551)

สังัด ภูเขาทอง (2529) กล่าวว่า การถ่ายทอดดนตรีไทยในอดีต ไม่ว่าจะเป็นคนตรีไทยหรือดนตรีพื้นเมืองนิยมใช้หลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การชี้แนะ คือ ให้ทำตามที่ครูสั่ง 2) การทวงจำ โดยไม่มีการบันทึกเป็นโน้ตและ 3) ยึดมั่นในจารีตประเพณี ปัจจุบัน ในด้านแหล่งการเรียนรู้ก็อยู่ที่ตัวครูเป็นสำคัญ ซึ่งการสอนดนตรีไทย อาจแบ่งได้เป็นการสอนโดยตรง ได้แก่ การต่อเพลงให้โดยตรง ครูจะเรียกมาต่อทั้งวง แต่ละคนจะต้องประจำเครื่องดนตรีของตนเอง เมื่อได้ต่อเพลงแล้วก็ซ้อมให้แม่นยำ โดยครูเป็นผู้รับหน้าที่โดยตรง และการสอนโดยอ้อม เป็นการสอนในสถานการณ์จริง เวลาไปบรรเลงตามสถานการณ์นั้นๆ ทำให้ลูกศิษย์ทราบว่าเป็นเพลงนั้นใช้เล่นในพิธีใด หรือเรียนรู้จากการอบรมสั่งสอนของผู้ใหญ่และเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งบางครั้งผู้รับการถ่ายทอดไม่รู้ตัว (พระยาอนุমানราชธน อ่างถึงใน สุวรรณา วังโสภณ, 2547)

นอกจากนี้ การถ่ายทอดความรู้ของศิลปินพื้นบ้านและดนตรีไทย ยังปรากฏใน 3 ลักษณะ คือ

1. การถ่ายทอดแบบซึมซับ คือการถ่ายทอดความรู้จากสมาชิกภายในครอบครัวเดียวกัน มักพบในครอบครัวศิลปิน อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและบุคคลรอบข้างก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในภายใน ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และทักษะด้านการปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้ การถ่ายทอดแบบซึมซับ ซึ่งมักปรากฏในครัวเรือนที่มีศิลปินอาศัยอยู่ร่วมกับบุตรหลานหรือเครือญาติ ทำให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสเรียนรู้โดยธรรมชาติอย่างต่อเนื่องและยาวนาน จนเกิดความคุ้นเคยในเสียง ทำนอง

อารมณ์ของบทเพลงตลอดจนวิธีบรรเลง ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้เกิดความชำนาญในทักษะการบรรเลงได้อย่างรวดเร็ว เมื่อมีโอกาสสัมผัสกับเครื่องดนตรีจึงใช้เวลาเรียนรู้ไม่นาน

2. การถ่ายทอดแบบमुखปาฐะ เป็นรูปแบบการถ่ายทอดโดยตรงระหว่างครูกับศิษย์ โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และระเบียบวิธีการบรรเลง ในลักษณะตัวต่อตัว ค่อยเป็นค่อยไป บอกเล่าด้วยปากและปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างก่อนให้ศิษย์ปฏิบัติตาม การเรียนแบบमुखปาฐะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างกระจ่างชัด และยังมีโอกาสได้สอบถามความเข้าใจ รวมทั้งฝึกทักษะให้ถูกต้อง โดยมีผู้สอนเป็นผู้กำกับชี้แนะอย่างใกล้ชิด ทำให้การเรียนเกิดความสัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างดี รูปแบบการถ่ายทอดแบบमुखปาฐะจึงยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการถ่ายทอดทักษะดนตรีเชิงลึกและความวิจิตรที่ผ่านการกลั่นกรองมาจากประสบการณ์เฉพาะของครูแต่ละท่าน

3. การถ่ายทอดโดยใช้สื่อช่วยสอน มีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ประหยัดเวลา เนื่องจากปริมาณนักเรียนที่มีอยู่ในโรงเรียนนั้นมีจำนวนมาก ครูไม่สามารถสอนได้อย่างทั่วถึงการถ่ายทอดความรู้โดยใช้สื่อช่วยสอนจึงมีบทบาทสำคัญในการรักษาและบันทึกภูมิปัญญาของศิลปินไว้ ตลอดจนเปิดโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มผู้สนใจ (บุษกร ปิณฑสันต์และคณะ, 2553)

ในปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี ความเจริญทางด้านสารสนเทศโทรคมนาคม ทำให้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ สามารถส่งผ่านถึงกันได้อย่างรวดเร็ว กิจกรรมและปัญหาทางสังคม เหตุการณ์บ้านเมือง แฟชั่นการแต่งกาย สิ่งบันเทิงตลอดจนแนวคิดและการกระทำใดๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะมาจากที่ใด ทั้งที่ดีหรือไม่ดี สามารถถ่ายทอดมายังประเทศไทยได้ภายในไม่กี่วินาที ผนวกกับความเจริญทางวัตถุ ทำให้เยาวชนและผู้ใหญ่มีค่านิยมทางวัตถุมากกว่าจิตใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทย รวมทั้ง ดนตรีไทยที่ทำหน้าที่ขับกล่อมผู้คนและหล่อหลอมสังคมก็ถูกทอดทิ้งด้วย (ปัญญา รุ่งเรือง, 2545) แต่เมื่อสังคมไทยได้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้รับเอาแบบแผนในเชิงการบันทึกวิชาการอย่างเป็นระบบ เป็นรูปธรรมมากขึ้น (บุญช่วย โสวัตร, 2539) ทำให้การศึกษาดนตรีไทยปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงจากอดีตอย่างชัดเจน การศึกษาดนตรีไทยปัจจุบันเข้ามาอยู่ในสถานศึกษา มีการตั้งเป็นหลักสูตรเป็นขั้นๆ เพื่อทำการศึกษา ลักษณะของการศึกษา ลูกศิษย์ต้องใช้ความพยายามที่จะไปทำการศึกษากับครูที่สำนัก เพราะเมื่อถึงเวลา ครูผู้สอนจะเดินทางมาทำการสอนเอง ในเวลาอันเร่งรีบ (ข้าคม พรประสิทธิ์, 2539) เมื่อดนตรีไทยเข้าสู่ระบบโรงเรียน จึงมีการสอนแบบบรรยายในภาคทฤษฎีและการสอนโดยใช้ความจำ สอนเฉพาะทางของเครื่องดนตรีโดยให้ผู้เรียนตามอย่างครูในภาคปฏิบัติ การสอนดนตรีไทยในปัจจุบัน นอกจากจะสอนเพื่ออาชีพและการเป็นครูดนตรีไทยแล้ว ยังคำนึงถึงพัฒนาการทางดนตรีของผู้เรียนและสมรรถภาพด้านต่างๆ ของผู้เรียนด้วย นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลทางดนตรีและแนวคิดตะวันตกและเริ่มมีบทบาทในดนตรีไทยมากขึ้น เช่น การรวมชุดเพลงไทย การบรรเลงเพลงไทยด้วยเครื่องดนตรีตะวันตก การนำเครื่องดนตรีตะวันตกมาประสมในวงดนตรีไทย และการประสมวงดนตรีไทยแบบใหม่ๆ ซึ่งปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และสอดคล้องกับสังคมมากที่สุด (ปัญญา รุ่งเรือง, 2532)

จากการศึกษาลักษณะของการถ่ายทอดดนตรีไทย สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ลักษณะการถ่ายทอดดนตรีไทย เป็นระบบการถ่ายทอดแบบमुखปาฐะ คือ ปากต่อปาก และใช้การถ่ายทอดโดยใช้

การถ่ายทอดจากครูโดยตรง นิยมใช้ความทรงจำมากกว่าการบันทึก มีเครื่องดนตรีเป็นอุปกรณ์ในการสอน โดยใช้วิธีการเลียนแบบในการต่อเพลง การถ่ายทอดมีหลักสำคัญ 3 ประการ คือ ชี้แนะให้ทำตาม ท่องจำ และรักษาจารีต โดยมีการถ่ายทอดทั้งทางตรง คือ เรียนจากครูและทางอ้อม คือ จากประสบการณ์ในการบรรเลง นอกจากนี้ยังพบว่า มีการถ่ายทอดดนตรีไทย 3 ลักษณะ คือ การถ่ายทอดแบบซึมซับ การถ่ายทอดแบบมุขปาฐะและการถ่ายทอดโดยใช้สื่อช่วยสอน ซึ่งรูปแบบการถ่ายทอดมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน ปัจจุบันเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลง ดนตรีไทยเข้ามาอยู่ในสถาบันการศึกษา จึงมีความชัดเจนด้านการจัดบันทึกมากยิ่งขึ้น มีตำรา และมีสื่ออุปกรณ์ที่มีรูปธรรมมากขึ้น ทำให้ลักษณะการศึกษาและการถ่ายทอดดนตรีมีความเปลี่ยนแปลง อีกทั้งดนตรีไทยต้องคำนึงถึงสังคมและผู้เรียนมากยิ่งขึ้น จึงเกิดพัฒนาเปลี่ยนแปลงวิธีการและรูปแบบต่างๆมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน

2.4 กระบวนการรับศิษย์และฝึกหัดดนตรีไทย

ดนตรีไทย มีพื้นฐานมาจากความเชื่อและพิธีกรรม การถ่ายทอดดนตรีไทยและการฝึกหัดดนตรีไทยจึงให้ความสำคัญกับกระบวนการรับศิษย์เป็นอย่างมาก สังคมไทย ถือว่าวันพฤหัสบดี เป็นวันครู จะทำการเรียนไม่ว่าจะเป็นวิชาชีพใดก็ตาม ก็จะเริ่มฝากตัวเข้าเรียน หรือเริ่มเรียนกันวันแรกในวันครู คือ วันพฤหัสบดี ในสังคมดนตรีก็เช่นกัน พิธีกรรมใดๆ ก็จะทำกันในวันพฤหัสบดี โดยถือเป็นวันครู และในการฝากตัวเป็นศิษย์ ผู้เรียนจะต้องนำเอากำหนดไปบูชาครูด้วย การรับเด็กเข้าเรียนในสำนักดนตรี ต้องมีผู้ปกครองที่เป็นผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ ปู่ย่าตายายของเด็กไปติดต่อแจ้งความประสงค์กับครู ผู้เป็นเจ้าของสำนักดนตรีก่อน พร้อมนำวันเวลาที่ผู้ปกครองจะพาผู้เรียนไปฝากกับผู้สอน การเรียนต้องมีประเพณีแบบแผนอย่างเก่า โดยผู้เรียนจะต้องนำขันกำนล ที่เป็นขันล้างหน้าใส่ดอกไม้ธูปเทียน ผ้าขาว ผ้าเช็ดหน้า และเงินกำนล 6 บาท เข้าไปกราบ 3 ครั้งและเปล่งเสียงขอเรียนดนตรีกับท่าน พร้อมทั้งเชื้อฟังกัดกเตือนทุกอย่าง แม้การกระทำผิดก็สามารถเขียนตีได้ อาจารย์ก็จะรับไว้แล้วนำดอกไม้ธูปเทียน พร้อมทั้งขันและเด็กไปที่เครื่องดนตรีแล้วให้เด็กกราบ 3 ครั้ง แล้วกล่าวคาถานำเด็กครอบ 3 รอบ ไปสักการะครูผู้ล่วงลับไปแล้วและเคารพครูผู้สอน จึงจะได้รับการประสิทธิ์ประสาทวิชาให้เป็นอันเสร็จพิธีในการรับเด็กเข้าเรียน (กัมปนาท ดำทองสุก, 2554; เฉลิม บัวทั้ง, 2530; ชื่น ศิลปบรรเลง, 2521) ธรรมเนียมนี้กลายเป็นสิ่งที่คนไทยนำไปใช้ฝากตัวเพื่อรำเรียนวิชาด้านอื่นๆ ทำให้คติคำสอนในเรื่องความกตัญญูแพร่หลายในชีวิตคนไทย (มานพ ถนอมศรีและคณะ, 2546)

ดนตรีไทย เป็นศาสตร์แห่งสมาธิและปัญญา ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ฝึกหัดหรือกับการฟังจิตไปกับน้ำเสียงและลีลาของเครื่องดนตรีในยามฟังดนตรีไทย ล้วนเป็นสิ่งที่เสริมสร้างสมาธิปัญญาให้เกิดขึ้นทั้งสิ้น การฝึกหัดดนตรีไทย นอกจากจะได้ความทรงจำอันดีเยี่ยมที่เกิดจากการฝึกซ้อมทำนองเพลงแต่ละช่วงละตอนจากครูอย่างไม่มีผิดเพี้ยน การเรียนดนตรีไทยในสมัยก่อน นักดนตรีในสำนักดนตรีต้องมีแบบแผนการเรียนแบบเข้ม มีวินัย มีขนบธรรมเนียมประเพณีร่วมกันระหว่างครูกับศิษย์ระหว่างศิษย์กับศิษย์ ซึ่งหลักสูตรมีความหลากหลายไปบ้าง โดยหลักการทั่วไป การเรียนเริ่มต้นด้วยเพลงสาธุการ เพลงชุดโหมโรงเย็น เพลงเรื่อง เพลงพิธีกรรม เป็นต้น (มานพ ถนอมศรีและคณะ, 2546)

ผู้ศึกษาดนตรีไทยจะถูกฝึกให้รู้ทำนองสำหรับการเล่นเครื่องดนตรีแต่ละชนิด นอกจากนี้จะเป็นไปเพื่อให้สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้อย่างคล่องแคล่วแล้ว ความสง่า ความสุภาพ ความอ่อนโยน เป็นการเสริมสร้างสมาธิในการบรรเลงให้มีความไพเราะยิ่งขึ้นไปด้วย การเคารพครูอาจารย์ที่กระทำ โดยการกราบไหว้เครื่องดนตรีก่อนการบรรเลง เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นและเสริมสมาธิในการบรรเลงให้แม่นยำมากขึ้น การฝึกดนตรีไทย ทำให้ผู้ฝึกมีความสุภาพเรียบร้อยและมารยาทในการลูกนั่ง ความอดทน ขยันหมั่นเพียรและตั้งใจในการปฏิบัติ ความตรงต่อเวลา ยอมรับกฎระเบียบ มีความสามัคคี ทำหน้าที่ในการบรรเลงเครื่องดนตรีของตนเพื่อผสมผสานกับเครื่องดนตรีของผู้อื่น และมีความรื่นเริงเบิกบานใจอยู่เป็นนิจ (มานพ ถนอมศรีและคณะ, 2546)

มนตรี ตราโมท (2540) กล่าวว่า การเริ่มสอนดนตรีไทย ครูควรพิจารณาอุปนิสัยและความถนัดทางดนตรีของศิษย์เสียก่อน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ครูจะต้องพิจารณาเครื่องดนตรีให้เหมาะสมกับศิษย์ทั้งด้านความถนัดและธรรมชาติของร่างกาย เมื่อเลือกเครื่องดนตรีไทยถูกต้องเหมาะสมแล้ว ครูจะต้องสอนให้ศิษย์ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. นั่งให้ถูกแบบแผนการใช้เครื่องดนตรีชนิดนั้น ๆ
2. จับเครื่องดนตรีให้ถูกลักษณะ
3. เริ่มให้ผู้เรียนบรรเลงเครื่องดนตรีให้เป็นเสียง โดยยังไม่ต้องเป็นเพลง จากนั้น จึงเริ่มบรรเลงไล่เสียงเรียงกันและข้ามเป็นระยะๆ ตั้งแต่ง่ายไปหายาก ส่วนปีพาทย์จะต้องฝึกหัดซ้อมวงใหญ่ก่อน เริ่มด้วยเพลงสาธุการ ในจำพวกเครื่องสายควรจะฝึกโสตประสาทให้ผู้เรียนรู้จักการเทียบเสียง
4. เริ่มต่อเพลงสั้นๆ และง่ายๆ ก่อน เช่น เพลงต้นเพลงฉิ่ง จระเข้หางยาว เป็นต้น แล้วจึงพัฒนาไปสู่เพลงที่ยากขึ้นตามลำดับความสามารถของผู้เรียน
5. สอนให้รู้จักจังหวะ เริ่มแรกให้รู้จักจังหวะทั่วไป คือ การเคาะจังหวะโดยสม่ำเสมอ จากนั้น จึงรวมเป็นจังหวะฉิ่ง แล้วจึงเป็นจังหวะหน้าทับ และให้เรียนรู้การขึ้นต้น การหมดจังหวะ
6. สอนให้ผู้เรียนรู้ว่าทำนองที่สามารถใช้แทนกันได้ ด้วยวิธีการเปรียบเทียบทำนองต่าง ๆ

สรุปได้ว่า ดนตรีไทยเป็นศาสตร์ที่มีแบบแผน มีระบบและมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมมาเป็นระยะเวลายาวนาน ส่วนหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ชัดเจนของการถ่ายทอดลำดับแรกและมีความสำคัญคือ กระบวนการรับศิษย์ ซึ่งเป็นพิธีที่สำคัญและเป็นความเชื่อที่สำคัญของดนตรีไทย การรับศิษย์ดนตรีไทยในสมัยก่อนแสดงให้เห็นถึงการแสดงความตั้งใจและความเคารพศรัทธาต่อครูทั้งครูที่ล่วงลับไปแล้วและครูที่ทำหน้าที่สอน การฝากตัวนั้น ศิษย์ต้องแสดงความประสงค์ที่จะเรียนด้วยตนเองและมีพิธีการรับเข้าเป็นศิษย์ด้วยการนำขันและดอกไม้ธูปเทียน ไปไหว้ครู สิ่งเหล่านี้ เป็นการสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นในใจศิษย์เพื่อให้ศิษย์มุ่งมั่นในการเรียนดนตรีไทยมากยิ่งขึ้น สำหรับการฝึกดนตรีไทยนั้น องค์ประกอบที่สำคัญและควรเน้นในการฝึกหัดดนตรีไทย ประกอบด้วย ทำนองในการบรรเลง การจับเครื่องดนตรี การเคารพครูก่อนการบรรเลง การบรรเลงเพลงตามลำดับขั้น การเรียนรู้จังหวะและทำนองของเพลง รวมทั้งมารยาทของนักดนตรี ความสง่างามของบุคลิกภาพและความตั้งใจ อดทนในการฝึกฝน สิ่งเหล่านี้ล้วนว่าองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญในการถ่ายทอดดนตรีไทย

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยนั้น พบว่า มีวิจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการศึกษาทัศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ในการศึกษาด้านแนวคิดทางด้านการเรียนการสอนดนตรีไทยนั้น ได้มีการศึกษาแนวคิดและวิธีการของมนตรี ตราโมท ในการอนุรักษ์และถ่ายทอดดนตรีไทยและเพลงไทย พบว่า 1) ด้านการอนุรักษ์ ควรมีการสร้างเครื่องดนตรีให้ได้มาตรฐานโดยรักษาเอกลักษณ์ไว้ ผู้บรรเลงและผู้ฟังควรรู้หน้าที่ของเครื่องดนตรี หลักการผสมวงและโอกาสในการบรรเลง การร้อง การบรรเลงและการประพันธ์ควรถูกต้องตามแบบแผน ควรแต่งตำราและสอดแทรกเนื้อหาในงานเขียนต่างๆ รัฐบาลควรให้การสนับสนุน 2) ด้านการถ่ายทอด ควรเริ่มจากภาคปฏิบัติที่ง่ายไปยาก ครูต้องมีความรู้ความสามารถจริง ใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ควรมีการแต่งตำราเกี่ยวกับดนตรีไทยเพื่อประชาชน ควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ (สงบศึก ธรรมวิหาร, 2534)

นอกจากนี้ ปัญญา รุ่งเรือง (2532) ได้ศึกษาแนวความคิดในการสอนเพื่อพัฒนาดนตรีไทยของผู้สอนดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา โดยทำการเก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีไทย จำนวน 44 ท่าน สรุปได้ว่า การสอนทฤษฎีดนตรี ควรรักษาระบบเสียงไทย เรียนรู้และปฏิบัติให้คล่องและฝึกคิดสำนวนใหม่ คิดประสมวงแบบใหม่ตามแนวทางเดิม มีการประสมวงด้วยเครื่องดนตรีต่างชาติและเครื่องดนตรีพื้นเมือง การสอนปฏิบัติ ควรเน้นที่พื้นฐานที่ถูกต้อง ใช้สื่อในการสอนและฝึกด้วยการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ควรเน้นการสอนเพื่อพัฒนาการฟัง

วิมาลา ศิริพงษ์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมไทยปัจจุบัน โดยศึกษากรณีสกุลพาทยโกศลและสกุลศิลปบรรเลง ซึ่งได้ศึกษา 3 ประเด็น คือ 1) การจัดองค์กรทางดนตรี พบว่า สองตระกูลมีความต่างกัน คือ ตระกูลพาทยโกศล เป็นองค์กรแบบบ้าน วงดนตรีประกอบด้วยสมาชิกในบ้าน รับบรรเลงตามวัดและตามบ้านเพื่อหารายได้ ส่วนตระกูลศิลปบรรเลงอยู่ในรูปมูลนิธิ เปิดสอนดนตรีแก่คนทั่วไป เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอก 2) ด้านรูปแบบและลักษณะของดนตรี มีความต่างกัน คือ ตระกูลพาทยโกศล ใช้วิชาความรู้ทางปี่พาทย์ ใช้เพลงพิธีกรรมถ่ายทอดด้วยการบอกเล่าตามประเพณี ส่วนตระกูลศิลปบรรเลง ใช้การสอนเครื่องสายเป็นหลัก มีอิสระในการเลือกเพลงตามระดับการเรียนรู้ มีการพัฒนาการถ่ายทอดวิชา เช่น การสร้างสื่อด้วยเทคโนโลยี 3) ด้านการสืบทอด ตระกูลพาทยโกศล พยายามรักษาให้เหมือนเดิมที่สุด ทั้งรูปแบบองค์กร การทำงาน บทเพลงและพิธีกรรม แต่ตระกูลศิลปบรรเลง ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมและปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อตอบรับสังคมอย่างชัดเจน

จะเห็นว่า แนวคิดทางการถ่ายทอดดนตรีไทยนั้นมีความหลากหลายและแตกต่างกัน มีทั้งในแง่มุมมองของการอนุรักษ์และการพัฒนาดนตรีเพื่อปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม ซึ่งการศึกษาทัศนมิติต่างๆ เหล่านี้ ไม่ว่าจะจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีไทยหรือตามสำนักดนตรีโบราณ ย่อมให้แนวคิดที่แตกต่างกันและทำให้กระบวนการเรียนการสอนเปลี่ยนไปตามทัศนมิตินั้นๆ ซึ่ง (สุขสันต์ พวงกลัด, 2539) ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในการบรรเลงซอสามสาย พบว่า ที่มาและทัศนมิติของกระบวนการทางปัญญา เกิดขึ้นจากปัจจัย 3 ประการ คือ 1) พื้นฐาน

ครอบครัวและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม 2) พื้นฐานทางดนตรีที่ได้รับจากครูดนตรีหลายท่าน 3) คุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัว

สำหรับงานวิจัยด้านการถ่ายทอดดนตรีไทย พบว่า เหมราช เหมหงษา (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้: การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ พบว่า ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีการถ่ายทอดทักษะจะเข้ด้วยแบบการสอนอย่างไทยโบราณ คือ วิธีการสอนแบบตัวต่อตัว วิธีการสอนแบบฝึกจำ วิธีการสอนแบบให้เลียนแบบครู ต่อมาเกิดเป็นสายการถ่ายทอด 2 ทาง คือ สายครูระตี วิเศษสุรการ ซึ่งพบว่าครูถ่ายทอดจะเข้ โดยการตรวจสอบพื้นฐานของผู้เรียน ปลูกฝังคุณธรรมและสอนแบบไทยโบราณ ส่วนสายครูทองดี สุจริตกุล ถ่ายทอดด้วยวิธีการสอนแบบไทยโบราณ วิธีการสอนแบบเป็นทางการ และการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ (สุวรรณ วังโสภณ, 2547) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น พบว่า ดนตรีประจำชาติ คือ มรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ เกิดการยอมรับสืบทอดกันมา มีการถ่ายทอดในลักษณะเดียวกัน คือ มุ่งดำรงรักษาวัฒนธรรมประจำชาติและเพื่อประกอบอาชีพ โดยมีรูปแบบการถ่ายทอดตามจารีตโบราณ คือ ถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว ที่เรียกว่า การถ่ายทอดแบบโบราณ เป็นการสอนทักษะการบรรเลงร่วมกับการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและบุคลิกของนักดนตรี ซึ่งตรงกับการศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ พบว่า การสอนทักษะมี 2 ลักษณะ คือ การสอนควบคู่กับการปรับวง และการสอนแบบโบราณที่บ้าน โดยยึดหลัก 4 ประการ คือ สอนตามความสามารถของผู้เรียน เน้นวิธีการบรรเลงมากกว่าบทเพลง เน้นพื้นฐานการบรรเลงระนาดเอกที่ถูกต้อง สอนทักษะอย่างเป็นขั้นตอน ด้วยการสอนแบบมุขปาฐะ โดยใช้อธิบาย การสาธิต และการอุปมา อุปมัย ซึ่งเป็นการสอนที่เน้น ความสง่างามของบุคลิก ท่าทางการบรรเลง การจับไม้และการทำเสียงให้หลากหลาย ชัดเจน ได้อรรถรสตามลักษณะของเพลง (อุทัย ศาสตรา, 2553)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่า การศึกษาทัศนมิติของการถ่ายทอดดนตรีไทย มีทั้งทัศนมิติด้านการอนุรักษ์ เช่น การรักษาระบบเสียง เครื่องดนตรี บทเพลงและพิธีกรรมต่างๆ ตามขนบธรรมเนียมเดิมและทัศนมิติในด้านการพัฒนา เช่น การพัฒนาสื่อที่สร้างสรรค์ การประสมวงแบบใหม่ เป็นต้น ซึ่งทัศนมิติทั้งสองแบบนี้ควรมีลักษณะมีควบคู่กันไป และส่งผลต่อกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยด้วย ในด้านกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยในแบบดั้งเดิมหรือแบบโบราณนั้น ใช้การถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ โดยการสอนแบบตัวต่อตัว สอนด้วยความจำ สอนด้วยการเลียนแบบครู และให้ความสำคัญกับการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและบุคลิกของนักดนตรีที่ดีเป็นสำคัญ

ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ทัศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก โดยนำแนวคิดและทฤษฎีมาสรุป ได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของครู ประกอบด้วย

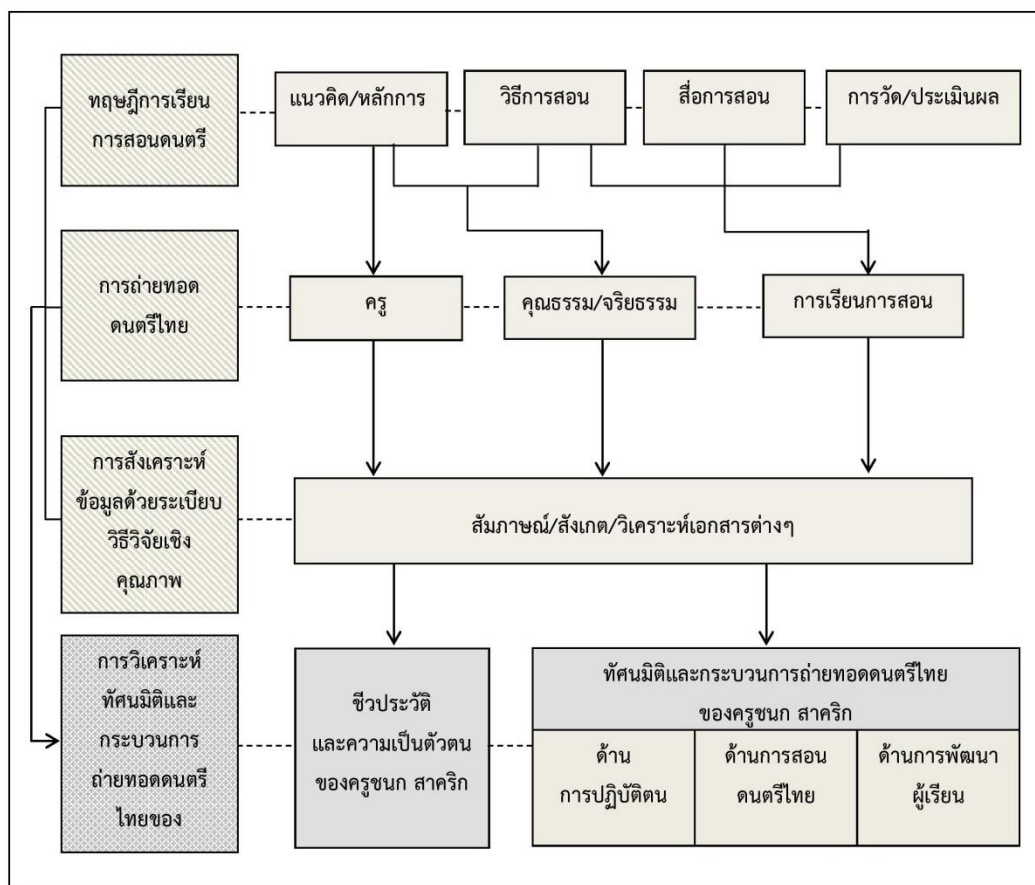
1) ชีวิตประวัติของครูชนก สาคริก ประกอบด้วย การสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทย และการปลูกฝังจากครอบครัว

2) ความเป็นตัวตนของครูชนก สาคริก ประกอบด้วย ความสนใจเฉพาะตน บุคลิก/ลักษณะเฉพาะตน และความเป็นครู

2. การวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก ประกอบด้วย

- 1) ด้านการปฏิบัติตน
- 2) ด้านการสอนดนตรีไทย
- 3) ด้านการพัฒนาผู้เรียน

ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดการวิจัยและแสดงความสัมพันธ์ตามแผนภาพไว้ดังนี้

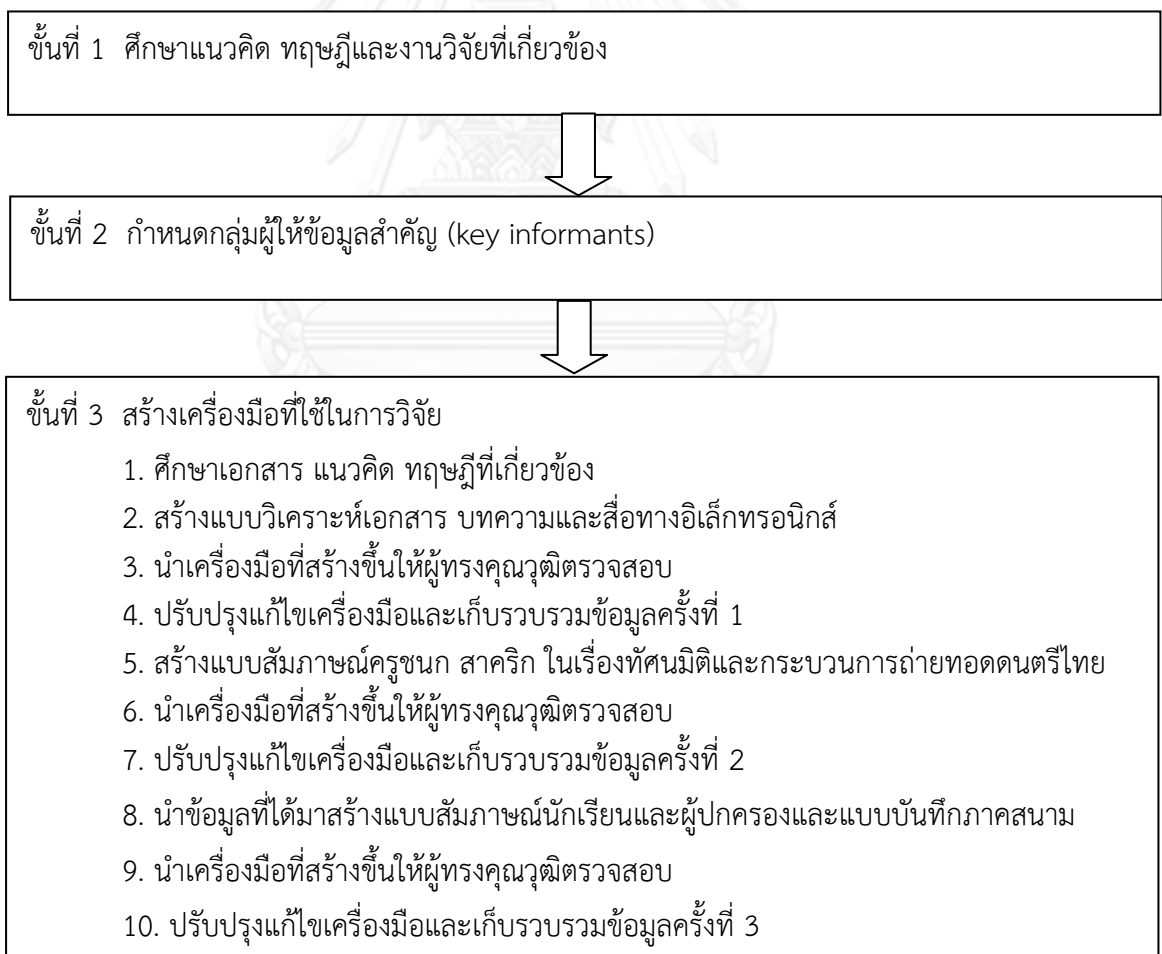
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาคริก 2) เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งแบ่งวิธีการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ขั้นที่ 2 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบในการวิจัยไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูชนก สาคริก ข้อมูลจากการสังเกตการเรียนการสอน ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ของนักเรียนและผู้ปกครอง ข้อมูลจากเอกสาร บทความและสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์

2. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาจัดกลุ่มข้อมูล (clustering) และประมวลข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างข้อสรุป (สุภางค์ จันทวานิช, 2551)

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ใช้การตีความ สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) และนำเสนอเป็นความเรียง มีภาพและตารางประกอบการอธิบาย

แผนภาพที่ 2 กรอบดำเนินการวิจัย

รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนในการวิจัย มีดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งหัวข้อ ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนดนตรี อันได้แก่ แนวคิดและหลักการสอนดนตรี วิธีการสอนดนตรี สื่อการเรียนการสอนดนตรี การวัดและประเมินผลทางดนตรี

ตอนที่ 2 การถ่ายทอดดนตรีไทย อันได้แก่ คุณสมบัติที่ดีของครูดนตรีไทย คุณธรรม จริยธรรมในการสอนดนตรีไทย ลักษณะและวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทย กระบวนการรับศิษย์และฝึกหัดดนตรีไทย

ขั้นที่ 2 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก ดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูชนก สาคริก

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง ได้แก่ ลูกศิษย์และผู้ปกครอง โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มลูกศิษย์

คัดเลือกนักเรียนสัมภาษณ์เป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน คือ กลุ่มระดับชั้นประถมศึกษา กลุ่มระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มระดับอุดมศึกษา และกลุ่มศิษย์เก่า รวมทั้งหมด 15 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1) เป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดดนตรีไทยกับครูชนก สาคริก โดยตรงอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานอย่างน้อย 3 ปี

2) เป็นสมาชิกชมรมดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

กลุ่มผู้ปกครอง

คัดเลือกสัมภาษณ์ผู้ปกครองจำนวน 4 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

- 1) เป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดดนตรีไทยกับครูชนก สาคริก โดยตรงอย่างต่อเนื่อง เป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี
- 2) เป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่ติดตามการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด

ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร บทความและสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัยได้ทำเก็บรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร บทความและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยนำมาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ โดยตีความเอกสารตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขอบเขตและรูปแบบของเครื่องมือตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของครู ประกอบด้วย

- 1) ชีวิตประวัติของครูชนก สาคริก ประกอบด้วย การสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทย และการปลูกฝังจากครอบครัว
- 2) ความเป็นตัวตนของครูชนก สาคริก ประกอบด้วย ความสนใจเฉพาะตน บุคลิก/ลักษณะเฉพาะตน และความเป็นครู

2. การวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก ประกอบด้วย

- 1) ด้านการปฏิบัติตน
- 2) ด้านการสอนดนตรีไทย
- 3) ด้านการพัฒนาผู้เรียน

ขั้นที่ 2 สร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร บทความและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามขอบเขตและรูปแบบที่กำหนด

ขั้นที่ 3 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ปรับปรุง แก้ไข และนำไปเก็บข้อมูล

รายละเอียดและตัวอย่างของแบบวิเคราะห์เอกสาร บทความและสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ โปรดดูที่ภาคผนวก ค ลำดับที่ 1

3.1.2 แบบสัมภาษณ์

ใช้การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ซึ่งมีการกำหนดคำถามและประเด็นในการสัมภาษณ์ไว้อย่างชัดเจน ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดประเด็นของข้อความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นที่ 2 ร่างประเด็นคำถามออกเป็น 2 ชุด คือ แบบสัมภาษณ์สำหรับครูชนก สาคริก และแบบสัมภาษณ์สำหรับนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ครูชนก สาคริก เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-ended) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและประวัติส่วนตัว

ตอนที่ 2 ด้านทัศนคติในการถ่ายทอดดนตรีไทย

ตอนที่ 3 กระบวนการในการถ่ายทอดดนตรีไทย

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-ended) ซึ่งสร้างหลังจากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ครูชนก สาคริก โดยแบ่งกลุ่มการสัมภาษณ์ และเขียนข้อความสัมภาษณ์และกำกับด้วยระดับชั้นของกลุ่มที่สัมภาษณ์ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่

- 1) เด็กหญิงอัมพิลดา เศวตกิติธรรม
- 2) เด็กหญิงพิชญานุช คำบุญรัตน์
- 3) เด็กหญิงจิรัชัญญา หงษาประเสริฐ

กลุ่มที่ 2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่

- 1) เด็กหญิงวิชุดา บุญอยู่
- 2) เด็กหญิงฐิติญาภรณ์ หงสกุล
- 3) เด็กหญิงกัญญารัตน์ รัตนเสาวภาคย์

กลุ่มที่ 3 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่

- 1) นางสาวธนิดา แสงโสภณ
- 2) นางสาวพรไพลิน วาณิชธีระดิฐ
- 3) นางสาวภาวิณี วุฒิยาสกุล

กลุ่มที่ 4 นักเรียนระดับอุดมศึกษา ได้แก่

- 1) นางสาวจิตภัสสร สวัสดิชัย
- 2) นางสาววรรณกาญจน์ บุญยก
- 3) นางสาววรินทร์ แววรวิทย์

กลุ่มที่ 5 ศิษย์เก่า ได้แก่

- 1) มาฆวรัตน์ บุญสีโรจน์
- 2) ชาลินี เสนาณรงค์
- 3) นางสาวพมญา เครือครองสุข

กลุ่มที่ 6 ผู้ปกครองนักเรียน ได้แก่

- 1) นายจิรวุฒิ หงสกุล
- 2) นางชลลดา ทิพย์ะวัฒน์
- 3) นายเล็ก หอมเสมอ
- 4) นายนิธิบุญ แสนสุข

ขั้นที่ 3 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ปรับปรุง แก้ไข และนำไปเก็บข้อมูล

รายละเอียดและตัวอย่างของแบบสัมภาษณ์ครูชนก สาคริก โปรตดูที่ภาคผนวก ค ลำดับที่ 2 และแบบสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง โปรตดูที่ภาคผนวก ค ลำดับที่ 3

3.1.3 แบบบันทึกภาคสนาม

ใช้การเก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยใช้แบบบันทึกภาคสนาม (สุภางค์ จันทวานิช, 2552) ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดประเด็นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นที่ 2 สร้างแบบบันทึกภาคสนาม (สุภางค์ จันทวานิช, 2552) เพื่อเป็นแบบสังเกตในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ขั้นที่ 3 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ปรับปรุง แก้ไข และนำไปเก็บข้อมูลภาคผนวก ค ลำดับที่ 4

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 4 แบบด้วยกัน คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ครูชนก สาคริก แบบสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง และแบบบันทึกภาคสนาม โดยนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความถูกต้อง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

3.2.1 เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีไทยและดำเนินการสอนดนตรีไทยมาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี

3.2.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการสอนดนตรีไทยทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

3.2.3 เป็นผู้ที่มีผลงานทางด้านวิชาการและเป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีไทย

3.3 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) คือ เวลา สถานที่และบุคคล และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) และนำข้อมูลที่ผ่านการตีความและเรียบเรียงแล้ว กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทบทวนความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล

4.1.1 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูชนก สาคริก ข้อมูลจากการสังเกตการเรียนการสอน ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ของนักเรียนและผู้ปกครอง ข้อมูลจากเอกสาร บทความและสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้วิจัยได้มีการวางแผนในการเก็บข้อมูลดังนี้

ระยะเวลา ในการเก็บข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย					
	วิเคราะห์ เอกสาร	สัมภาษณ์ ครู	สัมภาษณ์ นักเรียน	สัมภาษณ์ ผู้ปกครอง	แบบ บันทึก ภาคสนาม	การ ตรวจสอบ
สัปดาห์ที่ 1	✓					
สัปดาห์ที่ 2	✓					
สัปดาห์ที่ 3		✓			✓	
สัปดาห์ที่ 4		✓			✓	
สัปดาห์ที่ 5			✓	✓	✓	
สัปดาห์ที่ 6			✓	✓	✓	
สัปดาห์ที่ 7					✓	
สัปดาห์ที่ 8						✓

ตารางที่ 1 แผนการเก็บข้อมูล

4.1.2 นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาจัดกลุ่มข้อมูล (clustering) และประมวลข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างข้อสรุป (สุภางค์ จันทวานิช, 2551)

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ใช้การตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analysis induction) และนำเสนอเป็นความเรียงและใช้วงเล็บประกอบการอ้างอิงกลุ่มประชากรที่สัมภาษณ์ โดยการใช้การพรรณนาความ (Descriptive) มีภาพและตารางประกอบในประเด็นดังต่อไปนี้

5.1 การศึกษาชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาคริก ประกอบด้วย

1) ชีวประวัติของครูชนก สาคริก ประกอบด้วย การสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทย และการปลูกฝังจากครอบครัว

2) ความเป็นตัวตนของครูชนก สาคริก ประกอบด้วย ความสนใจเฉพาะตน บุคลิก/ลักษณะเฉพาะตน และความเป็นครู

5.2 การวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก ประกอบด้วย

1) ด้านการปฏิบัติตน

2) ด้านการสอนดนตรีไทย

3) ด้านการพัฒนาผู้เรียน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาศริก 2) เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ตอนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาศริก นำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 ชีวประวัติของครูชนก สาศริก

1.1.1 การสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทย

1.1.2 การปลูกฝังจากครอบครัว

1.2 ความเป็นตัวตนของครูชนก สาศริก

1.2.1 ความสนใจเฉพาะตัว

1.2.2 บุคลิก/ ลักษณะเฉพาะ

1.2.3 ความเป็นครู

ตอนที่ 2 ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของ ของครูชนก สาศริก 3 ด้าน คือ

2.1 ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดด้านการปฏิบัติตน

2.2 ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดด้านการสอนดนตรีไทย

2.3 ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดด้านการพัฒนาผู้เรียน

การได้มาซึ่งผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสาร บทความ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูชนก สาศริก ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียนใน 5 กลุ่ม ช่วงวัยที่ศึกษา ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และใช้วิธีการสังเกตโดยการบันทึกภาคสนาม ซึ่งข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยใช้การตีความแบบอุปนัย และนำเสนอเป็นความเรียง โดยการนำข้อความจากการสัมภาษณ์มาประกอบการวิเคราะห์ โดยจัดกลุ่มและใส่วงเล็บเพื่ออ้างอิงแหล่งข้อมูล และให้ผู้สัมภาษณ์ตามช่วงวัยที่ผู้วิจัยศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาศริก

1.1 ชีวประวัติของครูชนก สาศริก

ผู้วิจัยนำเสนอชีวประวัติของครูชนก สาศริก ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญอันได้มาจากการบ่มเพาะจากความเป็นสายตระกูลนักดนตรีไทยเพื่อนำไปสู่ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1.1 การสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทย

1.1.1.1 ช่วงซึมซับบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

1.1.1.2 ช่วงซาบซึ้งบุคคลต้นแบบที่มาจากครอบครัว

1.1.1.3 ช่วงเสริมสร้างจิตสำนึกของครอบครัวนักดนตรี

1.1.2 การปลูกฝังจากครอบครัว

1.1.2.1 แนวคิดด้านคุณธรรม

- 1) ความเป็นสุภาพบุรุษ
- 2) ความมีระเบียบวินัยและรักษาสัจจะ
- 3) การตรงต่อเวลาและความเป็นนักดนตรีที่ดี

1.2.2.2 แนวคิดในการถ่ายทอดดนตรี

- 1) การรับศิษย์
  - ก) ไม่บังคับ
  - ข) ไม่โฆษณา
- 2) การสอน
  - ก) ไม่ยึดติดแบบเก่า
  - ข) ยึดผู้เรียนเป็นที่ตั้ง
  - ค) ใช้หลักการสอน 18 ข้อ

1.1.1 การสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทย

การสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทย เป็นการนำเสนอประวัติและที่มาของการศึกษาดนตรีไทย ที่ได้รับการบ่มเพาะมาจากสายตระกูลนักดนตรีไทย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ทัศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องชีวประวัติของครูชนก สาคริก (พิชามญชุ์, 2554; มุลินธิหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง), 2549, 2551) ผู้วิจัยได้เรียบเรียงประวัติของครูชนก สาคริก ซึ่งแสดงถึงพื้นฐานชีวิตครอบครัว อันเนื่องมาจากความเป็นสายตระกูลของนักดนตรีไทย โดยผู้วิจัยได้นำเสนอแบบลำดับขั้นของการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วงที่สำคัญ คือ

1.1.1.1 ช่วงซึมซับบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

1.1.1.2 ช่วงซาบซึ้งบุคคลต้นแบบที่มาจากครอบครัว

1.1.1.3 ช่วงเสริมสร้างจิตสำนึกของครอบครัวนักดนตรี

1.1.1.1 ช่วงซึมซับบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ช่วงซึมซับบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นข้อมูลที่แสดงถึงประวัติของครูชนก สาคริก ในการลำดับขั้นเครือญาติและบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ครูชนก สาคริก ได้เริ่มที่จะศึกษาเรียนรู้ดนตรีและเกิดความคุ้นเคยกับเสียงดนตรี ซึ่งเป็นปัจจัยแรกที่สำคัญของการสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทย

ภาพที่ 1 ครูชนก สาศริก
ที่มา: (จิรวุฒิ หงสกุล, สืบค้น 3 ส.ค. 2556)

ครูชนก สาศริก (ครูตึก) เกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ 28 เมษายน พ.ศ.2489 เป็นบุตรคนที่ 4 (คนสุดท้อง) ของพระมหาเทพกษัตรสมุห (เนื่อง สาศริก) และนางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาศริก) เป็นน้องชายคนเล็กในสายตระกูล “สาศริก” มีศักดิ์เป็น “หลานตา” ในสายสกุล “ศิลปบรรเลง” ของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เนื่องจากมารดา คือ ครูบรรเลง สาศริก เป็นบุตรคนที่ 2 ของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) รองลงมาจากคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง ครูชนก สาศริก จึงได้มีโอกาสศึกษาและเรียนรู้วิชาดนตรีไทยจากมารดาและญาติในสายตระกูลนักดนตรีไทย

แม้ว่าครูชนก สาศริก จะเกิดในครอบครัวนักดนตรี แต่ในช่วงวัยเด็ก ครูยังไม่ได้สนใจดนตรีมากนัก แต่ได้เข้าร่วมพิธีไหว้ครูเป็นประจำทุกปี ครูชนก สาศริก ได้กล่าวว่า

“ผมได้ความรู้บางอย่างจากที่คุณตาสอน แต่ท่านไม่ได้สอนผมโดยตรง ตอนเด็กๆผมไปวิ่งเล่นที่บ้านบาตร เพราะเวลาไหว้ครูเราต้องไป ผมจำได้ว่าตอนไปบ้านท่านจะมีขนมแจกกินตลอด จำอย่างอื่นไม่ค่อยได้ และไม่ได้สนใจเรียนดนตรี ผมมาเรียนเมื่อโตแล้ว คุณตาสั้นแล้ว คุณตาห้ามไว้ว่าอย่าบังคับให้ลูกหลานเรียน ถ้าอยากเรียนถึงให้เรียน พอผมอยากเรียน คุณแม่ก็ไปซื้อขิมมาแล้วเริ่มฝึก”

(ชนก สาศริก อ้างถึงใน พิชามญชุ์, 2554)

จะเห็นว่าครอบครัวของครูชนก สาศริก ไม่ได้พักอาศัยอยู่ที่บ้านบาตรเหมือนญาติพี่น้องคนอื่นๆ เนื่องจากเมื่อครูบรรเลง สาศริก (มารดา) แต่งงานแล้ว ครูได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านของคุณพ่อ (เนื่อง สาศริก) ที่ถนนเศรษฐศิริ ซึ่งเป็นที่ตั้งของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ในปัจจุบัน ซึ่งครูชนก สาศริกต้องติดตามคุณแม่ไปร่วมในพิธีไหว้ครูดนตรีไทยที่บ้านบาตรเป็นประจำทุกปี ซึ่งครูชนก สาศริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) เล่าว่า

“คุณแม่เป็นลูกสาวคนที่ 2 ของหลวงประดิษฐไพเราะ คุณพ่อเป็นข้าราชการในรัชกาลที่ 6 ทั้งสองคนก็ชอบดนตรีไทยทั้งคู่ เราเกิดในตระกูลนักดนตรีไทย ทุกๆเย็นเวลาเรียนหนังสือตั้งแต่ชั้นประถม เราก็ได้ไปอยู่แต่ในสถานที่ที่มีคนเล่นดนตรีอยู่เสมอ ได้ไปอยู่ในบรรยากาศอันนั้น ก็เป็นการโน้มนำซึ่งเกิดมาจากครอบครัวส่งเสริม ได้ยินได้ฟัง ทำให้เวลาเราเริ่มเล่นดนตรีก็คงจะง่ายขึ้น ผมไม่ได้เรียนดนตรีไทยมาตั้งแต่เด็กแต่ได้ยินได้ฟังดนตรีไทย ได้เห็นความภาคภูมิใจของคนที่มาเล่น เห็นความสุขที่เขามี รวมทั้งได้ร่วมพิธีไหว้ครูทุกปี สิ่งต่างๆเหล่านี้ก็ทำให้เกิดจิตสำนึก ในบางอย่างเมื่อโตขึ้น แล้วก็ไม่ได้ปฏิเสธสิ่งเหล่านี้ และเห็นความสำคัญสิ่งเหล่านี้”

จะเห็นว่าครูชนก สาคริก ไม่ได้เรียนดนตรีมาตั้งแต่เด็ก แต่ได้รับการปลูกฝังด้านดนตรี ได้อยู่ในบรรยากาศของบ้านดนตรี ซึ่งทำให้ได้รู้ ได้ยิน ได้เห็นเป็นประจำ โดยเฉพาะพิธีไหว้ครู ซึ่งเป็น พิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ของนักดนตรีไทย จึงทำให้ส่งผลต่อจิตสำนึกในการเรียนรู้ดนตรี จิตสำนึกของการเป็นทายาทครูดนตรีไทยเหล่านี้จึงได้รับการหล่อหลอมมาจากบรรพบุรุษตั้งแต่เด็กๆ นอกจากนี้ คุณพ่อและคุณแม่ของครูชนก ยังมีความชื่นชอบดนตรีไทยอีกด้วย ทำให้ครูชนก สาคริก เข้าถึงดนตรีได้ง่ายรวมทั้งเห็นคุณค่าและความสำคัญของดนตรีไทย นอกจากนี้ ครูชนก สาคริก ได้กล่าวว่า

“ทุกครั้งที่ไปร่วมงานไหว้ครู ภาพที่เห็นเป็นประจำ คือ ป่าจิ้น (คุณหญิง ชื่น ศิลปบรรเลง) จะจัดเตรียมของเครื่องไหว้และมาตามลูกหลานให้ไปเข้าร่วมพิธีให้ครบทุกคน และเมื่อเสร็จพิธีท่านจะมาเตือนให้ลูกหลานเจิมหน้าเสมอ คือ ท่านต้องการให้ทุกคนเข้าร่วมขั้นตอนการไหว้ครูให้สมบูรณ์ถูกต้องตามจารีตประเพณี ได้เรียนรู้ธรรมเนียมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นแรงจูงใจอันสำคัญที่ทำให้ผมตัดสินใจเป็นครูดนตรีไทยในภายหลัง” (ชนก สาคริก อ้างถึงใน พิชามญชุ์, 2554)

ภาพที่ 2 งานไหว้ครูบ้านบาตร พ.ศ.2485

ที่มา: (www.thaikids.com, สืบค้น 3 ส.ค. 2556)

เห็นได้ว่า การที่ครูชนก สาคริกได้เข้าร่วมพิธีไหว้ครูดนตรีไทยของบ้านบาตร ซึ่งครอบครัวสายตระกูลศิลปบรรเลงเน้นย้ำและปลูกฝังให้ลูกหลานเข้าร่วมเสมอมา ทำให้ครูชนก สาคริก ค่อยๆ

ซึมซับความเป็นนักดนตรีและได้รับการปลูกฝังเรียนรู้สิ่งต่างๆ มาอย่างสม่ำเสมอ สิ่งเหล่านี้เป็นจารีตที่ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมของนักดนตรีไทย ที่มุ่งระลึกถึงครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญและมุ่งเน้นที่จะปลูกฝังให้ลูกหลานของสายตระกูล ค่อยๆ ซึมซับความเป็นนักดนตรีและปลูกฝังการเรียนรู้ การเคารพครู อย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่เด็กๆ โดยไม่จำเป็นต้องร่ำเรียนดนตรีมาก่อน การที่ครูชนก สาคริก ได้เข้าร่วมพิธีไหว้ครูดนตรีไทยเป็นประจำทุกปี และจดจำรายละเอียดต่างๆ จากการได้ยิน ได้ฟังและเห็นบรรยากาศเหล่านี้ กลายเป็นพื้นฐานและปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูชนก สาคริก เกิดจิตสำนึกในการเรียนรู้ดนตรี และจิตสำนึกของการเป็นทายาทครูดนตรีไทยในปัจจุบัน

1.1.1.2 ช่วงซาบซึ่งบุคคลต้นแบบที่มาจากครอบครัว

ช่วงซาบซึ่งบุคคลต้นแบบที่มาจากครอบครัว นำเสนอประวัติการศึกษาเรียนรู้ทางด้านดนตรีไทยของครูชนก สาคริกกับบุคคลต้นแบบจากครอบครัว การเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนดนตรี และลักษณะการถ่ายทอดดนตรีไทยของบุคคลในครอบครัว ซึ่งเป็นช่วงสำคัญของการสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทย

ครูชนก สาคริก ได้เริ่มเรียนดนตรี สมัยอยู่ ม.7 (ปัจจุบันคือ ม.5) ขณะเรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ในช่วงของงานประกวดศิลปหัตถกรรม ซึ่งมีคุณแม่ (ครูบรรเลง สาคริก) ไปเป็นกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีไทย และเกิดความประทับใจในเสียงซิมในบรรยากาศของการฟังวงดนตรีไทยที่เข้าร่วมประกวด เพลงลาวคำหอม ทำให้ครูชนก สาคริก ประทับใจเสียงดนตรีเป็นครั้งแรก ซึ่งเริ่มจากการสัมผัสความงดงามของดนตรี ซึ่งครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) เล่าว่า

“ตอนนั้นอายุประมาณสัก 17 หรือ 16 เนี่ยแหละ ก็ประทับใจในเสียงซิม เพราะเด็กที่เข้าประกวดมาจากโรงเรียนท่าแซะที่จากภาคใต้ เป็นวงที่ชนะเลิศ มีแต่เด็กที่ตัวเล็กๆ ทั้งวง แต่ว่าตีซิมไพเราะ เพลงลาวคำหอมนี้แหละ แล้วก็วันนั้นที่เขาร้อง พระจันทร์ก็ทรงกลมจริงๆ ทรงกลมสวยสดโสภา แหงนขึ้นไปบนฟ้าเห็นดาวสว่าง บรรยากาศวันนั้นก็ทำให้เราเกิดสนใจดนตรีไทยเป็นครั้งแรก ซึ่งยังไม่เคยสนใจดนตรีไทยมาก่อน คล้ายๆ กับว่าเคยเห็นความงดงามของวงดนตรีไทยในครั้งนั้น”

จะเห็นว่า แม้ว่าครูจะเกิดในครอบครัวที่มีแต่เสียงดนตรี เกิดความคุ้นเคยในการฟังดนตรีมาตั้งแต่เด็ก แต่บรรยากาศของการฟังดนตรีจากเด็กๆ ที่เข้าร่วมการประกวด ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ ซึ่งเป็นความประทับใจครั้งแรกที่ทำให้ครูชนก สาคริก อยากเรียนดนตรี หลังจากนั้น ครูชนก สาคริก จึงได้เรียนรู้ดนตรีจากคุณแม่ (ครูบรรเลง สาคริก) เป็นคนแรก โดยฝึกเรียนซิม ตั้งแต่จับไม้ วิธิตี ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากท่านตาหรือคุณพ่อของท่าน ซึ่งครูชนก สาคริก สามารถเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว แต่เรียนได้พักหนึ่ง ประมาณ 1 ปี ครูชนก คิดจะเลิกเรียน คุณแม่กับคุณหญิงชั้น ซึ่งเป็นคุณป้า จึงวางกุศโลบายให้ไปช่วยสอน โดยพาไปสอนตามโรงเรียนต่างๆ หลายโรงเรียน ครูชนก สาคริก ได้เล่าว่า

“ได้เรียนกับคุณแม่เป็นคนแรก คุณหญิงขึ้นเป็นคนที่สอง เพราะว่าตอนที่เราไปช่วยท่านสอนตามโรงเรียนต่างๆ เช่น โรงเรียนราชินีบน โรงเรียนศรีอยุธยา โรงเรียนบวรนิเวศ ต่างๆ เหล่านี้ก็ติดตามท่านไปสอน เราก็ต้องจดโน้ตให้เด็กบ้าง เทียบเสียงดนตรีให้เด็กบ้าง ก็ต้องเรียนเพลงไปด้วย เรียนเพลงที่เราไม่เคยรู้ เพื่อจะเอาไปสอน เรียนทั้งร้องเพลง เรียนทั้งหน้าทับ ก็คือ เรียนไปจนครบ และเมื่อถึงระยะหนึ่ง ท่านอายุมากแล้วทั้งคุณแม่ คุณป้า ท่านก็เลยบอกว่า “เฮ้อ ! ก็สอนไปละกัน” ท่านก็เหน็ดเหนื่อยแล้ว ท่านสอนมาชั่วชีวิต เราก็ต้องรับภาระไป พอตั้งมูลนิธิขึ้น เราก็เลยเป็นผู้ที่ทำงานด้านนี้ เราก็เป็นตัวปฏิบัติการเรียนการสอนโดยตรง” (ชนก สาคริก อ้างถึงใน พิชามณูชู้, 2554)

ภาพที่ 3 ครูชนก สาคริก บรรเลงดนตรีร่วมกับครูบรรเลง สาคริก และคุณหญิงขึ้น ศิลปบรรเลง
ที่มา: (ชนก สาคริก, สืบค้น 3 ส.ค. 2556)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ครูชนก สาคริก ได้รับพื้นฐานทางดนตรีจากคุณแม่ (ครูบรรเลง) และคุณป้า (คุณหญิงขึ้น) ซึ่งบุคคลทั้งสองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและส่งเสริมการเรียนดนตรีของครูชนก สาคริก จากนั้นได้รับการสนับสนุนและการสอนจากครอบครัว ซึ่งเป็นการวางรากฐานทางดนตรีที่ครบถ้วน ทั้งการบรรเลงเครื่องดนตรี การบรรเลงเครื่องประกอบจังหวะ การขับร้องและการอ่านเขียนโน้ต ครบกระบวนการศึกษาดนตรี ซึ่งครอบครัวได้ใช้กระบวนการเรียนการสอนที่ให้ครูชนก สาคริก มีบทบาทของผู้เรียนและผู้ช่วยสอน มาตั้งแต่ระยะแรกของการเรียนดนตรี ทำให้ครูชนก สาคริก ได้สัมผัสบทบาทของการสอนมาตั้งแต่ต้น ซึ่งครูชนก สาคริก ได้สัมผัสวิธีการเรียนการสอนจากครอบครัวเป็นหลัก ทำให้สามารถเก็บเกี่ยวประสบการณ์การสอนดนตรีของครอบครัวได้อย่างละเอียด ครบถ้วนและสมบูรณ์ทำให้ครูเกิดความซาบซึ้งในเรื่องของดนตรีไทยอันได้มาจากบุคคลในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับบุษกร บิณฑสันต์และคณะ (2553) ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดแบบสัมผัส มักพบในครอบครัวศิลปิน ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะการปฏิบัติ ทำให้บุคคลเหล่านี้มีโอกาสเรียนรู้อย่างธรรมชาติอย่างต่อเนื่องและยาวนาน จนเกิดความคุ้นเคย ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้เกิด

ความชำนาญในทักษะการบรรเลงอย่างรวดเร็ว สิ่งเหล่านี้ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก ในปัจจุบัน

1.1.1.3 ช่วงเสริมสร้างจิตสำนึกของครอบครัวนักดนตรี

ช่วงเสริมสร้างจิตสำนึกของครอบครัวนักดนตรี ในช่วงนี้ เป็นการนำเสนอเหตุการณ์และเรื่องราวที่ก่อให้เกิดจิตสำนึกในการเป็นทายาทของสายตระกูลนักดนตรีและจิตสำนึกของการเป็นครูดนตรีไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ครูชนก สาศริก สืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทยและเป็นครูดนตรีไทยจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 4 ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง) และครอบครัว
ที่มา: (ชนก สาศริก, สืบค้น 3 ส.ค. 2556)

สิ่งหนึ่งที่สำคัญและเป็นแรงผลักดันที่สำคัญของการศึกษาดนตรีของครูชนก สาศริก คือ เรื่องจิตสำนึกของการเป็นทายาทของครูดนตรีไทย ซึ่ง ครูชนก สาศริก กล่าวว่

“ตอนผมเรียนมหาวิทยาลัย ไปที่ไหน ตามชมรมดนตรีไทยเห็นเขา
แขวนรูปคุณตา เหมือนเป็นครูใหญ่ที่ทุกคนยกย่อง แล้วเขาก็นึกว่าเราเป็นหลาน
ของหลวงประดิษฐไพเราะฯ เขาก็นึกว่าเราเก่ง แต่เราไม่รู้เรื่องเลย ผมก็เกิด
ความรู้สึกละอายและเกิดจิตสำนึกบางอย่างเกิดขึ้น คุณแม่ก็เลยถามว่าอยาก
เรียนไหม เราก็บอกว่าอยากเรียนซิ แล้วจึงได้สอนตามที่ต่างๆ ถึงแม้ว่า เราจะ
อยู่ในตระกูลที่สืบทอดดนตรีไทย แต่จะไม่มีงบให้เรียน คุณตาท่านบอกว่า
คนที่ไม่อยากเรียนดนตรีเหมือนพินที่เปียก จุดไฟเท่าไรก็ไม่ติด คุณตาถือว่
การเรียนศิลปะไม่มีจิตใจแล้วมันเรียนไม่ได้” (ชนก สาศริก อ้างถึงใน พิชามญชุ์,
2554)

จะเห็นว่า การที่ครูชนก สาศริก เป็นทายาทหรือเป็นหลานของครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ ซึ่งเป็นครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับเป็นอย่างมากในวงการดนตรีไทย ส่งผลให้ลูกหลานที่ไม่รู้เรื่องดนตรี เกิดความละอายและเกิดจิตสำนึกบางอย่างที่ทำให้ครูชนก สาศริก เลือกที่จะศึกษาดนตรีไทยเพิ่มขึ้น นอกจากการศึกษาดนตรีไทยแล้ว ครูชนก สาศริก ยังจบการศึกษาปริญญาตรีจากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้เข้าทำงานที่การไฟฟ้านครหลวง จนได้ตำแหน่งเป็นหัวหน้าหมวดจัดหาต่างประเทศ และด้วยความมีจิตสำนึกนี้เอง ครูชนก สาศริก กล่าวว่า

“คุณหญิงชิ้น (คุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง) ท่านขอให้ผมเป็นครูเลย เพราะตอนที่ผมทำงานที่การไฟฟ้านครหลวง มันก็ไม่มีเวลา ทำงาน 5 วัน อีกสองวันต้องมาสอนดนตรี ก็ต้องเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง พอจะเลิกสอน คุณหญิงชิ้นท่านก็บอกว่ารุ่นหลานเราไม่มีใครฝึก ถ้าเราเลิกรุ่นหลานเราก็ไม่มีแล้วจะทำอย่างไร มันก็จะหายไปตรงนั้นแหละ เสร็จแล้วคุณหญิงชิ้นท่านก็บอกว่า นอกจากผมจะมีความสามารถทางด้านดนตรีและสอนได้ ยังมีอีกเรื่องหนึ่งคือผมเป็นครูอยู่ในใจ มีพื้นดวงเป็นครูอยู่แล้ว ผมทำไม่ใช่เพราะชอบแต่ผมมีจิตสำนึก คุณตาท่านยิ่งใหญ่แล้วมันมาด้วยตรงที่เราหรือ ท่านตั้งแต่ตำราไว้ คุณหญิงชิ้นก็จดตำราไว้โยะเยะ ผมมาแปลงลงคอมพิวเตอร์หมด เด็กมาเรียนจากดีวีดีของผมสบาย แต่ก็มีความภูมิใจว่าเราได้ทำหน้าที่ตรงนี้ และคิดว่าเราอยากจะทำให้มันเป็นปึกแผ่นสำหรับเด็กๆ รุ่นหลังมาเรียนต่อไปได้”

(ชนก สาศริก, 2554 อ้างถึงใน พิชามญชุ์, 2554)

เห็นได้ว่า จิตสำนึกของครอบครัวดนตรีต่างๆเหล่านี้ เป็นแรงขับเคลื่อนที่ทำให้ครูชนก สาศริก ได้ศึกษาดนตรีไทยและกลายเป็นครูดนตรีไทยของสายตระกูล “ศิลปบรรเลง” อันเนื่องมาจาก การเห็นนักดนตรีมากมายให้ความเคารพยกย่องบุคคลในครอบครัวของตน ส่งผลให้ครูชนก สาศริก เกิดจิตสำนึกของความเป็นครอบครัวดนตรี เกิดความละอายใจถ้าจะละทิ้งดนตรีไทย ทำให้ครูชนก สาศริก อยากที่จะเรียนรู้ดนตรีและอยากช่วยสืบทอดเจตนารมณ์ทางดนตรีไทยของครอบครัวมากยิ่งขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม จุดเริ่มต้นทางดนตรีไทยของครูชนก สาศริก มาจากความสมัครใจ มีใช้การบังคับ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ครอบครัวดนตรีไทยตระกูลศิลปบรรเลงเน้นย้ำและปลูกฝังให้ผู้เรียนเลือกเรียนดนตรีไทยด้วยใจรักอย่างแท้จริง

1.1.2 การปลูกฝังจากครอบครัว

ครอบครัวมีส่วนสำคัญที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และบ่มเพาะความเป็นตัวตนของบุคคลได้มากที่สุด เนื่องจากครอบครัวของครูชนก สาศริก เป็นครอบครัวตระกูลนักดนตรีไทย ดังนั้น การปลูกฝังจากครอบครัวจึงเป็นส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความเป็นตัวตนของครูชนก สาศริก เป็นอย่างมาก ซึ่งแนวคิดต่างๆเหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูชนก สาศริก ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษและครอบครัว อันเป็นรากฐานสำคัญที่ครูนำมาเป็นแนวคิดที่เป็นหลักปฏิบัติและนำไปสู่การถ่ายทอดให้กับผู้เรียนใน

ปัจจุบัน ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ครูชนก สาศริก ได้รับการปลุกฝังจากครอบครัวออกเป็น 2 ส่วน ที่สำคัญ คือ

1.1.2.1 แนวคิดในด้านคุณธรรม

1.1.2.2 แนวคิดในการถ่ายทอดดนตรี

1.1.2.1 แนวคิดด้านคุณธรรม

คุณธรรมเป็นเรื่องที่ครอบครัวสายตระกูลศิลปบรรเลง ให้ความสำคัญมาตั้งแต่สมัยท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งเป็นเรื่องที่ครูชนก สาศริก มุ่งเน้นและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ครูชนก สาศริก ได้กล่าวว่า

“ผมว่ามรดกจากคุณตาที่ผมภาคภูมิใจ คือ คุณธรรม เรื่องดนตรีอาจจะ เป็นมรดกที่เราได้จากคุณตา แต่ผมคิดว่า คนเก่งมีมากมายที่เก่งดนตรี แต่ คุณธรรมที่ท่านสอน แนวคิดที่ท่านสอนลูกศิษย์ไม่ค่อยมีใครนึก” (ชนก สาศริก, 2554 อ้างถึงใน พิชามณชู, 2554)

จะเห็นว่าครูชนก สาศริก มีความภาคภูมิใจและให้ความสำคัญในเรื่องคุณธรรมที่ได้รับการ ปลุกฝังจากครอบครัวเป็นอย่างมาก ซึ่งคุณธรรมที่ครอบครัวครูชนก สาศริก ได้ปลุกฝัง สามารถแยก ออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1) ความเป็นสุภาพบุรุษ

ด้านความเป็นสุภาพบุรุษ คือ คุณธรรมที่ครูชนก สาศริก ได้รับการปลุกฝังจาก ครอบครัว ซึ่งครูชนก สาศริก ได้กล่าวว่า

“ท่านสอนให้อย่าไประราน ต้องเป็นสุภาพบุรุษ อย่าระรานผู้อื่น อย่าไป ช่ม ผมว่าสังคมโบราณท่านวางไว้ดี คุณธรรมหรือสุภาพที่ท่านสอนเป็นผลจาก ความผิดพลาดนับไม่ถ้วน ท่านจึงเขียนเอาไว้เป็นสิ่งเตือนใจ” (ชนก สาศริก, 2554 อ้างถึงใน พิชามณชู, 2554)

จะเห็นว่าทางครอบครัวของครูชนก สาศริก ปลุกฝังในเรื่องการแสดงออกที่ไม่ก้าวร้าว การไม่ อวดตัว เน้นการวางตัวที่ดี ความเป็นสุภาพบุรุษ ซึ่งครูชนก สาศริก เห็นด้วยและมีความเข้าใจ อีกทั้ง ภูมิใจกับสิ่งที่ได้รับการปลุกฝังจากครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการบำเพ็ญตนเป็นนักดนตรีที่ดีหรือวินัย ของนักดนตรี จะต้องมีการยาท กิริยาที่เรียบร้อย ทั้งในหมู่คณะและบุคคลภายนอก รู้จักที่ถูกที่ควร กาลเทศะและมีสัมมาคารวะ รู้จักประมาณตนและไม่โอ้อวดฝีมือ ถูกผู้อื่น (มนตรี ตราโมท, 2540; สุขสันต์ พวงกลัด, 2539)

2) ความมีระเบียบวินัยและการรักษาสิ่งจะ

นอกจากความเป็นสุภาพบุรุษแล้ว ด้วยความที่คุณพ่อของครู เป็นมหาตมะเล็กหลวง ท่านจึงเน้นด้านระเบียบวินัยและการรักษาสิ่งจะเป็นอย่างมาก ซึ่งครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) กล่าวว่า

“คุณพ่อจะเน้นเรื่องความเป็นสุภาพบุรุษ ความถือสิ่งจะ ความเป็นคนดี ของสังคม ความมีระเบียบวินัย เพราะท่านเป็นมหาตมะเล็กหลวง ท่านอยู่กับ รัชกาลที่ 6 บรรดาศักดิ์ท่าน คือ พระมหาเทพกษัตรสมุห ก็คือเป็นองครักษ์ ใกล้ชิดในหลวงรัชกาลที่ 6 นั่นเอง ท่านก็จะเน้นในสิ่งเหล่านั้น ส่วนคุณแม่ท่านก็จะเน้นในความเป็นนักดนตรี ในความที่เราจะเล่นดนตรี เพราะฉะนั้นในส่วนของคุณบุคลิกที่เรามีจิตสำนึกหรือเรามีความเป็นคนดี คิดว่าเกิดมาต้องทำประโยชน์ บางอย่าง แทนที่จะปล่อยเวลาให้ล่องไปเฉยๆ หรือเอาแต่เรื่องของตน มันก็เป็นผลที่บ่มมาจากผู้ปกครองและครอบครัวอีกเหมือนกัน คิดว่ามีส่วนสำคัญ”

จะเห็นว่า ครูชนก สาคริก ได้รับการปลูกฝังด้านระเบียบวินัยและการรักษาสิ่งจะจากบิดามารดาเป็นหลัก ท่านทั้งสองอบรม ปลูกฝังและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการดำรงตนเป็นคนดี

3) การตรงต่อเวลาและความเป็นนักดนตรีที่ดี

การตรงต่อเวลาและความเป็นนักดนตรีที่ดี เป็นเรื่องที่ครูชนก สาคริกได้ยึดถือปฏิบัติเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมุ่งเน้นและเป็นจุดเน้นที่ครูชนก สาคริก ใช้ในการสอนลูกศิษย์ ซึ่งครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) กล่าวว่า

“นักดนตรีที่ดี ก็คือ ตรงต่อเวลา พูดคำไหนคำนั้น รับงานเขาแล้วก็ต้องรักษาสิ่งจะวาจา ต้องไปให้ตรงต่อเวลา ทั้งหมดก็เป็นสิ่งจะ เป็นจริยธรรมของการเป็นนักดนตรีทั้งหมด ส่วนจริยธรรมของครูดนตรีก็ต้องบวกเพิ่มขึ้นไปอีก ต้องมีองค์คุณของความเป็นครู ถ้าจะพูดว่าสิ่งต่างๆ ที่จะทำให้บรรลุตามความหมายที่พูดมา เราต้องสอนให้ได้ทั้งหมด ซึ่งวิธีสอนก็อาจจะทำให้ดู พูดให้ฟังและก็อธิบายให้เข้าใจในกรณีที่เกิดขึ้น การเป็นผู้เสียสละ การเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงต่อวิชาชีพต่างๆ เช่น การเคารพผู้ที่อาวุโสกว่า ให้เกียรติผู้ฟัง ให้เกียรตินักดนตรี เพื่อนที่เขาเป็นนักดนตรีวงเดียวกัน เป็นพื้นฐานของมารยาทความเป็นไทย อยู่แล้ว การที่เคารพผู้ชม มีความอ่อนน้อมตามควรแก่เหตุ อันนั้นคือ ความเข้าใจในกาลเทศะหรือจริยธรรมของความเป็นนักดนตรีหรือครูดนตรี”

จะเห็นว่า ครูชนก สาคริก ให้ความสำคัญในเรื่องของการตรงต่อเวลา และความเป็นนักดนตรี รวมถึงมารยาทของการเป็นนักดนตรีที่ดี โดยปฏิบัติตามพื้นฐานมารยาทของความเป็นไทย เป็นคน

รักษาคำพูด ให้เกียรติผู้อื่น ซึ่งครูชนกได้กล่าวถึงการสอนศิษย์ให้เป็นนักดนตรีที่ดีได้นั้น ครูจะต้องใช้วิธีการหลากหลายทั้งการปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง การอธิบายให้เข้าใจถึงการปฏิบัติตนและมารยาทในการเป็นนักดนตรีที่ดี สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูชนก สาศริก มุ่งเน้นที่จะปลูกฝังให้กับลูกศิษย์

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นว่า ครอบครัวของครูชนก สาศริก มีบทบาทสำคัญที่ปลูกฝังบุคลิกภาพ การวางตัว คุณธรรมจริยธรรม โดยเน้นย้ำถึงความเป็นสุภาพบุรุษ การมีสัจจะ การมีระเบียบวินัย การเป็นคนดีมีคุณธรรม การเป็นนักดนตรีที่ดี ซึ่งการบ่มเพาะทางด้านคุณธรรมจากครอบครัวตระกูลศิลปบรรเลงนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูชนก สาศริก สามารถนำหลักการคำสอนมาปรับใช้และเกิดแนวคิดในการสั่งสอนลูกศิษย์ของครูต่อไป

1.1.2.2 แนวคิดในการถ่ายทอดดนตรี

ส่วนสำคัญที่เป็นต้นแบบของการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก อยู่ที่ครอบครัว ซึ่งครูชนก สาศริกได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวทางด้านการถ่ายทอดดนตรีไทยในด้านต่างๆดังนี้

1) การรับศิษย์

การรับศิษย์ ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ครูชนก สาศริก ได้รับการปลูกฝังจากครอบครัว ซึ่งครอบครัวดนตรีไทยสายตระกูลศิลปบรรเลงให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการเริ่มต้นการเรียนการสอนดนตรีของสายตระกูลนี้ ซึ่งปลูกฝังให้กับลูกหลานได้ยึดถือปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

ก) ไม่บังคับ

การไม่บังคับ ถือเป็นหลักการสอนแรกในการเรียนการสอนดนตรีไทย คือ ไม่บังคับและไม่มีอำนาจที่จะสั่งลูกศิษย์ได้นอกจากเขายินยอม โดยครูชนก สาศริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) เล่าว่า

“กติกายของบ้านเรา คือ ถ้าลูกหลานยังไม่อยากเรียนก็ไม่บังคับ คุณตา ท่านให้คอนเซปต์ไว้อย่างนั้นว่า ถ้าอยากเรียนเมื่อไรก็สอน คอนเซ็ปต์ในการเรียนดนตรีไทยของเรา คือ ไม่ได้บังคับ และครูไม่มีอำนาจที่จะสั่งลูกศิษย์ได้นอกจากเขาจะยินยอม เวลาที่ครูจะใช้ให้ลูกศิษย์มาทำอะไร ต้องถามว่าเธอว่างไหม ไม่ใช่ไปบอกว่าเธอมานะ เพราะท่านบอกว่าพระเดชสุพรรณคุณไม่ได้ อยู่ไม่ทน หลักการของเราคือ ถ้าจะทำอะไร ใครว่างก็มา”

จะเห็นว่า หลักการไม่บังคับให้เรียนนี้ เป็นสิ่งหนึ่งที่คุณครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้ปลูกฝังและได้ถือเป็นกติกายของบ้านดนตรีนี้ โดยให้เหตุผลว่า การที่จะให้ผู้อื่นเรียนหรือทำอะไรโดยการบังคับ จะไม่ส่งผลดีได้เท่ากับการทำด้วยความสมัครใจ ครูชนก สาศริก ได้นำเอาแนวคิดนี้มาปรับใช้และเป็นต้นแบบในการรับศิษย์ซึ่งเป็นหลักการแรกในการเข้าเรียนดนตรีไทย ดังคำสัมภาษณ์ของผู้เรียนที่ว่า

“ครูถามว่าเรามีความสมัครใจจริงหรือเปล่า เพราะถ้าผู้ปกครองบังคับ มา ครูก็จะไม่ให้เรียน ซึ่งหนูก็ตอบไปว่ามั่นใจที่จะเรียนขิม” (ฐิตญาภรณ์ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 2)

“ครูไม่เคยบังคับให้เล่นหรือแสดง แต่ให้สมัครใจเอง” (วรินทร์ แวรวรวิทย์, สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับอุดมศึกษา ลำดับที่ 3)

ข) ไม่โฆษณา

หลักการไม่โฆษณา หรือชักชวนนี้ เป็นเรื่องที่ได้รับการปลูกฝังมาจากครอบครัวของครูชนก สาคริก ซึ่งมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ดังที่ครูชนก สาคริก เล่าว่า

“คุณตา คุณยายท่านปฏิบัติธรรม คุณหญิงขึ้นเล่าให้ฟังว่า ท่านเคยบอกว่า ถ้าจะมาเป็นลูกศิษย์ ต้องมาเจอฉันเอง ไม่ใช่เราไปโฆษณาเชิญชวน เหตุผลเพราะท่านเชื่อกฎแห่งกรรม หมายความว่า อะไรที่เกิดในชาตินี้ แปลว่าเรามีกรรมกับเรื่องนั้น เราก็ต้องชดใช้ ท่านใช้หลักที่ว่าดูอย่างพระท่านบิณฑบาต ถ้าไม่นิมนต์ท่านก็ไม่หยุดหอก การที่นิมนต์แสดงว่าจะใส่บาตร ใครก็ตามที่มีเจตนา ก่อนจึงจะรับ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ผมว่าคุณตาเอานัยยะนี้มาสอน ใครอยากได้ความรู้จากท่าน ต้องมาเจอท่านก่อน แสดงเจตนาออกมาก่อน” (ชนก สาคริก อ้างถึงใน พิษามณูช, 2554)

ความเชื่อดังกล่าว จึงส่งผลให้ครูชนก สาคริก ได้ยึดถือเป็นแนวทาง คือ ไม่โฆษณาหรือชักชวน ผู้ที่อยากได้ความรู้ ต้องแสดงเจตนาของตนด้วยตนเอง ซึ่งครูชนก สาคริก ได้นำมาปรับใช้ในการเรียนการสอน

จะเห็นว่า แนวคิดในการถ่ายทอดดนตรีไทย ด้านการรับศิษย์ ครูชนก สาคริก ได้รับการถ่ายทอดแนวคิดจากครอบครัวเป็นสำคัญ 2 เรื่อง คือ การไม่บังคับ หรือการสมัครใจในการเรียนและการไม่โฆษณา หรือชักชวน ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ ส่งผลให้ครูชนก สาคริก มีกติกาการรับสมัครว่า ถ้าเป็นศิษย์ จะต้องเรียนด้วยใจรัก ต้องช่วยสืบทอดและเป็นผู้ที่ว่ากล่าวตักเตือนได้ (พิษามณูช, 2554)

2) การสอน

แนวคิดด้านการสอนดนตรีไทย ที่ครูชนก สาคริก ได้รับการปลูกฝังจากครอบครัว แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ก) ไม่ยึดติดแบบเก่า

การไม่ยึดติดแบบเก่า เป็นแนวคิดที่ได้รับการสืบทอดมาจากหลวงประดิษฐไพเราะฯ โดยการสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษ ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งครูชนก สาคริก ได้กล่าวว่า

“ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ ไม่ได้ยึดติดกับรูปแบบอะไรที่จริงจัง โลกทัศน์ของท่านมีการพลิกแพลง สามารถนอกรูปได้ แนวคิดนี้เป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ไม่ใช่ว่ายึดแต่ของไทยแล้วไม่เอาอย่างอื่นมาเสริม ควรคิดการนำเสนอเพื่อเสริมความเป็นไทย” (ชนก สาคริก อ้างถึงใน นันทิกา ชั้นบุญ, 2553)

แนวคิดส่วนใหญ่ของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ ส่วนใหญ่เน้นโลกทัศน์ที่เปิดกว้าง ไม่ยึดติด ซึ่งครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวถึงแนวคิดของครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ อีกว่า

“ท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ บอกว่า อย่าไปตีกรอบความคิดของเราในเรื่องดนตรี ขอให้เป็นคนตรี ขอให้เรียนรู้ได้เท่านั้น แต่เน้นดนตรีไทยเป็นหลัก เพราะว่าเราเชื่อว่าวัฒนธรรมของเรางดงามไม่แพ้ชาติไหน เพราะฉะนั้นคุณแนวปฏิบัติท่านก็ได้ว่า หลวงประดิษฐไพเราะฯ ท่านไม่ได้ยึดติดในแบบเก่า ตอนที่ท่านริเริ่มอะไรใหม่ๆ ในวงการดนตรีก็มีให้เห็น อย่างในภาพยนตร์เรื่องโหมโรงก็มีให้เห็น ท่านก็เริ่มขึ้นมาจากที่ไม่เคยทำมาก่อน เพราะท่านไม่ได้คิดที่จะอยู่ในกรอบอย่างเดียว ปัจจุบันสิ่งที่ท่านคิดหลายอย่าง ก็มาเป็นมาตรฐานแล้ว เราก็เห็นดีด้วย ไม่ใช่เห็นดีด้วยเพียงเพราะว่าเป็นบรรพบุรุษ แต่เห็นดีด้วยในหลักการ เห็นดีด้วยในคอนเซ็ปต์ เราก็ทำเช่นนั้น ซึ่งอันนี้ก็แนวคิดที่มันก็ทำตามที่ท่านสั่งเสียไว้นั้นแหละ”

จะเห็นว่า ครอบครัวยุคครูชนก สาคริก ตั้งแต่บรรพบุรุษ มีแนวคิดที่เห็นว่าทุกอย่างสามารถปรับได้ให้เข้ากับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย สังคม สามารถริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆ ได้ภายใต้วัฒนธรรมไทย ซึ่งแนวคิดต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ครูชนก สาคริก เห็นด้วยและยอมรับหลักการ จึงทำให้เป็นรากฐานที่สำคัญของแนวคิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับครูชนก สาคริก ในปัจจุบันนี้

ข) ยึดลูกศิษย์เป็นที่ตั้ง

การยึดลูกศิษย์เป็นที่ตั้งหรือการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการที่ครูผู้สอนเลือกจัดการเรียนการสอนตามสภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล สิ่งเหล่านี้ เป็นหลักการที่ครูชนก สาคริก ได้รับการปลูกฝังจากครอบครัว โดยท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ ได้ให้มรดกทางด้านแนวคิดในการสอนไว้มากมาย ครูชนก สาคริก กล่าวว่า

“ผมมองว่าอย่างคุณตา ท่านใช้วิธีว่าลูกศิษย์สิบคนท่านก็สอนสิบวิธี ท่านยอมที่จะคิดให้เหมาะกับเด็กคนนั้นให้ได้ แต่ครูก็ต้องเหนื่อยนะ เพราะนิ้วมือคนแต่ละนิ้วมันไม่มีความสามารถเท่ากันนี้ จะสอนนิ้วโป้ง นิ้วชี้ นิ้วกลาง ก็ต้องเปลี่ยนวิธีใช้ใหม่ ผมก็เลือกวิธีของคุณตา ลูกศิษย์คนนี้ไม่ค่อยฉลาดผมก็สอนอีกอย่างหนึ่ง คนนี้ฉลาดผมก็สอนอย่างหนึ่ง ผมเองก็เหนื่อยขึ้น แต่ลูกศิษย์ได้ผล เช่น ถนัดซ้าย ตีขิมลำบาก ครูเลยไม่สอน เด็กที่เหมือนครูท่านนั้นถึงจะเรียนได้ดี ผมเอาลูกศิษย์เป็นที่ตั้ง นี่คือ คุณสมบัติของครู ถ้าครูเลือกสอนแต่คนเก่ง ก็จะสะดวกครูแต่ก็ไม่ใช่ครู แต่เป็นครู ครูจริงคือ ผู้ที่เมื่อรับศิษย์ต้องสอนให้ได้จนกระทั่งสุดท้ายก็คือ อูเบกขา เมตตา กรุณา มุทิตา ถ้ามันไม่ไหวจริงๆก็เหลือแต่อูเบกขา ปล่อยๆมันไป ก็แค่นั้น” (ชนก สาคริก อ้างถึงใน พิชามญชุ์, 2554)

จะเห็นว่า ครูชนก สาคริก เลือกใช้วิธีการที่ได้รับการปลูกฝังในเรื่องการสอน โดยยึดลูกศิษย์เป็นที่ตั้ง มองความสามารถของลูกศิษย์แต่ละคนตามสภาพของผู้เรียน โดยสอนไปพร้อมกับการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แสดงถึงความแตกต่างในด้านการเรียนรู้ ความถนัดและสอดคล้องกับคุณธรรมไปกับการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้ ทำให้ครูชนก สาคริก เลือกใช้วิธีดังกล่าวกับการเรียนการสอนในปัจจุบัน

ค) ใช้หลักการสอน 18 ข้อ

หลักการสอน 18 ข้อ เป็นเคล็ดลับการเรียนดนตรีที่หลวงประดิษฐไพเราะฯ ถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานและศิษย์ เป็นหลักการที่อยู่ในรูปของทฤษฎีไว้ฝึกฝนตนเองให้เป็นนักดนตรีที่มีความสามารถ ซึ่งครูชนก สาคริก ได้รับการถ่ายทอดและปลูกฝังจากครอบครัวและถ่ายทอดต่อให้กับลูกศิษย์ในทุกรุ่น ซึ่งหลักการทั้ง 18 ข้อ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เรียกว่า “เตรียมให้ครบ 3 ดี” ประกอบด้วย การใช้เครื่องดนตรีที่มีคุณภาพเสียงดี การฝึกตนเองให้ดี และ การเสาะแสวงหาครูดี มีเมตตา จริยธรรม

ขั้นตอนที่ 2 เรียกว่า “รู้จักฟังเสียงทั้ง 5 ประการ” ประกอบด้วย เสียงในใจ เสียงที่เรบรรเลง เสียงที่ผู้อื่นบรรเลง เสียงที่เกี่ยวข้องกับการบรรเลง และเสียงที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรเลง

ขั้นตอนที่ 3 เรียกว่า “มีความแม่นยำ 5 ประการ” ประกอบด้วย แม่นตา แม่นมือ แม่นหู แม่นใจ และแม่นยำปาก

ขั้นตอนที่ 4 เรียกว่า “เรียนรู้มนต์เพลง 5 ประการ” ประกอบด้วย บุคลิกภาพดี มีความแม่นยำในความทรงจำและแม่นยำในการบรรเลง บังคับเสียงได้ตั้งใจ ควบคุมจังหวะเร็วช้าได้ตั้งใจ และมีวิธีบรรเลงดี (ชนก สาคริก, 2537 อ้างถึงใน นันทิภา ชื่นบุญ, 2553)

ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าสิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นมรดกที่ครูชนก สาคริก ได้รับการสืบทอดความเป็นดนตรีไทยจากสายตระกูลนักดนตรีไทย ตั้งแต่สมัยเด็ก ตั้งแต่ช่วงซิมซับบรียากาศ ช่วงซาบซึ้งบุคคลอันเป็นต้นแบบ ช่วงเสริมสร้างจิตสำนึก ซึ่งในแต่ละช่วงเป็นลักษณะการถ่ายทอดแบบซิมซับ ซึ่งเกิดจากการเป็นครอบครัวนักดนตรีไทย นอกจากจะเกิดการถ่ายทอดในเรื่องของดนตรีไทย

แล้ว สิ่งที่ครูชนก สาศริก ได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวที่สำคัญ คือ แนวคิดด้านคุณธรรม ซึ่งครอบครัวให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ในเรื่องของความเป็นสุภาพบุรุษ ความมีระเบียบวินัยและการรักษาสิ่งจะ การตรงต่อเวลาและความเป็นนักดนตรีที่ดี สิ่งเหล่านี้หล่อหลอมให้ครูชนก สาศริก ยึดถือคุณธรรมเหล่านี้ไว้ใช้และนำมาถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ของตนเอง ให้เป็นคนดีและเป็นนักดนตรีที่ดี นอกจากนี้คุณธรรมต่างๆ เหล่านี้ ครอบครัวของครูชนก สาศริก ยังทิ้งมรดกที่สำคัญในด้านการถ่ายทอดดนตรีไทย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของบ้านดนตรีไทยตระกูลศิลปบรรเลง ในด้านการรับศิษย์ ซึ่งต้องไม่มีการบังคับและไม่มีการโฆษณา และแนวคิดด้านการเรียนการสอน ซึ่งเป็นมุมมองที่ริเริ่ม ไม่ยึดติด ยึดลูกศิษย์เป็นที่ตั้งและใช้หลักการสอนดนตรีทั้ง 18 ข้อ สิ่งเหล่านี้ เกิดจากการถ่ายทอดและปลูกฝังจากครอบครัวและสายตระกูล ซึ่งครูชนก สาศริก ได้นำมาเป็นต้นแบบทางความคิดในการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทย ทำให้ส่งผลต่อการเรียนการสอนดนตรีและความเป็นตัวตนของครูชนก สาศริก ในปัจจุบัน

1.2 ความเป็นตัวตนของครูชนก สาศริก

นอกจากความสามารถทางด้านดนตรีแล้ว คุณสมบัติของความเป็นครูที่ดี ควรที่จะมีลักษณะเฉพาะด้านอื่นๆ ด้วย เพื่อเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับท่านพุทธทาส ที่กล่าวว่า ครูควรที่จะมีความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ความรู้ทางโลก คือความรู้รอบตัวและความรู้เรื่องธรรมะ จึงจะสามารถทำให้ลูกศิษย์ประสบผลสำเร็จ (พุทธทาส อ้างถึงใน สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

ผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นตัวตนของครูชนก สาศริก ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะตนของครูชนก สาศริก โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ ความสนใจเฉพาะตัว บุคลิกภาพ และความเป็นครู อันสืบเนื่องมาจากการบ่มเพาะจากประวัติพื้นฐานของครู ดังนี้

1.2.1. ความสนใจเฉพาะตัว

1.2.1.1 ดนตรี

1.2.1.2 ธรรมะ

1.2.1.3 เทคโนโลยี

1.2.2 บุคลิก/ ลักษณะเฉพาะ

1.2.2.1 รักการถ่ายทอด

1.2.2.2 ใจดี

1.2.2.3 ชอบหาความรู้อยู่เสมอ

1.2.3 ความเป็นครู

1.2.3.1 เอาใจใส่ต่อศิษย์

1.2.3.2 ให้กำลังใจและชมเชย

1.2.3.3 มีความเมตตา กรุณาต่อศิษย์

1.2.3.4 ทุ่มเทในการสอน

1.2.1 ความสนใจเฉพาะตัว

ครูชนก สาศริก เป็นครูผู้ที่มีความสนใจสิ่งต่างๆที่หลากหลาย โดยประสานความเป็นสมัยเก่า และสมัยใหม่ได้อย่างลงตัว และนำความสนใจของตนเองมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนการสอนดนตรีไทยได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถแยกเป็นประเด็นต่างๆได้ดังนี้

1.2.1.1 ดนตรี

ครูชนก สาศริก เป็นผู้ที่มีความชื่นชอบและสนใจด้านดนตรีมาตั้งแต่เด็ก โดยอาศัยการฟัง การได้รู้ ได้เห็นบรรยากาศที่ส่งเสริมความสนใจด้านดนตรี เมื่ออายุ 17 ปี ครูชนก สาศริกจึงตัดสินใจเรียนดนตรีอย่างจริงจัง โดยเรียนและช่วยสอนควบคู่กันไป จนเป็นครูดนตรีไทยในปัจจุบัน

จากความชอบดังกล่าว ทำให้ครูชนก สาศริก ศึกษา หาความรู้ในสิ่งที่สนใจอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการหาวิธีการเล่นเครื่องดนตรีชิ้นใหม่ๆ การแต่งตำรา การหาข้อมูลในเรื่องดนตรีไทยที่มีประโยชน์ในเชิงทฤษฎี ทำงานผลิตสื่อในการสอนดนตรี นอกจากนี้ ยังได้มีการประพันธ์เพลงใหม่ๆ ทั้งคำร้อง และทำนองอีกมากมาย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ นับว่าเป็นผลงานที่ได้มาจากความสนใจของครูชนก สาศริก ทั้งสิ้น ซึ่งในปัจจุบันนี้ นอกจากครูจะเป็นนักดนตรีไทยและครูผู้สอนดนตรีไทยแล้ว ครูยังเป็นนักวิชาการดนตรีไทย ที่ศึกษาเรื่องราวต่างๆ ของดนตรีอยู่เสมอมา ซึ่งรายละเอียดของผลงานต่างๆ ผู้วิจัยขอนำเสนอในหัวข้อของการเรียนการสอนดนตรีต่อไป

1.2.1.2 ธรรมะ

ครูชนก สาศริก เป็นผู้ที่มีความชื่นชอบทางด้านธรรมะและได้ศึกษาธรรมะเป็นการส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับท่านพุทธทาส ที่กล่าวว่า ครูที่มีความรู้เรื่องธรรมะ จะสามารถหยิบยกเรื่องธรรมะมาเป็นอุทาหรณ์ สำหรับสั่งสอนศิษย์ได้ (พุทธทาส อ่างถึงใน สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ซึ่งการศึกษาธรรมะของครูมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งครูชนก สาศริก กล่าวว่า

“ผมศึกษาธรรมะ แต่ผมไม่ได้เหมือนคนอื่น คือ ผมศึกษาธรรมะตามหลักมากกว่า คือไม่เอารูปแบบ ตอนที่เรียนธรรมศาสตร์ เขาให้ทำงานส่ง เรื่องศึกษาศาสนาเปรียบเทียบ และในกลุ่มที่ผมทำกันเนี่ย ก็ไปหาข้อมูลจากศาสนา มาศึกษา แต่เวลาจะพรีเซนต์หรือพูดหน้าชั้น ไม่มีใครกล้าพูด ผมก็รับหน้าที่นี้ เราจึงต้องศึกษาให้ดี ผมบอกว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่มีตรรกะมากที่สุด สิ่งที่ท่านสอนเป็นธรรมชาติ ถ้ามารู้อะไรไหนตอบได้หมด ในที่สุดก็ได้คะแนนดี แล้วผมก็เลยได้เข้าใจศาสนาพุทธ ตอนนั้นเองว่าเราเป็นชาวพุทธโดยกำเนิด แต่เราไม่รู้เลยว่าพระพุทธเจ้าให้อะไรเรา ยกตัวอย่างท่านบอกว่า หัวใจของธรรมะที่ท่านสอน คือ หนึ่ง เว้นความชั่ว ทั้งปวง ทำความดีให้ถึงพร้อม แต่ต้องขยายนิตหนึ่งว่า เว้นความชั่วทั้งปวง คือ ต้องละเว้นความชั่วทั้งกาย วาจา ใจ ถ้าใจยังทำอยู่มันก็ไม่บริสุทธิ์ ทำดีก็เช่นกัน ผมจับหลักนี้จึงไม่มีปัญหา” (ชนก สาศริก อ่างถึงใน พิชามญฺ์, 2554)

จะเห็นว่าครูชนก สาคริก ศึกษาธรรมะโดยจับหลักการของพระพุทธศาสนา เพื่อดำรงตน โดยนำหลักการมาสู่การปฏิบัติและเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน หลักการที่ครูชนก สาคริก ยึดถือเป็นหัวใจสำคัญคือ เว้นความชั่ว ทำความดีและมีจิตใจที่บริสุทธิ์ นอกจากนี้ ยังมีหลายสิ่งหลายอย่างที่เป็นแรงบันดาลใจที่ครูนำธรรมะมาช่วยเสริมให้ครูชนก สาคริก ทำประโยชน์กับสังคมมากที่สุด ดังที่ครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) กล่าวว่า

“ด้วยมีประสบการณ์หลายอย่างที่เราได้รอดปากเหยี่ยวปากกา ได้ความสุขความเจริญมาจากธรรมะนี้แหละ เป็นส่วนหนึ่งในชีวิต ก็คิดว่าเขาคงให้เรา มีสุขภาพดีหรือมีชีวิตปกติสุข เพื่อทำประโยชน์ ไม่ใช่อยู่อย่างไร้ประโยชน์ ผมศึกษาธรรมะตามหลัก มากกว่ารูปแบบ ซึ่งมีเหตุการณ์ที่ป่วยแล้วหาย มันเป็นความเชื่อ เป็นสัจจะ ผมทำบุญตามสัจจะ ทำสังฆทานทุกอาทิตย์ สอนดนตรีเป็นวิทยาทาน สอนดนตรีฟรี เผยแพร่ธรรมะ เขียนหนังสือธรรมะ มองว่า เขาให้เราทำประโยชน์ ถ้าเราอยู่แล้วไม่มีประโยชน์ก็ไปเสียเถิด”

จะเห็นว่า ครูชนก สาคริก มีความเชื่อจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาธรรมะ ทำให้ครูปฏิบัติและตั้งมั่นในการทำ ความดี ทำบุญและทำประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการสอนดนตรี การเผยแพร่ศาสนาอยู่เสมอ และพร้อมที่จะทำประโยชน์ต่อส่วนรวมมาโดยตลอด และในช่วงจังหวะชีวิตของครูชนก สาคริก มีความผูกพันกับธรรมะและพระพุทธศาสนามาตั้งแต่แรกเกิด โดยครูชนก สาคริก กล่าวว่า

“ครูบรรเลง (คุณแม่) ได้ไปหาเจ้าคุณธรรมวโรดมที่วัดสระเกศ ขอให้ตั้งชื่อลูกคนนี้ ท่านก็บอกว่าคนนี้ขอให้ชื่อสองชื่อ คือ ชนก กับชานาญ เพราะว่าพื้นดวงเป็นครู คุณแม่ก็เลือกชื่อชนก ตัวผมเอง นิสัยครูก็ผิดตัวเองโดยพื้นดวงชะตาแล้วท่านก็บอกว่าถ้าบวชจะได้เป็นเจ้าคุณ ผมก็เลยมีชื่อเล่นอีกชื่อว่าเจ้าคุณมาตั้งแต่บัดนั้น” (ชนก สาคริก อ้างถึงใน พิชามณูชู, 2554)

ความเชื่อต่างๆ เหล่านี้สมัยเยาว์วัยของครูชนก นับเป็นพื้นฐานสำคัญที่เสริมความเชื่อมั่นและความมั่นใจในการดำรงอาชีพครูและผสมผสานกับหลักธรรมะ ซึ่งครั้งหนึ่ง ครูชนก สาคริก ตั้งใจจะบวช แต่ครูก็เลือกที่จะบวชใจ เพื่อทำประโยชน์ในทางโลกด้วย ซึ่งครูชนก สาคริก เล่าว่า

“ตอนที่ออกจากไฟฟ้าใหม่ๆ ผมก็ว่าจะไปบวชนะ ตั้งใจว่าทำงานของคุณตาให้เสร็จ เอาโน้ตมาพิมพ์เก็บไว้แล้วจะไป แต่พอจะถึงเวลาจริงๆ หลายวัด พระนอนดูทีวีบ้าง เตะตะกร้อบ้าง เราก็รู้สึกว่าจะไปอยู่กับท่านอย่างนั้นไม่ได้ ก็อย่ากระนั้นเลย บวชใจก็แล้วกัน แล้วเราก็ทำประโยชน์ในทางโลกด้วย พระพุทธเจ้าท่านบอกว่า จิตนั้นสำคัญ ถ้าจิตคุณทำธรรมะอยู่ มันก็ไม่

จำเป็นต้องใช้มือทำ ถ้ามือทำแล้วจิตไม่ทำสิ มันก็ไม่มีประโยชน์หรอก ผมมาชอบทางแบบเซนนิกายของญี่ปุ่น เพราะเข้าถึงจิตเพียวๆ มันถูกกับนิสัยผม สมมุติว่าทางตรงเป็นทางที่สั้นแต่ว่ามันรก ไปลำบาก ทางอ้อมมีถนนตัดคดเคี้ยวไป สบายแต่ว่ายาวนาน ถ้าคุณอยากไปเร็วคุณต้องปฏิบัติทางจิต ถ้าอยากทำตั้งแต่ศีล 5 ศีล 8 ก็ต้องไปทางอ้อม ผมก็คิดว่าชีวิตมันสั้น ผมไปทางตรงดีกว่า ไปด้วยจิต เวลาไม่ค่อยทำ ผมก็ปฏิบัติจิตเสมอ ก็คือ เว้นความชั่ว ทำความดี และทำใจให้บริสุทธิ์” (ชนก สาคริก อ้างถึงใน พิชามณูษ์, 2554)

นอกจากการปฏิบัติและละเว้นความชั่ว ทำความดีและทำใจให้บริสุทธิ์แล้ว ครูชนก สาคริก ยังมีผลงานที่เห็นเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับธรรมะด้วย คือ การเขียนหนังสือ อุปมาอุปไมยในธรรมะ จำนวน 108 บทโดยได้รวบรวมคำเปรียบเปรยสิ่งต่างๆ กับหลักธรรมะและเผยแพร่เข้าไปเป็นเนื้อหาในการสอนดนตรีไทยด้วย (นันทิภา ชันบุญ, 2553)

จะเห็นว่า ครูชนก สาคริก มีความสนใจในธรรมะเป็นอย่างมาก ทั้งการศึกษาธรรมะด้วยตนเอง ความเชื่อจากเหตุการณ์ต่างๆ การนำหลักการของพระพุทธศาสนามายึดถือและปฏิบัติสิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้ครูชนก สาคริก มีจิตใจที่ต้งาม พร้อมทั้งจะอุทิศเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เพราะนอกจากครูชนก สาคริก จะศึกษาธรรมะ ครูได้เผยแพร่ธรรมะและใช้หลักการของธรรมะถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ในการสอนดนตรีอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติของครูที่ดี ที่ควรมีความรู้ในเรื่องธรรมะ สามารถหยิบยกเรื่องธรรมะมาเป็นอุทาหรณ์ สำหรับสั่งสอนศิษย์ได้ (พุทธทาส อ้างถึงใน สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

1.2.1.3 เทคโนโลยี

ครูชนก สาคริก เป็นผู้ที่ชื่นชอบเทคโนโลยี เป็นผู้ที่ไม่ปิดกั้นตัวเองต่อโลกสมัยใหม่ ดังนั้นครูจึงเป็นคนที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังที่ครู ชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) กล่าวว่า

“ผมชอบหาความรู้ต่างๆ ที่เราไม่รู้ทุกเรื่อง แต่เราก็ล้วนจะเป็นเรื่องของเทคโนโลยีบ้าง เรื่องของความแปลกประหลาดใหม่ๆ อันนี้ก็สนใจ ก็ดูได้จากสื่อเดี๋ยวนี้มันมีทั้งวิดีโอ ทั้งอินเทอร์เน็ต ก็มีให้ดูเยอะแยะ”

จะเห็นว่า ครูเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ ศึกษาเรื่องราวต่างๆ ผ่านการใช้เทคโนโลยี เป็นสื่อ ทั้งวิดีโอ อินเทอร์เน็ต ทำให้ครูชนก สาคริก รับรู้ข้อมูลข่าวสารและมีสิ่งใหม่ๆ ที่จะพัฒนาอยู่เสมอ ดังที่ เล็ก หอมเสมอ (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556) เล่าว่า

“ครูดีก็เป็นผู้ที่ว่องไวต่อสิ่งที่เกิดใหม่ ไม่ว่าจะป็นข้อมูลข่าวสาร การใช้เทคโนโลยี ไอแพด เครื่องไฟฟ้าที่ทำให้เกิดการพัฒนารเรียนการสอน ครูจะทราบก่อนใครเสมอ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าชื่นชม”

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 3)

ซึ่งนอกจากครูชนก สาศริก มีความสนใจในการใช้เทคโนโลยีค้นหาความรู้ ครูชนก สาศริกยังนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนดนตรีด้วยดังที่ กัญญารัตน์ รัตนเสาวภาคย์ (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556) เล่าว่า

“ครูมีเทคโนโลยีเยอะในการสอน เช่น ไอแพด ได้ไปแข่งดนตรีวงไอแพด สนุกและเวลาซ้อมก็มีมากขึ้น คุณครูสอนโดยใช้เทคโนโลยี มีการใช้เลเซอร์บนกระดาน มีมายากล โดยครูบอกว่า ถ้าตีซิมได้จะเล่นให้ดู ทำให้หนูอยากตีมากขึ้น”

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 3)

จะเห็นว่า ครูชนก สาศริก มีความชื่นชอบด้านเทคโนโลยีและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนดนตรี อีกประการหนึ่งที่สำคัญที่ครูชนก สาศริกมีความสนใจเทคโนโลยี คือ การเผยแพร่ดนตรีไทย โดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง ที่จะให้ผู้ชมได้รับรู้และเผยแพร่ดนตรีต่อสังคม ดังที่ จีรวิทย์ หงสกุล (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556) เล่าว่า

“ครูเป็นผู้ที่ไม่ปิดกั้นเทคโนโลยีสมัยใหม่ พอเห็นก็จะดูว่าสามารถนำมาใช้ได้อย่างไร ครูเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีและนำมาเล่นดนตรีไทย เพื่อเผยแพร่ โดยใช้แอฟริเคชั่นของต่างประเทศ เครื่องดนตรีต่างชาติ แต่นำมาเล่นเพลงไทย เป็นการเผยแพร่เพลงไทย เพื่อตอบสนองกับอาเซียนได้”

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 1)

จะเห็นว่าครูชนก สาศริกมีความสนใจทางด้านเทคโนโลยี โดยได้ใช้เทคโนโลยีในการค้นหาความรู้อยู่เสมอ นอกจากจะเป็นความชื่นชอบเฉพาะตนแล้ว ครูชนก สาศริก ได้นำความชอบเหล่านี้ มาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสอนและเผยแพร่ดนตรีไทยด้วย จึงทำให้การเรียนการสอนของครูชนก สาศริก มีรูปแบบที่หลากหลายและใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการเผยแพร่ทางดนตรีได้เป็นอย่างดี ครูชนก สาศริก ได้ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสร้างผลงานการประดิษฐ์สื่อการเรียนการสอน ออกแบบสื่อออนไลน์ ให้แตกต่างจากการนำเสนอโดยทั่วไป (นันทิภา ชันบุญ, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ดีของครู คือ มีความรู้ทางโลก นอกเหนือจากตำราวิชาการ ครูต้องแสวงหาความรู้รอบตัวด้านอื่นๆ ให้บริบูรณ์ โดยเฉพาะความเป็นไปของสังคม (พุทธทาส อ่างถึงใน สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่าครูชนก สาศริก มีความสนใจในธรรมชาติและและเทคโนโลยี ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้เป็นพื้นฐานที่ทำให้ครูชนก สาศริก ดำเนินการสอนดนตรี โดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการสอน อีกทั้งจัดการเรียนการสอนควบคู่กับคุณธรรม นอกจากครูจะชื่นชอบและมีความสนใจ ครูสามารถผลิตผลงานและเผยแพร่ธรรมะ รวมทั้งผลิตสื่อทางดนตรีสู่สังคม นับว่าครูชนก สาศริก เป็นผู้ที่สนใจใฝ่เรียนรู้ในสิ่งตนเองชอบและมีความถนัด พร้อมศึกษาเชิงลึก จนสามารถนำมาใช้ประโยชน์และเผยแพร่สู่สังคมได้ นับเป็นตัวอย่างที่ดีที่สมควรนำมาเป็นแบบอย่างต่อไป

1.2.2 บุคลิกและลักษณะเฉพาะตน

บุคลิกและลักษณะเฉพาะตน เป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของครู ชนกร สาคกริก อันเกิดมาจากการบ่มเพาะของครอบครัว จนกลายเป็นบุคลิกและลักษณะเฉพาะตนของ ครูชนกร สาคกริก ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1.2.2.1 รักการถ่ายทอด

การถ่ายทอดความรู้ เรื่องราวต่างๆ เป็นหน้าที่สำคัญของการเป็นครู การถ่ายทอดที่ดีนั้น ไม่ใช่เพียงแค่เฉพาะเรื่อง เฉพาะวิชาที่สอนเท่านั้น แต่ครูยังมีหน้าที่ในการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ เพื่อให้ลูกศิษย์ได้ดำรงตนอยู่ในสังคม ครูชนกร สาคกริก เป็นครูผู้ที่รักการถ่ายทอด รักการเล่าเรื่องราว ต่างๆ ทั้งเล่านิทาน เล่าประสบการณ์ต่างๆ บรรยายความรู้และอธิบายหลักการและแนวคิดต่างๆ ให้กับลูกศิษย์อยู่เสมอ ดังคำกล่าวที่ว่า

“คุณครูจะพูด จะเล่าแนวคิดต่างๆ เสมอ ครูจะถ่ายทอดทุกครั้งทีสอน เวลาเล่นนอกสถานที่ครูจะบรรยายให้เด็กๆ นั่งฟัง เพื่อให้เด็กๆ ซึมซับ เพื่อให้ เด็กรุ่นใหม่ ตั้งแต่ 5 ขวบถึง 17 ขวบ นั่งฟัง มีหลายครอบครัวที่มานั่งดูลูกเรียน ได้แลกเปลี่ยนทัศนะ เวลาครูสอนเด็ก สอนน้องๆ เวลาอธิบาย คุณครูก็จะสอน ผู้ปกครองไปด้วย ทั้งเรื่องในอดีต เรื่องวิชาการต่างๆ ประสบการณ์ชีวิต ทำให้ ได้รับความรู้ แง่คิดต่างๆ ไปด้วย” (จิรวุฒิ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 1)

“ครูดีก็จะไม่สอนตามหนังสือ ครูจะนำความรู้อื่นมาประกอบ ชอบเล่า เรื่องราวต่างๆ” (จิตภัสสร สวัสดิชัย, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับอุดมศึกษา ลำดับที่ 1)

“คุณครูชอบเล่าตำนานของเพลง ชอบเล่านิทาน ชอบร้องเพลงไปด้วย เวลาสอน ทั้งร้องทั้งเล่น” (กัญญารัตน์ รัตนเสาวภาคย์, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 3)

“คุณครูไม่ได้สอนคุณธรรมโดยตรง ว่าต้องเป็นเด็กดีนะ แต่ครูจะเล่า นิทาน เล่าเรื่องราวต่างๆ เด็กๆ ก็สนใจฟัง” (ชลลดา ทิพยะวัฒน์, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 2)

“เวลาครูสอน ครูจะเล่าประวัติ ความเป็นมาหรือเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับเพลงนั้นๆ ถ้าเพลงไหนครูได้รับการถ่ายทอดมาอย่างไร ครูก็จะเล่าให้ฟัง” (พณญา เครือครองสุข, สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557)

(ศิษย์เก่า ลำดับที่ 3)

ภาพที่ 5 ครูชนก สาศริก ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ให้กับลูกศิษย์
ที่มา: (จิรวุฒิ หงสกุล, สืบค้น 13 ธ.ค. 2556)

เห็นได้ว่า ครูชนก สาศริก เป็นผู้ที่รักในการถ่ายทอดเป็นอย่างมาก โดยครูใช้วิธีการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการเล่า การบรรยาย และการอธิบาย ซึ่งปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ซึ่งเด็กจะสนใจฟังเรื่องราวต่างๆ และค่อยๆ ซึมซับและเรียนรู้ในเรื่องที่สอน นอกจากนี้ ครูชนก สาศริก ได้ใช้ความสามารถในการถ่ายทอดนี้ และเปลี่ยนทัศนคติและให้ความรู้ ความเข้าใจกับผู้ปกครอง ทำให้ครูชนก สาศริก ได้รับการยอมรับและเป็นหัวใจของลูกศิษย์และผู้ปกครอง

1.2.2.2 ใจดี

ความใจดี เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นบุคลิกและลักษณะเฉพาะของครูชนก สาศริก ซึ่งในความใจดีของครู จะแฝงไปด้วยความจริงใจ การให้ ความเสียสละ ซึ่งทำให้นักเรียนและผู้ปกครองมีความสุข ไม่เครียดในการเรียนดนตรี ดังคำกล่าวที่ว่า

“คุณครูใจดี ชอบสอนเครื่องดนตรีแปลกๆ ไม่เหมือนใคร” (อัมพิลดา เศวตกิติธรรม, สัมภาษณ์ 15 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับประถมศึกษา ลำดับที่ 1)

“ครูสอนแบบสบายๆ ง่ายๆ ถ้าไม่ได้ ครูจะเริ่มสอนและทบทวนใหม่ ครูใจดี ชอบเล่นกล ชอบทำอาหารให้ทาน” (วิชุดา บุญอยู่, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 1)

“คุณครูใจดีไม่เหมือนครูท่านอื่น เหมือนเป็นคนในครอบครัว พาไปโน่นนี่ พาไปกินข้าว มีส่วนทำให้อยากมาเรียน” (ธนิดา แสงโสภณ, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลำดับที่ 1)

“เวลาเรียนอยากมาเรียนตลอด มาทุกครั้ง เพราะครูใจดี ต่อเพลงสนุก มีลูกเล่นเยอะดี” (กัญญารัตน์ รัตนเสาวภาคย์, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 3)

“จุดเด่นของครู คือ ครูดีมีความใจดี เด็กๆรัก ใจเย็น อาจจะไม่แตกต่างจากครูคุณครูท่านอื่นที่เคร่งครัด เครียดเวลาไปเรียนตามที่ได้เห็น แต่มาที่นี้รู้สึก ครูดีค่อนข้างใจดี แต่ในความใจดีคือ ครูดีได้มีแบบอย่างชีวิตที่ค่อนข้างจะมองดูแล้วฝากลูกไว้ให้ครูสอนได้” (เล็ก หอมเสมอ, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 3)

เห็นได้ว่า ครูชนก สาคกริก มีความใจดี ซึ่งความใจดีเหล่านี้ ทำให้ลูกศิษย์ที่มาเรียนรู้สึกอบอุ่น ไม่เคร่งเครียดและกดดัน ทำให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงออกทางความคิด กล้าพูดและเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์ อีกทั้งทำให้ลูกศิษย์รู้สึกสนุกสนานและอยากมาเรียนมากขึ้น ซึ่งทำให้นักเรียนทุกช่วงวัยมีความสุขทุกครั้งที่มาเรียนดนตรีกับครู

1.2.2.3 ขอบหาความรู้อยู่เสมอ

การหาความรู้อยู่เสมอ เป็นสิ่งหนึ่งที่เป็นการพัฒนาตนเอง ครูที่ดีจะต้องแสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างครบถ้วน เหมาะสมตามระดับความรู้ที่นอกเหนือจากตำราวิชาการ ครูแสวงหาความรู้รอบตัวด้านอื่นๆ อีกด้วย ครูชนก สาคกริก เป็นผู้หนึ่งที่ชื่นชอบการหาความรู้อยู่เสมอ โดยเฉพาะเรื่องของเทคโนโลยี ความแปลกใหม่ เรื่องราวต่างๆ ของสังคม ครูจึงเป็นผู้ที่ทันต่อยุคสมัยการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งครู ชนก สาคกริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) กล่าวว่า

“ผมชอบหาความรู้ต่างๆที่เราไม่รู้ทุกเรื่อง แต่ว่าก็ล้วนจะเป็นเรื่องของเทคโนโลยีบ้าง เรื่องของความแปลกประหลาดใหม่ๆ อันนี้ก็สนใจ ก็ดูได้จากสื่อเดี๋ยวนี้มันมีทั้งวิดีโอ ทั้งอินเทอร์เน็ต ก็มีให้ดูเยอะเยอะ”

จะเห็นว่า ครูชนก สาคกริก ชอบหาความรู้ในด้านของเทคโนโลยีและความแปลกใหม่ โดยใช้เทคโนโลยีในการหาความรู้ นอกจากนี้ ครูยังศึกษาและหาความรู้จากลูกศิษย์และนำมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่องอีกด้วย ดังที่ ครูชนก สาคกริก กล่าวว่า

“ผมทำทุกวันทุกคืน เริ่มตั้งแต่ปี 2538 ทำไปเรื่อยๆ บางอันเพิ่งเริ่มเมื่อต้นปีนี่เอง คือ ผมเพิ่งเรียนรู้วิธีเอาภาพลงไว้ในเว็บบอร์ด ผมก็ไม่เคยใช้ ทำไม่เป็น แล้วก็ไปเรียนรู้จากลูกศิษย์ เด็กเดี๋ยวนี๊แก่ง แก่ง management มากกว่าเรา แล้วเราก็สนุกด้วย แต่ในบางอย่างเราก็เรียนจากเขา เขาก็สอนวิธีอัปโหลดภาพ เราก็อัปโหลดเยอะแยะเลย ทุกแฟ้มเลย” (ชนก สาคกริก อ้างถึงใน พิชามญชุ์, 2554)

เห็นได้ว่า ครูชนก สาคกริก เป็นผู้ที่ขอบหาความรู้ในสิ่งที่ตนเองยังไม่รู้ ครูชนก สาคกริก ยังสามารถเรียนรู้ ศึกษาจากลูกศิษย์ของตนเองและนำมาพัฒนา ปรับปรุงให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ซึ่งการหาความรู้ดังกล่าวทำให้ครูไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ ทำให้ครูพัฒนาสิ่งต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ดังที่ เล็ก หอมเสมอ (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556) กล่าวว่า

“ครูตึกเป็นนักพัฒนา เป็นผู้ที่ว่องไวต่อสิ่งที่เกิดใหม่ ไม่ว่าจะป็นข้อมูล ข่าวสาร การใช้เทคโนโลยี ไอแพด เครื่องไฟฟ้าที่ทำให้เกิดการพัฒนากการเรียน การสอน ครูจะทราบก่อนใครเสมอ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าชื่นชม”

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 3)

จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า ครูชนก สาคกริก เป็นผู้ที่ชื่นชอบการหาความรู้อยู่เสมอ ซึ่งครูชนก สาคกริก สามารถเรียนรู้และหาความรู้ได้ด้วยตนเองและศึกษาจากผู้อื่น แม้กระทั่งเรียนรู้จากลูกศิษย์ของครูเอง ครูได้ศึกษาเรียนรู้สิ่งต่างๆ เหล่านี้อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ครูสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดทางด้านการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ดีของครูในด้านเต็มคน คือ การพัฒนาตนเองให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การพัฒนาตนเองให้เป็นแม่พิมพ์หรือพ่อพิมพ์ที่คนในสังคมคาดหวังไว้ ครูจึงจำเป็นที่จะต้องมีความบริบูรณ์ เป็นมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม หมั่นคิด พิจารณาตนเองเพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงตนเองให้มีความบริบูรณ์อยู่เสมอ (พุทธทาส อ้างถึงใน สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

1.2.3 ความเป็นครู

การถ่ายทอดดนตรีไทย มีความผูกพันกับครูเป็นหลัก เพราะเป็นการถ่ายทอดโดยตรงจากครูสู่ศิษย์ ดังนั้น ผู้ที่จะทำหน้าที่ถ่ายทอดดนตรีไทยได้ดีนั้นต้องอาศัยใจรักและคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีเป็นอย่างมาก จึงจะทำให้การถ่ายทอดดนตรีเกิดความสมบูรณ์มากที่สุด ซึ่งความเป็นครูของครูชนก สาคกริก สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1.2.3.1 เอาใจใส่ต่อศิษย์

ความเอาใจใส่ต่อศิษย์นี้ ครูชนก สาคกริก ได้นำมาเป็นหลักในการเรียนการสอน ดนตรีไทย โดยครูชนก สาคกริก ให้ความเอาใจใส่ต่อลูกศิษย์แต่ละคนในการเรียนการสอน ซึ่งครูชนก สาคกริก ได้ใช้

วิธีการสอนที่แตกต่างกันไปและปรับเปลี่ยนตามสภาพการเรียนรู้ของลูกศิษย์แต่ละคน ดังที่ ครูชนก สาคกริก กล่าวว่

“การสอนเนี่ย ถ้าคุณสอนง่ายอย่างที่คนอื่นสอน ทำอย่างที่คุณบอกนะ อย่างนั้นง่าย ง่ายครูแต่ยากลูกศิษย์ ลูกศิษย์คนนี้ไม่ค่อยฉลาดผมก็สอนอย่างหนึ่ง คนนี้ฉลาดผมก็สอนอย่างหนึ่ง ผมเองก็เหนื่อยขึ้น แต่ลูกศิษย์ได้ผล ผมเอา ลูกศิษย์เป็นที่ตั้ง นีคือ คุณสมบัติของคุณครู ถ้าครูเลือกสอนแต่คนเก่ง ก็จะสะดวกครู แต่ไม่ใช่ครู แต่เป็นครู ครูจริงคือ ผู้ที่เมื่อรับศิษย์ต้องสอนให้จนได้” (ชนก สาคกริก อ้างถึงใน พิชามญชุ์, 2554)

จะเห็นว่า ครูจะเอาใจใส่ผู้เรียนแต่ละคน ไม่ว่าจะเก่งหรือไม่ก็ตาม ครูจะใช้วิธีการสอนตามสภาพของศิษย์แต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับกัญญารัตน์ รัตนเสาวภาคย์ (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556) กล่าวว่

“ตอนสมัครเรียน ครูให้ลองเล่นขิมเพลงมวยวาย ให้โล่มือ เพราะครูจะดู การจับไม้และรูปแบบการตี และครูก็บอกข้อบกพร่อง ตอนนั้นก็พัฒนาขึ้นเยอะ เปลี่ยนการจับไม้ ครูได้สอนใหม่ทั้งหมด”

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 3)

เห็นได้ว่า ครูชนก สาคกริก มีความเอาใจใส่ในรายละเอียดของการเรียนการสอน ถึงแม้ว่าผู้เรียนเคยเรียนดนตรีมาก่อน ครูชนก สาคกริกจะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงและหาข้อบกพร่องของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางดนตรีเพิ่มขึ้น ซึ่งขั้นตอนดังกล่าว ต้องอาศัยเวลาและความเอาใจใส่ต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับนิธิบุญ แสนสุข (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556) ที่กล่าวว่า

“คุณครูเอาใจใส่และดูแลเด็กแต่ละคน แล้วนำกลยุทธ์ต่างๆมาสอน ไม่ได้สอนแบบเดียวตลอดเวลา เปลี่ยนวิธีไปเรื่อยๆ ทำให้รู้สึกว่ามีห้องเรียนที่เน้น ทุ่มเทมากเกินไปและเปลี่ยนไปตามช่วงวัยของเด็ก”

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 4)

จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า ครูชนก สาคกริก มีความเอาใจใส่ต่อเด็ก โดยเฉพาะในเรื่องการเรียนการสอนทักษะดนตรี โดยครูจะสังเกตและแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนแต่ละคน อีกทั้งความร่วมมือในการเรียนรู้ของผู้เรียน และค่อยๆ ปรับปรุง แก้ไข เพื่อพัฒนานักเรียนอย่างสม่ำเสมอและค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป ความเอาใจใส่ผู้เรียนนี้ จึงเป็นส่วนประกอบของความเป็นครู ที่ทำให้ครูชนก สาคกริก มีความเป็นครูอย่างสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ดีของคุณครู ที่ว่า ครูต้องเข้าใจว่านักเรียนมีหลายประเภท ต้องใช้เทคนิคการสอนต่างกัน พยายามทำความเข้าใจนักเรียนในหลายแง่มุม ทำให้นักเรียนคุ้นเคยและรู้ว่าครูใส่ใจ เป็นเทคนิคการลดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียน (ดาร์ริ์ บรรณวิทกิจ, 2545)

1.2.3.2 ให้กำลังใจและชมเชย

จากการที่ผู้วิจัยสังเกต พบว่า ขณะที่ครูชนก สาคกริกรดำเนินการสอน ครูจะเป็นผู้ให้กำลังใจ ด้วยการคำพูดที่ชมเชย เมื่อผู้เรียนสามารถทำได้ดีและมีพัฒนาการของการเรียนที่ดีขึ้น โดยเฉพาะกับนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพื่อให้ นักเรียนมีกำลังใจในการเรียนและมีความตั้งใจเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบัญญัติญาณกรณ์ หงสกุล (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2557) ที่กล่าวว่า

“ครูดีจะให้กำลังใจ และชมว่าดี อย่างนี้แหละ ถูกแล้ว ให้ซ่อมไปเรื่อยๆ”

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 2)

จะเห็นว่า นอกจากครูชนก สาคกริกร จะชมเชยแล้ว ทุกๆ ครั้งครูจะบอกข้อที่ควรพัฒนา ปรับปรุงควบคู่ด้วย เพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกฝนเพิ่มเติม ส่งผลให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการเรียนมากขึ้น และเกิดกำลังใจในการเรียน

1.2.3.3 มีความเมตตา กรุณาต่อศิษย์

จากการที่ผู้วิจัยสังเกต พบว่า ครูชนก สาคกริกร มีความเมตตากรุณาต่อศิษย์ โดยครูจะเป็นผู้รับฟังปัญหา เรื่องราวต่างๆ ของลูกศิษย์อยู่เสมอ ทั้งเรื่องทั่วไป เรื่องการเรียน ครูจะเป็นผู้ชี้แนะแนวทางต่างๆ ให้กับลูกศิษย์ พร้อมทั้งอบรมและหาทางออกที่ดีและถูกต้อง โดยเฉพาะนักเรียนเด็กเล็ก คือในระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา นักเรียนจะมีเรื่องราวต่างๆ จากที่โรงเรียนมาเล่าให้คุณครูฟังอยู่เสมอ ซึ่งแสดงถึงความไวใจและความเป็นกันเองระหว่างครูกับศิษย์ นอกจากนี้ บางครั้งครูจะชอบทำอาหารให้นักเรียนรับประทาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างศิษย์กับครู สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ทำให้นักเรียนอยากที่จะมาเรียนและรู้สึกว่าคุณครูชนก สาคกริกร เปรียบเสมือนครอบครัวและเป็นการมาเรียนที่บ้านของเขาเอง ดังคำกล่าวที่ว่า

“การเรียนที่นี่ เด็กๆ เรียนเหมือนอยู่บ้านแล้วมีผู้ใหญ่คอยกำกับ ทำให้เด็กๆ ชอบ” (จิรวุฒิ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 1)

“ถือว่าเป็นบ้านหลังที่ 2 ครูดีเปรียบเสมือนพ่อคนที่สอง คือ สอนทุกอย่าง อบรมทุกอย่าง” (จิตภัสสร สวัสดิชัย, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับอุดมศึกษา ลำดับที่ 1)

1.2.3.4 ทุ่มเทในการสอน

จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตการเรียนการสอนของครูชนก สาคกริกร พบว่า ครูชนก สาคกริกรมีความทุ่มเทในการสอนเป็นอย่างมาก โดยครูทำหน้าที่ดำเนินการสอนเป็นหลัก และสอนทุกเรื่องดนตรี ทำให้มีนักเรียนเข้ามาเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ นอกจากนี้ ผลงานด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอนต่างๆ รวมทั้งผลงานทางอินเทอร์เน็ตยังมีเป็นจำนวนมาก

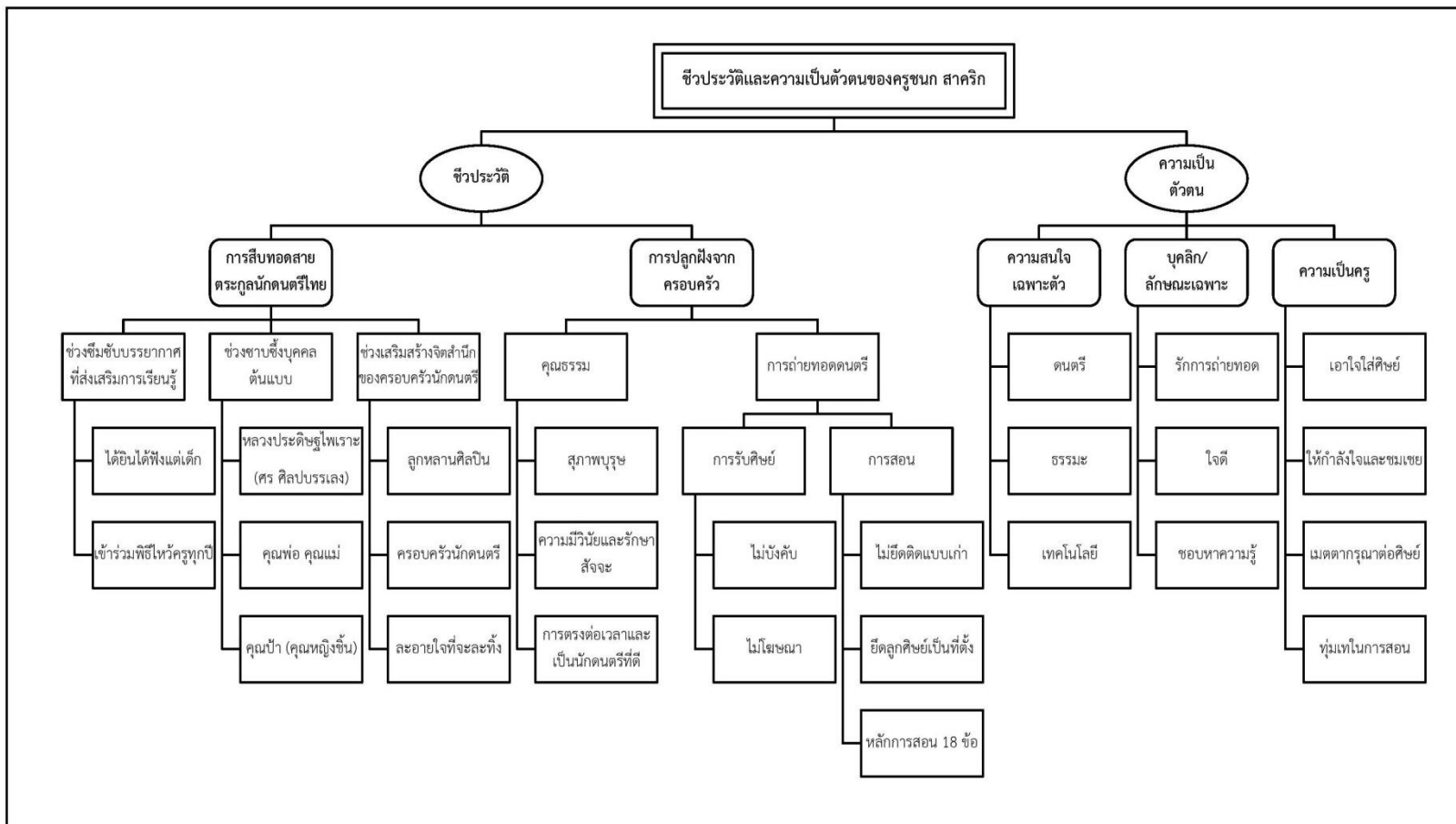
และต่อเนื่อง โดยครูใช้เวลาว่างหลังจากที่ไม่มีการเรียนการสอน ทำงานวิชาการและผลิตสื่อการเรียน การสอนที่ใช้สำหรับสอนนักเรียนและเผยแพร่ให้กับบุคคลภายนอก นับว่า ครูเป็นผู้ที่มีความทุ่มเทใน การสอนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ จีรวุฒิ หงสกุล (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

“ปัจจุบันยังไม่เคยเห็นคุณครูที่สอนวิชาความรู้ที่ทุ่มเท มากขนาดนี้เป็น บ้างวันมาถึงก็เย็นค่ำ คุณครูก็สอนต่อไป จนบางครั้งลืมทานข้าว”

สิ่งที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่า ครูชนก สาคริก มีความทุ่มเทกับการทำงาน และการเรียน การสอนดนตรี รวมทั้งเป็นผู้ที่เต็มทีในทุกๆ เรื่อง ส่งผลให้ครูชนก สาคริก เป็นคุณครูที่เป็นที่รักของ ศิษย์และผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ดีของครู คือ เต็มพลัง คือ มีการทุ่มเทพลัง สติปัญญาและความสามารถในการสอน โดยใช้ความสามารถอย่างเต็มที่และอุทิศตนอย่างเต็มที่ เพื่อ ผลงานที่สมบูรณ์ คือ ปันศิษย์ให้มีความรู้ ความประพุดถึงดงาม เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม (พุทธ ทาส อ่างถึงใน สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในตอนที 1 เรื่องชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาคริกนั้น จะเห็นว่า ครูชนก สาคริก มีความพร้อมและได้รับการปลูกฝังที่ดีจากครอบครัว ทั้งในด้านดนตรีในเชิง ปฏิบัติและทฤษฎี โดยได้สัมผัสบรรยากาศการเรียนการสอนของครอบครัว ได้มีโอกาสเรียนดนตรีกับ ครอบครัว ได้เห็นและเรียนรู้การสอนดนตรีตั้งแต่เด็ก อีกทั้งครอบครัวยังได้ปลูกฝังด้านคุณธรรมและ การถ่ายทอดดนตรีให้ครูชนก สาคริก นำมาประยุกต์ใช้ได้ในปัจจุบัน นอกจากการสืบทอดและการ ปลูกฝังดนตรีแล้ว ความเป็นตัวตนของครูชนก สาคริก นั้นมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนใน ปัจจุบันมาก เพราะครูมีคุณสมบัติของการเป็นครูที่ดี มีความสนใจธรรมะและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นส่วน ช่วยทำให้การเรียนการสอนสมบูรณ์ นอกจากนี้ ครูมีความรักในการถ่ายทอด ความใจดี และมีความ เป็นครูสูง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญอันจะนำไปสู่ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอด ดนตรีไทยของครูชนก สาคริก ต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสรุปชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาคริก ไว้เป็นแผนภาพ ดังนี้

CHULALONGKORN UNIVERSITY

แผนภาพที่ 3 ชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาคกริก

ตอนที่ 2 ทักษะและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก

จากที่กล่าวมาในตอนต้นที่ 1 เรื่องชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาศริก นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญและเป็นรากฐานที่เข้มแข็ง ที่ทำให้เกิดทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก ซึ่งผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ด้าน คือ

2.1 ทักษะและกระบวนการถ่ายทอดด้านการปฏิบัติตน

2.1.1 ทักษะด้านการปฏิบัติตน

2.1.1.1 ทำทุกอย่างให้เต็มที่และดีที่สุด

2.1.1.2 ทำโดยไม่หวังผล

2.1.1.3 ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

2.1.2 กระบวนการถ่ายทอดด้านการปฏิบัติตนที่ดี

2.1.2.1 ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับศิษย์

2.1.2.2 เผยแพร่ดนตรีไทยสู่สาธารณะ

2.1.2.3 ผลิตสื่อออนไลน์

2.1.2.4 เผยแพร่ธรรมะ

2.1.2.5 ร่วมก่อตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

2.2 ทักษะและกระบวนการถ่ายทอดด้านการสอนดนตรีไทย

2.2.1 ทักษะด้านการอนุรักษ์ดนตรีไทย

2.2.1.1 ปลุกฝังดนตรีให้กับเด็ก

2.2.1.2 รักษาภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อน

2.2.1.3 รักษาระเบียบ จารีตที่เป็นมา

2.2.2 กระบวนการถ่ายทอดด้านการอนุรักษ์ดนตรีไทย

2.2.2.1 จัดทำการ์ตูนดนตรีไทย

2.2.2.2 อนุรักษ์ทางเพลงของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

2.2.2.3 อนุรักษ์ระบบโน้ตตัวเลข 9 ตัว

2.2.2.4 ร่วมจัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทยเป็นประจำทุกปี

2.2.3 ทักษะด้านการพัฒนาดนตรีไทย

2.2.3.1 ไม่เปลี่ยนหลักการแต่เปลี่ยนวิธีการ

2.2.3.2 นำดนตรีไทยเผยแพร่ผ่านสื่อและเทคโนโลยี

2.2.4 กระบวนการถ่ายทอดด้านการพัฒนาดนตรีไทย

2.2.4.1 การประยุกต์นำเครื่องดนตรีอื่นๆ มาบรรเลงเพลงไทย

2.2.4.2 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี

2.2.4.3 พัฒนาเทคนิคและวิธีการสอน

2.2.4.4 การประพันธ์เพลงขึ้นใหม่

2.2.4.5 การพัฒนาตำรา บทความและเอกสารการสอนต่างๆ

2.3 ทักษะและกระบวนการถ่ายทอดด้านการพัฒนาผู้เรียน

2.3.1 ให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งในด้านทักษะดนตรีไทย

2.3.1.1 จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3.1.2 ฝึกให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิด

2.3.1.3 ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย

2.3.1.4 ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2.3.1.5 ฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ถ่ายทอดได้

2.3.2 ให้ผู้เรียนเป็นคนดี

2.3.2.1 สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน

2.3.2.2 สอนมารยาท

2.3.2.3 สอนให้เห็นคุณค่าของดนตรีและวัฒนธรรม

2.3.3 ให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างมีความสุข

2.3.3.1 เน้นให้ผู้เรียนสนุกผ่อนคลาย

2.3.3.2 สร้างความอบอุ่นและผูกพันเสมือนครอบครัว

2.1 ทักษะและกระบวนการถ่ายทอดด้านการปฏิบัติตน

2.1.1 ทักษะมิติด้านการปฏิบัติตน

ทักษะมิติด้านการปฏิบัติตน ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งทักษะมิติในด้านนี้ ส่วนหนึ่งครูชนก สาศริก ได้มาจากการบ่มเพาะปลูกฝังจากครอบครัว ซึ่งการปฏิบัติตนที่ดี ย่อมเกิดมาจากทักษะมิติที่ดี อันจะส่งผลให้การทำงานต่างๆ มีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะมิติด้านการปฏิบัติตนของครูชนก สาศริก มีดังต่อไปนี้

2.1.1.1 ทำทุกอย่างให้เต็มที่และดีที่สุด

ทักษะมิติในการปฏิบัติตนของครูชนก สาศริก ประการแรก คือ ทำทุกอย่างให้เต็มที่และดีที่สุด ซึ่งครูชนก สาศริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) กล่าวว่า

“ผมคิดตามหลักทำให้ดีที่สุด ส่วนมันจะไปแคไหนก็แล้วแต่โชคชะตาจะบันดาล คือ ในแง่นี้เป็นปรัชญาที่เราได้มาตั้งแต่เด็ก ทำอะไรก็ตามทำให้เต็มที่ ส่วนมันจะได้แคไหนก็แค่นั้น อะไรที่เราคิดจะทำก็ทำ ทำเต็มที่ทุกเรื่อง”

จะเห็นว่า ครูชนก สาศริก มีความตั้งใจในการทำสิ่งต่างๆเป็นอย่างมาก โดยยึดหลักปฏิบัติที่ว่า ทำทุกอย่างให้เต็มที่ เต็มกำลังความสามารถอย่างดีที่สุด แนวคิดเหล่านี้ เป็นแนวคิดที่ครูชนก สาศริก ได้นำมาใช้กับการเรียนการสอนดนตรีไทยด้วย ดังที่จิรัฐติ หงสกุล (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556) กล่าวว่า

“เวลาเรียนได้คู้ห้องแ่งตลอดเวลา คุณครูเหมือนเป็นคุณครูจริงๆ ซึ่งหาได้ยากแล้วในปัจจุบัน คุณครูพูดเสมอว่าเป็นไดโนเสาร์ตัวสุดท้าย ปัจจุบันยังไม่เคยเห็นคุณครูที่สอนวิชาความรู้ที่ท่วมเท มากขนาดนี้ บางวันมาถึงก็เย็นค้ำ คุณครูก็สอนต่อไป จนบางครั้งลี้มทานข้าว”

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 1)

สิ่งที่กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่า ครูชนก สาคริก มีความทุ่มเทกับการทำงาน และการเรียนการสอนดนตรี รวมทั้งเป็นผู้ที่เต็มทีในทุกๆ เรื่อง ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดการปฏิบัติตนที่ส่งผลให้ครูชนก สาคริก เป็นคุณครูที่เป็นที่รักของศิษย์และผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ดีของครู คือ เต็มพลัง คือ มีการทุ่มเทพลัง สติปัญญาและความสามารถในการสอน โดยใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และอุทิศตนอย่างเต็มที่ เพื่อผลงานที่สมบูรณ์ คือ บัณฑิตยี่ให้มีความรู้ ความประพฤตุดังงาม เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม (พุทธทาส อ่างถึงใน สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

2.1.1.2 ทำโดยไม่หวังผล

ครูชนก สาคริกมีแนวคิดทางด้านการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการทำอะไรโดยไม่หวังผล โดยมีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม และได้รับการสั่งสอนจนเกิดเป็นแนวคิดที่นำมายึดถือเป็นแนวปฏิบัติในปัจจุบัน ดังที่ ครูชนก สาคริก กล่าวว่า

“ผมเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม หมายความว่าอะไรที่มันเกิดขึ้นในชาตินี้กับเรา แปลว่า เรามีกรรมกันมากับเรื่องนั้น ถ้าสิ่งนั้นบังเกิดขึ้นแล้วเราได้รับผลลบ เราเป็นฝ่ายสูญเสีย เชื่อว่าเราเป็นหนี้เขามาก่อน เราก็ต้องชดใช้เขาไป ถ้าสิ่งนั้นมันเกิดขึ้นโดยเป็นผลบวกกับเรา เชื่อว่าเขาเป็นหนี้เรา ถ้าเราอยากหลุดจากสังสารวัฏ ต้องพยายามชดใช้หนี้เก่าและพยายามอย่าสร้างหนี้ใหม่ ฉะนั้นเมื่อทำอะไรก็อย่าหวังผลตอบแทน ในเวลาเดียวกันก็ยอมรับในสิ่งที่มันเกิดขึ้นและขอโทษไป” (ชนก สาคริก อ่างถึงใน พิชามญชุ์, 2554)

จะเห็นว่าครูชนก สาคริก มีความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติของตน ซึ่งการทำโดยไม่หวังผลตอบแทนของครูชนก สาคริก สอดคล้องกับที่ครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) กล่าวว่า

“ปรัชญาที่เราได้มาตั้งแต่เด็กๆว่า มีคนอยู่ 4 ประเภท ทำมากหวังมาก พวกหนึ่ง ทำน้อยหวังน้อยพวกหนึ่ง ทำน้อยหวังมากพวกหนึ่ง แล้วก็ทำมากหวังน้อยพวกหนึ่ง ใน 4 ประเภทนี้ ถ้าพิจารณาไล่ดู ถ้าทำมากหวังมากยังมีโอกาสผิดหวังอยู่ดี การทำอะไรก็ตาม มันไม่ได้อย่างที่หวังเสมอไป บางทีความหวังมันไปได้ไกลกว่าการกระทำ มันก็ผิดหวังได้อยู่ดี ไม่ใช่วิธีที่ดีนัก คนที่ทำมากหวังมาก มันจะเจ็บมาก เวลาไม่ได้ก็เสียใจรุนแรง ส่วนทำน้อยหวังน้อยไม่ต้องพูดถึง เพราะว่าเขาเกิดมาไร้ค่า เขาไม่ได้ทำอะไรเลย อยู่ไปวันๆ ไม่หวังอะไร ก็ไม่ใช่สิ่ง

ที่ควรไปยึดถือเหมือนกัน ส่วนทำน้อยหวังมากก็ไม่น่ายึดถือ เพราะไม่ทำอะไรเลยก็ฝันเฟื่องเอาว่ามันได้อย่างน้อยอย่างนั้น ซึ่งมันจะได้ได้อย่างไร ทั้ง 3 พวกนี้ ก็ไม่ใช่วิธีที่ควรเลือก แต่กลุ่มที่ทำมากหวังน้อยต่างหากที่เราสนใจ ทำอะไรก็ตามทำให้เต็มที่ ส่วนมันจะได้แค่ไหนก็แค่นั้น ถ้าได้มากกว่าหวังก็ยินดี ถ้ามันไม่ได้ก็ไม่ใช่ไร ก็หาวิธีต่อไป ถ้ายึดถือตามวิธีนี้ ไม่เครียดและไม่จำเป็นต้องมาผิดหวัง ก็ทำเต็มที่ อะไรที่เราคิดทำก็ทำ ส่วนจะได้ก็ได้ ไม่ได้ก็แล้วไป ผมทำแบบนี้มาจนชิน คือ ไม่ได้ตั้งเป้าอะไรสูงมากไป แต่ทำเต็มที่ทุกเรื่อง”

จากที่กล่าวมา เห็นได้ว่า ครูชนก สาคริก ได้แสดงออกถึงแนวคิดในการปฏิบัติตนที่ชัดเจนในการทำงาน โดยครูชนก สาคริก ไม่หวังผลประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น โดยทำทุกอย่างให้เต็มที่ เต็มกำลังสุดความสามารถ และไม่ยึดติดกับผลที่จะได้รับ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวทำให้ครูชนก สาคริก ดำรงตนอย่างมีประโยชน์และมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ดีของครู คือ เต็มใจ คือ มีความรักในอาชีพ เห็นว่าครูมีเกียรติ มีกศล มีใจคิดอยากให้นักศึกษามีความสุข มีความเสียสละ มองเห็นคุณค่าของตนเอง และผู้อื่น (พุทธทาส อ่างถึงใน สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

2.1.1.3 ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ครูชนก สาคริก เป็นผู้ที่ยึดมั่นตามแนวคิดที่ว่า ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งครูได้ยึดถือปฏิบัติแนวคิดนี้ในการดำรงตนและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเมื่อครูต้องการทำสิ่งใด ครูจะนึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญและทำเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นอย่างมาก ดังที่ ครูชนก สาคริก กล่าวไว้

“ทุกอย่างที่ทำไม่มีค่าตัว ไม่มีรายได้ แต่สิ่งที่ได้ คือเผยแพร่วิชาความรู้ ให้คนที่ติดตามได้ดูเป็นแนวทาง อย่างไม่ระมัดระวังมือของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ ที่ทำด้วยทองแดงหนักสิบบาท ไม่มีใครเคยเห็น เราก็ก็นำไปลง” (ชนก สาคริก อ่างถึงใน พิชามญชุ์, 2554)

จะเห็นว่า ครูชนก สาคริก มีความมุ่งมั่นในการเผยแพร่วิชาความรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ครูชนก สาคริก พัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอและนำไปเผยแพร่ให้บุคคลอื่นได้ทราบและนำไปเป็นแบบอย่างที่ดีได้ ดังที่ ครูชนก สาคริก กล่าวไว้

“ผมก็ทำสังฆทานทุกอาทิตย์ แล้วก็สอนดนตรีเป็นวิทยาทาน สอนดนตรีฟรี เผยแพร่ธรรมะ เขียนหนังสือธรรมะ ผมมองว่า เขาให้เราทำคุณประโยชน์ ถ้าเราอยู่แล้วไม่มีประโยชน์ก็ไปเสียเถิด ผมมีความสุขเพราะผมได้ทำประโยชน์ คือมีความรู้สึกที่เราอยู่อย่างมีประโยชน์” (ชนก สาคริก อ่างถึงใน พิชามญชุ์, 2554)

ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ครูชนก สาคริก มีความภูมิใจและมีความสุขที่ได้ทำประโยชน์ ซึ่งแสดงออกถึงแนวคิดที่ว่า ครูชนก สาคริก เป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของตนเองและคิดว่าคนเราเกิดมาต้องทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งครูชนก สาคริกได้สอนดนตรี เผยแพร่ดนตรี และเผยแพร่ธรรมะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูศึกษา สนใจและเชี่ยวชาญ และเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นมากที่สุด

ครูชนก สาคริก มีคุณสมบัติของการเป็นครูที่ดีและเป็นนักดนตรีที่ดี ซึ่งครูชนก สาคริก มีหลักการ 5 ประการที่สอดคล้องกับหลักการของท่านพุทธทาส ที่กล่าวถึงคุณสมบัติที่ดีของครู ได้แก่ 1) *เต็มรู้* คือ รู้ในหลักวิชาชีพ รู้ทางโลกและรู้ทางธรรม ซึ่งครูชนก สาคริก เป็นผู้ที่มีความรู้ทางดนตรีเป็นอย่างดี ศึกษาธรรมะและเผยแพร่ธรรมะ อีกทั้งมีความรอบรู้ในด้านสังคมปัจจุบัน 2) *เต็มใจ* คือ มีใจรักในการถ่ายทอด รักศิษย์ มีเมตตาต่อศิษย์ ซึ่งครูชนก สาคริก เอาใจใส่ ให้กำลังใจและมีความเมตตาต่อศิษย์อย่างแท้จริง 3) *เต็มเวลา* ครูชนก สาคริก มีความทุ่มเทในการสอน สอนและอบรมนักเรียนทุกอย่างด้วยความเต็มใจ 4) *เต็มคน* ครูเป็นผู้พัฒนาตนเองให้มีความสมบูรณ์อยู่เสมอ เห็นได้จากการขอหาความรู้ในสิ่งต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน 5) *เต็มพลัง* ครูชนก สาคริก ทุ่มเทและอุทิศตนเพื่อการเรียนการสอน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ นับเป็นคุณลักษณะที่ดีและเป็นคุณสมบัติของครูที่ดี

2.1.2 กระบวนการถ่ายทอดด้านการปฏิบัติตน

ครูชนก สาคริกมีกระบวนการถ่ายทอดด้านการปฏิบัติตน ซึ่งครูได้ปฏิบัติจริงตามทัศนคติของครูทั้ง 3 ด้าน ซึ่งมีกระบวนการในการถ่ายทอด ดังนี้

2.1.2.1 ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับศิษย์

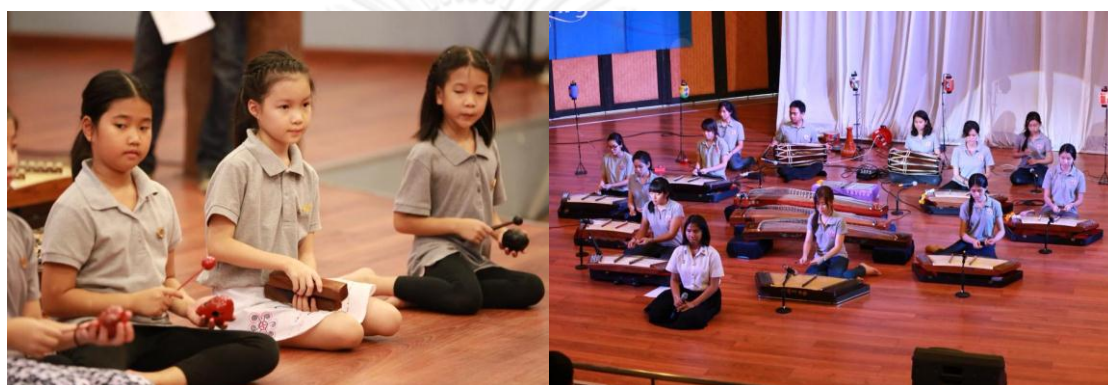
จากการที่ผู้วิจัยสังเกต พบว่า ครูชนก สาคริก เป็นครูผู้ที่มีมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงานเป็นอย่างมาก ซึ่งครูจะใช้เวลาวางในการทำงานตลอดเวลา ด้วยความที่ครูชนก สาคริก เป็นผู้ที่ยืนและไม่หยุดนิ่ง ครูจึงมีสื่อการเรียนการสอนมากมาย รวมทั้งมีการพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการทุ่มเท ความขยัน การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมกลายเป็นบุคลิกและลักษณะเฉพาะตนที่นักเรียนทุกคน รวมทั้งผู้ปกครอง พบเห็นเป็นประจำและนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

2.1.2.2 เผยแพร่ดนตรีไทยสู่สาธารณะ

ครูชนก สาคริกใช้กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยและเผยแพร่ดนตรีไทยสู่สาธารณะในรูปแบบต่างๆ อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ครูเผยแพร่ดนตรีไทยเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ การจัดการแสดง สื่อบันทึกเสียง สื่อทีวี

- *ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์* ครูชนก สาคริก จัดพิมพ์โน้ตดนตรีต่างๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่วิชาการดนตรีไทย ให้แพร่หลายไปในประชาชนและนักเรียนมากที่สุด โดยนำมาใช้ในการเรียนการสอนที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เช่น การพิมพ์โน้ตเพลง อันได้แก่ วิธีเรียนขิมด้วยตนเองและโน้ตขิมสำหรับฝึกหัด เล่ม 1 โน้ตขิม เล่ม 1 โน้ตขิม เล่ม 2 โน้ตขิม เล่ม 3 ตำราติดโกวเจิ้ง เล่ม 1 โน้ตซอด้วงเล่ม 1 โน้ตซออู้เล่ม 1 คัมภีร์ฝึกตีขิมฉบับรวมเล่ม ประวัติและความเป็นมาของขิม ทฤษฎีภายในดนตรีไทย คัมภีร์ฝึกตีตีพิมพ์มา (ซองก๊อก) และแบบฝึกการตีขิมแบบต่างๆ

- การจัดการแสดง เป็นการเผยแพร่ดนตรีอีกทางหนึ่ง ผ่านการแสดงของนักเรียน มุลินีหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ภายใต้การควบคุมของครูชนก สาคกริก ซึ่งการแสดงแต่ละครั้ง ครูชนก สาคกริก จะเป็นผู้ฝึกซ้อม ออกแบบและวางแผน โดยคำนึงถึงงานเป็นสำคัญ และเตรียมพร้อมในการแสดงแต่ละครั้งเป็นอย่างมาก ตั้งแต่ในเรื่องของบทเพลง จำนวนผู้บรรเลง เครื่องดนตรีที่ใช้ ซึ่งจุดเด่นของการแสดงของมุลินีหลวงประดิษฐไพเราะฯ จะเป็นในเรื่องของการรูปแบบวงที่มีความแปลก เน้นการผสมผสานของเครื่องดนตรี และมีผู้บรรเลงที่หลากหลายช่วงวัย โดยแสดงทั้งงานตามโรงเรียน มหาวิทยาลัย หน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมทั้งการแสดงคอนเสิร์ตในรูปแบบการเสวนาทางวิชาการด้วย

ภาพที่ 6 การแสดงดนตรีในรายการสังคีตสราญรมย์
ที่มา: (จิรวุฒิ หงสกุล, สืบค้น 13 ธ.ค. 2556)

ภาพที่ 7 การแสดงดนตรีในงาน ASEAN Smart Teen
ที่มา: (จิรวุฒิ หงสกุล, สืบค้น 13 ธ.ค. 2556)

- *ลือบันทึกลีเสียง* เรียบเรียงและควบคุมวงโดยครูชนก สาคกริก ซึ่งเป็นการถ่ายทอดทางเพลง เพื่อให้ผู้ฟังและผู้ที่สนใจได้เห็นคุณค่าของดนตรีไทยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งบรรเลงโดยสมาชิกและลูกศิษย์ของครูชนก สาคกริก ได้แก่ ภูมริน 1: ดำเนินเกวียน เมื่อ ปี พ.ศ. 2529 ภูมริน 2: อรุณไขแสง ปี 2530 ภูมริน 3: ดำเนินทราย ปี 2531 ภูมริน 4: ล่องน่าน ปี 2533 ภูมริน 5: สองคอน ปี 2534 ภูมริน 6: คำหอม ปี 2537 ภูมริน 7: บุษลันลอยเลื่อน ปี 2537 ภูมริน 8: สายหมอกดอกเหมย ปี 2543 แว่วเสียงขิม 1 ปี 2543 แว่วเสียงขิม 2 ปี 2545 แว่วเสียงขิมเมื่อวันวาน 1-2 ปี 2546

ภาพที่ 8 ตัวอย่างปกสื่อบันทึกเสียงโดยการควบคุมของครูชนก สาคริก

ที่มา: (www.baannapleangthai.com, สืบค้น 3 ม.ค. 2557)

- สื่อทีวี ครูชนก สาคริก ได้รับหน้าที่ดำเนินรายการ บัญชรดนตรี เมื่อปี พ.ศ.2544 ร่วมกับคุณอดิษฐ์ มาลากุล ณ อยุธยา โดยจัดรายการประเภทสาระความรู้ บันเทิงและสารคดีทางดนตรีสำหรับเยาวชนและประชาชนทั่วไปจากช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นช่องทางให้ผู้ชมได้มองเห็นคุณค่าของดนตรีที่ก่อให้เกิดความรู้และความรักที่สืบสานมรดกของชาติสืบไป

ภาพที่ 9 ครูชนก สาคริก ดำเนินรายการบัญชีรดนตรี

ที่มา: (www.thaikids.com, สืบค้น 3 ม.ค. 2557)

2.1.2.3 ผลิตสื่อออนไลน์

ครูชนก สาคริก ได้ใช้กระบวนการผลิตสื่อออนไลน์ เพื่อนำความรู้ด้านดนตรีไทยไปใส่ในโลกไซเบอร์เพื่อเป็นวิทยาทานแก่ผู้ที่สนใจ ในรูปแบบของเว็บไซต์ที่ชื่อว่า www.Thaikids.com โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่กิจกรรม สาระและการเรียนการสอนดนตรีไทยผ่านสื่อสมัยใหม่ ซึ่งครู

ชนก สาศริกและคณะได้จัดทำขึ้นเมื่อปี 2539 ถือเป็นกาให้ความรู้ทางดนตรีไทยผ่านเว็บไซต์เป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายไปที่เยาวชน ถือเป็นรูปแบบกิจกรรมที่มีการลงทุนน้อยในการจัดการ ใช้คนน้อยแต่เข้าถึงสาธารณะได้มาก ซึ่งในปัจจุบันเว็บไซต์นี้เป็นที่นิยมในสังคมดนตรีไทยออนไลน์ มีเนื้อหาที่มีประโยชน์ เช่น สารคดีดนตรีไทย สารพันบันเทิง ชุมตำรา ผลงานประดิษฐ์และคีย์ทางไกล สำหรับเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมและแลกเปลี่ยนความรู้ เผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ยังมีเว็บไซต์ www.chanoktuck.com จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2552 ด้วยแนวคิดที่ว่า “เว็บไซต์เป็นช่องทางที่สื่อสารได้ทั่วโลก ไม่ต้องเสียเงิน แต่ได้ผลสูง” (ชนก สาศริก อ้างถึงใน นันทิกา ชั้นบุญ, 2553) จุดเด่นของเว็บไซต์นี้ คือ เป็นแหล่งรวบรวมคลิปวิดีโอต่างๆ โดยลิงค์กับ www.youtube.com หรือพิมพ์ค้นหา ไปที่ Krutuckshop จะแสดงผลงานต่างๆมากมาย เช่น การแสดงดนตรี การสอนตีฆ้อง ตีดพิน การฝึกซ้อมดนตรี และบทเพลงประเภทต่างๆ ทั้งแบบฝึก และเพลงที่นิยมทั่วไป ซึ่งนับเป็นกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและวงการดนตรีไทยเป็นอย่างมาก

2.1.2.4 เผยแพร่ธรรมะ

ครูชนก สาศริก ใช้หลักการถ่ายทอดเรื่องการปฏิบัติตนและการดำรงตนเป็นคนที่ดี ด้วยวิธีการจัดทำหนังสืออุปมาอุปไมยในธรรมะ ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมคำเปรียบเปรยสิ่งต่างๆ กับหลักธรรมะ ซึ่งบทอุปมาอุปไมยนี้ครูชนก สาศริก ได้เขียนเป็นบทร้อยแก้วจำนวน 108 บท และมีบทร้อยกรองซึ่งคุณรัชนี กุลวิสุตย์จิต ได้ประพันธ์ไว้อีก 108 บท มาประกอบด้วย หนังสือเล่มนี้จึงมีทั้งบทร้อยแก้ว และ บทร้อยกรอง รวมกันถึง 216 บทด้วยกัน ซึ่งได้จัดพิมพ์เป็นจำนวน 2 ครั้ง โดยพิมพ์ครั้งที่ 1 เมื่อปี 2533 และครั้งที่ 2 เมื่อปี 2548 ครูชนก สาศริกได้ใช้การเขียนหนังสือตำราและความรู้ในเรื่องธรรมะ มาถ่ายทอดให้กับบุคคลที่สนใจและนักเรียน เพื่อเป็นการเผยแพร่ธรรมะด้วยอีกทางหนึ่ง ซึ่งหนังสือเล่มนี้จะสามารถเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนที่ดีสำหรับผู้ที่สนใจได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 10 หนังสืออุปมา-อุปไมย ในธรรมะ
ที่มา: (ชนก สาศริก, สืบค้น 10 ต.ค. 2556)

บทที่ 37 อุปมาอุปไมยในธรรมะ
 จะเป็นเต่า หรือ เป็นปลาดีหนอ
 บทร้อยแก้ว : ชนก สาศกริก บทร้อยกรอง : รัชณี ภูริสุตปจิต

อุปมา - เมื่อ เต่า คลานขึ้นมานบนบกจึงมองเห็นท้องฟ้าอันสดใส สายรุ้งอันงดงามและ แมลงปอ ที่บินเร่อยู่เหนือผิวน้ำอย่างมีความสุข
 - ครั้นเต่าคลานกลับลงไปในน้ำแล้วสิ่งที่เห็นให้หมู่ปลาพึงกลัษณ์ถูกเหยาะเย้ยว่าโง่งมและซูดจาเหลวไหล
 - เต่าจึงได้แต่รำพึงอยู่ในใจว่า ปลา กับ แมลงปอ นั้นแม้อยู่ห่างกันแค่นี้เพียงความบางของผิวน้ำกลับมองไม่เห็นกันและกันเสียแล้ว

อุปไมย - ผู้ที่ศึกษาและปฏิบัติธรรมจนเข้าถึงโลกของ "นามธรรม" นั้นย่อมมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้กว้างไกลเกินกว่าสายตาของคนธรรมดา
 - ผู้ที่มองเห็นแต่โลกของ "วัตถุธรรม" เพียงด้านเดียวย่อมมีความรู้เห็นแคบและคิดว่าสิ่งที่ไม่เคยรู้อีกก่อนนั้นเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระ
 - ผู้ที่สามารถเข้าใจถึงโลกของ "วัตถุธรรม" และโลกของ "นามธรรม" จึงได้แต่ก้มมเพชผู้ที่ไม่รู้อยู่ภายในใจ

เต่าเล่าว่าบนบกนั้นงามนัก กลัษณ์ถูกปลา เหยาะเย้ย โยโห ผู้ถึงนามธรรม อย่างล้าลึก หากบอกคนที่ ไม่เข้าการ ก้นเพียงแต่สัมผัสวัตถุธาตุ หลังธรรมสำคัญ อันจำเป็น

แมลงปอ น่ารัก ท้องฟ้าใส มาซูดจาเหลวไหล น่ารำคาญ ย่อมรู้สึกสิ่งใดๆ ได้ไพศาล มีกวีจารณวัณวหลายประเด็น จึงยังไม่สามารถได้พบเห็น คงเหมือนเช่นมัจฉา ในวาริ

บทที่ 36 อายัติกวามิเพื่อจริยเดี่ยว
 บทร้อยแก้ว : ชนก สาศกริก บทร้อยกรอง : รัชณี ภูริสุตปจิต

อุปมา - สองบวกสองนั้นได้ผลลัพธ์เป็นเลข "สี่" ก็จริงอยู่
 - แต่ข้างบอกเสียหนึ่งก็ได้ผลลัพธ์เป็นเลข "สี่" เช่นเดียวกัน
 - การคำนวณหาผลลัพธ์คือเลข "สี่" นั้นจึงมีไข่ม้อยู่เพื่อจริยเดี่ยว

อุปไมย - การเรียนรู้ธรรมะด้วยวิธีหนึ่งอาจทำให้เข้าใจในหลักธรรมะข้อนี้ได้ก็จริงอยู่
 - แต่การเรียนรู้ธรรมะอีกวิธีหนึ่งก็สามารถทำให้เข้าใจในหลักธรรมะข้อเดียวกันนั้นได้เช่นเดียวกัน
 - การเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจในหลักธรรมะจึงมิใช่มีอยู่เพียงวิธีเดียว

ภาพยี่สุรางคณาถ์ 28
 ผลลัพธ์ เลขสี่
 หนึ่งบวกห้าได้
 หนึ่งบวกห้าไป
 เพื่อจริยเดี่ยว

สองบวกสองมี
 สองบวกสองหา
 อย่างพิถีพิถัน

หลายรูปแบบน่า
 เพื่อเข้าใจ
 เห็นตรงเห็นเดี่ยว

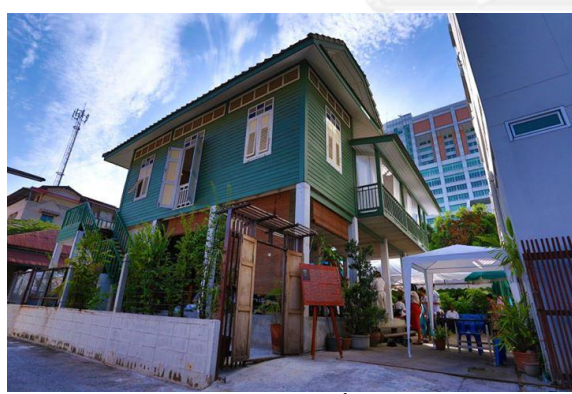
การเรียนรู้ธรรม
 แนวทางข้อเกี่ยว
 ถึงจุดหมายเดี่ยว
 หนทางมากมาย

ภาพที่ 11 อุปมา-อุปไมย ฉบับออนไลน์
 ที่มา: (www.thaikids.com, สืบค้น 10 ต.ค. 2556)

2.1.2.5 ร่วมก่อตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

ครูชนก สาศกริก บุคคลหนึ่งที่มีส่วนในการก่อตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการถ่ายทอดที่สำคัญที่สุดของการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ภาพที่ 12 ที่ตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)
 ที่มา: (จิรวุฒิ หงสกุล, สืบค้น 15 ต.ค. 2556)

มูลนิธิฯ ก่อตั้งขึ้นรวมระยะเวลา 33 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 - พ.ศ. 2557 โดยมีวัตถุประสงค์ที่เอื้อต่อประโยชน์ต่อส่วนรวมซึ่งตรงกับแนวคิดของครูชนก สาศกริก เป็นอย่างมาก ดังนี้คือ

- สนับสนุนการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและเผยแพร่ดนตรีไทยทั้งในและนอกประเทศ เพื่อส่งเสริมคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย
- สนับสนุนการศึกษา วิจัยเกี่ยวกับดนตรีไทย เพื่อวางมาตรฐานและหลักเกณฑ์ให้เทียบเท่ากับสากล

- ส่งเสริมและรวบรวมข้อมูลทางวิชาการซึ่งเป็นผลงานเกี่ยวกับดนตรีไทยทุกรูปแบบ เพื่อเป็นหลักฐานในการศึกษา ค้นคว้า วิจัยต่อไป

- ให้ความอนุเคราะห์ แก่กุลนักร้องผู้ที่กำลังศึกษาและสนใจดนตรีไทยตามภาวะ และโอกาส เพื่อเป็นการส่งเสริมพื้นฐานในการพัฒนาศิลปะและวิชาการดนตรี

- จัดการดำเนินการและร่วมมือกับองค์กรการกุศลเพื่อสาธารณประโยชน์

- ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่อย่างใด (มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) อ้างถึงใน นันทิภา ชั้นบุญ, 2553)

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมและวัตถุประสงค์ต่างๆของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ จะมุ่งเน้นไปที่ การเผยแพร่ดนตรีต่อสาธารณะและมุ่งสู่การสนับสนุนการศึกษาและวางรากฐานต่อส่วนรวม

2.2 ทศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดด้านการสอนดนตรีไทย

การถ่ายทอดดนตรีไทย ของครูแต่ละท่าน มีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล สำหรับการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก นั้น ซึ่ง ครูชนก สาคริก ได้กล่าวว่า

“การสอนดนตรีไทย ผมให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และการพัฒนา ทำให้การสอนของชมรมดนตรีไทย มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากที่อื่น โดยเฉพาะ เครื่องดนตรีที่สอนมีความหลากหลาย ได้แก่ เครื่องสายไทย เครื่องตีปีพาทย์ และเครื่องดนตรีจากประเทศเพื่อนบ้าน” (ชนก สาคริก อ้างถึงใน นันทิภา ชั้นบุญ, 2553)

จะเห็นว่าครูชนก สาคริก ให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดดนตรีไทยทั้งแบบอนุรักษ์ของเดิม และแบบพัฒนา ครูได้ใช้วิธีการและเครื่องดนตรีในการเรียนการสอนที่หลากหลาย นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวเป็นต้นแบบของเอกลักษณ์ของชมรมดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) อีกด้วย ดังที่กล่าวที่ครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) กล่าวไว้ว่า

“เราต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เคยเป็นมาที่เป็นระเบียบ จารีตที่สมควรได้รู้อันนี้ ต้องทำแน่นอน และก็รู้ที่จะพัฒนาสิ่งต่างๆ เหล่านั้นให้เหมาะสมกับยุคสมัย”

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดในการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของครูชนก สาคริก คือ แนวคิดในการอนุรักษ์ดนตรีไทย และแนวคิดในการพัฒนาดนตรีไทย ดังนี้

2.2.1 ทักษะมิติด้านการอนุรักษ์ดนตรีไทย

ครูชนก สาคกริก เป็นครูที่ได้รับการถ่ายทอดดนตรีไทยจากบรรพบุรุษและอยู่ในสายตระกูลของนักดนตรีไทย ดังนั้น ครูชนก สาคกริก จึงเป็นผู้หนึ่งที่ทำหน้าที่อนุรักษ์ดนตรีไทยและถ่ายทอดดนตรีไทยอยู่เสมอมา ซึ่งครุมีทักษะมิติด้านการอนุรักษ์ดนตรีไทย ดังต่อไปนี้

2.2.1.1 ปลุกฝังดนตรีให้กับเด็ก

ครูชนก สาคกริก มีแนวคิดในการปลุกฝังและอนุรักษ์ดนตรีไทย ตั้งแต่ผู้เรียนยังเป็นเด็ก ปลุกฝังความเป็นดนตรีไทยผ่านสื่อ โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับการทำสมุดภาพพระบายสีเครื่องดนตรีไทยสำหรับเด็ก โดยครูชนก สาคกริก กล่าวว่

“ผมมองยุทธศาสตร์ว่า อะไรที่เด็กสนใจ อย่างเด็กอนุบาล ผมก็เดินไปดูตามศูนย์หนังสือเวลาเขาจัดงาน เราเห็นว่าสมุดพระบายสีของเด็ก ไม่มีความเป็นไทยเลย มีแต่การ์ตูนญี่ปุ่น การ์ตูนฝรั่งเต็มไปหมด แล้วเด็กก็รู้จักแต่สิ่งเหล่านั้นผ่านสื่อ ผมเลยนึกว่าทำไมเราไม่วาดเป็นไทยๆ อย่างการ์ตูนดนตรีไทย ผมทำไว้เยอะ หมดเลยแล้วก็เด็กไปพระบายสีเล่นแล้วก็รู้ด้วยว่าเรียกอะไร พ่อแม่ก็อ่านให้ลูกฟังได้ง่ายๆ ไม่ดีกว่าหรือ คือ ให้ปุ้พรมลงไปในระดับอนุบาล แล้วโปรแกรมพวกนี้ทำเป็นแอนิเมชันได้ หรือหาเหินเดินอากาศ มันก็มาทำเป็นอะไรได้เยอะแยะแต่เราก็ครีเอทีฟมันบนระบบมันก่อน แล้วสื่ออันนี้ ก็เป็นสื่อที่สามารถใช้ได้ทุกโรงเรียน เราก็ต้องเอาตั้งแต่ต้นราก เด็กของเรากำลังถูกดึงไปไว้ทางอื่น โดยไม่รู้ตัว ผมต้องการสนองพระราชดำริของในหลวงเรื่องการรักชาติวัฒนธรรมของชาติ ถ้าเราไม่ช่วยส่งเสริมวัฒนธรรม กลับไปส่งเสริมให้ไปรับวัฒนธรรมอื่น เราก็ไม่ได้ชื่อว่าช่วยชาติ ฉะนั้นสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นแนวคิด แนวคิดที่จะรักษาตั้งแต่ต้นรากของวัฒนธรรม คือ ถ้ามีการ์ตูนนี้แล้ว เด็กเขาก็ต้องไปอ่านแล้วก็จะอาจจะชอบก็ได้ อย่างน้อยก็รู้ว่าขนาดเป็นอย่างไร มันประกอบด้วยอะไร” (ชนก สาคกริก อ้างถึงใน พิชามณัฐ, 2554)

จะเห็นว่า ครูชนก สาคกริก มีแนวคิดที่จะอนุรักษ์ดนตรีไทยและวัฒนธรรมตั้งแต่ผู้เรียนในวัยอนุบาล เป็นแนวคิดที่รักษาดนตรีไทยตั้งแต่ต้นรากวัฒนธรรม คือ ตั้งแต่วัยเด็ก โดยเน้นไปที่การสร้างหนังสือการ์ตูน หนังสือภาพวาดพระบายสี ที่เกี่ยวกับดนตรีไทย เพื่อเป็นการปลุกฝังให้เด็กๆ เห็นคุณค่าชอบและคุ้นเคยกับเครื่องดนตรีไทย อันเป็นการอนุรักษ์ดนตรีไทยอีกทางหนึ่ง

2.2.1.2 รักษาภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อน

การอนุรักษ์ดนตรีไทย เป็นสิ่งแรกที่นักดนตรีและครูดนตรีไทยควรที่จะดำรงรักษาไว้ ซึ่งครูชนก สาคกริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวไว้ว่า

“ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในยุคก่อน ที่เป็นภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อนต้องอนุรักษ์ไว้ หมายความว่า รุ่นก่อนต้อง 50 ปีขึ้นไป เพราะว่าสิ่งเหล่านั้นเนี่ย มันคงามอยู่แล้ว มันแทบจะถึงจุดสุดท้ายอยู่แล้วในยุคหนึ่ง เราจะปล่อยให้มันหายไปหรือ”

จะเห็นว่า ครูชนก สาคริก เห็นความสำคัญของการรักษาภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ โดยเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ของเดิมซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าและมีความงดงามในตัวเอง

2.2.1.3 รักษาระเบียบ จารีตที่เป็นมา

ครูชนก สาคริก ได้ให้ความสำคัญและมีแนวคิดในการอนุรักษ์ รักษาระเบียบและจารีตดั้งเดิม โดยต้องอนุรักษ์ของเดิมหรือความเป็นไทย 70% และสามารถปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาไม่เกิน 30% ซึ่งครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวไว้ว่า

“เราต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เคยเป็นมาที่เป็นระเบียบ จารีตที่สมควรได้รู้อันนี้ ต้องทำแน่นอน และก็รู้ที่จะพัฒนาสิ่งต่างๆ เหล่านั้นให้เหมาะสมกับยุคสมัย”

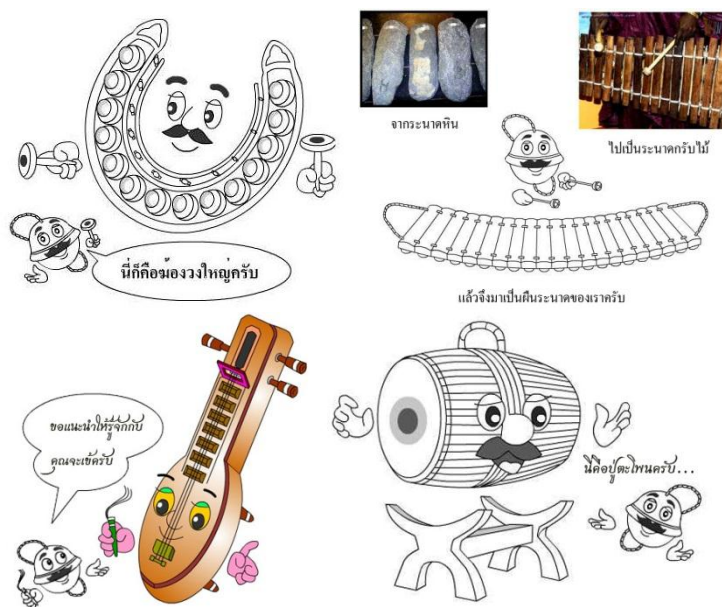
สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า การรักษาจารีตเป็นสิ่งหนึ่งที่สมควรอนุรักษ์และปฏิบัติ ทั้งในเรื่องของพิธีการ แนวคิดต่างๆจากบรรพบุรุษ โดยผ่านกระบวนการสืบทอดต่อกันมา

2.2.2 กระบวนการถ่ายทอดด้านการอนุรักษ์ดนตรีไทย

จากทัศนคติของครูชนก สาคริกในด้านการถ่ายทอดดนตรีไทย สามารถแยกออกเป็นกระบวนการถ่ายทอดด้านการอนุรักษ์ดนตรีไทย ได้ดังนี้

2.2.2.1 จัดทำการ์ตูนดนตรีไทย

ครูชนก สาคริก ได้จัดทำการ์ตูนดนตรีไทยสำหรับเด็ก โดยครูเป็นผู้ออกแบบและวาดตามแนวคิดในการปลูกฝังดนตรีไทยตั้งแต่เด็ก เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ดนตรีไทยไปพร้อมๆ กับการสนุกสนาน ความสร้างสรรค์ โดยนำเสนอสาระที่นารู้ต่างๆ เกี่ยวกับดนตรีไทย ผ่านการ์ตูนแอนิเมชันประกอบเสียงดนตรี และออกแบบตัวการ์ตูนเครื่องดนตรีไทยด้วยระบบกราฟิกคอมพิวเตอร์แล้วบันทึกเก็บไว้เพื่อพิมพ์เป็นต้นฉบับหนังสือสำหรับเด็กให้อ่านต่อไป ตัวการ์ตูนเหล่านี้เขียนด้วยซอฟต์แวร์ซึ่งใช้ระบบการวาดเป็นแบบ Vector (กราฟเส้นโค้ง) ดังนั้นเมื่อพิมพ์ลงบนกระดาษจะให้แนวเส้นที่เรียบโค้งสวยงามสมจริงมากกว่าระบบ Bit Map (พิมพ์เป็นจุด) นอกจากนั้นยังสามารถทำเป็นภาพวาดหรือเติมสีของตัวการ์ตูนที่วาดให้สวยงามแล้วนำไปทำเป็นภาพเคลื่อนไหว (Animation Graphic) ได้ด้วยและที่สำคัญคือภาพตัวการ์ตูนเครื่องดนตรีไทยเหล่านี้สามารถนำไปแสดงเผยแพร่บนระบบอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันจึงเท่ากับเป็นช่องทางในการนำเอาศิลปวัฒนธรรมดนตรีของไทยไปเผยแพร่ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลก

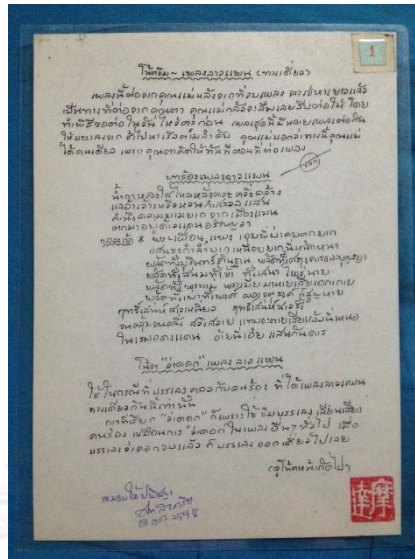
ภาพที่ 13 ตัวอย่างการตุ๋นดนตรีไทย
ที่มา: (ชนก สาคกริก, สืบค้น 20 ต.ค. 2556)

จะเห็นได้ว่า ครูชนก สาคกริก ได้จัดทำการ์ตูนดนตรีไทยเพื่อปรับให้ดนตรีไทยเหมาะสมกับเด็กและง่ายต่อการเรียนรู้ ซึ่งครูชนก สาคกริก มุ่งเน้นไปที่เด็กเป็นสำคัญเพื่อที่让孩子们 มีความรัก ความเข้าใจและใกล้ชิดกับวัฒนธรรมของชาติให้มากที่สุด

2.2.2.2 อนุรักษ์ทางเพลงของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

ครูชนก สาคกริก ได้ร่ำเรียนดนตรีไทยจากครอบครัว ซึ่งอยู่ในสายตระกูลศิลปบรรเลง ทำให้ครูชนก สาคกริก ได้ศึกษาทางเพลงของครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ จากคุณแม่ (ครูบรรเลง สาคกริก) และคุณป้า (คุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง) ซึ่งครูชนก สาคกริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

“เพลงเดี่ยวต่างๆ เพลงพิธีต่างๆ เพลงสำคัญต่างๆ กว่าที่จะคิดออกมาอย่างนั้นได้ไม่ใช่เรื่องง่าย เราก็จำเป็นจะต้องรักษาไว้ โดยการเรียนรู้ไว้ให้ถูกต้อง อันนั้นคือส่วนของอนุรักษ์ แต่ไม่ใช่อนุรักษ์หมดทุกอย่าง อะไรที่เกิดขึ้นมาใหม่ๆ ก็อนุรักษ์หมดก็ไม่เชิง เพราะฉะนั้นอย่างที่ผมทำเนี่ย ส่วนใหญ่ผมก็อนุรักษ์ได้เฉพาะทางเพลงของหลวงประดิษฐไพเราะฯ เพราะแค่ทางเพลงของท่านก็หลายร้อยเพลงแล้ว ยังไม่หมดเลย ยังไม่สามารถที่จะทำ เพราะว่าในหนึ่งเพลงเนี่ย อย่างลิ้มว่ามันต้องแตกเป็นเครื่องดนตรีตั้งกี่ชนิด ถ้าเราสอนซอด้วงก็ต้องบันทึกเป็นทางซอด้วง ซออู้ก็เป็นทางซออู้ จะเป็นระนาดจะเป็นจะเข้ จะเป็นขิม เพลงเดี่ยว มันต้องคุณด้วยจำนวนเครื่องดนตรีที่เราสอน ฉะนั้นไม่ใช่ว่ามันมีร้อยเพลง แล้วเราทำแค่ร้อยครั้งก็จบ มันไม่ใช่ มันต้องทำเยอะเลย เพราะว่าเครื่องดนตรีมันมีเยอะ”

ภาพที่ 14 ตัวอย่างโน้ตเดี่ยวขิมเพลงลาวแพน
ที่มา: (พิชญา เสียงประเสริฐ, 5 เม.ย. 2557)

จะเห็นว่า ครูชุนก สาคริก มีแนวคิดในการอนุรักษ์ทางเพลงของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นสำคัญ ได้แก่ เพลงเดี่ยว เพลงพิธีการต่างๆ ซึ่งครูเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ไว้ ซึ่งทางเพลงมีมากมายหลายร้อยเพลง โดยครูชุนก สาคริก ให้ความสำคัญกับการบันทึกโน้ตเป็นทางเพลงตามเครื่องดนตรีแต่ละชนิดด้วย นอกจากนี้ ครูจะให้ความสำคัญกับทางเดี่ยวของเครื่องดนตรี ที่ครูจะเน้นย้ำและคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมสำหรับการอนุรักษ์ทางเพลงเดี่ยวเครื่องดนตรีด้วยตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า

“ครูจะเป็นผู้เลือกให้ต่อเพลงเดี่ยว ครูจะให้ไหว้ครู เพื่อขอท่านครูและ
สัญญาว่าห้ามลืมเด็ดขาด” (ฐิตญาภรณ์ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 2)

“ครูสอนพื้นฐาน แต่เพลงเดี่ยว ครูจะดูว่าใครใช้ ไม่มีกระบวนการไป
ขอ ครูจะเรียกเองเพื่อไปต่อเพลงเดี่ยว” (มาฆวรรตน์ บุญสิโรจน์, สัมภาษณ์, 19
ก.ค. 2556)

(ศิษย์เก่า ลำดับที่ 1)

“เพลงเดี่ยว เป็นเพลงที่ไพเราะ ผสมผสานเข้ากับเร็วทุกครั้งที่คุณสอน ครู
จะเน้นว่าห้ามลืมต้องต่อให้จบและก็ให้ไปทำบุญ” (อนิดา แสงโสภณ, สัมภาษณ์,
20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 2)

“รู้สึกภูมิใจที่ได้ต่อเพลงเดี่ยว ครูจะให้จำ ห้ามลืม ได้ต่อหลังจากที่ได้
ไหว้ครูเรียบร้อยแล้ว” (กัญญารัตน์ รัตนเสาวภาคย์, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 3)

จะเห็นว่า ครูชนก สาศริก ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทางเพลง โดยเฉพาะการต่อเพลงเดี่ยว ซึ่งเป็นทางเพลงที่สืบทอดกันเฉพาะทายาทและลูกศิษย์ โดยครูจะคัดเลือกผู้เรียนที่มีความเหมาะสมที่จะต่อเพลงเดี่ยว ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถ ความประพฤติ ทั้งนี้การต่อเพลงเดี่ยวครูชนก สาศริก ตั้งใจที่จะถ่ายทอดเพลงให้เพื่อเป็นการสืบทอด โดยเน้นย้ำให้ผู้เรียนรักษาสัจจะที่จะหมั่นฝึกซ้อมเพื่อป้องกันมิให้หลงลืมเพลงและเน้นย้ำในการไหว้ครูก่อนการต่อเพลงเดี่ยวทุกครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของเพลงเดี่ยว

2.2.2.3 อนุรักษ์ระบบโน้ตตัวเลข 9 ตัว

ครูชนก สาศริก ได้อนุรักษ์ระบบโน้ตตัวเลข 9 ตัว ซึ่งครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นผู้คิดค้นโน้ต โดยใช้สอนศิษย์เครื่องสายที่โรงเรียนราชินีก่อนเป็นแห่งแรก ท่านเห็นว่าวิธีการใช้ความจำอย่างเดียวไม่เป็นผลดีต่อการถ่ายทอดและบันทึกเพลง จึงได้คิดค้นวิธีที่เหมาะสม ท่านจึงคิดเครื่องหมายแทนเสียงในการสอน โดยใช้ตัวเลขเป็นตัวแทนเสียง เริ่มตั้งแต่ 1-9 ใช้สำหรับซอด้วงและซออู้และ 1-11 ใช้สำหรับจะเข้ และคิดสัญลักษณ์จังหวะสั้นยาวเพิ่มเติมการใช้ตัวเลขทำให้สะดวกในการเรียนมากขึ้น รวมไปถึงการประพันธ์เพลง ต่อมาคุณหญิงชื่นและครูบรรเลง บุตรีของท่านนำมาสอนดนตรีตามที่ต่างๆ ในทุกวันนี้ (อานันท์ นาคคงและคณะ, 2547)

ซึ่งปัจจุบัน ครูชนก สาศริกได้นำโน้ตตัวเลข 9 ตัวมาใช้ในการเรียนการสอนตามโรงเรียนและสถานที่ต่างๆที่ครูชนก สาศริกดำเนินการสอน และที่ชมรมดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

โน้ตซอด้วง	เพลงนวลักษณ์ 3 ชั้น							
ท่อน 1	---2	---4	5654	-2-1	-456	-8-9	4542	-1-6
	-8-8	---6	---5	---4	-6-2	12-4	--54	3216
	--86	5456	--86	5456	-654	-542	-421	-986
	-8--	68-6	-5--	45-4	-1--	41-4	-5--	45-6
	--42	4241	2126	8685	--65	6564	5452	4241
	--21	4216	--86	9865	--65	8654	--85	6542
	1111	-2-2	3333	-4-4	----	----	3212	3456
	5456	-8-9	4542	-1-6	2142	-1-6	---5	---4
ท่อน 2	-4-4	---5	---6	---8	-456	-8-9	4542	-1-6
	-1-1	---2	4241	-2-4	8698	4254	4454	3216
	--14	3234	--54	3216	4444	-2-2	4454	3216
	8898	7656	8898	7654	8698	4254	4454	3216
	--42	4241	--21	2685	--65	6564	5452	4241
	4444	-2-2	1111	-6-6	5555	-6-6	8888	-9-9
	4121	4232	4343	4454	1121	4454	4565	4666
	5456	-8-9	4542	-1-6	-8-9	-8-6	---5	---4

ภาพที่ 15 ตัวอย่างโน้ตตัวเลข 9 ตัว เพลงนวลักษณ์
ที่มา: (www.thaikids.com, สืบค้น 3 เม.ย. 2557)

2.2.2.4 ร่วมจัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทยเป็นประจำทุกปี

ครูชนก สาคกริก เป็นบุคคลหนึ่งที่ทำหน้าที่ดูแลการจัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทย ของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ โดยดำเนินกิจกรรมลักษณะนี้เป็นประจำอย่างต่อเนื่องทุกปี ในช่วงอาทิตย์แรกของเดือนสิงหาคม ซึ่งเป็นเดือนเกิดของท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ กิจกรรมไหว้ครู เปิดกว้างสำหรับสมาชิกชมรมดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ และบุคคลทั่วไป เพื่อต้องการ เป็นช่องทางให้สถาบันการศึกษาที่ไม่สามารถจัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทยให้กับนักเรียน นักศึกษา และเพื่อให้นักเรียนในชมรม ได้มีโอกาสแสดงความสามารถทางดนตรีต่อหน้าผู้ฟัง ซึ่งในบางปีมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ได้นำนิทรรศการเกี่ยวกับดนตรีไทยที่เป็นวาระหลักในปีนั้น ๆ จัดแสดงภายในงาน ตามความเหมาะสมของสถานที่จัดงานเป็นหลักหรือเพื่อการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ รวมทั้งเป็นพื้นที่สำหรับการนำวงดนตรีของลูกศิษย์หรือผู้สืบทอดวิชาดนตรีจาก หลวงประดิษฐไพเราะฯ และวงดนตรีจากชมรมดนตรีไทย มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ร่วมบรรเลง ในส่วนหนึ่งของพิธีไหว้ครู เป็นการสร้างพื้นที่ทางดนตรีไทยออกสู่สังคมภายนอก ซึ่งในแต่ละปีมี นักเรียน นักศึกษา จากภายนอกเข้าร่วมพิธีไหว้ครูอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้เป็นการรวมลูกศิษย์ให้ มาพบปะกันและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพิ่มขึ้น (นันทิภา ชันบุญ, 2553)

ภาพที่ 16 พิธีไหว้ครูดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)

ที่มา: (จิรัฐฉวี หงสกุล, สืบค้น 3 เม.ย. 2557)

สิ่งต่างๆ เหล่านี้ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดในการอนุรักษ์ดนตรีไทย ในด้าน ขนบธรรมเนียมที่ดี ในการเคารพครู ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นการสอนให้นักเรียนมีความรักและความเคารพ ครูซึ่งมีความสำคัญกับการเรียนการสอนดนตรีไทย

2.2.3 ทศนมิติด้านการพัฒนาดนตรีไทย

ครูชนก สาคกริก เป็นผู้หนึ่งที่มีแนวคิดทางด้านการพัฒนาดนตรีไทยอย่างชัดเจน ซึ่งมุ่งเน้นใน การอนุรักษ์ดนตรีไทยควบคู่ไปกับการพัฒนาดนตรีไทย ซึ่งแนวคิดหลักของครูชนก สาคกริก มีดังนี้

2.2.3.1 ไม่เปลี่ยนหลักการแต่เปลี่ยนวิธีการ

ครูชนก สาคกริก มีทัศนคติหลายด้านเกี่ยวกับการพัฒนา ซึ่งแนวคิดต่างๆเหล่านี้ ทำให้ครูพัฒนาสิ่งต่างๆที่มีประโยชน์กับวงการดนตรีไทยให้พัฒนาขึ้นมากมาย ซึ่งครูชนก สาคกริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวถึงแนวคิดนี้ว่า

“การอยู่นิ่งๆ ไม่ว่าจะเป็นอย่างไรรก็ตาม จะทำให้เกิดความถอยหลังหรือ ความเศร้าหมอง ฉะนั้นการเคลื่อนไหวจึงเป็นสูตรสำเร็จที่ธรรมชาติสอนเรามาว่า ต้องมีความเคลื่อนไหว ทุกอย่างถึงจะเจริญ พัฒนาดนตรีไทยก็เช่นกัน เราก็ต้อง เปลี่ยนไปตามยุคสมัย แต่ค่อยๆ เปลี่ยนไป ค่อยๆ ปรับไปโดยหลักการต้องไม่ เปลี่ยน เปลี่ยนในวิธีการ เปลี่ยนวิธีนำเสนอ เปลี่ยนลีลา เปลี่ยนรูปแบบ แต่ไม่ได้ เปลี่ยนหลักของมัน ผมเชื่อว่าเพื่อให้เกิดความหมุนเวียน ฉะนั้นหลักการสอนของ เราก็คือว่าการพัฒนาในการเรียนการสอนดนตรีไทยจึงเป็นเรื่องสำคัญ”

จะเห็นว่าครูชนก สาคริก มีหลักการสอนที่เน้นการพัฒนาดนตรี โดยมีแนวคิดต้องอาศัยการ เคลื่อนไหวจึงจะทำให้ดนตรีไทยเจริญ โดยการพัฒนาในแนวคิดของครูชนก สาคริก นั้นเป็นการค่อยๆ ปรับและเปลี่ยนไปตามยุคสมัย แบบค่อยเป็นค่อยไป โดยอาศัยหลักการที่เหมือนเดิม ปรับเพียงวิธีการ รูปแบบ วิธีการนำเสนอ เพื่อให้เหมาะสมและเข้ากับสังคมมากที่สุด ซึ่งครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวไว้ว่า “การเคลื่อนไหวตามจังหวะของสังคมหรือธรรมชาติ คือสุดยอดของการ ดำรงอยู่” ซึ่งครูได้ยกตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเคลื่อนไหวหรือการพัฒนาดนตรี ซึ่งเป็นรูปแบบการใช้หลักการเดิม แต่เปลี่ยนวิธีการ ดังนี้

“สมัยก่อนต้องเรียนเพลง เป๊าะ เพลงจะระเซ่ทางยาวก่อนถึงจะไปอย่าง อื่นได้ อย่างเครื่องสาย แต่เพลงพวกนี้มันยากเกินไปสำหรับเด็กๆ ที่จะ เข้าถึง เวลาที่ไม่ได้มากเหมือนแต่ก่อน เราก็ต้องหย่อนเพลงเหล่านี้ลง เพลงแรกที่ สอนก็ควรจะง่ายเข้า เหมือนทำบันไดให้เตี้ยลง เพื่อให้เขาก้าวขึ้นมาได้ แล้วค่อย สูงขึ้นตามลำดับ แต่ถ้าเราตั้งขั้นบันไดขั้นแรกไว้สูงเกินไป ก็จะไม่มีการขึ้นมาได้ อันนั้นก็เป็ผลเสีย ฉะนั้นมาตรฐานของคนเปลี่ยนไป มาตรฐานการเรียน การสอนดนตรีไทยก็ควรเปลี่ยนไปด้วย เพราะว่าคนไม่ได้มีความตั้งมั่นหรือตั้งใจแน่ว แน่เหมือนคนรุ่นก่อนๆ เวลาที่ไม่ได้มีมากเหมือนคนรุ่นก่อนๆ เดี่ยวนี้ต้องทำอะไร หลายๆ อย่างในชีวิตประจำวัน มันจะเอาเวลาที่ไหนมามากที่จะมาตีว หรือมาฝึก อย่างที่คนโบราณทำได้ นี่คือตัวแปรที่เปลี่ยนไปตามเวลา แล้วจึงค่อยมาเติมต่อกันทีหลังให้แน่นแฟ้น”

จะเห็นว่าครูชนก สาคริก ให้ความสำคัญกับผู้เรียนในสังคมปัจจุบัน โดยมองการเปลี่ยนแปลง ของสังคมเป็นหลัก เพื่อให้เด็กเรียนสามารถเข้าถึงดนตรีและรักในดนตรี โดยการเปลี่ยนวิธีการ เช่น เปลี่ยนเพลงให้ง่ายขึ้น เนื่องจากเวลาในการฝึกฝนหรือเรียนกับครูไม่มากเหมือนสมัยก่อน แล้วพัฒนา ความยากขึ้นไปทีละลำดับ โดยมีการเพิ่มแบบฝึกหัดทักษะต่างๆ และรูปแบบการสอนใหม่ๆ ที่ทำให้ ผู้เรียนสนใจเรียนมากขึ้น

2.2.3.2 นำดนตรีไทยเผยแพร่ผ่านสื่อและเทคโนโลยี

ครูชนก สาคริก เป็นครูดนตรีไทย ที่มีแนวคิดในด้านการเผยแพร่ดนตรีไทยที่หลากหลายและเป็นผู้ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ดนตรีไทย ซึ่งครูชนก สาคริก มีทัศนคติที่เกี่ยวกับการนำดนตรีไทยเผยแพร่ผ่านสื่อและเทคโนโลยี ได้กล่าวว่า

“แนวคิดการประดิษฐ์ผลงานทางดนตรี ต่างชาติผลิตเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ ซีดี ซึ่งเราก็ไม่ได้ปฏิเสธของเหล่านั้น ก็เลยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ และใส่ความเป็นไทยเข้าไป เปรียบเทียบโลกาภิวัตน์เป็นน้ำ ประเทศไทยเป็นน้ำมัน ก็ไม่สามารถเข้ากันได้ แต่ถ้าเราเป็นเกลือเราก็ยังสามารถชิมอยู่ในน้ำที่ไหลบ่ามาได้ แต่อาจต้องเปลี่ยนแปลงสถานะไปบ้าง โดยหลักการเดียวกัน เราจะใช้เทคโนโลยีเผยแพร่ดนตรีไทยไปสู่สาธารณะ” (ชนก สาคริก, รายการไทยโซว้, 28 กุมภาพันธ์ 2553 อ้างถึงใน นันทิภา ชื่นบุญ, 2553)

จากแนวคิดข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ครูให้ความสำคัญกับการใส่ความเป็นไทยไปในสื่อสาธารณะ เพื่อให้ดนตรีไทยเกิดการเผยแพร่และพัฒนามากที่สุด ซึ่งความสนใจและการปรับตัวเข้ากับบริบทรอบข้างเหล่านี้ ถือได้ว่า เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลงานการประดิษฐ์อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในการคิดค้นและออกแบบสื่อการเรียนการสอน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการนำเสนอดนตรีในรูปแบบใหม่ที่มีความแตกต่างและเป็นการเปิดทัศนมิติที่เปิดกว้าง เพื่อให้ดนตรีไทยสามารถเผยแพร่ออกสู่สาธารณะได้อย่างแท้จริง

2.2.4 กระบวนการถ่ายทอดด้านการพัฒนาดนตรีไทย

จากทัศนมิติด้านการพัฒนาดนตรีไทยข้างต้น ทำให้ครูชนก สาคริก นำมาใช้ในการเรียนการสอน โดยครูชนก สาคริก มีกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยในด้านการพัฒนาดนตรีไทย ดังนี้

2.2.4.1 การประยุกต์นำเครื่องดนตรีอื่นๆมาบรรเลงเพลงไทย

ครูชนก สาคริก เป็นครูดนตรีไทยผู้นำเครื่องดนตรีต่างๆนำมาเล่นผสมผสานกับวงดนตรีไทย ซึ่งครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

“เราคิดว่าความเป็นไทยอยู่ที่ทำนองเพลงที่เราเล่น ภูมิปัญญาของไทย ก็อยู่ที่เพลงที่เล่นเหมือนกัน ถ้าหากว่าเราเล่นเพลงของไทย ก็ชื่อว่ารักษา ภูมิปัญญาไทยหรือเผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ส่วนเครื่องดนตรีจะเป็นไทยหรือเทศ ผมว่าเป็นเรื่องรองลงมามากกว่า กลับกันกับการที่เราเอาเครื่องดนตรีไทยมาเล่น เพลงต่างชาติ ความเป็นดนตรีไทยก็คงน้อยกว่า รูปลักษณ์อาจดูเป็นไทย แต่ว่าเพลงที่เล่นไม่ใช่ เท่ากับเราไปส่งเสริมภูมิปัญญาของชาติอื่น มันเป็นเรื่องของเสียง การที่เราเอาเครื่องดนตรีอื่นที่ไม่ใช่ไทยมาเล่นเพลงไทย แม้แต่เครื่อง โอแพดก็ดี หรือเครื่องดนตรีเสมือนจริงต่างๆ ก็ชื่อว่าทำให้ประหยัดและ

ประโยชน์อย่างที่บอก ยังไม่ต้องไปซื้อเครื่องจริง แล้วก็ซ่อมได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ต้องเทียบเสียงเอง เพราะฉะนั้นสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ทำให้สามารถได้ความรู้ ไปก่อน ส่วนการสัมผัสจริงๆ ก็ค่อยเสริมอีกหน่อย แต่ถ้าเป็นปกติทั่วไป ความที่เราเป็น มุลนิธิดนตรีไทย เป็นนักดนตรีไทย เราก็กึ่งเผยแพร่เพลงไทยเป็นหลัก ซึ่งคิดว่าเรา ทำถูกต้องแล้ว”

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นว่า ครูชนก สาศริก ให้ความสำคัญกับเพลงที่เล่นมากกว่าเครื่องดนตรีที่ใช้ การเผยแพร่ดนตรีไทย ส่วนสำคัญอยู่ที่เพลงไทย ส่วนเครื่องดนตรี เราสามารถนำมาประยุกต์ผสมผสานได้ เพราะดนตรีเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเสียง ดังนั้น แนวคิดนี้ จึงทำให้ครูชนก สาศริก มีกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยโดยการนำเครื่องดนตรีต่างชาติและเครื่องดนตรีเสมือนจริง มาใช้ในการเรียนการสอนและมาใช้บรรเลงในงานต่างๆ ซึ่งเป็นจุดเด่นของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งลักษณะดังกล่าวกลายเป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้มูลนิธิฯ แตกต่างจากที่อื่น โดยเฉพาะความหลากหลายของเครื่องดนตรี ได้แก่ เครื่องสายไทย เครื่องตีปีพาทย์ และเครื่องดนตรี จากประเทศเพื่อนบ้าน ครูชนก สาศริก ได้ดัดแปลงวิธีการบรรเลงและเทียบเสียงให้เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัวซึ่งแสดงออกถึงความเป็นดนตรีไทย และบรรเลงเป็นเพลงไทย โดยร่วมกับเครื่องดนตรีไทย และเครื่องดนตรีจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างผสมกลมกลืน ได้แก่ ขิม จะเข้ ซอด้วง ซออู้ ซลุ่ย ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก ฆ้องวงใหญ่ กู่เจิง (จิง) พิณพม่า พิณปักนก (พม่า) พิณสายเดี่ยว (ตันโบว (ประเทศเวียดนาม))

ภาพที่ 17 การนำเครื่องดนตรีต่างชาติมาบรรเลงเพลงไทย

ที่มา: (จิรวุฒิ หงสกุล, สืบค้น 13 ธ.ค. 2556)

เครื่องดนตรีจากประเทศเพื่อนบ้านที่นำมาสอน ครูชนก สาศริก กล่าวว่า “เมื่อผู้ปกครองของนักเรียนไปเที่ยวต่างประเทศ พบเห็นเครื่องดนตรีประจำชาติก็ซื้อมาฝาก เลยลองเทียบเสียงเป็นบันไดเสียงไทย และลองดูว่าเครื่องดนตรีนี้จะทำหน้าที่เป็นเครื่องดำเนินทำนองหรือเป็นเครื่องให้ทำนองเสริม จากนั้นลองบรรเลงเป็นเพลงไทย ซึ่งเป็นการคิดค้นที่มาจากตัวเราเอง” (ชนก สาศริก อ้างถึงใน นันทิภา ชันบุญ, 2553) สิ่งเหล่านี้ ทำให้การเรียนการสอนดนตรีไทยของชมรมดนตรีไทย ไม่หยุดนิ่ง มีการพัฒนาการบรรเลง เพื่อเพิ่มความแปลกใหม่และความน่าสนใจให้กับดนตรีไทยตลอดเวลา ซึ่งครูชนก สาศริก ได้กล่าวว่า

“ดนตรีร่วมสมัยมีอะไรที่ต้องปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมจากยุคเดิมที่เคยมีมา แล้วการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมต้องเข้ากับยุคปัจจุบันนี้ด้วย เช่น การนำเอาวิธีการบรรเลง หรือ เครื่องดนตรี หรือ เพลง ที่คิดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ เข้ามาร่วมบรรเลงกับเพลงเก่า ถึงจะเรียกว่าร่วมสมัย การนำทำนองดั้งเดิมเล่นในเครื่องใหม่ๆ หรือ ทำนองเก่าแต่เล่นด้วยวิธีใหม่ๆ โดยการเรียบเรียงเสียงประสานใหม่สำหรับงานเพลงร่วมสมัย” (ชนก สาคกริก อ่างถึงโน นันทิภา ชั้นบุญ, 2553)

จากการที่นำเครื่องดนตรีต่างชาติเข้ามา ทำให้ครูริเริ่มจัดรูปแบบวงดนตรีไทยที่แปลกใหม่ และนำออกแสดง ดังนี้ คือ 1) การบรรเลงซิมฮู่มู เพลงลาวแพน จำนวน 60 คน ณ โรงละครแห่งชาติ 2) การบรรเลงพิณจีนฮู่มู เพลงลาวเสียงเทียน ถา จำนวน 14 คน ณ โรงละครแห่งชาติ 3) การบรรเลงเดี่ยวซิมสองตัวเพลงลาวแพน 4) การบรรเลงเพลงไทยด้วยวงเครื่องสายผสมพิณจีน (กุ๋เจิง) 5) การบรรเลงเพลงไทยด้วยวงเครื่องสายผสมพิณพม่า (ซอชก๊อก) 6) การบรรเลงเพลงไทยด้วยวงเครื่องสายผสมพิณแขก (ซีต๋าร์) 7) การบรรเลงเดี่ยวซิม 2 ตัวและ 3 ตัว เพลงเชิดนอก 8) การบรรเลงเพลงไทยด้วยพิณสายเดี่ยวของเวียดนาม (พิณดานโบ) 9) การบรรเลงเพลงไทยด้วยพิณปักนกของชนกลุ่มน้อยชายแดนจีนและพม่า 10) การบรรเลงเพลงไทยด้วยพิณหยดน้ำ (พิณปี่แปของจีน) 11) การจัดตั้งวง เพลงพิณอาเซียน โดยใช้เครื่องดนตรีของเพื่อนบ้านชาวอาเซียน 12) การจัดตั้งวงเพลงไทยไอแพด บรรเลงโดยคอมพิวเตอร์ไอแพด (iPad)

ภาพที่ 18 การบรรเลงวงเพลงไทยไอแพด

ที่มา: (จิรัฐติ หงสกุล, สืบค้น 2 มี.ค. 2557)

จะเห็นว่า ครูชนก สาคกริก เป็นผู้ที่มิโลกทัศน์ที่เปิดกว้าง สอนดนตรีไทยแบบอนุรักษ์และพัฒนา เน้นการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมให้เข้ากับยุคสมัย โดยมีทั้งความรู้แบบดั้งเดิมและผสมผสานแบบใหม่ โดยปรับวิธีการ ปรับรูปแบบ ทั้งเครื่องดนตรีที่นำเข้ามาบรรเลง บทเพลง วิธีการบรรเลงที่มีการคิดค้นด้วยตัวเอง โดยปรับให้เหมาะสมกับความเป็นไทย ดังคำกล่าวที่ว่า

“ขอบคุณครูตรงที่ ครูเป็นคนที่ไม่ปิดกั้น ตอนดูท่านครูในหนังเรื่อง โหมโรง ฉากที่นำเปียโนมารวมกับระนาด คือนึกถึงครูตึกเลยว่า คุณครูได้รับการถ่ายทอดจากท่านครูเกือบทุกอย่าง คือ ไม่ปิดกั้นเทคโนโลยีสมัยใหม่ พอเห็นก็จะคิดว่าสามารถนำมาใช้ได้อย่างไร ครูเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีและนำมาเล่นดนตรี

ไทย เพื่อเผยแพร่ โดยใช้แอฟริเคชั่นของต่างประเทศ เครื่องดนตรีต่างชาติ แต่
นำมาเล่นเพลงไทย เป็นการเผยแพร่เพลงไทย เพื่อตอบสนองกับอาเซียนได้”
(จิรัฐ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 1)

“ได้นำไอแพดมารวมวง ทำให้เกิดความสุขสนาน (ฐิตญาภรณ์ หงสกุล,
สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 2)

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่า ครูได้นำเครื่องดนตรีอื่นๆ มาใช้ในการเรียนการสอน โดยเน้นการ
ผสมผสานและรวมวง โดยใช้หลักการในการคิดค้นวิธีการต่างๆ จากการศึกษาด้วยตนเอง และนำมา
ถ่ายทอดให้กับผู้เรียน โดยปรับเสียงต่างๆ ให้เข้ากับเครื่องดนตรีไทย ซึ่งเครื่องดนตรีที่นำมาบรรเลง
รวมวงส่วนใหญ่ได้มาจากผู้ปกครองและมีคนนำมาให้ครูศึกษา จากนั้นครูจึงถ่ายทอดให้กับผู้เรียน ซึ่ง
นับว่าเป็นเอกลักษณ์ในการเรียนการสอนของครูชนก สาคริก และเป็นที่น่าสนใจเมื่อนำออกไปแสดง
นอกสถานที่ นอกจากนี้ ครูจะดำเนินการเรียนการสอนเครื่องดนตรีต่างๆ เหล่านี้ด้วยตนเอง และได้
จัดทำคู่มือ มีการบันทึกเสียง และแนะนำวิธีการในการเล่นให้กับผู้ที่สนใจ ซึ่งเผยแพร่และจัดการเรียน
การสอนเป็นระยะเวลายาวนาน และสร้างชื่อเสียงให้กับมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ เป็นอย่างมาก

2.2.4.2 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี

ครูชนก สาคริกใช้กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยด้านการพัฒนาคือ ครูเป็นผู้
ออกแบบ วางแผนและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนดนตรีไทยด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตอบสนองต่อ
โลกปัจจุบัน ซึ่งครูชนก สาคริก ได้ประดิษฐ์สื่อการเรียนการสอนมากมาย ดังต่อไปนี้

1) วิชชบอร์ด (Electrical board) คิดค้นโดยครูชนก สาคริก เมื่อปี พ.ศ. 2527 เป็น
กระดานอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นเครื่องบอกตำแหน่งการตีขิม ผู้สอนสามารถกดเพื่อบอกตำแหน่งด้วย
สัญญาณไฟกระพริบ เหมาะสำหรับการเรียนที่เป็นกลุ่ม คนเรียนจำนวนมากเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่
ตรงกันและสามารถเรียนรู้ได้พร้อมกัน โดยที่ผู้สอนไม่ต้องตีให้ผู้เรียนดูเป็นรายบุคคล

ภาพที่ 19 การสอนโดยวิชชบอร์ด

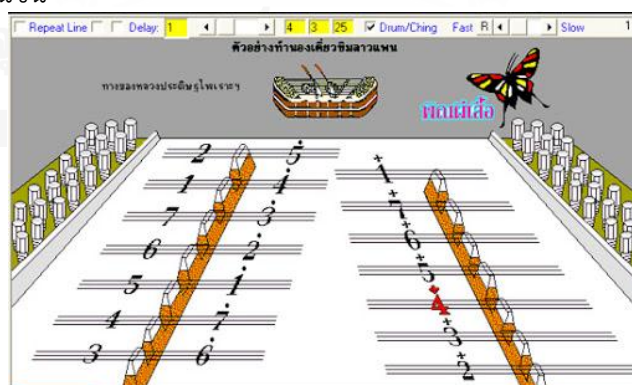
ที่มา: (www.thaikids.com, สืบค้น 5 มี.ค. 2557)

2) ซอฟต์แวร์ประดิษฐ์ไพเราะ คิดค้นโดยครูชนก สาคริกและคณะ ได้รับรางวัลชมเชย จากสภาวิจัยแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2539 เป็นซอฟต์แวร์ที่ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้โน้ตและจังหวะได้ด้วยตนเอง สำหรับซอด้วงและซออู้ โดยจะปรากฏตัวโน้ตพร้อมเสียงในระบบ โน้ตตัวเลข และโน้ตตัวอักษร พร้อมเสียงฉิ่ง โดยผู้ใช้งานสามารถเทียบเสียงให้เท่ากับเครื่องดนตรีไทยได้ทุกชนิดและสามารถแก้ไขทำนองได้ตามต้องการ

ภาพที่ 20 ซอฟต์แวร์ประดิษฐ์ไพเราะ
ที่มา: (www.thaikids.com, สืบค้น 9 มี.ค. 2557)

3) ซอฟต์แวร์ฝึกตีซิมด้วยระบบโปรแกรมวินโดวส์ (พิณผีเสื้อ) คิดค้นโดยครูชนก สาคริกและคณะ ได้รับรางวัลที่ 1 ด้านสาขาปรัชญาจากสภาวิจัยแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2538 และพัฒนาปรับปรุงเป็นปัจจุบันเมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นซอฟต์แวร์ที่แสดงภาพจำลองซิม แสดงเสียงและตำแหน่งการตีซิม พร้อมมีไฟกระพริบตามตำแหน่ง สามารถปรับความเร็วตามต้องการได้ ซึ่งซอฟต์แวร์นี้เป็นต้นแบบของการพัฒนาซอฟต์แวร์ของระนาดเอกต่อไป โดยนำเสนอในรูปแบบบทวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ให้นักเรียนและผู้ที่มีสนใจนำไปฝึกฝนการบรรเลงซิม ทั้งแบบเพลงทั่วไปและแบบฝึกการตีซิมต่างๆ ที่ครูชนก สาคริก ได้คิดค้นขึ้น

ภาพที่ 21 ซอฟต์แวร์ฝึกตีซิมด้วยระบบโปรแกรมวินโดวส์(พิณผีเสื้อ)
ที่มา: (www.thaikids.com, สืบค้น 5 ก.พ. 2557)

4) ซอฟต์แวร์ฝึกตีระนาดเอก คิดค้นโดยครูชนก สาคริก และคณะ ด้วยทุนสนับสนุนของสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งเป็นผลงานสืบเนื่องจากซอฟต์แวร์พิณผีเสื่อ ในโอกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระชนมายุครบ 6 รอบ 72 พรรษา ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นโปรแกรมที่มีความสามารถเช่นเดียวกับพิณผีเสื่อ แตกต่างเพียงภาพและเสียงที่ปรากฏเป็นระนาดเอก

ภาพที่ 22 ซอฟต์แวร์ฝึกตีระนาดเอก

ที่มา: (www.thaikids.com, สืบค้น 2 ก.พ. 2557)

5) เครื่องจิ้งหะไทย คิดค้นโดยครูชนก สาคริกและคณะ ได้รับรางวัลชมเชยสาขาปรัชญา จากสภาวิจัยแห่งชาติในปี พ.ศ. 2543 เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ประดิษฐ์เพื่อให้บรรเลงเสียงฉิ่งและกลอง ด้วยเสียงสมจริง ประกอบด้วยหน้าทับจำนวน 25 หน้าทับ เพื่อให้ให้นักดนตรีใช้ในการฝึกซ้อมและเพิ่มศักยภาพของตนเองในด้านจิ้งหะ ซึ่งครูชนก สาคริก ได้นำมาใช้ในการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและรู้จักฟังจิ้งหะมากขึ้น

ภาพที่ 23 เครื่องจิ้งหะไทย

ที่มา: (ชนก สาคริก, สืบค้น 8 มี.ค. 2557)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ครูชนก สาคริก เป็นผู้คิดค้นและออกแบบสื่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี ซึ่งผลงานต่างๆ ออกมาในรูปแบบของสื่อการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรม โดยได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย แสดงให้เห็นว่า ผลงานดังกล่าวเป็นผลงานที่มีคุณภาพ มีประโยชน์ต่อส่วนรวม และได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่ง ครูชนก สาคริก ได้นำผลงานดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

สอนในมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ และเผยแพร่สู่สังคมออนไลน์เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจมากที่สุด

2.2.4.3 พัฒนาเทคนิคและวิธีการสอน

ครูชนก สาคริก เป็นผู้พัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนของตนเองอยู่เสมอ ในการสอนดนตรีของครูชนก มักจะใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะใช้เทคนิคการสอนเฉพาะตัว มีการใช้คำสอนในเชิงเปรียบเทียบ มีคำกลอนสอนศิษย์ และพัฒนาวิธีการสอนที่ใช้การฝึกฝน โดยเฉพาะการพัฒนาเทคนิคในการฝึกฝนที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล เช่น แบบฝึกหัดต่างๆ เพลงที่พัฒนาศักยภาพ โดยเฉพาะซิม ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีคนนิยมเรียนมาก ครูจึงได้ประพันธ์เพลงชุดไล่มือต่างๆ เพื่อเพิ่มทักษะทางดนตรี ซึ่งแต่ละเพลง มีเทคนิคการบรรเลงที่เสริมศักยภาพให้บรรเลงดนตรีได้ดีขึ้น เช่น เพลงชุดต่างในการฝึกไล่มือในการตีซิม ประกอบด้วย ชุดเทพวายุ แปดเทพอสูรมังกรฟ้า เทพวานร เทพนางแอนทอง เทพกระเรียนเหินหวา เทพพะนาง เทพอินทรีเหินหวา เทพนาจาคนองฤทธิ์ ซึ่งแต่ละแบบฝึก ครูชนก สาคริก เป็นผู้ประพันธ์ขึ้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการฝึกฝนมือซิมที่แตกต่างๆ กัน ซึ่งครูจะนำแบบฝึกต่างๆ สอนควบคู่กับเพลงพื้นฐานทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับวรรณกาญจน์ บุญยก (สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557) ที่กล่าวว่า

“ครูจะชอบคิดค้นวิธีการใหม่ๆ คิดเพลง คิดแบบฝึกให้เด็กๆ เล่น ชอบให้เล่นเครื่องดนตรีแปลกๆ ใหม่ๆ ซึ่งครูพัฒนาอยู่ตลอดเวลา”

(นักเรียนระดับอุดมศึกษา ลำดับที่ 2)

ภาพที่ 24 ตัวอย่างแบบฝึกไล่มือในการตีซิม
ที่มา: (ปพิชญา เสียงประเสริฐ, 28 ต.ค. 2556)

นอกจากนี้ ครูยังเป็นผู้ใช้เทคนิคโดยผสมผสานกิจกรรมต่างๆ ในการสอน เช่น การเล่านิทาน เล่นเกมฝึกสมอง การเล่นเกมทายกล ซึ่งการเล่นเกมทายกลเป็นกิจกรรมที่ครูมีความถนัดและหมั่นฝึกฝนกลต่างๆ อยู่เสมอ ซึ่งในการเล่น ครูจะแฝงเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการเรียนดนตรีด้วย เช่น กลโซ่และห่วง ครูจะให้แก๊งคิดว่า “กลนี้ต้องใช้ความไวของสายตา ถ้าใครตาไว ก็จะได้ตีซิมได้เก่ง” เป็นต้น

วิธีการสอนของครูชนก สาคกริก เป็นการบูรณาการความรู้ทางดนตรี จิตวิทยาความเป็นครู และเทคโนโลยี ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเอกลักษณ์ของการเรียนการสอนและเป็นสิ่งที่ครูมุ่งพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนอยู่เสมอ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

2.2.4.4 การประพันธ์เพลงชิ้นใหม่

นอกจากครูชนก สาคกริก จะเป็นผู้อนุรักษ์ทางเพลงของครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ ครูชนก สาคกริก ยังเป็นผู้ที่พัฒนาและเรียบเรียงเพลงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการบรรเลงรวมวงระหว่างเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีต่างชาติด้วย ซึ่งเพลงที่ครูชนก สาคกริก แต่งขึ้นมีทั้งหมด 20 เพลง ดังนี้

- 1) เพลงลาวน่านเจ้า เถา (แต่งขยายขึ้นมาจากเพลง ลาวล่องน่าน 2 ชั้น)
- 2) เพลงญวนรำพึง เถา (แต่งใหม่ทั้งเถา)
- 3) เพลงสุดอาลัย เถา (แต่งใหม่ทั้งเถาเพื่อส่งประกวดรางวัลพิณทองของธนาคารกสิกรไทย)
- 4) เพลงญี่ปุ่นรัฐจวน เถา (แต่งขยายมาจากเพลงญี่ปุ่นรำพึง 2 ชั้น)
- 5) เพลงจีนชมเดือน เถา (แต่งเป็นทางเปลี่ยนสำเนียงจีนจากเพลงชมแสงทอง)
- 6) เพลงบุษบก่ำสรวล เถา (แต่งใหม่ทั้งเถาเพื่อบรรเลงด้วยวงเครื่องสายผสมพิณซีต้ารของอินเดีย)
- 7) เพลงห้วงอาวรณ์ 3 ชั้น (แต่งใหม่ทั้งเพลง)
- 8) เพลงภูลาว เถา (แต่งร่วมกับมารดา คือ ครูบรรเลง สาคกริก)
- 9) เพลงสายหมอกดอกเหมย (แต่งใหม่สำหรับบรรเลงโดยพิณพม่า)
- 10) เพลงชุดเทพวายุ (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
- 11) เพลงชุดแปดเทพอสูรมังกรฟ้า (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
- 12) เพลงชุดเทพวานร (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
- 13) เพลงชุดเทพนางแอ่นทอง (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
- 14) เพลงชุดเทพกะเรียนเหินหาว (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
- 15) เพลงชุดเทพทะนง (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
- 16) เพลงชุดอินทรีเหินหาว (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
- 17) เพลงชุดเทพนาจาคะนองฤทธิ์ (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
- 18) เพลงชุดน้ำตาสาวซินเกียง (เรียบเรียงเพลงจีนโดยแต่งคำร้องใหม่)
- 19) เพลงชุดความงามแห่งลำน้ำโขง (เรียบเรียงเพลงไทยโดยแต่งคำร้องใหม่)
- 20) เพลงชุดอารีดัง (แต่งคำร้องโดยใช้ทำนองเพลงอารีดังของเกาหลี)

ที่ได้กล่าวมาข้างต้น บทเพลงทั้ง 20 บทเพลงนี้ ครูชนก สาคกริก ได้นำมาใช้ในการเรียนการสอนของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ เพื่อให้นักเรียนในชมรมสามารถบรรเลงร่วมกันและฝึกฝนให้เกิดทักษะการบรรเลงเพิ่มขึ้น และครูชนก สาคกริก ได้นำมาบรรเลงเพื่อเป็นการเผยแพร่ดนตรีไทย รวมถึงการเผยแพร่ผ่านอินเทอร์เน็ตด้วย

2.2.4.5 การพัฒนาตำรา บทความและเอกสารการสอนต่างๆ

ครูชนก สาคริก เป็นผู้ที่ชื่นชอบการทำงานด้านเอกสารและชอบทำงานด้านวิชาการ ครูพัฒนาตำรา บทความและเอกสารต่างๆ อยู่เสมอ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ครูพัฒนา ได้แก่ โน้ตเพลงต่างๆ ซึ่งให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยจำ และฝึกหัดทบทวนอยู่เสมอ เอกสารต่างๆ มีดังนี้

- 1) คัมภีร์ฝึกตีพิมพ์ฉบับรวมเล่ม
- 2) คัมภีร์ฝึกตีพิมพ์ฉบับ
- 3) คู่มือสือชื่อดวง
- 4) คู่มือสือชื่ออู่
- 5) วิธีฝึกตีพิมพ์พม่า
- 6) คู่มือการใช้โปรแกรมพิมพ์สื่อ
- 7) หนังสืออุปมาอุปไมยในธรรมะ
- 8) โน้ตเดี่ยวพิมพ์เพลงลาวแพน
- 9) หนังสือทฤษฎีภายในดนตรีไทย ใช้ประกอบกับแผ่นคีตวิธี
- 10) คัมภีร์ชุดเทพวายุ
- 11) คัมภีร์ชุด 8 เทพอมรินทร์ฟ้า
- 12) คัมภีร์ชุดเทพวานร
- 13) คัมภีร์ชุดเทพนางแอ่นทอง
- 14) คัมภีร์ชุดเทพกระเรียนเหินหา
- 15) คัมภีร์ชุดเทพพะนาง

2.3 ทศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดด้านการพัฒนาผู้เรียน

ครูชนก สาคริก ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นให้ผู้เรียนพัฒนา 3 ด้าน คือ ให้ผู้เรียนมีความเก่ง เป็นคนดี และเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างมีความสุข

2.3.1 ให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งในด้านทักษะดนตรีไทย

ทศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีในด้านนี้ ครูชนก สาคริก จะให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะทางดนตรีของผู้เรียนโดยเน้นตามสภาพการรับรู้ของนักเรียน โดยจะใช้วิธีการที่เหมาะสมกับนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อมุ่งเน้นศักยภาพทางด้านความคิดและฝีมือทางดนตรี โดยหาวิธีเสริมด้วยวิธีการและแบบฝึกทักษะ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่หลากหลายและมีความรอบรู้ทางด้านดนตรีให้มากที่สุด ซึ่งครูมีทศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทย ดังนี้

2.3.1.1 จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ครูชนก สาคริก มีทศนมิติที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีแนวคิดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นเมื่อครูคิดสิ่งใด ครูจะใช้วิธีการเพื่อพัฒนาให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด ดังที่ ครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

“ถ้าเป็นครูต้องดูผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างที่ปัจจุบันเขาบอกว่าเอาเด็กเป็นศูนย์กลาง คือ เหมือนกับว่าให้เด็กคิดเอง หมายความว่า คิดเพื่อเด็กเป็นส่วนใหญ่ ว่าเด็กคนนี้จะควรจะทำอย่างไร ลูกศิษย์คนนี้จะควรจะสอนเขาอย่างไร ต่างๆเหล่านี้ ถ้าเป็นครูจริงๆ ก็ควรจะต้องคิดอย่างนี้มากกว่าที่เราจะให้เด็กทำตามที่เราบอกไปแล้วกัน”

จะเห็นว่า ครูมีแนวคิดที่จะคิดค้นหาวิธีการโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ โดยการศึกษาลูกศิษย์เป็นรายบุคคล ว่า จะใช้วิธีการอย่างไรในการสอน ซึ่งครูจะใช้วิธีการแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคลตามแนวคิดที่ได้จากคุณตาหรือจากครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ดังที่ ครูชนก สาคริก กล่าวไว้ว่า

“การสอนเนี่ย ถ้าคุณสอนง่ายอย่างที่คุณอื่นสอน ทำอย่างที่คุณบอกนะ ไม่อย่างนั้นไม่ได้ละ อย่างนี้นะง่าย ง่ายครูแต่ยากลูกศิษย์ แต่ผมมองว่าอย่างคุณตา ท่านใช้วิธีว่าลูกศิษย์สิบคนท่านก็สอนสิบวิธี ท่านยอมที่จะคิดให้เหมาะกับเด็กคนนั้นให้ได้ แต่ครูก็ต้องเหนื่อยนะ เพราะนี่มีมันไม่มีความสามารถเท่ากันนี่ จะสอนนิ้วโป้ง นิ้วชี้ นิ้วกลาง ก็ต้องเปลี่ยนวิธีใช้ใหม่ ผมก็เลือกวิธีของคุณตา ลูกศิษย์คนนี้ไม่ค่อยฉลาดผมก็สอนอย่างหนึ่ง คนนี้ฉลาดผมก็สอนอีกอย่างหนึ่ง ผมเองก็เหนื่อยขึ้น แต่ลูกศิษย์ได้ผล” (ชนก สาคริก อ้างถึงใน พิชามญชุ์, 2554)

ด้วยแนวคิดจากวิธีการสอนของครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ ซึ่งใช้วิธีการสอนแต่ละวิธีการกับผู้เรียนแต่ละคน ซึ่ง ครูชนก สาคริก เห็นด้วยกับหลักการและเลือกวิธีการของคุณตาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งเป็นวิธีที่ครูใช้ในการดำเนินการเรียนการสอนในปัจจุบัน

จากทัศนคติในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูชนก สาคริก มีกระบวนการในการถ่ายทอดและพัฒนาผู้เรียน โดยเริ่มตั้งแต่การรับสมัครนักเรียน ซึ่งครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

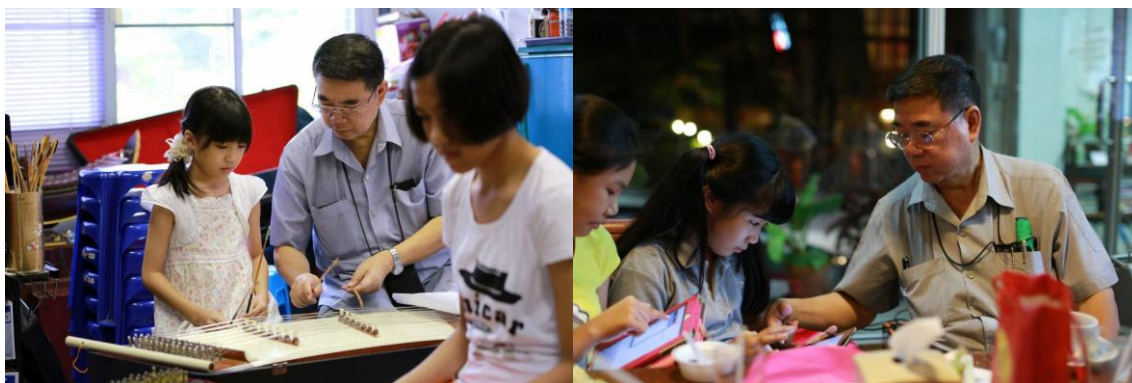
“สำหรับตัวผมเอง มองดูว่าอยากเรียนรีเปลา สำคัญที่สุดคือเขาอยากเรียนใหม่ หรือว่าผู้ปกครองเป็นคนอยาก เด็กอยากใหม่ แล้วถ้าอยากก็ผ่านขั้นที่ 1 แล้วดูต่อไปว่ามีศักยภาพ ตรงไหนบ้าง ด้านตีด สี ตี เป่า ทดสอบว่าเขามีความสามารถทางด้านเครื่องตีด เครื่องสี หรือตี เป่า หูเป็นอย่างไร ตาเป็นอย่างไร จังหวะเป็นอย่างไร ดูประกอบด้วย ถ้าเด็กคนนั้นชื่นชอบในสิ่งที่มีอยู่แล้ว คนนั้นก็ถือว่า ได้เป็นส่วนใหญ่”

ครูชนก สาคริก ได้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตั้งแต่ช่วงแรกของการเรียน ตั้งแต่การรับสมัครที่เน้นเฉพาะนักเรียนที่อยากเรียน โดยดูศักยภาพ หรือหลักทางกายภาพของร่างกาย ว่าเหมาะสมที่จะเล่น

เครื่องดนตรีใด โดยใช้การทดสอบความสามารถก่อนการเลือกเรียนเครื่องดนตรี เพื่อให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับชลลดา ทิพย์วัฒน์ (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556) ที่กล่าวว่า

“ตอนแรกตั้งใจให้เรียนระนาดเพราะคิดว่า น่าจะต้ง่ายกว่าซิม แต่ครูบอกว่่าสรีระของน้องยังไม่พร้อม”

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 2)

ภาพที่ 25 การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ที่มา: (จิรวุฒิ หงสกุล, สืบค้น 23 เม.ย. 2557)

นอกจากนี้ครูชนก สาศริก ยังได้แนะนำการเรียนต่างๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพหลายด้านให้เหมาะสมกับผู้เรียนนอกจากเครื่องดนตรีหลักของผู้เรียน เพื่อเป็นการเรียนรู้เพิ่มเติมและมีความสามารถที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งทำให้นักเรียนมีความเก่งและรอบรู้มากขึ้น ซึ่งครูชนก สาศริก กล่าวว่า

“ผู้เรียนบางคนเริ่มเรียนดนตรีจากเครื่องที่ตัวเองชอบเมื่อมีความชำนาญผู้สอนจะแนะนำเครื่องดนตรีชนิดอื่นที่เหมาะสมกับผู้เรียนคนนั้นเพิ่มเติมไม่เว้นแม้กระทั่งการเรียนและปฏิบัติเครื่องประกอบจังหวะ ผู้เรียนที่มีความสามารถจะแนะนำว่าน่าจะเล่นเครื่องนี้ได้ดี เพื่อจะเล่นเครื่องได้มากขึ้น เปลี่ยนรสชาติแต่ก็ยังเป็นดนตรี ซึ่งมีแต่ข้อดี ดีต่อตัวเค้าที่ได้ความรู้ในแขนงอื่นมากขึ้น แต่ถ้าครูรู้ว่าเค้ามีความสามารถแต่ไม่บอกเค้า เมื่อเค้ามาขอเล่นเองก็ดูไม่ดี แต่ถ้าคนไหนยังไม่เก่งเครื่องดนตรีของตัวเองก็จะไม่แนะนำเครื่องอื่น ทั้งนี้อยู่ที่การประเมินของครูเป็นรายบุคคล” (ชนก สาศริก อ้างถึงใน นันทิภา ชั้นบุญ, 2553)

จะเห็นได้ว่า ครูให้ความสำคัญกับการประเมิน การสังเกตและให้คำแนะนำนักเรียน โดยครูให้ความสำคัญกับการเลือกเครื่องดนตรีในการเล่นเป็นสำคัญ ซึ่งเครื่องดนตรีสำหรับนักเรียนที่ยังเป็นเด็กเล็ก ครูจะแนะนำเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี คือ ซิม เป็นเครื่องดนตรีแรกในการเริ่มเรียนดนตรีไทย ซึ่งครูชนก สาศริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

“ผมคิดว่าส่วนหนึ่ง คือ สัญชาตญาณของคน ตั้งแต่ยังเป็นยุคหินมาแล้วก็ต้องชอบเคาะ ชอบตี มันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ดั้งเดิม หยิบโน้ตเคาะนี้แม้กระทั่งเด็กเล็กๆ ไม่รู้ความก็ทำแล้ว ฉะนั้นกลไกของขิมดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับสัญชาตญาณดั้งเดิมของมนุษย์ มันถึงได้มีส่วนช่วยให้เข้าถึงได้เร็ว เพราะว่าเด็กบางคนก็นัวสั่นไป จะเป่าขลุ่ย จะสีซอ จะตีจะเข้ นีวมันก็ยังไม่ถึง แต่จับไม้ขิมตีได้แล้ว เพราะฉะนั้นลักษณะของกายภาพทางด้านดนตรีก็มีส่วนที่ทำให้เขาตัดสินใจ”

วิธีการฝึกสำหรับนักเรียน ครูมักจะให้เล่นเครื่องดนตรีให้เหมาะสมกับลักษณะของกายภาพ โดยใช้สื่อและใช้การจัดการเรียนการสอนของร่างกายผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มที่เหมาะสมที่คล้ายคลึงกันในลักษณะของกลุ่ม ซึ่งครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

“การจัดกลุ่ม ผมไม่ทราบว่าที่อื่นจัดอย่างไร บางคนเขาก็จัดตามที่มาสมัคร แต่เราไม่ได้จัดตามนั้น เราจัดตาม Perception หรือสภาพการรับรู้ของเขา ถ้าเขาสามารถรับรู้ร่วมกันได้ในสื่อเดียวกันก็ให้อยู่ใน Class เดียวกัน อาจจะเป็นผู้ใหญ่ อาจจะเป็นเด็ก แต่เขาดูสื่อเดียวกันแล้วเขาเข้าใจได้เท่าเทียมกัน เราก็จะให้เขาอยู่ด้วยกันตอนนั้น แต่ถ้าถึงแม้อายุมากแต่ประสบการณ์รับรู้ไม่เท่ากันกับเด็ก มันจะอยู่ด้วยกัน บางทีมันก็ลำบาก”

ภาพที่ 26 การจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่ม
ที่มา: (จิรวุฒิ หงสกุล, สืบค้น 9 ก.ย. 2556)

จากที่กล่าวทั้งหมด จะเห็นว่า ครูชนก สาคริก ใช้วิธีการวิเคราะห์ผู้เรียนแต่ละคนตามสภาพการรับรู้โดยใช้สื่อเดียวกันและมีความเข้าใจที่ตรงกัน แบบไม่จำกัดช่วงวัย โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสอนรายบุคคล ด้วยหลักการที่ว่า มนุษย์แต่ละคนมีความแตกต่างทั้งทางร่างกาย สติปัญญา ความสนใจ แรงจูงใจและอื่นๆ อีกหลายอย่าง ซึ่งนักการศึกษาตระหนักว่าการเรียนการสอนจะบังคับให้เรียนอะไร ฝึกทักษะอะไรหรือคิดอะไรเหมือนกันย่อมเป็นไปได้ ดังนั้น

แนวคิดการสอนรายบุคคลจึงเกิดขึ้น และแนวการเรียนการสอนในปัจจุบันก็พยายามส่งเสริมแนวคิดนี้ (สิริวรรณ สุวรรณอาภา, 2545)

2.3.1.2 ฝึกให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิด

ครูชนก สาศริก เป็นผู้ที่คุณลักษณะของความเป็นครูที่มีความรอบรู้และเป็นผู้ที่คิดค้นวิธีการใหม่ตลอดเวลา ดังนั้น เมื่อเวลาครูดำเนินการสอนสิ่งต่างๆให้กับลูกศิษย์ ครูมักจะแฝงไปด้วยวิธีการให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีกระบวนการคิดด้วย ซึ่งกระบวนการคิดที่ว่ามักสอดแทรกไปกับการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ ธนิตา แสงโสภณ (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556) ที่กล่าวว่า

“ครูตักจะให้ฝึกคิดเอง เช่น การสอนกู่เจิง ครูจะให้ตีขิมก่อน เพื่อให้ได้ทำนอง แล้วให้เราคิดคอร์ดใส่เอง โดยครูเป็นผู้ตรวจสอบและปรับให้ไพเราะขึ้น”

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ลำดับที่ 1)

ภาพที่ 27 ฝึกให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด
ที่มา: (จิรวุฒิ หงสกุล, สืบค้น 24 ก.พ. 2557)

จะเห็นว่าครูชนก สาศริก สอดแทรกกระบวนการคิดให้กับผู้เรียน นอกจากจะฝึกฝนให้ผู้เรียนบรรเลงตามโน้ตที่สอนแล้ว ครูจะเป็นผู้ดูแลและประเมินด้วยการตรวจสอบสิ่งที่นักเรียนได้คิดอีกครั้ง ทำให้นักเรียนได้เห็นจุดที่บกพร่องและมีความเข้าใจในกระบวนการต่างๆ มากยิ่งขึ้น ซึ่งครูชนก สาศริก ได้สอดแทรกกระบวนการคิดด้านบทเพลงไว้เป็นจำนวนมาก เช่น การสอดแทรกจากคำพูดของครูในการสอน การสอดแทรกลูกเล่นใหม่ๆ การใช้เทคนิคใหม่ๆ ในการบรรเลง ความหลากหลายเหล่านี้ เป็นสิ่งที่นักเรียนที่ได้เรียนกับครูชนก สาศริก ได้เรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ดังคำกล่าวจากผู้ปกครองและลูกศิษย์ของครู ดังนี้

“ครูตักเคยบอกว่า ถ้าให้ครูตีเพลงมวยเร็วๆ ครูก็ไม่สามารถตีได้เท่า แต่ครูเก่งทางด้านความคิด คิดเก่ง คิดอะไรใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา” (ธนิตา แสงโสภณ, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ลำดับที่ 1)

“นอกจากตีซิมเป็นเพลงธรรมดาแล้ว คุณครูยังสอดแทรกการเล่นเทคนิคสม่าเสมอ ทำให้บทเพลงไพเราะขึ้น และได้เล่นอะไรที่แปลก หลากหลายมากขึ้น” (ชลลดา ทิพยะวัฒน์, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 2)

“ครูตักได้มีแบบอย่างชีวิตที่ค่อนข้างจะมองดูแล้วฝากลูกไว้ให้ครูสอนได้ เพราะนอกจากจะสอนดนตรีแล้ว ครูยังสอนจริยธรรม วิธีคิดในการดำรงชีวิต อย่างมีคุณภาพ” (เล็ก หอมเสมอ, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 3)

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ครูมีการสอดแทรกให้นักเรียนมีกระบวนการคิด ด้วยวิธีการแสดงให้นักเรียนเห็นจากครูเป็นแบบอย่าง เช่น การคิดแบบฝึก การคิดลูกเล่น เทคนิคต่างๆ และด้วยวิธีการให้นักเรียนได้ฝึกคิดและปฏิบัติจริง โดยครูเป็นผู้ตรวจสอบแนะนำช่วยเหลือ อีกทั้งสอดแทรกและฝึกกระบวนการคิดในการดำรงชีวิตด้วยวิธีการสอน สอดแทรกเรื่องราวต่างๆในห้องเรียน ซึ่งสิ่งนี้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้นักเรียนมีความเก่งในทักษะทางดนตรีมากขึ้น

2.3.1.3 ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย

วิธีการสอนของครูชนก สาคกริก มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเลือกวิธีการให้สัมพันธ์กับเครื่องดนตรีที่นักเรียนเล่นและศักยภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยนำมาใช้ในการสอนทักษะทางดนตรี ซึ่งครูชนก สาคกริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

“ทักษะ ที่มีจริงเขามีมา แต่ถ้าสอนก็ต้องดูว่าธรรมชาติให้เด็กคนนี้มีทักษะทางไหน ตาดี มือดี หูดี นิ้วดี อะไรต่างๆจึงหว่าดี เพราะเหล่านี้มันจะมีผลต่อเครื่องดนตรีที่เรียน แต่ทักษะเนี่ย ยังไงก็ฝึกได้ เช่น การฝึกทักษะเสริม อย่างเช่นว่า จะดีดจะเข้ มันต้องใช้นิ้วมือข้างซ้ายให้แข็งแรง ว่องไว แล้วก็จะอาจจะให้ปีบลูกกลิ้งหรือปีบลูกเหล็ก ปีบสปริงเพื่อให้อ้อมเนื้อเส้นเอ็นแข็งแรง ถ้าจะตีซิมเราก็อาจจะให้ตบลูกบอลเล็กๆหรือลูกบอลยางเพื่อให้ได้จังหวะในการตบลงไปให้มันแดงให้ได้นานที่สุด มันจะเป็นวิธีฝึกอย่างนี้”

จะเห็นว่า ครูมีแนวคิดและใช้วิธีการสังเกตลักษณะทางกายภาพทางทักษะที่มีติดตัวของนักเรียน ว่ามีทักษะทางด้านใดและเหมาะสมกับเครื่องดนตรีใด แต่ทักษะต่างๆย่อมเกิดจากการฝึกฝน โดยการใช้การฝึกทักษะเฉพาะของเครื่องดนตรี วิธีการฝึกฝนทักษะก่อนการเล่นเครื่องดนตรี เช่น การตบลูกบอล เพื่อฝึกซิม การปีบสปริงและลูกเหล็ก สำหรับซอและจะเข้ ที่ต้องอาศัยนิ้วมือที่แข็งแรง อุปกรณ์และวิธีฝึกเสริมเหล่านี้ ครูได้นำมาใช้เป็นกิจกรรมต่างๆในการเรียนการสอนดนตรีและแนะนำนักเรียนฝึกฝนต่อที่บ้าน นอกจากนี้ เมื่อฝึกทักษะเฉพาะเครื่องดนตรีแล้ว ครูมีแนวคิดและเห็นความ

จำเป็นของการรวมวง การเล่นเครื่องประกอบจังหวะ เพื่อเสริมความเข้าใจในดนตรีมากยิ่งขึ้น ดังที่ครูชนก สาศริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

“ถ้าเขาพอจะเก่งแล้ว ได้เพลงพอสมควรแล้ว ก็ต้องเริ่มให้เขาฝึกเข้าวง ด้วยเครื่องดนตรีที่เขาเรียนหรืออาจต้องให้ลองไปตีฉิ่งดูบ้าง ตีกลองดูบ้าง เพื่อจะได้เรียนรู้ว่ามันเป็นยังไง ถ้าอยู่ในทีมฟุตบอลเดียวกัน แล้วเราได้เป็นแค่ Back ได้เป็นแค่ศูนย์หน้า เราก็ไม่รู้หน้าที่ของคนอื่นในวง การที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปอย่างนี้ทำให้เขาได้เห็นมุมมองของตัวเอง แล้วก็ได้มีประสบการณ์ชำนาญหลายอย่างขึ้น”

ภาพที่ 28 การฝึกทักษะทางด้านจังหวะและการขับร้อง
ที่มา: (จิรวุฒิ หงสกุล, สืบค้น 10 ก.พ. 2557)

แสดงให้เห็นว่าครูมีแนวคิดที่แสดงถึงว่า การรวมวงเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการที่สำคัญ เพื่อฝึกฟังเสียงต่างๆ และทดสอบสิ่งที่เราเรียนมาให้สามารถบรรเลงเป็นวงได้ นอกจากนี้ ยังต้องสามารถเล่นเครื่องประกอบจังหวะ เช่น การตีฉิ่งและกลอง เพื่อให้รู้หน้าที่และเป็นผู้สังเกตเครื่องดนตรีอื่นๆ ในวง เป็นการเพิ่มประสบการณ์ มุมมองด้านการเล่นเครื่องดนตรีใหม่ๆ ด้วย นอกจากนี้ การเล่นรวมกัน ถือเป็นวิธีการที่นักเรียนให้ความสนใจและรู้สึกสนุกสนานในการบรรเลง โดยครูจะมีรูปแบบการรวมวงที่ไม่เพียงเฉพาะการบรรเลงพร้อมกัน แต่มีการแบ่งรูปแบบการเล่น เพื่อเพิ่มความสนุกสนานและท้าทายสำหรับนักเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของลูกศิษย์ ดังนี้

“เวลาเพื่อนๆ มาหลายคน ครูจะให้ตีรวมกันและแบ่งเป็นทีมเอ ทีม บี ตีกันคนละแบบ ก็จะได้หลายๆ แบบ มีการประสานเสียง ไพเราะดี” (ฐิตญาภรณ์ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 2)

“ในการเรียนแบบกลุ่ม ผู้เรียนจะมีความสามารถที่แตกต่างกัน สำหรับ ผู้เรียนที่ไม่เคยเล่นดนตรีมาก่อน ผู้สอนจะให้ความรู้ในเบื้องต้น เช่น ทำนอง วิธีการ จับไม้ และตำแหน่งของเสียงบนเครื่องดนตรี ส่วนมากจะเรียนในลักษณะกลุ่ม ซึ่ง ผู้สอนจะใช้สื่อในการสอนผู้เรียนใหม่ เพื่อทดสอบการรับรู้ การปฏิบัติตามคำสั่ง เช่น การใช้วีซุชบอร์ดประกอบการสอนซึม” (นันทิภา ชั้นบุญ, 2553)

จะเห็นว่า การเรียนแบบกลุ่มเป็นวิธีการที่ครูออกแบบให้มีความหลากหลาย ทั้งการบรรเลง พร้อมกันเป็นกลุ่มใหญ่ หรือแบ่งทีมกันบรรเลงให้มีความหลากหลาย สอดแทรกรูปแบบการรวมวงที่มีการประสานเสียง เพื่อให้มีความไพเราะมากขึ้น นอกจากนี้ ในการสอนที่ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ ครู จะเริ่มตั้งแต่การอธิบาย ทำนอง วิธีการจับไม้ รูปแบบการตีและตำแหน่งต่างๆ ของเสียงบนเครื่องดนตรี โดยมีการใช้สื่อที่ครูผลิตขึ้นมาประกอบการเรียนการสอน ซึ่งครูจะมีวิธีการที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หลากรูปแบบ อีกทั้งสอดแทรกเทคนิคการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสนใจ คือ การเล่นมายากล การเล่นเกม ต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้ผ่อนคลายและฝึกทักษะไปพร้อมๆ กัน ดังที่ ลูกศิษย์ของครูชนก สาคริก ได้ กล่าวไว้ ดังนี้

“คุณครูมีวิธีการสอนที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สามารถเรียนรู้ได้จากวิธีการ สอนหลายรูปแบบ เช่น การบอกโน้ต โน้ตเพลง การใช้วีซุชบอร์ด แบนตารางซึม การฟัง ฯลฯ” (ภาวิณี วุฒิสกุล อ้างถึงใน นันทิภา ชั้นบุญ, 2553)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ลำดับที่ 3)

“คุณครูมีเทคนิคที่ไม่เหมือนใคร คือให้ฝึกเพลงมวยต่างๆที่ครูคิดขึ้น ควบคู่กับเพลงธรรมดา ทำให้ตีเพลงได้คล่องขึ้น” (พรไพลิน วาณิชถิระดิฐ, สัมภาษณ์ 15 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ลำดับที่ 2)

“การเล่นมายากล ผู้สอนจะแฝงเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการเรียนดนตรีไว้ในมายากลนั้น เช่น กลโซ่และห่วง ผู้สอนจะให้แกคิดว่า “กลนี้ต้องใช้ความไวของ สายตา ถ้าใครตาไว ก็จะตีซิมได้เก่ง” เป็นต้น วิธีการสอนของ ชนก สาคริก เป็น การบูรณาการความรู้ทางดนตรี จิตวิทยาความเป็นครู และเทคโนโลยี เป็น เอกลักษณะเฉพาะที่ผู้เรียนให้ความสนใจ โดยเฉพาะสื่อการสอน” (นันทิภา ชั้นบุญ , 2553)

“ปกติเด็กๆ จะชอบวิธีการสอนของคุณครู เพราะคุณครูจะมีเทคนิค เมื่อเวลาสอนเบื่อกุจะเล่นเกม เล่นมายากล มีการปล่อยให้พัก ให้ทำอย่างอื่นถ้ายังไม่มีความสามารถเรียน เสร็จแล้วค่อยเปลี่ยนมาเรียน ทำให้เด็กๆ ติดและชอบ” (จิรวุฒิ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 1)

“การเล่นกล ครูใช้บ่อยที่สุด ฝึกความช่างสังเกต... ครูชอบเล่นกล มีเกมให้เล่นเยอะ เพื่อฝึกสายตา ฝึกการสังเกต ซึ่งนำมาใช้กับดนตรีได้” (วิชุดา บุญอยู่, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 1)

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่า ครูชนก สาคกริก มีวิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ เพื่อพัฒนาทักษะทางดนตรีไทยของนักเรียน โดยใช้สื่อและเทคนิค ความสามารถเฉพาะตัว เช่น มายากล เป็นวิธีการที่สอดแทรกในการเรียนการสอน อีกทั้งมีการฝึกทักษะเสริมที่เหมาะสมกับผู้เรียนโดยเฉพาะแต่ละเครื่องดนตรี ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการในการฝึกฝนและชื่นชอบการเรียนดนตรีไทย ด้วยความหลากหลายของวิธีการสอนนี้ นับเป็นจุดเด่นที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดผลดีกับผู้เรียนมากที่สุด

2.3.1.4 ใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

ครูชนก สาคกริก เป็นครูที่พัฒนาสื่อการเรียนการสอนมากมายและต่อเนื่อง โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการสอนดนตรี การใช้สื่อที่ครูชนก สาคกริกผลิตมานั้น ย่อมต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด การใช้สื่อ นอกจากจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจง่ายและรวดเร็วแล้ว ยังทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานและเกิดความสนใจในการเรียนดนตรีมากยิ่งขึ้นด้วย โดยครูมีแนวคิดในด้านความสำคัญในการใช้สื่อ ซึ่งครูชนก สาคกริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

“คนที่จะมีโอกาสอยู่กับครูมากๆ เหมือนแต่ก่อนมันมีน้อย สมัยก่อนไปกินไปนอนอยู่ด้วยกันทั้งวันทั้งคืน ซ้อมดนตรีกันได้ตลอด ก็ทำอย่างนั้นได้ ปัจจุบันนี้ก็จะเจอครูชั่วโมงหนึ่ง อาทิตย์หนึ่งเจอกันครั้งเดียวแล้วยังไง แล้วอีก 7 วันอีก 6 วันจะทำยังไง ตอนนี้อย่างที่ต่างหากที่ต้องเอาสื่อมาใช้ เพื่ออย่างน้อยยังใช้ชดเชยว่าทำได้อยู่บ้าง ซึ่งสื่อที่ว่าอาจจะจะเป็นโน้ตก็ได้ อาจจะเป็นภาพวิดีโอก็ได้ เสียงก็ได้ อักษรก็ได้ ต่างๆ เหล่านี้ต่างหากที่สำคัญ แต่ถ้าอยู่กับครูแล้วก็คงไม่ต้องใช้ ไปที่ภัตตาคารแล้วจะกินอาหารกระป๋องทำไม อย่างนี้เป็นต้น ต้องมองตรงนี้มากกว่า”

จะเห็นว่า ครูชนก สาคกริก ให้ความสำคัญกับการใช้สื่อ ไม่ว่าจะเป็นโน้ต เป็นภาพหรือเสียง เพื่อให้นักเรียนนำกลับไปซ้อมที่บ้านและฝึกฝนเพิ่มเติม เนื่องจากการเรียนการสอนในปัจจุบันมีเวลาเรียนกับครูได้โดยตรงน้อยกว่าอดีต การใช้สื่อจึงเป็นเรื่องที่เพิ่มเติมและสำคัญในการเรียนการสอนดนตรีไทย นอกจากโน้ตเพลง ภาพหรือเสียงที่เป็นสื่อแบบเดิมแล้ว ครูยังคิดค้นสื่อต่างๆ เพิ่มเติมและ

นำมาใช้ในการเรียนการสอนดนตรีในชั้นเรียนเพื่อสะดวกในการสอนและเพื่อเป็นการฝึกฝนทักษะต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับลูกศิษย์และผู้ปกครอง ที่กล่าวว่า

“แบบฝึกมีส่วนช่วย เช่น การต่อเพลงเดี่ยว ก็นำเอาเพลงมวยต่างๆมารวมกัน จึงสามารถเรียนเพลงเดี่ยวได้ไม่ยาก” (ธนิดา แสงโสภณ, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ลำดับที่ 1)

“มีวีชชบอร์ดช่วยสอนเวลาสอนเด็กเยอะๆ ทำให้มองง่ายขึ้น มีคัมภีร์ฝึกตีพิมพ์ เพื่อทบทวนเวลาจำไม่ได้...ครูได้นำเทคโนโลยีมาใช้ ปัจจุบัน คือ นำไอแพดมาเล่น ซึ่งพกพาได้สะดวก ใช้ง่ายและทันสมัย ช่วยทำให้อยากที่จะซ้อมเพลงมากยิ่งขึ้น เพราะอยากซ้อมเมื่อไหร่ก็สามารถนำขึ้นมาซ้อมง่ายขึ้น” (วิชุดา บุญอยู่, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 1)

“ได้นำไอแพดมารวมวง ทำให้เกิดความสนุกสนาน” (ฐิตญาภรณ์ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 2)

“ครูมีเทคโนโลยีเยอะในการสอน เช่นไอแพด ได้ไปแข่งดนตรีวงไอแพดสนุกและเวลาซ้อมก็มีมากขึ้น...เวลาคุณครูสอน มีการใช้เทคโนโลยี มีการใช้เลเซอร์บนกระดาน มีมายากล โดยครูบอกว่า ถ้าดีได้จะเล่นให้ดู ทำให้หนูอยากตีมากขึ้น” (กัญญารัตน์ รัตนเสาวภาคย์, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 3)

“ครูใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อ ใช้แบบฝึกในการสอน โดยให้ฝึกเป็นกระบวนการทำต่างๆตามแบบฝึก” (ภาวินี วุฒิมิยาสกุล, สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ลำดับที่ 3)

จะเห็นว่า ครูชนก สาคกริก นำสื่อการสอนนำมาใช้ในการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นโน้ต สื่อสิ่งพิมพ์ เครื่องช่วยสอนต่างๆ และนำเทคโนโลยี เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยี ที่เรียกว่า ไอแพด นำมาเล่นและรวมเป็นวงดนตรี จนสามารถนำไปบรรเลงตามที่ต่างๆและสามารถนำไปใช้ในการแข่งขันได้

2.3.1.5 ฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ถ่ายทอดได้

นอกจากเป้าหมายของครูชนก สาคกริกในการสอนให้นักเรียนมีทักษะทางดนตรีที่ดีแล้ว ครูชนก สาคกริก มีจุดมุ่งหมายในการที่จะสร้างนักเรียนให้มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้กับผู้อื่นด้วย ซึ่งครูชนก สาคกริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

“การสร้างนักดนตรีให้มีความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้ จึงเป็นเป้าหมายสูงสุดที่มูลนิธิต้องการ เพราะว่าเราต้องการสร้างบุคลากรที่จะเป็นผู้สืบทอดนั้น ส่วนหนึ่ง ถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งจำเป็นทั้งคู่ ไม่เช่นนั้นดนตรีไทยเราก็อาจจะสาบสูญไปโดยง่าย”

เห็นได้ว่า ครูชนก สาคกริก ต้องการสร้างนักดนตรีที่มีความสามารถในการสืบทอดวิชาความรู้ทางดนตรีและความสามารถในการถ่ายทอดดนตรีให้กับผู้อื่น เพื่อไม่ให้วิชาความรู้ทางด้านดนตรีไทยสูญหาย โดยครูชนก สาคกริก ใช้วิธีการสอดแทรกและฝึกการเรียนรู้การถ่ายทอดดนตรี ในขณะที่จัดการเรียนการสอน โดยผู้สอนจะเป็นผู้คัดเลือกผู้เรียนที่ช่วยสอนให้กับผู้เรียนเท่านั้น การปฏิบัติเช่นนี้ ครูชนก สาคกริก กล่าวไว้ว่า

“ผู้เรียนที่มีความสามารถได้มีประสบการณ์มากขึ้นเพื่อก้าวไปสู่สมาชิกประเภท ค และการช่วยสอนเป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ทำให้เกิดความสนิทสนมของพี่และน้อง ได้เห็นคุณค่าของกันและกัน” (ชนก สาคกริก อ้างถึงใน นันทิภา ชั้นบุญ, 2553)

จะเห็นว่า ครูชนก สาคกริก เป็นผู้คัดเลือกผู้เรียนที่มีความสามารถ มีประสบการณ์ที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้ด้วยตนเอง โดยส่วนมาก ครูจะให้รุ่นพี่สอนรุ่นน้อง หรือผู้เรียนที่ผ่านการเรียนรู้ในบทเพลงนั้นมาแล้ว เป็นผู้ถ่ายทอด ทั้งนี้ จะทำให้ผู้เรียนมีความสนิทสนมกันมากขึ้นและเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งประโยชน์ต่างๆ เหล่านี้ ยังส่งผลให้ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเพลงให้กับผู้อื่น มีทักษะทางการบรรเลงที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับลูกศิษย์และผู้ปกครอง ที่กล่าวว่า

“ครูดีจะให้พี่ๆ ช่วยสอนน้องๆ เพื่อให้พี่ๆ ทบทวนเพลงและมีความแม่นยำเพลงมากขึ้น” (จิตภัสสร สวัสดิชัย, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับอุดมศึกษา ลำดับที่ 1)

“มีระบบพี่สอนน้อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี มีบรรยากาศที่เป็นกันเอง” (นิธิบุญ แสนสุข, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 4)

ภาพที่ 29 การฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ถ่ายทอดได้
ที่มา: (ชนก สาคกริก, สืบค้น 16 ก.พ. 2557)

จะเห็นว่า การฝึกทักษะทางดนตรีของครูชนก สาคกริก ที่เน้นให้ผู้เรียนเก่งนั้น มีจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีไทยจนสามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้สืบสานและอนุรักษ์ดนตรีให้คงอยู่ได้ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นหน้าที่ที่ครูผู้สอนดนตรีทุกคน ต้องคำนึงถึงและสอดแทรกไปในการเรียนการสอน โดยครูเป็นผู้ดูแลและให้คำแนะนำกับนักเรียน เพื่อฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำหน้าที่ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี อันจะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนและวงการดนตรีไทยมากที่สุด

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่เรียนกับครูชนก สาคกริกนั้น จะสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีได้อย่างหลากหลาย จากการที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ลูกศิษย์ของครูชนก สาคกริก ครูชนก จะเน้นให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีต่างๆ โดยให้ยึดเครื่องดนตรีที่ฝึกฝนเป็นหลักก่อน หลังจากนั้นจึงแนะนำเครื่องดนตรีต่างๆ เพื่อเป็นส่วนเสริมทักษะทางดนตรีให้เพิ่มขึ้นและนอกจากนี้ ครูมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกระบวนการแก้ไขข้อบกพร่องและฝึกพัฒนาทักษะของนักเรียนได้เร็ว มีการฝึกให้เด็กเกิดกระบวนการคิดซึ่งทำให้นักเรียนเกิดการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีอย่างถูกวิธีภายใต้การดูแล การเอาใจใส่จากครู มีการใช้วิธีการที่หลากหลาย ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ทำให้มีพัฒนาการที่ดีและสนุกสนาน ไม่ซ้ำซาก ใช้สื่อที่เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคลและฝึกให้ผู้เรียนถ่ายทอดได้ ซึ่งเป็นวิธีการที่ฝึกให้นักเรียนมีน้ำใจ ควบคู่กับการทบทวนบทเพลงอยู่เสมอ เพื่อทำหน้าที่แทนครู

นอกจากนี้ นักเรียนที่ได้เรียนกับครูยังมีผลงานในระดับชนะเลิศรายการระดับประเทศหลายรายการ เช่น นางสาววรรณกาญจน์ บุญยก ได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันการประกวดเดี่ยวขิม ในการแข่งขันดนตรีไทยระดับประชาชน ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง นางสาวพรไพลิน วาณิชธีระติฐ เป็นผู้ชนะเลิศ 2 ปีซ้อน จากการเดี่ยวขิมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับประเทศ เมื่อปีการศึกษา 2555 และ 2556 นางสาวพรทิวี หอมเสมอ ได้เป็นแชมป์ขิม ในรายการ คุณพระช่วย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ แสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียน ตามทัศนคติของครูชนก สาคกริก ในด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเก่ง

2.3.2 ให้ผู้เรียนเป็นคนดี

การถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคกริก นอกจากจะต้องการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งที่มีทักษะทางดนตรีไทยที่ดีแล้ว สิ่งสำคัญที่ควบคู่กับความเก่งนั้น คือ ความดี ครูชนก สาคกริกให้

ความสำคัญกับการถ่ายทอดที่ให้ผู้เรียนเป็นคนดีเป็นอย่างมาก โดยครูจะใช้วิธีการสอดแทรกสิ่งต่างๆ เหล่านี้ในการเรียนการสอนทุกครั้ง ซึ่งทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดที่ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีดังนี้

2.3.2.1 สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน

การสอนแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน เป็นสิ่งหนึ่งที่ครูให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยครูชนก สาศริกจะสอนคุณธรรมสำหรับนักดนตรี คุณธรรมสำหรับการดำรงตนเป็นคนดี โดยการสอดแทรกไปในการเรียนการสอน โดยครูชนก สาศริก มีทัศนคติเกี่ยวกับการเป็นนักดนตรีที่ดี ซึ่งครูชนก สาศริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555)ได้กล่าวว่า

“คุณธรรมเนีย ที่จริงแล้วก็คือ ให้พี่ช่วยสอนน้องก็เป็นคุณธรรมอย่างหนึ่ง คือ รู้จักเสียสละเพื่อผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น เราได้เพลงนี้แล้ว เราก็ช่วยสอนน้องที่เพิ่งจะเรียนเพลงนั้น ก็ไม่ใช่เรื่องน่าแปลกอะไร หนึ่ง...จะได้ช่วยแบ่งเบาภาระครูด้วย สอง...ตัวเองก็ได้ความชำนาญมากขึ้น”

คุณธรรมด้านความเสียสละ เป็นส่วนหนึ่งของการที่ครูมักสอดแทรกและให้นักเรียนปฏิบัติช่วยเหลือกันอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งความมีน้ำใจต่อพี่น้องและเพื่อนเหล่านี้ ครูชนก สาศริก เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมและพยายามตักเตือน ปรับปรุงนักเรียนอยู่เสมอ เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่ดี ซึ่งคุณธรรมต่างๆ เหล่านี้ ครูชนก สาศริก ได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับนักเรียนและผู้ปกครองที่กล่าวถึงการอบรมและสอดแทรกคุณธรรมระหว่างการเรียนไว้ ดังนี้

“ครูดี มีความรู้หลายด้าน คือ ไม่ได้สอนแค่ดนตรีอย่างเดียว แต่สอนคุณธรรม จริยธรรมและมารยาทด้วย” (พรไพสิณ วาณิชธีระดิฐ, สัมภาษณ์ 15 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ลำดับที่ 2)

“ข้อแตกต่างในการเรียนที่ชัดเจน คือ คุณครูจะสอดแทรกคุณธรรมมาก คุณครูไม่ได้สอนคุณธรรมโดยตรง ว่าต้องเป็นเด็กดีนะ แต่ครูจะเล่านิทาน เล่าเรื่องราวต่างๆ เด็กๆ ก็จะสนใจฟังนอกจากนี้ยังมีของเล่น การเล่นเกม เด็กๆ ก็จะสนใจ เด็กๆ มีความสุขมากที่มาเรียน ไม่ยอมขาดเรียน” (ชลลดา ทิพย์วัฒน์, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 2)

“นอกจากจะสอนดนตรีแล้ว ครูยังสอนจริยธรรม วิธีคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ผมได้นั่งฟังตลอดระยะเวลาสิบกว่าปีที่ลูกมาเรียน ได้พบ ได้เห็นครู ได้สอน อธิบายเกี่ยวกับดนตรีแล้วผมชอบ ประทับใจ และทราบว่า ครูได้รับ

การยกย่องให้เป็นภาคราชบัณฑิต ยิ่งทำให้ผมมั่นใจ และหวังว่าลูกจะประสบ
ความสำเร็จในการเรียนดนตรีและชีวิต” (เล็ก หอมเสมอ, สัมภาษณ์, 20 เม.ย.
2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 3)

จะเห็นว่า ครูชนก สาศริก เป็นที่ไว้วางใจจากผู้ปกครองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการ
สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม วิธีคิดในการดำรงชีวิตไว้ในการเรียนการสอน โดยครูจะสอดแทรกใน
รูปแบบของการเล่าเรื่องราวต่างๆ ทำให้นักเรียนเข้าใจและค่อยๆ ซึมซับ อีกทั้งยังเกิดประโยชน์
สำหรับผู้ปกครองและเป็นที่มั่นใจที่จะฝากให้ลูกเรียนดนตรีกับครูชนก สาศริก มากยิ่งขึ้น ซึ่ง
สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการถ่ายทอดที่มีคุณภาพ คือ มีความรู้ความสามารถและคุณธรรม ครู
ต้องรู้จักขัดเกลาและปลูกฝังความดีให้เกิดขึ้นภายในตัวศิษย์ คือ สอนโดยตรงและประพฤติตนเป็น
แบบอย่างที่ดี (สุขสันต์ พวงกลัด, 2539)

2.3.2.2 สอนมารยาท

มารยาทเป็นสิ่งที่ครูชนก สาศริกให้ความสำคัญในการสอนเป็นอย่างมาก เพื่อให้
นักเรียนที่เรียนดนตรีไทยกับครูเป็นคนที่มีมารยาทที่ดี รู้จักกาลเทศะ โดยครูจะสอดแทรกไปในการ
เรียนการสอน โดยครูมีทัศนคติในด้านพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี ในด้านมารยาท ซึ่ง ครูชนก สาศริก
กล่าวว่า

“เราไม่ต้องการจะสอนแต่เพียงความรู้ เราต้องการสอนบุคลิกด้วย ครูนั่ง
อยู่ไม่ใช่ยืนค้ำหัวครู ไหว้มันต้องนั่งลงไหว้ ครูยืนอยู่ก็ยืนไหว้ มาถึงก็มาไหว้ครู
ก่อน ก่อนจะกลับก็มาลาครู เราก็สอนอย่างนี้ เพราะเราคิดว่าสิ่งนี้จะทำให้เด็กดี
ต่อไป” (ชนก สาศริก อ้างถึงใน พิชามญชุ์, 2554)

จะเห็นว่า ครูมีทัศนคติที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีมารยาทที่ดี โดยสอนบุคลิกภาพ การ
ยืน การนั่งต่อหน้าผู้ใหญ่ การไปลามาไหว้ ซึ่งเป็นมารยาทที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคม นอกจากนี้ ครู
ได้สอนมารยาทของความเป็นนักดนตรีที่ดี ซึ่งครูชนก สาศริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

“การเคารพผู้ที่อาวุโสกว่า ให้เกียรติผู้ฟัง ให้เกียรตินักดนตรี เพื่อนที่เขา
เป็นนักดนตรีวงเดียวกัน เป็นพื้นฐานของมารยาทความเป็นไทยอยู่แล้ว การที่
เคารพผู้ชม สวัสดิ์ผู้ชม มีความอ่อนน้อมตามควรแก่เหตุ เล่นให้พระฉันเล่นให้
เจ้านายฟัง เล่นให้เพื่อนๆ มันไม่เหมือนกัน ลักษณะการที่บรรเลงหรือมารยาท
ของทางการบรรเลงไม่เหมือนกัน โบราณใช้คำว่า มีกึ่งก้อยหัวแม่มือ มันมีลำดับ
ความสำคัญต่างกัน ก็ต้องดูว่าครั้งนั้น เวลานั้นเราทำกับบุคคลกลุ่มใด ระดับใด ก็
ต้องประพฤติปฏิบัติให้มันสอดคล้องกับสิ่งนั้น อันนั้นคือ ความเข้าใจในกาลเทศะ
หรือจริยธรรมของความเป็นนักดนตรีหรือครูดนตรี คงจะกำหนดที่เดียวยาก”

จะเห็นว่า มารยาทของการเป็นนักดนตรีที่ดี เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะนักดนตรีในทัศนคติของ ครูชนก สาคริกนั้น เป็นเรื่องของการให้เกียรติทั้งผู้ฟัง นักดนตรีด้วยกัน มีการเคารพผู้อาวุโส มีความ นอบน้อม อีกทั้งการบรรเลงบทเพลงที่เหมาะสมกับงาน ณ ช่วงเวลานั้น ก็ถือเป็นมารยาทที่นักดนตรี ฟังปฏิบัติ ซึ่งการสอนเรื่องต่างๆเหล่านี้ ครูชนก สาคริก ยังได้ใช้เทคนิคในการสอนเป็นการบอกเล่า และครูได้แต่งคำกลอนสอนศิษย์เกี่ยวกับมารยาท ซึ่งเป็นปรัชญาการเรียนดนตรีไทยของชมรม ซึ่ง สอดคล้องกับนันทิภา ชั้นบุญ (2553) ได้กล่าวว่า

“ผู้สอนยังใช้เทคนิคส่วนตัว ใช้คำสอนในเชิงเปรียบเทียบหรือคำกลอน แทรกกระหว่างการเรียนการสอน เช่น คำกลอนสอนศิษย์ เป็นปรัชญาการเรียน ดนตรีของชมรมดนตรีไทย ที่ทุกคนต้องเข้าใจปรัชญานี้”

ซึ่งคำกลอนสอนศิษย์นี้ ครูชนก สาคริก ได้ใช้และสอดแทรกให้กับลูกศิษย์ทุกรุ่นที่ผ่านการ เรียนดนตรีไทยกับครู ซึ่งครูชนก สาคริกได้ประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2532 คำกลอน มีดังต่อไปนี้

อันความรู้หาได้จากการเรียน	ส่วนฝีมือเราต้องเพียรฝึกฝน
ชื่อเสียงนั้นเป็นเพียงลมปากคน	อย่ากังวลใส่ใจให้มากความ
ถ้าอยากเก่งดนตรีต้องมีครู	หมั่นพากเพียรเรียนรู้และได้ถาม
ฝึกวิชาหนักเข้าอย่าเบาความ	จะพบความสมหวังตั้งตั้งใจ
แม้รู้ดีมีฝีมือชื่อโด่งดัง	เร่งระวังมารยาทอย่าขาดหาย
รู้กาลเทศะรู้ละอาย	จึงช่วยตนพ้นภัยตลอดกาล

(ชนก สาคริก อ้างถึงใน นันทิภา ชั้นบุญ, 2553)

คำกลอนสอนศิษย์บทนี้ ครูชนก สาคริก ได้ประพันธ์ขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้เป็นนักดนตรีที่มี สมบูรณ์ เป็นคนเก่งที่มีมารยาท จึงจะสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของลูกศิษย์และผู้ปกครองนักเรียน ดังนี้

“นอกจากครูจะสอนเรื่องดนตรีแล้ว คุณครูยังสอนเรื่องกิริยามารยาท เรื่องสัมมาคารวะ เรื่องสิ่งต่างๆ ที่เด็กๆ ควรจะมีติดตัวไว้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพูด กับผู้ใหญ่ การรู้กาลรู้จรรยาเวลา ไม่ว่าจะเวลาเรียน เวลาเล่น ทำให้ได้รับการ ปลูกฝัง ซึ่งที่อื่นอาจจะสอนอย่างเดียว ไม่ได้สนใจมารยาท ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ ขาดในปัจจุบัน” (จิรวุฒิ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 1)

“คุณครูสอนลูกศิษย์ให้ประสานทุกอย่างเข้าด้วยกัน ทั้งสมัยเก่าและ สมัยใหม่ ครูจะเป็นคนชอบสอนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ที่ไม่ใช่ธุรกิจ แต่ครูจะสอนทุก

อย่าง ทั้งมารยาทวัฒนธรรม มีประเพณีต่างๆเป็นของตนเอง เป็นบรมครูทางด้าน
ดนตรีไทยเลยทีเดียว” (ฐิตญาภรณ์ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 2)

“ครูจะเน้นเรื่องมารยาท การพูดให้พูดจาไพเราะ การนั่งให้เรียบร้อย
ครูจะพูดตลอดเวลา เด็กๆทุกคนมักจะโดนดุ ครูจะบอกอยู่เรื่อยๆ” (วิชุดา บุญอยู่
, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 1)

จะเห็นว่า เรื่องมารยาทเป็นเรื่องที่ครูชนก สาคริก สอนนักเรียนอยู่เสมอ ทั้งการพูดจาให้
ไพเราะ การรู้จักหน้าที่และเวลา การนั่ง ซึ่งเป็นกีรียมารยาทที่ครูเน้นย้ำ สิ่งต่างๆเหล่านี้ ครูจะใช้
วิธีการพูด ตักเตือนกับนักเรียน เพื่อฝึกมารยาทให้กับนักเรียนอยู่เสมอ การสอนเรื่องมารยาทไทย จึง
เป็นสิ่งที่พัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีและสมบูรณ์แบบ ซึ่งในเรื่องมารยาทนี้ สอดคล้องกับวินัยของนัก
ดนตรีหรือการบำเพ็ญเป็นนักดนตรีที่ดี คือ รู้จักมีมารยาท กิริยวาจาที่เรียบร้อย ทั้งในหมู่คณะและ
ภายนอก รู้จักกาลเทศะและมีสัมมาคารวะ รู้จักประมาณตนไม่อวด (มนตรี ตรีโมท, 2540; สุข
สันต์ พวงกลัด, 2539)

2.3.2.3 สอนให้เห็นคุณค่าของดนตรีและวัฒนธรรม

ครูชนก สาคริกสอนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของดนตรีและวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้น
ให้ผู้เรียนนึกถึงความเป็นไทยและการรักษาวัฒนธรรมของชาติ ครูชนก สาคริก มีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่อง
คุณค่าและวัฒนธรรม ซึ่งครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

“ความที่เราเป็นมูลนิธิดนตรีไทย เป็นนักดนตรีไทย เราก็มองเพลง
ไทยเป็นหลัก ซึ่งคิดว่าเราทำถูกต้องแล้ว ในขณะที่หลายๆคนไม่ได้แบบนี้
เพราะฉะนั้นก็แล้วแต่ พอไปถามเขา เขาก็ทำตามที่เขาชอบ ไทยหรือไม่ไทยเขาก็
ยังไม่สนใจก็มี แต่เราจะนึกถึงองค์คุณความเป็นไทยก่อน เรามีหน้าที่เผยแพร่
วัฒนธรรมไทยเหมือนพระราชดำรัสที่ว่า การรักษาวรรณธรรมแต่ละชาติ เป็น
หน้าที่ของคนไทยทุกคน เพื่อที่จะรักษาวรรณธรรมความเป็นไทยในทุกๆเรื่อง”

จะเห็นว่า ครูชนก สาคริก คิดอยู่เสมอว่า ต้องทำหน้าที่เผยแพร่และรักษาวรรณธรรมไทย
เพราะเป็นหน้าที่ของคนไทย แนวคิดต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้ ครูใช้วิธีการพูดกับลูกศิษย์ เพื่อสอนให้
เห็นคุณค่า ซึ่งครูชนก สาคริก กล่าวว่า

“ผมเคยพูดกับลูกศิษย์ให้เขาเกิดกำลังใจในการเรียนดนตรี จะบอกว่า
ฝรั่งเขาแบ่งดนตรีออกเป็น 4 โชน ดนตรีที่เกิดขึ้นในโลกครั้งแรก คือ ดนตรีเพื่อ
ตอบสนองสัญชาตญาณ มันเป็นคนตรีขั้นปฐมภูมิ เช่น การร่ำกลองคึกของคนป่า
การชู้คารามซึ่งกันและกัน เป็นเสียงที่เกิดขึ้นเพื่อสนองสัญชาตญาณ พอสูงขึ้น

มนุษย์เจริญขึ้นมา มีหมู่บ้าน มนุษย์เริ่มเป็นคนมากขึ้น ก็เกิดดนตรี โฟล์คของ มีโน้ตนิดๆหน่อยๆ สนองอารมณ์อย่างหนึ่ง ต่อมามนุษย์เจริญขึ้นมาอีกชั้น มีเมือง มีประเทศก็มีแบบแผนซับซ้อน ก็เป็นดนตรีคลาสสิก มีอะไรที่ละเอียดอ่อน มากกว่าโฟล์คของ จนดนตรีชั้นสูงสุดคือ ดนตรีเพื่อสมาธิ พิณพาทย์หรือเพลงที่ ฝรั่งเศสร้องในโบสถ์ มันเป็นคนตรีที่ต้องการสมาธิ ใน 4 level ดนตรีไทยอยู่ 2 level บนสุดเลยนะ ดนตรีไทยที่ว่าเขยเนี่ย อยู่ระดับสาม คลาสสิก มีแบบเขียนซับซ้อน และก็อยู่ระดับสูงสุดด้วยแล้วมันเขยตรงไหน คนที่มาเรียนได้มันแปลว่าอย่างไร มันแปลว่า คนที่จะชอบสุนทรียะแบบนี้ จิตวิญญาณพัฒนาไปไกลแล้ว” (ชนก สาศกริก อ่างถึงใน พิชามณูชู้, 2554)

จะเห็นว่าคุณครูมีวิธีการในการพูดให้นักเรียนเห็นคุณค่าของดนตรีไทย มีความภาคภูมิใจและเห็นประโยชน์จากการเล่นดนตรีไทย ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ จะทำให้นักเรียนมีความมั่นใจและรักที่จะเล่นดนตรีไทยมากยิ่งขึ้น อีกทั้งทำให้นักเรียนสามารถเห็นคุณค่าของดนตรีได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งนักเรียนที่มาเรียนส่วนใหญ่ จะเห็นว่าดนตรีเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดประโยชน์และภูมิใจที่ได้เรียนดนตรี ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักเรียน มีความเห็นต่างๆ ดังนี้

“คุณครูไม่ใช่แค่สอนโน้ตเพลงให้เราเล่นเป็น ครูจะสอนศีลธรรมสังคม ประวัติศาสตร์ ความรู้รอบตัว ทำให้เรารู้สึกซาบซึ้งถึงความเป็นไทย ให้เราเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นไทย” (ชาลินี เสนาณรงค์, สัมภาษณ์, 19 ก.ค. 2556)

(ศิษย์เก่า ลำดับที่ 2)

“ดนตรีทำให้มีสมาธิดีขึ้น ทำให้เพลิดเพลิน ผ่อนคลายใจ กล้าแสดงออก ทำให้การฟังดีขึ้น หนูจะเรียนดนตรีไปเรื่อยๆ จนถึงทำงาน แต่ก็จะไม่ทิ้งดนตรี” (ฐิตญาภรณ์ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 2)

“ดนตรีทำให้มีสมาธิ ผิดความจำ และทำให้เราโดดเด่นกว่าคนอื่น” (ธนิศา แสงโสภณ, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ลำดับที่ 1)

“เรียนดนตรี สามารถทำให้หายใจได้ ได้ฝึกซ้อม” (กัญญารัตน์ รัตนเสาวภาคย์, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 3)

“ดนตรีทำให้หนูมีสมาธิมากยิ่งขึ้น คลายความเครียดเวลาอ่านหนังสือ และทำให้เจอคนเยอะๆ” (วิชุดา บุญอยู่, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 1)

จะเห็นว่า นักเรียนมีมุมมองในการเรียนดนตรีที่ดี เห็นประโยชน์ในการเรียนดนตรี ในด้านของสมาธิ ผ่อนคลาย เป็นความสามารถพิเศษ และทำให้มีความกล้าแสดงออก แสดงให้เห็นถึงเจตคติที่ดีต่อดนตรี ซึ่งเป็นผลจากการสอนของครูชนก สาคริก ซึ่งนักเรียนทุกคนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการเรียนดนตรี

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ครูชนก สาคริก มีทัศนคติในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี ซึ่งมีกระบวนการในการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน เพื่อเป็นการปลูกฝังนักเรียนให้เป็นคนดี มีการสอนมารยาทและการประพฤติตน เพื่อให้เป็นนักดนตรีที่ดี มีการสอนให้เห็นคุณค่าของดนตรีและวัฒนธรรม เพื่อให้นักเรียนรู้จักและภาคภูมิใจในสิ่งที่เรียน ซึ่งสรุปได้ว่า คุณธรรมและมารยาทของการเป็นนักดนตรีที่ดีนั้น ได้แก่ ในด้านความเสียสละ ความมีน้ำใจ การเป็นคนดี มีความอ่อนน้อม รู้จักกาลเทศะ มีกิริยามารยาทที่เรียบร้อย พุดจาให้ไพเราะ การรู้จักหน้าที่และเวลา และรู้จักประมาณตน สิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ครูถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์

2.3.3 ให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างมีความสุข

การเรียนรู้ดนตรีไทยด้วยวิธีการสอนของครูชนก สาคริก นอกจากทำให้นักเรียนมีความสามารถในด้านทักษะและเป็นคนที่ดีแล้ว ครูชนก สาคริกยังเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างมีความสุขด้วย ซึ่งครูมีทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทย ดังนี้

2.3.3.1 เน้นให้ผู้เรียนสนุกผ่อนคลาย

การเรียนรู้ดนตรีไทยในทัศนคติของครูชนก สาคริกนั้น เน้นให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียน และรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เครียด ด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งในแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มจะมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ตามช่วงวัยของผู้เรียน ซึ่งครูชนก สาคริก (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555) ได้กล่าวว่า

“อันนี้ก็เป็นสิ่งที่เราต้องดูว่าถ้าเป็นเด็กเล็ก การที่จะได้เล่นเกมก่อนแล้วค่อยมาเล่นเครื่องดนตรีจริงมันก็สนุกไม่น่าเบื่อ ในขณะที่ถ้าเป็นผู้ใหญ่บางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องใช้สิ่งเหล่านี้ เพราะเขาต้องการเรียนเลยก็ต้องดูเป็นกรณีไป ถ้าเป็นเด็ก ความสนใจสั้นก็ต้องเล่นเกมที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรี เด็กจะเรียนด้วยและหลังจากนั้นก็ไม่น่าเบื่อ”

จะเห็นว่า ครูชนก สาคริกเน้นเปลี่ยนวิธีการในการสอนและหาวิธีการที่ทำให้นักเรียนสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อในการเรียน ทำให้นักเรียนไม่เครียดจนเกินไป เป็นห้องเรียนที่รู้สึกผ่อนคลาย โดยการใช้วิธีการที่แตกต่างกันไปตามช่วงวัยของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า

“ครูดีก็สอนเข้าใจ สนุกดี ถ้ามีเด็กๆ ตัวเล็กๆ มา ครูดีก็นำกลมาเล่นเพื่อเรียกให้น้องๆ สนใจ เวลาเด็กๆ ใกล้เคียง ครูดีก็มีลีลา การพูด เรียกให้น้องสนใจและสนุกสนาน” (ฐิตญาภรณ์ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 2)

“ชอบให้คุณครูเล่นมายากลและให้เล่นเกม ชอบให้คุณครูต่อเพลงสนุกๆ ให้” (พิชญานุช คำบุญรัตน์, สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ลำดับที่ 2)

“คุณครูให้เล่นเครื่องดนตรีเยอะ ชอบเล่นนิทาน เล่าเรื่องและมีเกมให้ฝึกสมอง มีโชว์มายากล สอนการเล่นกลต่างๆ ซึ่งที่อื่นไม่มี” (จิรัชฎีนา หงษาประเสริฐ, สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ลำดับที่ 3)

ด้วยเทคนิคการเล่นมายากลและลีลาการสอน การพูดที่เป็นเอกลักษณ์ของครูทำให้การเรียนการสอนดนตรีไทยของครูชนก สาคริกเต็มไปด้วยความสนุกสนาน จนได้รับความไว้วางและเป็นที่ยอมรับของผู้เรียนและผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับผู้ปกครองนักเรียนที่กล่าวไว้ดังนี้

“เมื่อมาถึง ได้เจอครูตึก ได้พูดคุยกับครูตึกแล้วถูกใจ ชอบแนวคิดในการสอนของครู โดนใจ จึงนำลูกสาวมาเรียน เมื่อลูกมาเรียนได้เจอเจอเพื่อนสนุกสนาน แรกๆ ก็กึ่งเรียนกึ่งเล่น หลังๆ จึงเริ่มจริงจังมากขึ้น” (เล็ก หอมเสมอ, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 3)

“เด็กๆ จะชอบวิธีการสอนของคุณครู เพราะคุณครูจะมีเทคนิค เมื่อเวลาสอนเบื่อกุจะเล่นเกม เล่นมายากลมีการปล่อยให้พัก ให้ทำอย่างอื่นถ้ายังไม่มีสมาธิเรียน เสร็จแล้วค่อยเปลี่ยนมาเรียน ทำให้เด็กๆ ติดและชอบ เพราะทำให้บรรยากาศไม่เหมือนมาเรียน ไม่เหมือนเรียนเปียโนที่พอเป่านกหวีดปี่เปรมเรียนนับ 1 ชั่วโมงเต็มแล้วเลิก ทำให้ไม่มีปฏิสัมพันธ์อย่างอื่น แต่การเรียนที่นี่ เด็กๆ เรียนเหมือนอยู่บ้านแล้วมีผู้ใหญ่คอยกำกับ ทำให้เด็กๆ ชอบ” (จิรัชฎีนา หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 3)

ภาพที่ 30 บรรยากาศในช่วงเวลาพักการเรียน
ที่มา: (จิรัชฎีนา หงสกุล, สืบค้น 16 ก.ค. 2556)

จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า ครูชนก ศาคริกเป็นครูผู้สอนดนตรีที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ผ่อนคลาย ด้วยวิธีการที่สอดแทรกเข้าไปในการเรียนการสอน ด้วยเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น การเล่นเกม การเล่นเกมทายกล โดยใช้เทคนิคและลีลาการพูดในการให้นักเรียนผ่อนคลาย อีกทั้งแสดงให้เห็นว่าครูใส่ใจกับผู้เรียน โดยใช้วิธีการสังเกต และมีความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างมีความสุข

2.3.3.2 สร้างความอบอุ่นและผูกพันเสมือนครอบครัว

จากการสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครองที่มาเรียนดนตรีไทยกับครูชนก ศาคริก ทุกคนต่างอยากที่จะมาเรียนดนตรี และเปรียบครูชนก ศาคริก เหมือนพ่อ ที่ทำให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่น การมาเรียนดนตรีเหมือนอยู่ที่บ้าน ดังนั้นนักเรียนทุกคนจึงมาเรียนด้วยความที่อยากที่จะมาเรียน และเกิดการเรียนรู้ได้ดี ซึ่งนักเรียนได้กล่าวถึงครูชนก ศาคริก ดังนี้

“เวลาเรียนที่มีความสุข อยากที่จะมาเรียน บางวัน คุณพ่อคุณแม่จะให้ เลือกว่า อยากจะไปเที่ยวหรืออยากที่จะมาหาครูตึก หนูก็จะเลือกมาหาครูตึก (ฐิตญาภรณ์ หงสกุล, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 2)

“ถือว่าเป็นบ้านหลังที่ 2 ครูตึกเปรียบเสมือนพ่อคนที่สอง คือ สอนทุกอย่าง อบรมมาทุกอย่าง” (จิตภัสสร สวัสดิชัย, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับอุดมศึกษา ลำดับที่ 1)

“ทุกวันที่มาเรียนมีความสุขและอยากที่จะมาเรียนกับครูเรื่อยๆ” (วิชุดา บุญอยู่, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ลำดับที่ 1)

“คุณครูใจดี เป็นกันเอง มาเรียนแล้วรู้สึกเหมือนอยู่บ้าน สนุกสนาน อยากมาเรียนตลอด” (พิชญานุช คำบุญรัตน์, สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ลำดับที่ 2)

“คุณครูมีความเป็นกันเอง ให้ความรักความเข้าใจ รู้สึกอบอุ่นเมื่อไปเรียนกับครู คุณครูใจดี เข้าใจลูกศิษย์ในทุกๆ เรื่อง” (ภาวินี วุฒิสกุล, สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557)

(นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ลำดับที่ 3)

“การที่มาเรียน รู้สึกว่าเป็นเหมือนบ้านหลังที่ 2 ตั้งแต่ 8 ขวบ อยู่ที่มูลนิธิเสาร้ออาทิพย์ทั้งวัน จริงๆ ครูให้เรียน เก้าโมงถึงเที่ยง วันใดก็ได้ แต่พอเรา เราอยากอยู่ต่อเรา

รู้สึกเหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน เราโตมา มี เพื่อน มีพี่น้อง ครูเป็นเหมือนญาติผู้ใหญ่ที่
คอนสอน” (ชาลินี เสนาณรงค์, สัมภาษณ์, 19 ก.ค. 2556)

(ศิษย์เก่า ลำดับที่ 2)

ภาพที่ 31 การเรียนดนตรีอย่างมีความสุข
ที่มา: (จิรวุฒิ หงสกุล, สืบค้น 11 ก.พ. 2557)

จะเห็นว่า นักเรียนมีความรู้สึกอยากที่จะมาเรียนกับครูชนก สาคริก เพราะรู้สึกสนุกในการ
เรียน และเมื่อมาเรียนดนตรีไทยแล้ว นักเรียนรู้สึกมีความสุข อบอุ่นและไว้ใจ และเปรียบโรงเรียน
เหมือนบ้านหลังที่สอง เหมือนครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของผู้ปกครอง ที่กล่าวไว้ดังนี้

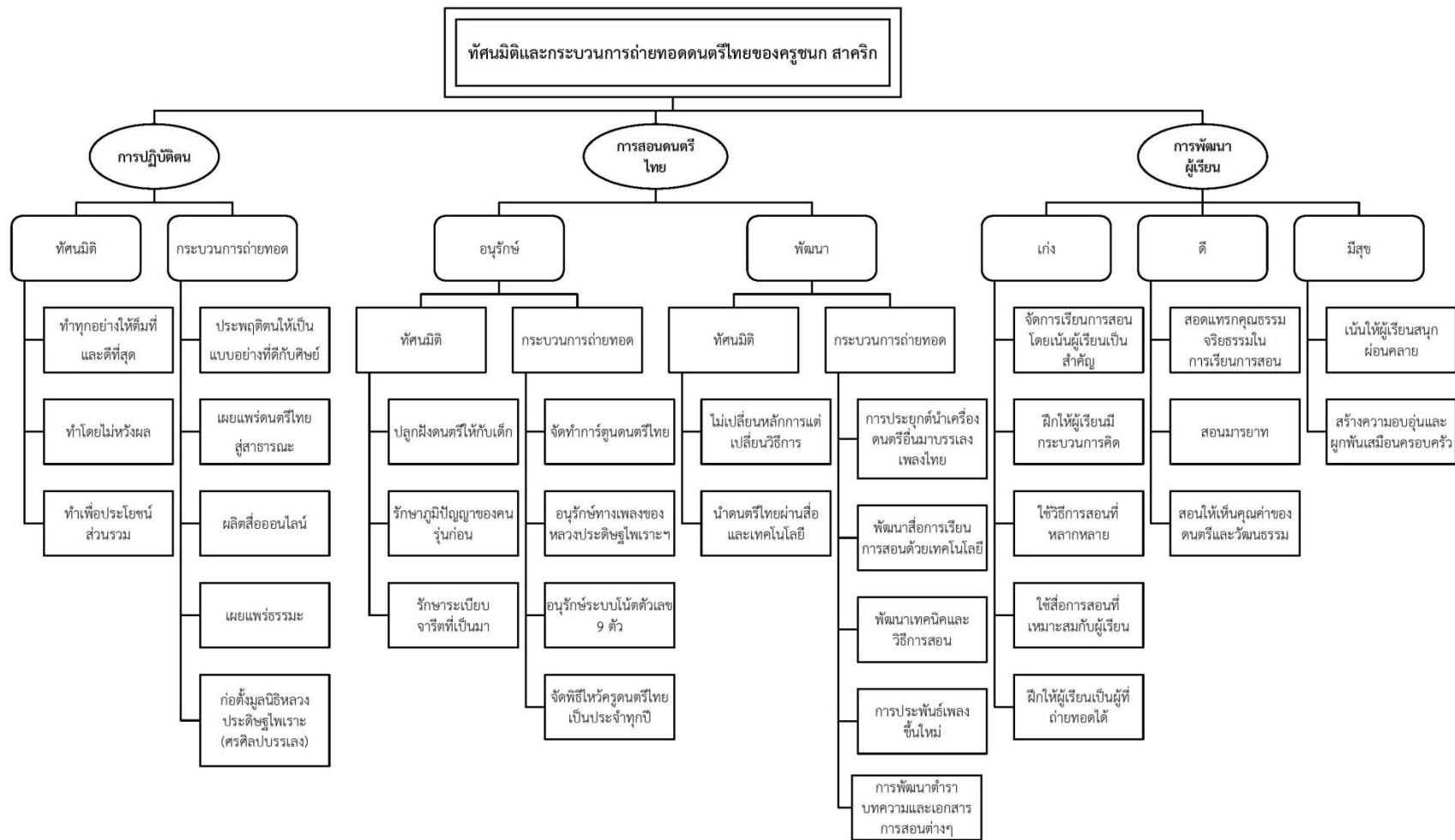
“น้องอยากที่จะมาเรียน อยู่บ้านก็ขยันซ้อม วันหยุดทุกครั้งอยากจะมา
เรียนที่บ้านครู ไม่อยากไปที่ไหน... การเรียนที่นี่เปรียบเสมือนครอบครัว เหมือน
คุณครูสมัยก่อนที่เรียนที่บ้าน บางคนนำลูกมาฝากไว้ แต่ที่บ้านมากันครบทั้งคุณ
พ่อคุณแม่ มานั่งเฝ้าดูทั้งวัน และก็ได้ช่วยงานครูอย่างอื่นด้วย” (จิรวุฒิ หงสกุล,
สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 1)

“น้องมีความสุขมากที่มาเรียน ถ้ามาเรียนก็จะอยู่ทั้งวัน ไม่มีมาเรียน แค่
ชั่วโมงเดียว ได้ทำอะไรหลายอย่าง มาเรียนบ้าง สอนบ้าง เล่นบ้าง (เล็ก หอม
เสมอ, สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556)

(ผู้ปกครองนักเรียน ลำดับที่ 3)

จะเห็นว่า ครูชนก สาคริกเป็นผู้ที่มีกระบวนการถ่ายทอดให้ผู้เรียนมีความสุข โดยการสร้าง
ความอบอุ่น และทำให้นักเรียนผูกพันเหมือนครอบครัว ทำให้นักเรียนที่มาเรียนอยากที่จะมาเจอครู
มาเรียนด้วยความเต็มใจ สม่ครใจและเรียนด้วยความชอบอย่างแท้จริง ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้
เห็นถึงทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก ที่สมควรนำมาเป็นเยี่ยงอย่าง
ต่อไป ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 4 ทัศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก พบว่า ครูชนก สาคริกมีทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีทัศนคติในการปฏิบัติตนในด้านการทำงานและการสอนที่ดี คือ ทำทุกอย่างให้เต็มที่และดีที่สุด โดยไม่หวังผล และเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม มีทัศนคติในการสอนดนตรีที่เน้นการอนุรักษ์ดนตรีไทย ในด้านทางเพลง ขนบธรรมเนียม โดยเน้นการปลูกฝังผู้เรียนตั้งแต่วัยเด็กและเน้นการพัฒนาดนตรีไทย อย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยปรับเปลี่ยนวิธีการ เปลี่ยนรูปแบบ เปลี่ยนการนำเสนอ โดยยึดหลักการเดิม และมีทัศนคติในการถ่ายทอดดนตรีไทยโดยเน้นการพัฒนาผู้เรียน 3 ด้าน คือ ให้ผู้เรียนมีความเก่ง เป็นคนดี และเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างมีความสุข ซึ่งทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก มีพื้นฐานและได้รับการปลูกฝังมาจากครอบครัว และลักษณะเฉพาะตนของครูชนก สาคริก ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.ชีวประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาคริก

1.1 ชีวประวัติของครูชนก สาคริก

1.1.1 ด้านการสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทย

การสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทยของครูชนก สาคริก สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงของการเรียนรู้ทางดนตรี คือ ช่วงซึมซับบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ช่วงซาบซึ้งบุคคลต้นแบบที่มาจากครอบครัว และช่วงเสริมสร้างจิตสำนึกของครอบครัวนักดนตรี

ช่วงซึมซับบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่ครูชนก สาคริก อยู่ในวัยเด็ก และไม่ได้สนใจเรียนดนตรีไทยมากนัก แต่ได้รับการปลูกฝังด้านดนตรี ได้อยู่ในบรรยากาศของบ้านดนตรี ซึ่งทำให้ครูชนก สาคริกได้รู้ ได้ยิน และได้เห็นเป็นประจำ โดยเฉพาะในงานพิธีไหว้ครู ซึ่งครอบครัวสายตระกูลศิลปบรรเลงเน้นย้ำและปลูกฝังให้ลูกหลานเข้าร่วมอยู่เสมอ ทำให้ครูชนก สาคริกค่อยๆ ซึมซับความเป็นนักดนตรีและได้รับการปลูกฝังเรียนรู้สิ่งต่างๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป โดยมุ่งเน้นให้ลูกหลานของสายตระกูล ค่อยๆ ซึมซับความเป็นนักดนตรีและปลูกฝังการเรียนรู้ด้านการเคารพครู โดยเข้าร่วมพิธีไหว้ครูดนตรีไทยเป็นประจำทุกปี ซึ่งครูได้จดจำรายละเอียดต่างๆ จากการได้ยิน ได้ฟังและเห็นบรรยากาศเหล่านี้ กลายเป็นพื้นฐานและปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูชนก สาคริก เกิดจิตสำนึกในการเรียนรู้ดนตรี และจิตสำนึกของการเป็นทายาทครูดนตรีไทยในปัจจุบัน

ช่วงซาบซึ้งบุคคลต้นแบบที่มาจากครอบครัว

ช่วงนี้ เป็นช่วงที่ครูเกิดการเรียนรู้ดนตรีจากบุคคลในครอบครัว เริ่มมาจากความประทับใจในเสียงขิมในการประกวดดนตรีไทย จนเกิดเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้อยากเรียนดนตรี ครูชนก สาคริก ได้เรียนรู้ดนตรีจากคุณแม่ (ครูบรรเลง สาคริก) เป็นคนแรก โดยฝึกเรียนขิม ตั้งแต่จำเริญ วิธีดี ซึ่งได้รับ

การถ่ายทอดมาจากคุณตาหรือคุณพ่อของท่าน ซึ่งครูชนกสามารถเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว ทั้งยังได้รับพื้นฐานทางดนตรีจากคุณแม่ (ครูบรรเลง) และคุณป้า (คุณหญิงชื่น) ซึ่งบุคคลทั้งสองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและส่งเสริมการเรียนดนตรีของครูชนก สาคริก โดยได้รับการสนับสนุนและการสอนจากครอบครัวเป็นสำคัญ นับเป็นการวางรากฐานทางดนตรีที่ครบถ้วน ทั้งการบรรเลงเครื่องดนตรี การบรรเลงเครื่องประกอบจังหวะ การขับร้องและการอ่านเขียนโน้ต ครบกระบวนการศึกษาดนตรี ซึ่งครอบครัวได้ใช้กระบวนการเรียนการสอนที่ให้ครูชนก สาคริก มีบทบาททั้งผู้เรียนและผู้ช่วยสอน มาตั้งแต่ระยะแรกของการเรียนดนตรี ทำให้ครูชนก สาคริก ได้ซึมซับบทบาทของการสอนมาตั้งแต่ต้น ซึ่งครูชนก สาคริก ได้ซึมซับวิธีการเรียนการสอนจากครอบครัวเป็นหลัก ทำให้เกิดความซาบซึ้งบุคคลต้นแบบในครอบครัวและสามารถเก็บเกี่ยวประสบการณ์การสอนดนตรีของครอบครัวได้อย่างละเอียด ครบถ้วน และสมบูรณ์

ช่วงเสริมสร้างจิตสำนึกของครอบครัวนักดนตรี

ช่วงนี้ เป็นช่วงที่ครูชนก สาคริก เกิดจิตสำนึกในการที่เป็นทายาทของครอบครัวดนตรี เพราะครูชนก สาคริก เป็นทายาทหรือเป็นหลานของครูหลวงประดิษฐไพเราะฯ ซึ่งเป็นครูดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงและเป็นที่เคารพอย่างมากในวงการดนตรีไทย การที่ครูชนก สาคริก ได้เห็นนักดนตรีมากมายให้ความเคารพยกย่อง บุคคลในครอบครัวของตนส่งผลให้ครูชนก สาคริก ได้เกิดจิตสำนึกของความ เป็นครอบครัวดนตรี เกิดความละเอียดใจถ้าจะละทิ้งดนตรีไทย ส่งผลให้ลูกหลานที่ไม่รู้เรื่องดนตรี เกิดความละเอียดและเกิดจิตสำนึกบางอย่างที่ทำให้ครูชนก สาคริก เลือกที่จะศึกษาดนตรีไทยและเรียนรู้ดนตรีไทยเพิ่มขึ้น และอยากที่จะช่วยสืบทอดเจตนารมณ์ทางดนตรีไทยของครอบครัว ซึ่งจิตสำนึกนี้ เป็นแรงขับที่สำคัญที่ทำให้ครูชนก สาคริก ได้ศึกษาดนตรีไทยและกลายเป็นครูดนตรีไทยของสายตระกูล “ศิลาบรรเลง”

แต่อย่างไรก็ตาม จุดเริ่มต้นทางดนตรีไทยของครูชนก สาคริก นั้นมาจากความสมัครใจ มิใช่การบังคับซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ครอบครัวดนตรีไทยตระกูลศิลาบรรเลงเน้นย้ำและปลูกฝังให้ผู้เรียนเลือกเรียนดนตรีไทยด้วยใจรักอย่างแท้จริง

1.1.2 การปลูกฝังจากครอบครัว

เนื่องจากครอบครัวของครูชนก สาคริก เป็นครอบครัวตระกูลนักดนตรีไทย ดังนั้น การปลูกฝังจากครอบครัวจึงเป็นส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความเป็นตัวตนของครูชนก สาคริก เป็นอย่างมาก ซึ่งแนวคิดต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูชนก สาคริก ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษและครอบครัว อันเป็นรากฐานสำคัญที่ครูนำมาเป็นแนวคิดที่เป็นหลักในการปฏิบัติและนำไปสู่การถ่ายทอดให้กับผู้เรียนในปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ แนวคิดในด้านคุณธรรมและแนวคิดในการถ่ายทอดดนตรี

แนวคิดด้านคุณธรรม

คุณธรรมที่สายตระกูลศิลาบรรเลง ให้ความสำคัญและถ่ายทอดให้กับครูชนก สาคริก ได้แก่

1) *ความเป็นสุภาพบุรุษ* โดยการแสดงออกที่ไม่ก้าวร้าว การไม่อวดตัว เน้นการวางตัวที่ดี ซึ่งแนวคิดนี้ได้มาจากท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

2) *ความมีระเบียบวินัยและการรักษาสิ่งจะ* แนวคิดนี้ได้มาจากพระมหาเทพกษัตรสมุห (เนือง สาคริก) คุณพ่อของครูชนก สาคริก ซึ่งเน้นย้ำเนื่องจากท่านเป็นมหาดเล็กหลวง ในรัชกาลที่ 6

3) การตรงต่อเวลาและความเป็นนักดนตรีที่ดี ซึ่งเป็นมารยาทของการเป็นนักดนตรีที่ดี โดยการรักษาคำพูด ให้เกียรติผู้ฟัง ให้เกียรตินักดนตรีด้วยกัน ซึ่งแนวคิดนี้ได้มาจากนางมหาเทพกษัตริ์สมุห (บรรเลง สาศกริก) คุณแม่ของครูชนก สาศกริก

แนวคิดด้านการถ่ายทอดดนตรี

แนวคิดด้านนี้ ถือเป็นส่วนสำคัญที่เป็นต้นแบบของการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศกริก ในปัจจุบัน ได้แก่ ด้านการรับศิษย์ การสอน และใช้หลักการสอน 18 ข้อ

1) การรับศิษย์ โดยใช้หลักการที่ว่า ไม่บังคับหรือต้องสมัครใจที่จะเรียน และการไม่โฆษณาหรือชักชวน โดยมีกติกาในการรับสมัครที่ว่า ถ้าเป็นศิษย์ จะต้องเรียนด้วยใจรัก ต้องช่วยสืบทอดและเป็นผู้ที่ว่ากล่าวตักเตือนได้

2) การสอน โดยใช้หลักการที่ว่า ไม่ยึดติดแบบเก่า ริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆ ได้ ภายใต้วัฒนธรรมไทย เน้นโลกทัศน์ที่เปิดกว้าง และยึดลูกศิษย์เป็นที่ตั้ง คือ มองความสามารถของลูกศิษย์แต่ละคนตามสภาพของผู้เรียน

3) ใช้หลักการสอน 18 ข้อ ซึ่งเป็นเคล็ดลับการเรียนดนตรีไทย ที่ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานและศิษย์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ เตรียมให้ครบ 3 ดี รู้จักฟังเสียงทั้ง 5 ประการ มีความแม่นยำ 5 ประการ และเรียนรู้มนต์เพลง 5 ประการ

1.2 ความเป็นตัวตนของครูชนก สาศกริก

ความเป็นครูที่ดี จึงควรที่จะมีลักษณะเฉพาะด้านอื่นๆ ด้วย เพื่อเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ ความสนใจเฉพาะตัว บุคลิกภาพ และความเป็นครู

1.2.1 ความสนใจเฉพาะตัว

1) *ดนตรี* ครูชนก สาศกริก เป็นผู้ที่ได้อยู่ในบรรยากาศของความเป็นนักดนตรีตั้งแต่วัยเด็ก และครูได้มีความสนใจในด้านต่างๆ ของดนตรี ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งทำให้ครูผลิตผลงานทางด้านดนตรีมาอย่างมากมาย ทั้งผลงานที่ศึกษา ผลงานที่ผลิตขึ้นมาใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสนใจของคุณครูและมุ่งมั่น จนสามารถผลิตเป็นผลงานได้

2) *ธรรมะ* ครูชนก สาศกริก มีความสนใจในธรรมะเป็นอย่างมาก ทั้งการศึกษาระบบด้วยตนเอง ความเชื่อจากเหตุการณ์ต่างๆ การนำหลักการของพระพุทธศาสนาที่ยึดถือและปฏิบัติ นอกจากนี้ครูได้เผยแพร่ธรรมะและใช้หลักการของธรรมะถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ในการสอนดนตรี

3) *เทคโนโลยี* ครูเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ ศึกษาเรื่องราวต่างๆ ผ่านการใช้เทคโนโลยี เป็นสื่อ ทั้งวีดีโอ อินเทอร์เน็ต เผยแพร่ดนตรีไทย โดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง เพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้และเผยแพร่ดนตรีต่อสังคม ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสร้างผลงานการประดิษฐ์สื่อการเรียนการสอน ออกแบบสื่อออนไลน์ให้แตกต่างจากการนำเสนอโดยทั่วไป

1.2.2 บุคลิกและลักษณะเฉพาะตน

1) *รักการถ่ายทอด* ครูชนก สาศกริก เป็นผู้ที่รักในการถ่ายทอดเป็นอย่างมาก โดยครูใช้วิธีการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการเล่า การบรรยาย และการอธิบาย ซึ่งปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

2) *ใจดี* ความใจดีของครู จะแฝงไปด้วยความจริงใจ การให้ ความเสียสละ ซึ่งทำให้นักเรียนและผู้ปกครองมีความสุข ไม่เครียดในการเรียนดนตรี

3) *ชอบหาความรู้อยู่เสมอ* ครูเป็นผู้ที่ชื่นชอบการหาความรู้อยู่เสมอ สามารถเรียนรู้และหาความรู้ได้ด้วยตนเองและศึกษาจากผู้อื่น อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ครูสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดทางด้านการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

1.2.3 ความเป็นครู

1) *เอาใจใส่ต่อศิษย์* ครูมีความเอาใจใส่ต่อลูกศิษย์ โดยเฉพาะในเรื่องการเรียนการสอนทักษะดนตรี โดยครูจะสังเกตและแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนแต่ละคน เพื่อดูความพร้อมในการเรียนรู้เป็นรายบุคคล

2) *ให้กำลังใจและชมเชย* ครูเป็นผู้ให้กำลังใจเมื่อนักเรียนฝึกฝน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการเรียน และชมเชยศิษย์ที่มีพัฒนาการ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกำลังใจในการเรียนดนตรี

3) *มีความเมตตากรุณาต่อศิษย์* ครูเป็นผู้ช่วยเหลือนักเรียนที่นักเรียนเดือนร้อนหรือมีปัญหาโดยการเสียสละเวลาในการสอนและรับฟังปัญหาและเรื่องราวต่างๆของนักเรียนอยู่เสมอ

4) *ความทุ่มเทในการสอน* ครูเป็นผู้ที่มีความตั้งใจ ทุ่มเทและจริงจังในเตรียมการสอนและพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างมาก ครูจะใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีเป็นอย่างมาก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความชอบและมีทักษะในการปฏิบัติเครื่องดนตรีได้ดี

2. ทักษะและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก

2.1 ทักษะและกระบวนการถ่ายทอดด้านการปฏิบัติตน

ทักษะและกระบวนการถ่ายทอดด้านการปฏิบัติตนครูชนก สาคริกได้มาจากการบ่มเพาะปลูกฝัง จากครอบครัว การปฏิบัติตนที่ดีจะนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

ทักษะด้านการปฏิบัติตน

1) *ทำทุกอย่างให้เต็มที่และดีที่สุด* ครูมีความตั้งใจในการทำสิ่งต่างๆเป็นอย่างมาก โดยยึดหลักปฏิบัติที่ว่า ทำทุกอย่างให้เต็มที่ เต็มกำลังความสามารถอย่างดีที่สุด มีความทุ่มเทกับการทำงาน การเรียนการสอนดนตรี รวมทั้งเป็นผู้ที่เต็มที่ในทุกๆเรื่อง

2) *ทำโดยไม่หวังผล* ครูได้แสดงออกถึงแนวคิดในการปฏิบัติตนที่ชัดเจนในการทำงานโดยครูชนก สาคริก ไม่หวังผลประโยชน์ใดๆทั้งสิ้น ทำทุกอย่างไม่ยึดติดกับผลที่จะได้รับ ทำให้ครูชนก สาคริก ดำรงตนอย่างมีประโยชน์และมีความสุข

3) *ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม* ครูมีความมุ่งมั่นในการเผยแพร่ความรู้ พัฒนาการเรียนการสอนและนำไปเผยแพร่ให้บุคคลอื่นและนำไปเป็นแบบอย่าง เป็นผู้ให้เห็นคุณค่าของตนเองและคิดว่าคนเราเกิดมาต้องทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งครูได้สอนดนตรี เผยแพร่ดนตรี และเผยแพร่ธรรมะที่ครูสนใจและเชี่ยวชาญ มาเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นมากที่สุด

กระบวนการถ่ายทอดด้านการปฏิบัติตน

1) *ประพุดิตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับศิษย์* ในด้านการทำงานดนตรี โดยการประพุดิตนเป็นแบบอย่าง ตั้งใจทำงาน เห็นได้จากการที่ครูไม่หยุดนิ่งในการผลิตสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาการสอนที่ต่อเนื่องอย่างเป็นรูปธรรม

2) *เผยแพร่ดนตรีสู่สาธารณะ* ครูใช้วิธีการเผยแพร่ความรู้ผ่านกิจกรรมทางดนตรี ประเภทต่างๆ อันได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ การจัดการแสดง สื่อบันทึกเสียง สื่อทีวี (รายการบัญชีดนตรี)

3) *ผลิตสื่อออนไลน์* โดยใช้การถ่ายทอดผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อเป็นช่องทางการเผยแพร่กิจกรรม สารและการเรียนการสอนผ่านสื่อสมัยใหม่ โดยเผยแพร่ความรู้ดนตรีไทยออกสู่สาธารณะและมุ่งเน้นเป้าหมายที่เยาวชนไทย ซึ่งใช้ชื่อว่า *Thaikids* (www.Thaikids.com)

4) *เผยแพร่ธรรมะ* ครูใช้หลักการถ่ายทอดการปฏิบัติตนและการดำรงตนที่ดี ด้วยวิธีการจัดทำหนังสือ อุปมาอุปไมยในธรรมะ ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมคำเปรียบเปรยสิ่งต่างๆ กับหลักธรรมะ โดยเผยแพร่และนำมาใช้ในการเรียนการสอน

5) *ร่วมก่อตั้งมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)* เพื่อให้เป็นองค์กรที่สนับสนุนฟื้นฟู อนุรักษ์ และเผยแพร่ดนตรีไทยและให้ความอนุเคราะห์แก่กุลธิดาแก่นักดนตรีไทยที่กำลังศึกษาและสนใจดนตรีไทย

2.2 ทศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดด้านการสอนดนตรีไทย

ครูชนก สาคริก ให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดดนตรีไทยทั้งแบบอนุรักษ์ของเดิมและแบบพัฒนา ครูใช้วิธีการและปรับเปลี่ยนเครื่องดนตรีในการเรียนการสอนที่หลากหลาย นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวเป็นเอกลักษณ์ของชมรมดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ในปัจจุบัน

2.2.1 ด้านการอนุรักษ์ดนตรีไทย

ทศนมิติด้านการอนุรักษ์ดนตรีไทย

1) *ปลูกฝังดนตรีไทยให้กับเด็ก* โดยใส่ความเป็นไทยผ่านสื่อหนังสือการ์ตูน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและชื่นชอบดนตรีไทยตั้งแต่เด็ก เพื่อเป็นการไม่ส่งเสริมให้เด็กรับวัฒนธรรมอื่นมากเกินไป

2) *รักษากฎมีปัญญาของคนรุ่นก่อน* หมายถึง 50 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นสิ่งที่ดงามแล้วในยุคหนึ่ง อันได้แก่ เพลงสำคัญต่างๆ เช่น เพลงเดี่ยว เพลงพิธีกรรม โดยการเรียนรู้อย่างถูกต้อง

3) *รักษาระเบียบ จารีตที่เป็นมา* ซึ่งต้องศึกษาพิธีการ แนวคิดต่างๆ ที่สืบทอดและปฏิบัติตามตามเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษและรักษาความเป็นไทยเดิม โดยการรักษาความเป็นไทยไว้ 70% และเปลี่ยนแปลงได้ไม่เกิน 30%

กระบวนการถ่ายทอดด้านการอนุรักษ์ดนตรีไทย

1) *จัดทำการ์ตูนดนตรีไทย* โดยครูชนก สาคริกเป็นผู้ออกแบบและวาดตามแนวคิดในการปลูกฝังดนตรีไทยตั้งแต่เด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องราวของดนตรีไทยไปพร้อมกับความสนุกสนาน ความสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ดนตรีไทยตั้งแต่ต้นรากของวัฒนธรรม

2) *อนุรักษ์ทางเพลงของครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)* ได้แก่ เพลงเดี่ยว เพลงพิธีการต่างๆ ซึ่งครูเห็นว่ามีคามจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ไว้ ซึ่งทางเพลงมีมากมายหลาย

ร้อยเพลง โดยครูชนก สาคริกให้ความสำคัญกับการบันทึกโน้ตเป็นทางเพลงตามเครื่องดนตรีแต่ละชนิด

3) *อนุรักษ์ระบบโน้ตตัวเลข 9 ตัว* ซึ่งครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เป็นผู้คิดค้น โดยครูชนก สาคริกได้นำโน้ตตัวเลข 9 ตัวมาใช้ในการเรียนการสอนตามโรงเรียนและสถานที่ต่างๆที่ครูชนก สาคริกดำเนินการสอน และที่มูลนิธิดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

4) *ร่วมจัดพิธีไหว้ครูดนตรีไทยเป็นประจำทุกปี* โดยครูชนก สาคริกเน้นย้ำให้ผู้เรียนดนตรีไทยทุกคน เข้าร่วมพิธีไหว้ครูดนตรีไทยเป็นประจำทุกปีและให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเพียงคนเดียว เข้าร่วมพิธีไหว้ครูก่อนทุกครั้ง เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของพิธีการไหว้ครูและการเคารพต่อครูดนตรี

2.2.2 ด้านการพัฒนาดนตรีไทย

ทัศนมิติด้านการพัฒนาดนตรีไทย

1) *ไม่เปลี่ยนหลักการแต่เปลี่ยนวิธีการ* โดยการปรับวิธีการนำเสนอ ปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยยึดหลักการเดิม

2) *นำดนตรีไทยเผยแพร่ผ่านสื่อและเทคโนโลยี* เพื่อให้มีคนรู้จัก คนฟัง คนเล่นมากยิ่งขึ้น เป็นการเคลื่อนไหวตามจังหวะของสังคม โดยใส่ความเป็นไทยไปในสื่อสาธารณะ

กระบวนการถ่ายทอดด้านการพัฒนาดนตรีไทย

1) *การประยุกต์นำเครื่องดนตรีอื่นๆมาบรรเลงเพลงไทย* เพื่อเพิ่มความแปลกใหม่และความน่าสนใจให้กับดนตรีไทย โดยการนำเครื่องดนตรีต่างชาติมาร่วมบรรเลงกับเครื่องดนตรีไทยอย่างกลมกลืน

2) *พัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี* เช่น ซอฟต์แวร์ดนตรีไทยต่างๆ สื่อออนไลน์ อุปกรณ์ดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

3) *พัฒนาเทคนิคและวิธีการสอน* โดยการคิดค้นแบบฝึกต่างๆ เพื่อพัฒนาฝีมือทางดนตรี ให้กับนักเรียน และใช้เทคนิคการสอนโดยผสมผสานกับกิจกรรมต่างๆ

4) *การประพันธ์เพลงขึ้นใหม่* ซึ่งครูชนก สาคริก ได้เผยแพร่และใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาฝีมือของนักเรียนและเป็นการต่อยอดด้านเพลงไทย เพื่อพัฒนางานดนตรีไทย

5) *การพัฒนาตำรา บทความและเอกสารการสอนต่างๆ* โดยครูได้คิดค้นและพัฒนาอย่างเป็นระบบและเผยแพร่สู่สาธารณะ

2.3 ทัศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดด้านการพัฒนาผู้เรียน

ครูชนก สาคริกให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียน 3 ด้าน คือ ให้ผู้เรียนมีความเก่ง เป็นคนดี และเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างมีความสุข

ทัศนมิติด้านการพัฒนาผู้เรียน

1) *ให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งในด้านทักษะทางดนตรีไทย* ซึ่งเน้นความเก่งตามสภาพการรับรู้ของนักเรียนมุ่งเน้นถึงศักยภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ ทั้งด้านความคิดและฝีมือ โดยหาวิธีเสริมและฝึกทักษะมีประสบการณ์หลายด้านและรู้รอบเกี่ยวกับเรื่องดนตรีทั้งหมด

2) *ให้ผู้เรียนเป็นคนดี* ซึ่งเรียนควบคู่กับคุณธรรม เน้นความเสียสละ มารยาท การช่วยเหลือ เกื้อกูลมีจริยธรรมของการเป็นนักดนตรีที่ดี เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน

3) *ให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างมีความสุข* โดยเรียนด้วยความสมัครใจ ตั้งใจที่จะเรียนรู้ โดยให้ความรู้สึกรอบรู้เหมือนอยู่บ้าน พร้อมทั้งความสนุกสนานในการเรียนรู้

กระบวนการถ่ายทอดด้านการพัฒนาผู้เรียน

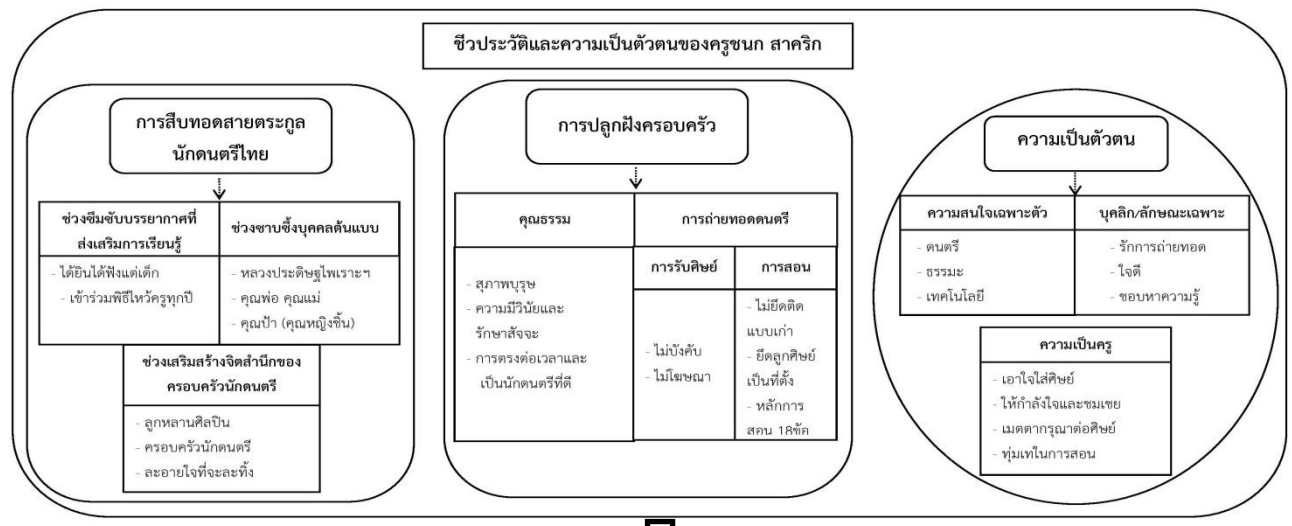
1) *กระบวนการถ่ายทอดให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง* ครูชนก สาศริก ใช้กระบวนการ จัดการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิด ใช้วิธีการที่หลากหลาย ใช้สื่อ การสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน และฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้ถ่ายทอดได้

2) *กระบวนการถ่ายทอดให้ผู้เรียนเป็นคนดี* ครูชนก สาศริก ใช้กระบวนการสอดแทรก คุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน สอนมารยาท และสอนให้เห็นคุณค่าของดนตรีและวัฒนธรรม

3) *กระบวนการถ่ายทอดให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างมีความสุข* ครูชนก สาศริก ใช้ กระบวนการถ่ายทอดที่เน้นให้ผู้เรียนสนุก ผ่อนคลาย สร้างความอบอุ่นและผูกพันเหมือนครอบครัว

จากการศึกษาวิจัย สรุปได้ว่า ทักษะและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก เป็นผลมาจากปัจจัย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ การสืบทอดสายตระกูลนักดนตรีไทย และการปลูกฝัง จากครอบครัวเป็นสำคัญ ซึ่งครูชนก สาศริก ได้เรียนรู้ทักษะและกระบวนการต่างๆ จากครอบครัว และได้รับการปลูกฝังทางด้านคุณธรรมและการสอนดนตรีไทย จากครอบครัวด้วย นอกจากนี้ ครูชนก สาศริก ยังมีความเป็นตัวตนที่สอดคล้องกับความเป็นครูเป็นอย่างมาก คือ มีความสนใจทางด้านดนตรี ธรรมะและเทคโนโลยี อีกทั้งมีบุคลิกที่ชอบหาความรู้ หาสิ่งใหม่ๆ ใจดี และรักการถ่ายทอด ซึ่งสิ่ง ต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่เสริมสร้างให้ครูสามารถดำเนินการสอนดนตรีไทยได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์

กระบวนการต่างๆ ที่บ่มเพาะจากครอบครัวและผสมผสานกับความเป็นตัวตนของครูชนก สาศริก เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ทำให้ครูชนก สาศริก เกิดทักษะและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทย ซึ่งแบ่ง ได้ออกเป็น 3 ส่วน คือ *ด้านการปฏิบัติตน* ซึ่งดำรงอยู่ด้วยแนวคิดที่ว่า ทำให้ดีที่สุด และเกิดประโยชน์ ต่อส่วนรวมมากที่สุด *ด้านการสอนดนตรี* ซึ่งยึดหลักของการอนุรักษ์ดนตรีและพัฒนาดนตรีควบคู่กัน ไป *ด้านการพัฒนาผู้เรียน* โดยยึดหลัก พัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่ง นับได้ว่า สิ่งที่ผู้วิจัยได้ศึกษานั้น เป็นกระบวนการของการเรียนรู้และศึกษาดนตรี ตั้งแต่ ต้นกำเนิดของ ความคิดและการปฏิบัติ ความเป็นตัวตน และออกมาเป็นผลลัพธ์หรือผลผลิตของกระบวนการศึกษา คือ ทักษะและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทย ซึ่งผู้วิจัย นำเสนอเป็นแผนภาพสรุปการวิเคราะห์ ทักษะและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก ได้ดังนี้

ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก

แผนภาพที่ 5 สรุปการวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก

อภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก แสดงให้เห็นถึงมุมมองในด้านต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอประเด็นต่างๆในการอภิปรายผล ดังนี้

1. วิเคราะห์ตามองค์ประกอบของการเรียนการสอนของอลิซเบธ สไตเนอร์ (Steiner, 1988) ที่กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษาที่ครอบคลุมถึงกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ครู (teacher) ผู้เรียน (student) เนื้อหาสาระ (content) และบริบท (context) เพื่อให้ง่ายและครบถ้วนตามกระบวนการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

ด้านครู

1) จากการศึกษาประวัติของครูชนก สาคริก พบว่า การสืบทอดดนตรีไทยของตระกูลศิลปบรรเลง มุ่งเน้นความสนใจเป็นสำคัญ บุคคลที่จะได้รับการถ่ายทอดดนตรีไทยของสายตระกูลนี้ ต้องเป็นผู้ที่มีใจรักทางดนตรี ถึงแม้ว่าจะเป็นลูกหลาน แต่ถ้าไม่สนใจก็ไม่จำเป็นต้องเรียน ซึ่งจะเห็นว่า ครูชนก สาคริก เป็นผู้ขอเรียนดนตรีด้วยตนเอง อันเนื่องมาจากเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนดนตรีจริงๆ สิ่งนี้ทำให้การเริ่มต้น การเรียนดนตรีของครูชนก สาคริก มาจากความรักและความชอบอย่างแท้จริง ส่งผลให้เมื่อครูชนก สาคริก อยู่ในสถานะของครูผู้ถ่ายทอดดนตรีไทย ครูจึงพิจารณาการรับศิษย์ด้วยวิธีการไม่บังคับและไม่เชื่องขวน เป็นสำคัญ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า การปลูกฝังทัศนคติจากครอบครัวส่งผลให้ครูนำมาใช้กับการเรียนการสอนดนตรีในปัจจุบัน

2) บุคคลในครอบครัวของครูชนก สาคริก ไม่ได้เรียนดนตรีเป็นวิชาชีพ รวมถึงตัวครูชนก สาคริก ด้วยสิ่งเหล่านี้เกิดจากแนวคิดของบรรพบุรุษ ที่ว่า สนับสนุนให้สมาชิกเรียนดนตรีแต่ไม่ทำให้ประกอบเป็นวิชาชีพ นำดนตรีเป็นส่วนเสริมศักยภาพในด้านต่างๆ ของตนเองและสืบทอดสิ่งที่บรรพบุรุษได้ทำไว้ (ชนก สาคริก อ้างถึงใน นันทิภา ชั้นบุญ, 2553) แนวคิดนี้ส่งผลให้ครอบครัวของครูชนก สาคริก ไม่ได้เรียนดนตรีเป็นวิชาชีพ แต่นำความรู้ที่เรียนในศาสตร์สาขาอื่นและความถนัดส่วนบุคคลมาประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะด้านแนวคิด เช่น แนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านตรรกะต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นส่วนเติมเต็มให้ครูเป็นครูดนตรีที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกต พบว่า ลูกศิษย์ที่ครูชนก สาคริก สอน ส่วนน้อยที่จะยึดดนตรีเป็นวิชาชีพ ส่วนใหญ่จะเน้นประกอบอาชีพหรือเรียนในสาขาอื่นๆ และนำดนตรีมาเป็นส่วนเสริม พัฒนาทักษะชีวิตเพิ่มเติม แต่สำหรับลูกศิษย์ที่สนใจดนตรีและนำดนตรีมาเป็นวิชาชีพนั้น ครูชนก สาคริก จะให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำ ให้ลูกศิษย์ประกอบอาชีพในเส้นทางของครูดนตรี มากกว่าเส้นทางสายศิลปิน พร้อมทั้งแนะนำให้ผู้เรียนมีลักษณะของความเป็นครูที่ดี ซึ่งแนวคิดและรูปแบบการศึกษาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ในมุมมองของครูชนก สาคริกและครอบครัวนั้น ต้องการให้ดนตรีมีบทบาทและเป็นส่วนหนึ่งของทุกๆ คน ในทุกๆอาชีพ เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้กับเด็กๆ โดยเน้นไปที่การปลูกฝังให้เด็กๆ ซึ่งอาจจะไม่ได้สนใจดนตรีเป็นวิชาชีพได้มีทัศนคติที่ดีต่อดนตรี รักและชอบดนตรี จนสามารถอธิบายและถ่ายทอดความเป็นดนตรีไทยให้กับผู้อื่นในอาชีพของตนและอาชีพอื่นๆ ได้

3) ครูชนก สาคริก เป็นบุคคลที่สืบทอดความเป็นดนตรีไทยแบบแผน ทั้งการปฏิบัติและทฤษฎีได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน สามารถผสมผสานหลักการและทฤษฎีต่างๆ ของสองยุค คือ แบบอดีตและแบบปัจจุบัน ได้เป็นอย่างดี

สิ่งเหล่านี้ทำให้การเรียนการสอนของครูชนก สาศริก เป็นไปได้อย่างลงตัวและกลมกลืนกับสังคม เห็นได้จากครูสามารถจัดการเรียนการสอนดนตรีให้กับเด็กตั้งแต่อนุบาล จนถึงรุ่นผู้ใหญ่ โดยใช้เทคนิคกระบวนการ วิธีการและผลิตสื่อที่รองรับกับผู้เรียนแต่ละวัย อีกทั้งมีวิธีการสอนและการใช้ภาษาบุคลิกที่สามารถเข้ากับเด็กและผู้ใหญ่ได้ทุกวัย ความหลากหลายของการสอนของครูชนก สาศริก นับเป็นจุดเด่นที่ทำให้มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ มีผู้เรียนจำนวนมากและหลากหลายช่วงวัย

4) ครูชนก สาศริก เป็นผู้ที่พัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความเท่าทันกับสังคมมาก ครูใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างคุ้มค่า โดยการใช้โทรศัพท์ ไอแพด คอมพิวเตอร์ โดยครูเรียนรู้สิ่งต่างๆด้วยตนเอง และจากนักเรียน ผู้ปกครองที่มาร่วมเรียนกับครู ซึ่งครูชนก สาศริก จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ พร้อมกับมีความมุ่งมั่นในการเผยแพร่ข้อมูล การเรียนการสอน ให้สู่สังคม สู่โลกออนไลน์ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ทำให้มีผู้ที่สนใจมาเรียนกับครูมากยิ่งขึ้น ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งนอกจากครูจะถ่ายทอดดนตรีให้กับชาวไทยแล้ว ครูยังสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการถ่ายทอดดนตรีไทยให้กับผู้เรียนที่เป็นชาวต่างชาติได้อีกด้วย นับเป็นครูผู้ใหญ่ที่มีทั้งความรู้ทางดนตรี ความรู้ทางสังคมที่ดี ทำให้การเรียนการสอนของครูเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์

5) ครูชนก สาศริก เป็นผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีกับศิษย์ ด้านที่ชัดเจนมาก คือ ด้านความขยัน ความมานะ และการมีคุณธรรม สังเกตได้จากการสอน จากผลงานที่ครูผลิตขึ้นมาอย่างมากมายและสม่ำเสมอ ครูจะนั่งทำงานทุกวันเพื่อพัฒนาการสอน ไม่ว่าจะเป็นด้านโน้ตเพลง การผลิตสื่อ การอัดคลิปวิดีโอ ซึ่งการทำงานของครู คือ การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอนที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งสิ้น นอกจากนี้ ครูยังเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมให้กับนักเรียน ในด้านความอดทนต่อการทำงาน รู้จักหน้าที่ ตรงต่อเวลา มีความตั้งใจในการทำสิ่งต่างๆ มีความอดทนและมีกิจกรรมยามที่เรียบง่าย เหมาะสมกับคำว่าครู สิ่งเหล่านี้ ทำให้ครูชนก สาศริกได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครอง และทำให้นักเรียนสามารถยึดครูชนก สาศริกเป็นแบบอย่างที่ดีได้

ด้านนักเรียน

1) นักเรียนที่มาเรียนส่วนใหญ่ ล้วนแต่เป็นนักเรียนที่มีความพร้อมสูง เรียนดี ชอบทำกิจกรรมของโรงเรียนและเรียนพิเศษจากที่ต่างๆ ที่พัฒนาความสามารถของตนเองในหลายด้าน ซึ่งผู้ปกครองสนับสนุนและส่งเสริมในการเรียนดนตรีเป็นอย่างมาก ทำให้ครูชนก สาศริก สามารถจัดการเรียนการสอนดนตรีให้เป็นส่วนเสริมศักยภาพและพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยนักเรียนทุกคนจะใช้เวลาในการเรียนอย่างอิสระ บางคนมาอยู่ทั้งวัน เรียนรู้ดนตรีอย่างมีความสุข ซึ่งนักเรียนหลายคนบอกว่า รู้สึกอยากที่จะมาเรียนเสมอ รู้สึกสนุก อบอุ่น มีการเรียนสลับกับกิจกรรม ซึ่งทำให้ไม่เครียด จะเห็นว่าครูเป็นผู้สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนดนตรีไทยและกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนชื่นชอบและเรียนรู้ดนตรีไทยด้วยใจรัก

2) นักเรียนที่มาเรียนดนตรีกับครูชนก สาศริก ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนในช่วงวัยประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อเข้าสู่อุดมศึกษา นักเรียนเหล่านี้ จะลดน้อยลง แต่ยังคงมาหาครูชนก สาศริก อยู่เสมอ การมาในแต่ละครั้ง นักเรียนเหล่านี้จะมาเล่นดนตรีให้ครูฟังและมาราบไหว้ครูตามเทศกาลสำคัญต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันคล้ายวันเกิดครูชนก สาศริก วันไหว้ครู ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ลูกศิษย์มีความรัก ความผูกพันกับคุณครูชนก สาศริก เป็นอย่างมาก

ด้านหลักสูตร

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มิได้เน้นในเรื่องของหลักสูตรมากนัก แต่มีประเด็นที่ค่อนข้างชัดเจนพบว่า ครูชนก สาศริก เป็นผู้วางหลักสูตรและออกแบบเนื้อหาในการเรียนการสอนด้วยตนเอง ซึ่งมีทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ โดยปรับเปลี่ยนตามสภาพการรับรู้ของผู้เรียน และยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านการเรียนการสอน

1) ในการจัดกิจกรรมการแสดงดนตรีของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เมื่อมีการออกแสดงทุกครั้ง ครูชนก สาศริก จะได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้ปกครองนักเรียน โดยครูจะผู้ออกแบบการแสดง โดยคัดเลือกผู้บรรเลงที่มีความพร้อมด้านเวลาและฝีมือ อีกทั้งครูจะคำนึงถึงลักษณะของงานที่ไปบรรเลงเป็นสำคัญ โดยกำหนดบทเพลง เครื่องดนตรี ให้เข้ากับบรรยากาศของงานนั้นๆ และติดต่อนักดนตรีและวางแผนออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์ ทั้งด้านคิวเพลง การจัดตำแหน่ง การนั่ง รายชื่อบุคคลที่เล่น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ครูเป็นผู้ที่เป็นครูดนตรีและมีความเป็นนักดนตรีที่ดีมาก คือ มีความเตรียมพร้อมสำหรับการแสดงในทุกๆงาน ให้มีความสำคัญกับการแสดงเป็นอย่างมาก มีการเตรียมงานที่ดี สิ่งต่างๆเหล่านี้ ส่งผลให้นักเรียนได้เห็นเป็นตัวอย่างของการจัดการที่ดี ซึ่งนำมาซึ่งความเป็นมืออาชีพทางด้านดนตรี

2) การเรียนการสอนดนตรีไทยของครูชนก สาศริก ส่วนใหญ่เน้นพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้หลากหลาย จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักเรียนแต่ละคน จะคุ้นเคยกับการเปลี่ยนเครื่องดนตรีหรือฝึกทดลองเล่นเครื่องดนตรีแปลกๆ วิธีการนี้ทำให้นักเรียนเพลิดเพลินกับการศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ๆอยู่เสมอ นอกจากนี้ พบว่า การเรียนที่มีเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทำให้เกิดบรรยากาศที่อบอุ่น เพราะทุกคนจะช่วยเหลือกัน เล่นดนตรีด้วยกัน ซึ่งทำให้เด็กๆรู้สึกผูกพันกับการได้มาเรียน นอกจากผู้เรียนจะสามารถเล่นดนตรีได้แล้ว ผู้ปกครองของนักเรียนบางท่านก็สามารถเรียนรู้ดนตรีไปได้ควบคู่กับนักเรียน เพราะครูอนุญาตให้ผู้ปกครองได้นั่งฟัง นั่งดูและบางครั้งผู้ปกครองได้ฝึกหัดดนตรีด้วย สิ่งเหล่านี้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรอยยิ้มที่จะเรียนรู้และเป็นการเรียนรู้ระยะยาวมากยิ่งขึ้น

3) การเรียนการสอนของครูชนก สาศริก ไม่ได้เน้นให้นักเรียนเป็นศิลปินที่เก่ง หรือสอนบุคคลที่เป็นอาชีพนักดนตรีเท่านั้น แต่เน้นการกระจายการเรียนรู้ให้บุคคลทั่วไปในทุกๆ สาขาอาชีพ โดยไม่เน้นว่า เมื่อเรียนแล้วนักเรียนต้องไปเป็นนักดนตรี แต่เน้นให้ทุกคนภาคภูมิใจและรู้จักศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นรากเหง้าของชาติและเผยแพร่ให้มากที่สุด ไม่เฉพาะคนไทย แต่เป็นการกระทำในมุมกว้าง คือ การเผยแพร่ไปทั่วโลก ให้ทุกคนได้รู้จัก สังเกตได้จากการที่ครูนำสิ่งต่างๆ ในการเรียนการสอนลงสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะเป็นการแนะนำหรือเป็นเสมือนตัวกลางที่จะช่วยอนุรักษ์และพัฒนาให้ดนตรีไทยเป็นที่รู้จักและมีคุณค่ากับคนไทยและชาวต่างประเทศมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริกในครั้งนี้ เน้นการนำเสนอภาพรวมที่แสดงรายละเอียดด้านเหตุผลและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประวัติส่วนตัวและปัจจัยด้านความเป็นตัวตนที่ส่งผลต่อทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก ดังนั้น ผู้ที่สนใจควรศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับผลงานต่างๆของครูชนก

สาคริก เช่น การประพันธ์เพลง ด้านการเขียนตำรา สื่อการสอน เป็นต้น เพื่อศึกษาให้เข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาครูในยุคปัจจุบัน ซึ่งควรเห็นถึงความสำคัญของการทฤษฎีดนตรีและการปฏิบัติดนตรี อีกทั้งรู้จักศึกษาและนำวิธีการที่สามารถดึงดูดและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความชอบ ความสนใจในดนตรีไทยให้มากที่สุด โดยอาจใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่และช่วยในการเรียนการสอน แต่ควรใช้ในขอบข่ายที่พอดี ไม่ทำลายความเป็นดนตรีไทย โดยผู้สนใจควรที่จะศึกษาจากบุคคลต้นแบบที่ดีและนำไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับตนเอง และสถานการณ์ต่างๆให้เกิดประโยชน์ที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาครูชนก สาคริก ในแง่มุมที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดเครื่องดนตรีไทยแต่ละประเภทที่มีรายละเอียดเฉพาะ เพื่อเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำมาใช้ถ่ายทอดเครื่องดนตรีได้
2. ควรมีการศึกษาวิจัย เรื่องการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอนที่ละเอียดพร้อมทั้งศึกษาแนวคิดต่างๆที่เกิดขึ้นในการผลิตสื่อด้วยเทคโนโลยี เพราะครูชนก สาคริก มีการนำมาใช้เป็นจำนวนมากและมีหลักการที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะ การเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต เพราะเป็นรูปแบบการสอน 2 ทางที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในสภาพจริง
3. ควรมีการวิจัยและศึกษาในด้านหลักสูตรและทฤษฎีการเรียนการสอนของครูชนก สาคริก รวมทั้งการประเมินความสามารถทางด้านดนตรี ที่ครูชนก สาคริกได้ทำการคิดค้นและออกแบบ
4. ควรมีการศึกษาวิจัยในหัวข้อดังกล่าว กับครูดนตรีไทยท่านอื่นๆในวงการดนตรีไทย เพื่อให้เห็นแง่มุมต่างๆ และทำให้มีข้อมูลในรูปแบบวิชาการมากยิ่งขึ้น

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก.
คณาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายชื่อคณาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
คณะกรรมการภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธิจิตต์
ดร.ดนิญา อุทัยสุข
รองศาสตราจารย์อรรวรรณ บรรจงศิลป์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ข.
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

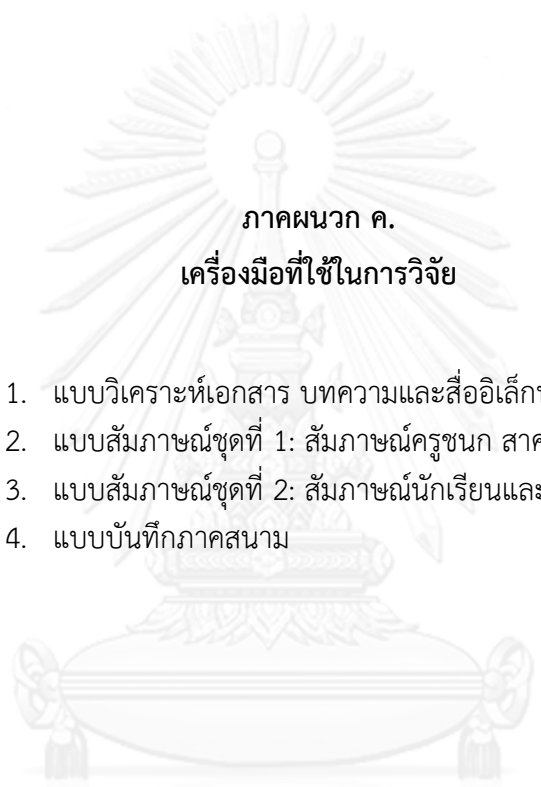
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์	อาจารย์ประจำ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ดร. สนอง คลังพระศรี	อาจารย์ประจำ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ค.
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร บทความและสื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1: สัมภาษณ์ครูชนก สาคริก
3. แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2: สัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง
4. แบบบันทึกภาคสนาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบวิเคราะห์เอกสาร บทความและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ประเภทสื่อ.....

ชื่อสื่อ.....

วันที่บันทึก.....

รายละเอียดอื่นๆ.....

	ประเด็น		รายละเอียด	วิเคราะห์
	1	2		
ข้อมูล พื้นฐานของ ครู				

หมายเหตุ

1 คือ การสืบทอดสายตระกูล

2 คือ การปลูกฝังจากครอบครัว

	ประเด็น			รายละเอียด	วิเคราะห์
	1	2	3		
ความเป็น ตัวตนของ ครู					

หมายเหตุ

1 คือ ความสนใจเฉพาะตน

2 คือ บุคลิก/ลักษณะเฉพาะตน

3 คือ ความเป็นครู

	ประเด็น			รายละเอียด	วิเคราะห์
	1	2	3		
ทัศนคติและ กระบวน การถ่ายทอด					

หมายเหตุ

1 คือ ด้านการปฏิบัติตน

2 คือ ด้านการสอนดนตรี

3 คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1: สัมภาษณ์ครูชนก สาคกริก
เรื่อง การวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคกริก

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและประวัติส่วนตัว (ด้านครู)

1.1 พื้นฐานชีวิตครอบครัวและสภาพแวดล้อม

- 1) พื้นฐานครอบครัวมีลักษณะเป็นอย่างไร
- 2) สิ่งที่ครอบครัวและบรรพบุรุษสอนและเน้นมากที่สุดคือเรื่องใด
- 3) สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของครอบครัวคือด้านใด
- 4) ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเรียนดนตรีของครูหรือไม่ เพราะเหตุใด
- 5) บุคคลในครอบครัวเล่นดนตรีทุกคนหรือไม่ เพราะเหตุใด และแต่ละคนเล่นเครื่องดนตรี ชนิดใด
- 6) สภาพแวดล้อมทางดนตรีของครอบครัว มีส่วนทำให้ครูชอบในเสียงดนตรีหรือไม่ และเลือกที่จะเป็นครูดนตรี

1.2 พื้นฐานทางดนตรี

- 1) ครูเริ่มเรียนดนตรีตั้งแต่เมื่อไร กับใคร และเพราะเหตุใดถึงเรียนดนตรีไทย
- 2) เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่ครูเริ่มเรียนดนตรีไทยคืออะไร และเพราะเหตุใด
- 3) คุณครูทางด้านดนตรีของครูมีใครบ้างและเรียนเครื่องดนตรีใดกับครูแต่ละท่านในเวลาใด
- 4) บทเพลงที่ครูเริ่มเรียนเพื่อเป็นพื้นฐานทางดนตรีคือ เพลงใดบ้าง
- 5) บทเพลงเดี่ยว ที่ครูได้รับการถ่ายทอดมีเพลงใดบ้าง จากครูท่านใด
- 6) สิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากบรรพบุรุษที่สำคัญในภาคทฤษฎีมีอะไรบ้าง

1.3 ความถนัดเฉพาะด้าน

- 1) เครื่องดนตรีที่ครูถนัดมากที่สุด คือเครื่องดนตรีชนิดใด เพราะเหตุใด
- 2) นอกจากในเรื่องของดนตรีแล้ว ครูมีความถนัดหรือมีความสนใจด้านใดอีก
- 3) ความถนัดด้านใดที่เป็นส่วนเสริมที่ช่วยให้การเรียนการสอนดนตรีของครูเกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพราะเหตุใด
- 4) ความถนัดเหล่านี้ ครูได้รับการถ่ายทอดมาจากใคร

1.4 คุณลักษณะความเป็นครู

- 1) ครูเริ่มสอนดนตรีมาตั้งแต่เมื่อไร และปัจจุบันสอนดนตรีมาทั้งหมดกี่ปี
- 2) เพราะเหตุใด ครูจึงเลือกที่จะมาเป็นครูสอนดนตรี และทำการสอนเรื่อยมา
- 3) ครูคิดว่าอาชีพครูดนตรีเป็นอย่างไร
- 4) ลักษณะสำคัญของครูดนตรีไทยที่ดี ควรเป็นอย่างไร
- 5) สิ่งที่คุณยึดถือปฏิบัติต่อการทำหน้าที่ครูคืออะไร

ตอนที่ 2 ด้านทัศนมิติในการถ่ายทอดดนตรีไทย

2.1 จุดมุ่งหมายในการถ่ายทอด

- 1) จุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดดนตรีไทยของครู ประกอบด้วยอะไรบ้าง
- 2) ทัศนมิติในด้านการถ่ายทอดดนตรีไทยของครู มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษหรือไม่ อย่างไร
- 3) ครูได้มีการชี้แจงนักเรียนและผู้ปกครองเข้าใจเรื่องจุดมุ่งหมายของการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูก่อนการเรียนหรือไม่ อย่างไร

2.2 หลักการถ่ายทอด

- 1) ครูมีหลักการในการถ่ายทอดดนตรีไทยอย่างไร
- 2) หลักการต่างๆ เกิดขึ้นมาได้อย่างไร เพราะอะไร เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น
- 3) หลักการเหล่านี้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามระยะเวลาที่ครูสอนหรือไม่ อย่างไร

2.3 การอนุรักษ์

- 1) ครูมีทัศนมิติอย่างไรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดนตรีไทย
- 2) ครูคิดว่า การอนุรักษ์มีความสำคัญหรือไม่ต่อการถ่ายทอดดนตรีไทย
- 3) สิ่งใดที่ครูถ่ายทอดดนตรีไทยด้วยการอนุรักษ์และสืบทอดจากบรรพบุรุษ
- 4) ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ดนตรีไทยตามทัศนมิติของครูมีอะไรบ้างและมีลักษณะ อย่างไร

2.4 การพัฒนา

- 1) ครูมีทัศนมิติอย่างไรเกี่ยวกับการพัฒนาดนตรีไทย
- 2) ครูคิดว่า การพัฒนามีความสำคัญหรือไม่ต่อการถ่ายทอดดนตรีไทย
- 3) สิ่งใดที่ครูถ่ายทอดดนตรีไทยด้วยการพัฒนา
- 4) ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดนตรีไทยตามทัศนมิติของครูมีอะไรบ้างและมีลักษณะ อย่างไร

ตอนที่ 3 ด้านผู้เรียน

3.1 คุณสมบัติของผู้เรียน

- 1) ครูมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เรียนดนตรีไทยอย่างไร
- 2) คุณสมบัติของผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดดนตรีไทยจากครูมีลักษณะเป็นเช่นไร

3.2 ประเภทของผู้เรียน

- 1) ผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในวัยใด
- 2) วัตถุประสงค์ในการเรียนดนตรีไทยของแต่ละคนประกอบด้วยอะไรบ้าง
- 3) การจัดประเภทในการเรียนดนตรีไทยของนักเรียนแต่ละคนเป็นอย่างไร

ตอนที่ 4 ด้านหลักสูตร

4.1 เนื้อหาดนตรี

- อย่างไร
- 1) บทเพลงที่ครูใช้สอนพื้นฐานมีอะไรบ้าง และมีเกณฑ์ในการคัดเลือกบทเพลงอย่างไร
  - 2) ครูมีการสอนเนื้อหาดนตรีอะไร และดำเนินการสอนอย่างไร
  - 3) ครูมีหลักสูตรในการสอนที่กำหนดไว้ชัดเจนหรือไม่ อย่างไร

4.2 ทักษะดนตรี

- 1) ครูสอนเครื่องดนตรีไทยอะไรบ้างและเครื่องดนตรีใดมีความนิยมมากที่สุด
- 2) ลักษณะและวิธีการในการสอนทักษะของครูเป็นอย่างไร
- 3) สิ่งสำคัญในการสอนทักษะดนตรี คืออะไร

ตอนที่ 5 กิจกรรมการเรียนการสอน

5.1 ชั้นการรับและฝากตัวเป็นศิษย์

- อย่างไร
- 1) ครูมีขั้นตอนอย่างไรในการรับและฝากตัวเป็นศิษย์
  - 2) การรับและฝากตัวเป็นศิษย์ในสมัยอดีตกับปัจจุบันมีความแตกต่างกันหรือไม่

5.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- 1) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีไทยรูปแบบใด ลักษณะใดบ้าง
- 2) สิ่งที่ครูเน้นในขณะดำเนินกิจกรรมมีอะไรบ้าง
- 3) แต่ละกิจกรรมมีการคัดเลือกนักเรียนที่เข้าร่วมอย่างไร
- 4) กิจกรรมแต่ละอย่างเกิดขึ้นได้อย่างไร และเพราะเหตุใด

5.3 วิธีการถ่ายทอด

- 1) ลักษณะและวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูมีลักษณะเป็นอย่างไร
- 2) สิ่งที่ครูเน้นในแต่ละวิธีการในการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูมีอะไรบ้าง
- 3) ปัจจัยที่ทำให้เกิดวิธีการต่างๆในการถ่ายทอดดนตรีไทยคืออะไร
- 4) วิธีการถ่ายทอดใด ที่ครูนำมาใช้บ่อยที่สุด เพราะเหตุใด

5.4 สื่อการสอน

- อย่างไร
- 1) สื่อการสอนที่ใช้ในการเรียนการสอนมีอะไรบ้าง แต่ละสื่อการสอนมีลักษณะอย่างไร
  - 2) เหตุใด ครูจึงพัฒนาสื่อการสอนด้วยตนเองและให้ผลอย่างไร
  - 3) ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อการสอน คืออะไร

5.5 การวัดและประเมินผล

- 1) ครูคิดว่า การวัดและประเมินผลมีความจำเป็นหรือไม่ในการเรียนการสอนดนตรี
- 2) ครูมีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนอย่างไร
- 3) ครูมีการวัดและประเมินผลมากน้อยเพียงใด

5.6 การขัดเกลาและปลูกฝังความดี

- 1) ครูได้สอดแทรกคุณธรรมในการเรียนการสอนอย่างไร และบ่อยครั้งหรือไม่
- 2) คุณธรรมสำหรับนักดนตรี มีอะไรบ้าง
- 3) เรื่องคุณธรรมเป็นสิ่งที่ครูเน้นย้ำในการสอนดนตรีหรือไม่

5.7 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้

- 1) ครูมีการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้อย่างไรบ้าง
- 2) ครูคิดว่า บรรยากาศในห้องเรียนของครูเป็นอย่างไร
- 3) ครูคิดว่า บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนดนตรีหรือไม่ อย่างไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2: สัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง

แบบสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ทั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended) และปลายปิด (Close-ended) ซึ่งสร้างหลังจากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ครูชนกสาคริก แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

- 1) ชั้นการรับและฝากตัวเป็นศิษย์
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) วิธีการถ่ายทอด
- 4) สื่อการสอน
- 5) การวัดและประเมินผล
- 6) การขัดเกลาและปลูกฝังความดี
- 7) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้

ตอนที่ 3 ทศนคติที่มีต่อครูและกิจกรรมการเรียนการสอน

แบบบันทึกภาคสนาม

1.ชื่อเรื่อง _____	วันที่ _____ เวลา _____ สถานที่ _____
ON (observation note)	<p>สิ่งที่สังเกตตามความเป็นจริง</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
TN (theoretical note)	<p>ตีความเบื้องต้น</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
MN (methodological note)	<p>ระเบียบวิธี</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

ภาคผนวก ง.
ประวัติครุชนก สาคริก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติอาจารย์ชนก สาคกริก

ประวัติวัยเยาว์

อาจารย์ชนก สาคกริก เกิดวันที่ 28 เมษายน พ.ศ.2489 ณ โรงพยาบาลศิริราช เติบโตและอาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 47 ถนนเศรษฐศิริ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400 จนถึงปัจจุบันเป็นบุตรคนสุดท้อง (คนที่ 10 ในสายสกุลสาคกริก) บิดาชื่อ พระมหาเทพกษัตรสมุห (เนื่อง สาคกริก) มารดาชื่อ นางมหาเทพกษัตรสมุห (บรรเลง สาคกริก) หากนับญาติทางด้านมารดาของอาจารย์ชนก สาคกริก แล้ว อาจารย์ชนกมีศักดิ์เป็นหลานตาของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เนื่องจากมารดาคืออาจารย์บรรเลง ศิลปบรรเลงนั้น เป็นบุตรสาวคนที่สองของหลวงประดิษฐไพเราะฯ เมื่อแต่งงานแล้วจึงเปลี่ยนมาใช้สกุลสาคกริก อาจารย์ชนกจึงมีโอกาสได้ศึกษาและเรียนรู้วิชาดนตรีไทยจากมารดาและญาติในสายตระกูลศิลปบรรเลงด้วย

ประวัติการศึกษา

อาจารย์ชนก สาคกริก เข้าเรียนชั้นอนุบาลและประถมศึกษาที่โรงเรียนราชินี ปากคลองตลาด จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แล้วลาออกไปเรียนต่อที่โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยสองปี คือในชั้น ป.4 และ ม.1 จากนั้นจึงย้ายไปเรียนต่อที่โรงเรียนสาธิตปทุมวัน (ปัจจุบันคือโรงเรียนสาธิต มศว. ปทุมวัน) และเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อจบแล้วได้สอบเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 และ 8 แล้วสอบเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยปีแรกเข้าเรียนในคณะศิลปศาสตร์ก่อน 1 ปี เมื่อขึ้นปีที่ 2 ได้เลือกเข้าเรียนในคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีก 3 ปี จึงจบการศึกษา ได้รับปริญญาตรีเศรษฐศาสตร์บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปี พ.ศ.2513

ประวัติการทำงาน

อาจารย์ชนก สาคกริก สมักรเข้าทำงานที่การไฟฟ้านครหลวงในปีเดียวกับที่จบการศึกษา โดยทำงานอยู่ในแผนกจัดหาต่างประเทศ ฝ่ายจัดซื้อและพัสดุ และทำงานต่อมาเป็นเวลาประมาณ 15 ปี จนได้ตำแหน่งเป็นหัวหน้าหมวดจัดหาต่างประเทศจากนั้นจึงลาออกจากการไฟฟ้าฯ มาทำธุรกิจส่วนตัวเมื่อปี พ.ศ.2528

ประวัติการทำงานทางด้านดนตรีไทย

อาจารย์ชนก สาคกริก เริ่มเรียนดนตรีไทยจากมารดาเมื่อตอนที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โดยเริ่มเรียนตีซิมก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงได้เรียนสีซอด้วง ซออู้ จากคุณหญิงชิ้น ศิลปบรรเลง (บุตรคนโตของหลวงประดิษฐไพเราะฯ) รวมทั้งเรียนตีตะโพงเข้าจากมารดาด้วย จึงมีความรอบรู้ในการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายครบทั้งวง ต่อมาได้เริ่มสอนดนตรีไทยตามสถาบันการศึกษาต่างๆ อาทิเช่น โรงเรียนราชินีบน โรงเรียนวัดบวรนิเวศ โรงเรียนสตรีศรีอยุธยา โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ (ฝ่ายมัธยม) โรงเรียนอนุบาลเรวดี ชมรมดนตรีไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช ชมรมดนตรีไทยธนาคารออมสิน และชมรมดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)

ตำแหน่งและการทำงานทางด้านวิชาการดนตรีไทย

อาจารย์ชนก สาคกริก ได้รับเชิญจากสถาบันและองค์กรต่างๆ ให้ไปร่วมทำงานทางด้านดนตรีไทยจากหลายสถาบันดังนี้

1. เป็นภาควิชาศิลปราชบัณฑิต สำนักศิลปกรรม ประเภทจิตรศิลป์ สาขาดุริยางค์ไทย
2. เป็นคณะกรรมการจัดทำสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ของราชบัณฑิตยสถาน
3. เป็นคณะกรรมการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานทางด้านดนตรีไทยของทบวงมหาวิทยาลัย
4. เป็นผู้แนะนำและเป็นกรรมการในการจัดทำ รหัสนิยมเพลงไทยของทบวงมหาวิทยาลัย
5. เป็นที่ปรึกษาของกรมสามัญศึกษา ในการจัดแสดงวงมหาดุริยางค์ไทยติดต่อกัน 3 ปี
6. เป็นรองประธานมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)
7. เป็นกรรมการจัดประกวดดนตรีไทยเพื่อความมั่นคง ซึ่งจัดโดยสหพันธ์ประสานงานเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในและมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ
8. เป็นกรรมการจัดประกวดดนตรีไทยศรทองซึ่งถวายพระราชทานจัดโดยธนาคารกสิกรไทย และมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)
9. เป็นคณะกรรมการจัดประกวด ประลองเพลงประเลงมโหรีซึ่งจัดโดยธนาคารกรุงเทพและสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.)
10. เป็นผู้ริเริ่มโครงการสอบมาตรฐานในวิชาดนตรีไทยที่ชื่อว่า “แหวดดนตรี” เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพและบุคลิกภาพของเยาวชนนักดนตรีไทย
11. ได้รับเชิญไปเป็นกรรมการที่ปรึกษาหลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีไทยให้กับโรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา

ผลงานทางด้านการแต่งเพลงไทย

อาจารย์ชนก สาคริก ได้แต่งเพลงไทยขึ้นใหม่หลายเพลงดังนี้

1. เพลงลาวน่านเจ้า เถา (แต่งขยายขึ้นมาจากเพลง ลาวล่องน่าน 2 ชั้น)
2. เพลงฉวนรำพึง เถา (แต่งใหม่ทั้งเถา)
3. เพลงสุดอาลัย เถา (แต่งใหม่ทั้งเถาเพื่อส่งประกวดรางวัลพิณทองของธนาคารกสิกรไทย)
4. เพลงญี่ปุ่นรัฐจวน เถา (แต่งขยายมาจากเพลงญี่ปุ่นรำพึง 2 ชั้น)
5. เพลงจีนชมเดือน เถา (แต่งเป็นทางเปลี่ยนสำเนียงจีนจากเพลงชมแสงทอง)
6. เพลงบุษบก่าสรวล เถา (แต่งใหม่ทั้งเถาเพื่อบรรเลงด้วยวงเครื่องสายผสมพิณซีต้าร้องอินเดีย)
7. เพลงห้วงอารมณ์ 3 ชั้น (แต่งใหม่ทั้งเพลง)
8. เพลงภูลาว เถา (แต่งร่วมกับมารดา คือ อาจารย์บรรเลง สาคริก)
9. เพลงสายหมอกดอกเหมย (แต่งใหม่สำหรับบรรเลงโดยพิณพม่า)
10. เพลงชุดเทพวายุ (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
11. เพลงชุดแปดเทพอสูรมังกรฟ้า (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
12. เพลงชุดเทพวานร (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
13. เพลงชุดเทพนางแอ่นทอง (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
14. เพลงชุดเทพกระเรียนเหินหาว (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
15. เพลงชุดเทพทะนง (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
16. เพลงชุดอินทรีเหินหาว (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)
17. เพลงชุดเทพนาจาคนองฤทธิ (ใช้สำหรับฝึกไล่มือในการตีซิม)

18. เพลงชุดน้ำตาสาวซินเกียง (เรียบเรียงเพลงจีนโดยแต่งคำร้องใหม่)
19. เพลงชุดความงามแห่งลำน้ำโขง (เรียบเรียงเพลงไทยโดยแต่งคำร้องใหม่)
20. เพลงชุดอารีตัง (แต่งคำร้องโดยใช้ทำนองเพลงอารีตังของเกาหลี)

การพัฒนาวงดนตรีไทยรูปแบบใหม่

อาจารย์ชนก สาคกริก เป็นผู้ริเริ่มนำเอาเครื่องดนตรีต่างชาติหลายชนิดมาบรรเลงเพลงไทย รวมทั้งริเริ่มจัดรูปแบบวงดนตรีไทยที่แปลกใหม่ดังนี้

1. การบรรเลงวงซิมหมู่ เพลงลาวแพน จำนวน 60 คน ณ โรงละครแห่งชาติ จัดขึ้นเนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ 100 ปีเกิดของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) พ.ศ. 2524
2. การบรรเลงวงพิณจีนหมู่ เพลงลาวเสียดึงเถียนเถา จำนวน 14 ตัว ณ โรงละครแห่งชาติ จัดขึ้นเนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ 100 ปีเกิดของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) พ.ศ. 2524
3. การบรรเลงเดี่ยวซิมสองตัว เพลงลาวแพนโดยผู้บรรเลงคนเดียว
4. การบรรเลงเพลงไทยด้วยวงเครื่องสายผสมพิณจีน (กุ้เจิง)
5. การบรรเลงเพลงไทยด้วยวงเครื่องสายผสมพิณพม่า (ซอังก๊อ)
6. การบรรเลงเพลงไทยด้วยวงเครื่องสายผสมพิณแขก (ซีต้าร)
7. การบรรเลงเดี่ยวซิม 2 และ 3 ตัวในเพลงเชิดนอก
8. การบรรเลงเพลงไทยด้วยพิณदानโบ (พิณสายเดี่ยวของเวียดนาม)
9. การบรรเลงเพลงไทยด้วยพิณปีกนกของชนกลุ่มน้อยชายแดนจีนและพม่า
10. การบรรเลงเพลงไทยด้วยพิณหยดน้ำ (พิณปี่แปของจีน)
11. การจัดตั้งวง “เพลงพิณอาเซียน” ใช้เครื่องดนตรีของเพื่อนบ้านชาวอาเซียน
12. การจัดตั้ง “วงเพลงไทยไอแพด” บรรเลงด้วยคอมพิวเตอร์ไอแพด (iPad)

ผลงานทางด้านจัดทำสื่อการเรียนการสอนดนตรีไทยที่ทันสมัย

อาจารย์ชนก สาคกริก เป็นผู้ออกความคิด วางแผน และผลักดันให้เกิดการประดิษฐ์สื่อการเรียนการสอนดนตรีที่ทันสมัยขึ้นมาหลายอย่างดังนี้

1. เป็นผู้คิดประดิษฐ์เครื่อง วิชชูปอร์ด ซึ่งเป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้สำหรับสอนผู้เรียนซิมได้เป็นจำนวนมาก
2. เป็นผู้คิดฉิ่งไฟฟ้า (ใช้ระบบการกระพริบ เปิด-ปิด แทนจังหวะ ฉิ่ง-ฉับ)
3. เป็นหัวหน้าทีมงาน “ไทยคิดซอฟต์แวร์กรุป” คิดประดิษฐ์ซอฟต์แวร์ชื่อประดิษฐ์ไพเราะ 1 และได้รับรางวัลชมเชยจากสภาวิจัยแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ.2539
4. เป็นหัวหน้าทีมงาน “ไทยคิดซอฟต์แวร์กรุป” คิดประดิษฐ์ซอฟต์แวร์ชื่อพิณผีเสื้อ ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์สำหรับฝึกเรียนตีซิมด้วยโปรแกรมระบบ Windows และได้รับรางวัลที่ 1 ด้านสาขาปรัชญาจากสภาวิจัยแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ.2540
5. เป็นหัวหน้าทีมงาน “ไทยคิดซอฟต์แวร์กรุป” คิดประดิษฐ์ซอฟต์แวร์ฝึกตีระนาดซึ่งเป็นซอฟต์แวร์สำหรับฝึกเรียนตีระนาดเอกด้วยโปรแกรมในระบบ Windows

6. เป็นหัวหน้าทีมงาน “ไทยคิดซอฟต์แวร์กรุ๊ป” คิดประดิษฐ์ เครื่องจังหวะไทย ซึ่งเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยตีฉิ่งและตักลองให้กับนักดนตรีไทยได้อย่างไพเราะและสมจริง และได้รับรางวัลชมเชยสาขาปรัชญาจากสภาวิจัยแห่งชาติในปี พ.ศ.2543

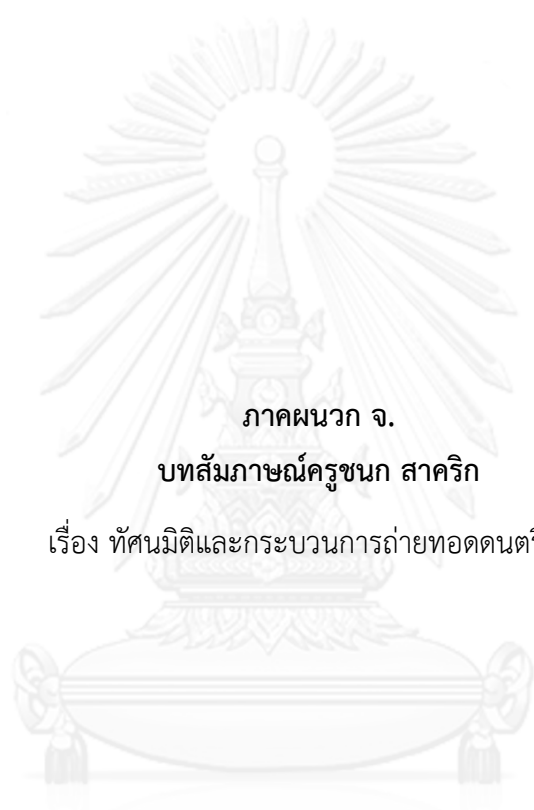
ผลงานด้านการเขียนหนังสือ

อาจารย์ชนก สาคกริก ได้เขียนตำราสำหรับฝึกเรียนดนตรีไทย บทความ และหนังสือเผยแพร่ ธรรมะไว้หลายเล่มดังนี้

1. คัมภีร์ฝึกตีฉิ่งฉบับรวมเล่ม
2. คัมภีร์ฝึกตีตัพณจีน
3. คู่มือสีซอดัง
4. คู่มือสีซอฮู้
5. วิธีฝึกตีตัพณพม่า
6. คู่มือการใช้โปรแกรมพินผีเสื้อ
7. หนังสืออุปมาอุปไมยในธรรมะ
8. โน้ตเดี่ยวขิมเพลงลาวแพน
9. หนังสือทฤษฎีภายในดนตรีไทย ใช้ประกอบกับแผ่นดีวีดี
10. คัมภีร์ชุดเทพวายุ
11. คัมภีร์ชุด 8 เทพอสูรมังกรฟ้า
12. คัมภีร์ชุดเทพวานร
13. คัมภีร์ชุดเทพนางแอันทอง
14. คัมภีร์ชุดเทพกะเรียนเหินหา
15. คัมภีร์ชุดเทพทะนง

ผลงานด้านการบันทึกเสียงเพลงไทย

อาจารย์ชนก สาคกริก เป็นผู้ควบคุมฝึกซ้อมนักดนตรีวงมโหรีซึ่งเป็นวงดนตรีที่นำเครื่องดนตรีต่างชาติหลากหลายชนิดมาบรรเลงเพลงไทย

ภาคผนวก จ.

บทสัมภาษณ์ครูชนก สาศริก

เรื่อง ทำคนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทสัมภาษณ์ครูชนก สาคริก

เรื่อง ทศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทย

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวปพิชญา เสียงประเสริฐ

สัมภาษณ์วันที่ 14 กรกฎาคม 2555

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและประวัติส่วนตัว

ผู้สัมภาษณ์: ในการสอนดนตรีไทย สภาพพื้นฐานครอบครัวของครูมีลักษณะเป็นอย่างไร มีบทบาทในการส่งเสริมดนตรีไทยอย่างไร

อ.ชนก สาคริก: มีบทบาทเหมือนกันเพราะว่าคุณแม่เป็นลูกสาวคนที่ 2 ของหลวงประดิษฐไพเราะฯ คุณพ่อก็เป็นนักอ่านข้าราชการในรัชกาลที่ 6 แล้วทั้งสองคนก็ชอบดนตรีไทยทั้งคู่ เราก็เกิดในตระกูลนักดนตรีไทยทุกๆ เย็นเวลาสมัยเรียนหนังสือตั้งแต่ชั้นประถมหรืออนุบาล เราก็ได้ไปที่เป็นบาร์ ไปอยู่ในสถานที่ซึ่งมีการเล่นดนตรีเสมอ แต่ตอนนั้นเราเพียงแต่ยังไม่ได้อ่าน แต่การที่ได้ยินได้ฟังอยู่เสมอ ได้ไปวิ่งเล่นในบรรยากาศอันนั้นก็เป็นการโน้มนำซึ่งเกิดจากครอบครัว ส่งเสริมให้เป็นอย่างนั้น เราก็คงได้ยินได้ฟังเวลาที่เราได้เล่นอยู่ด้วย เพราะฉะนั้นเวลาที่เราร่วมเล่นดนตรีก็คงจะได้ง่ายขึ้นเหมือนเราเปิดเพลงให้เด็กฟัง อย่างหลานชาย พี่ชายเขาเปิดเพลงไทยให้ฟังทุกๆ ครั้ง ที่ไปโรงเรียน โตขึ้นเขาก็ชื่นชอบดนตรี แต่เวลาเราเปิดเพลงอย่างอื่น เขาก็ชื่นชอบนะ ครูว่าการที่ครอบครัวจะปฏิบัติอย่างไรก็มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดหรือความชื่นชอบของเด็กด้วยเหมือนกัน อย่างผมเองก็เกิดมาในตระกูลนักดนตรีไทย ถึงจะยังไม่ได้อ่านดนตรีในสมัยเด็ก แต่ก็ได้ยินได้ฟังดนตรีไทย ได้เห็นความภาคภูมิใจของคนที่มาเล่นดนตรีไทย ความสุขที่เขามี รวมทั้งได้ร่วมพิธีไหว้ครูทุกปี สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดจิตสำนึกในบางอย่างเมื่อโตขึ้น แล้วก็ปฏิบัติสิ่งเหล่านี้ และเห็นความสำคัญสิ่งเหล่านี้

ผู้สัมภาษณ์: สิ่งที่คุณได้รับการปลูกฝังมากที่สุดในครอบครัวของคุณ คือ อะไร

อ.ชนก สาคริก: คุณพ่อจะเน้นเรื่องความเป็นสุภาพบุรุษ ความถือสัจจะ ความเป็นคนดีของสังคม ความมีระเบียบวินัย เพราะท่านเป็นมหาดเล็กหลวง ท่านอยู่กับรัชกาลที่ 6 บรรดาศักดิ์ท่าน คือ พระมหาเทพกษัตรสมุห ก็คือเป็นองครักษ์ใกล้ชิดในหลวงรัชกาลที่ 6 นั่นเอง ท่านก็จะเน้นในสิ่งเหล่านั้น ส่วนคุณแม่ก็จะเน้นในความเป็นนักดนตรี ในความที่เราจะเล่นดนตรี เพราะฉะนั้นในส่วนของคุณลักษณะที่เรามีจิตสำนึกหรือเรามีความเป็นคนดี คิดว่าเกิดมาต้องทำประโยชน์บางอย่าง แทนที่จะปล่อยเวลาให้ล่วงไปเฉยๆ หรือเอาแต่เรื่องของตน มันก็เป็นผลที่บ่มมาจากผู้ปกครองและครอบครัวอีกเหมือนกัน คิดว่ามีส่วนสำคัญ

ผู้สัมภาษณ์: ครูเริ่มเล่นดนตรีตั้งแต่เมื่อไร

อ.ชนก สาคริก: เล่นดนตรีจริงๆ ก็อยู่...สมัยนั้นอยู่ ม.7 เดียวนี้ก็คือ ม.5 มศ.5 อยู่โรงเรียนเตรียมฯ

โรงเรียนเตรียมฯ ตอนนั้นมันจะมี สองปี ม. 7 กับ ม. 8 ก่อนจะเข้ามหาวิทยาลัย ม. 7 มีงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนที่บริเวณโรงเรียนเตรียมฯ หรือโรงเรียนสาธิตปทุมวัน ในปัจจุบัน ในงานนี้ก็มี 7 วัน 7 คืน ก็จะมีกิจกรรมออกร้าน มีการแสดง มีการประกวดดนตรีไทยด้วย เราก็ไปช่วยโรงเรียนออกร้านอาหาร แต่ว่าตอนที่เรากลับบ้าน เราต้องไปรอกลับพร้อมกับคุณแม่ ซึ่งท่านเป็นกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีไทย ทุกคืนดนตรีไทยก็จะเลิกหลังสุดเพราะใช้เวลามาก ทีนี้ในคืนสุดท้าย เราก็ได้ยินได้ฟังการประกวดดนตรีอย่างใกล้ชิด รวมทั้งว่าบรรยากาศสมัยก่อนที่มันเงียบสงบ เราก็เกิดประทับใจในดนตรีไทยขึ้น ตอนนั้นอายุประมาณสัก 17 หรือ 16 เนี่ยแหละ ก็ประทับใจในเสียงซิม เพราะเด็กที่เข้าประกวดมาจากโรงเรียน ท่าแซะ จากภาคใต้ เป็นวงที่ชนะเลิศ มีแต่เด็กที่ตัวเล็กๆ ทั้งวง แต่ว่ามีตีซิมไพเราะ เพลงลาวคำหอมนี้แหละ แล้วก็วันนั้นที่เขาร้อง พระจันทร์ก็ทรงกลมจริงๆ ทรงกลมสวยสดใสภาแหงนขึ้นไปบนฟ้าเห็นดาวสว่าง สมัยก่อนกรุงเทพฯ ไม่ได้มี Pollution เหมือนอย่างวันนี้ บรรยากาศวันนั้นก็ทำให้เราเกิดสนใจดนตรีไทยเป็นครั้งแรก ซึ่งยังไม่เคยสนใจดนตรีไทยมาก่อน เพราะเราเกิดมาในยุคเพลงร็อค ถึงจะเกิดในตระกูลนักดนตรี แต่ว่าเราก็เป็นวัยรุ่น เราก็ไปตามที่วัยรุ่นเขาชอบ อันนี้ก็เป็นจิตสำนึกอันหนึ่งที่มันคล้ายๆ กับที่เคยเห็นความงดงามของวงดนตรีไทยในครั้งนั้น เมื่อตอนอายุ 17 หรือ ม.7 และหลังจากนั้นคุณแม่ก็ไปซื้อซิมมาให้ฝึก พอซื้อมาก็เลยต้องเหมือนตกกระไดพลอยโจน เราก็ต้องฝึก ท่านก็สอน เพราะว่าตามกติกาของบ้านเรา คือ ถ้าลูกหลานยังไม่อยากเรียนก็ไม่บังคับ คุณตาท่านให้คอนเซปต์ไว้อย่างนั้นว่า ถ้าอยากเรียนเมื่อไรก็สอน พอเราเริ่มอยากเรียนคุณแม่ก็เริ่มสอน ดีใจ...ก็ไปซื้อซิมมาให้ตี ทีนี้พอตีไปได้สักพักหนึ่ง ประมาณปีนึงเราก็ทำท่าจะเลิก ไม่ได้จะทำอะไร ทั้งๆที่เป็นดนตรีอยู่บ้างแล้ว คุณแม่กับคุณหญิงขึ้น ซึ่งเป็นคุณป้า ก็พาไปสอน เอาไปช่วยสอนตามโรงเรียนต่างๆ หลายโรงเรียน ก็เลยไปสอน พอไปช่วยสอนแล้วก็เลย... ปัจจุบันนี้ก็ยังไม่ยอมหยุดไม่ได้ ก็เป็นการขึ้นหรือเป็นการขึ้นแนะนำจากผู้ปกครองเช่นกัน พอเราไปสอนเขา เราก็ได้ความรู้ ไม่ลืม แล้วก็ในเวลาเดียวกันก็มีความภาคภูมิใจ มีจิตสำนึกว่าคุณตาของเราท่านเป็นผู้ที่มีความรู้มากมายทางด้านดนตรี แล้วพอถึงชั้นหลานก็จะหายไปหมดอย่างนั้นหรือ มันจะไม่สืบทอดเชียวหรือ จิตสำนึกที่มันถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก มันก็เกิดฝุดขึ้นมา จะเกิดมาทั้งทีในตระกูลนักดนตรีทำไมจะไม่สืบทอดหรือเราจะไม่ทำประโยชน์ให้กับคนอื่น ซึ่งไอ้ตัวนี้มันจะไม่ใช้โผล่มาง่ายๆ มันต้องสร้างมาตั้งแต่เด็กก่อนบางคนไม่มีตรงนี้ มันก็ไม่มี ไม่สนใจ เอาแต่เรื่องของตัวไป ก็คิดว่าก็มีผลสืบเนื่องมาอย่างนี้

ผู้สัมภาษณ์: คุณครูได้เรียนดนตรีกับใคร

อ.ชนก สาคริก: คุณแม่เป็นคนแรก คุณหญิงขึ้นเป็นคนที่สอง ก็มีสองท่านนี้ เพราะว่าตอนที่เราไปช่วยท่านสอนตามโรงเรียนต่างๆ เช่น โรงเรียนราชินีบน โรงเรียนศรีอยุธยา โรงเรียนบวรนิเวศ ต่างๆ เหล่านี้ก็ติดตามท่านไปสอน เราก็ต้องจดโน้ตให้เด็กบ้าง เทียบ

เสียงดนตรีให้เด็กบ้าง ก็ต้องเรียนเพลงไปด้วย เรียนเพลงที่เราไม่เคยรู้ เพื่อจะเอาไปสอน เรียนทั้งร้องเพลง เรียนทั้งหน้าทับ ก็คือ เรียนไปจนครบ และเมื่อถึงระยะหนึ่ง ท่านอายุมากแล้วทั้งคุณแม่ คุณป้า ท่านก็เลยบอกว่า “เฮ้อ ! ก็สอนไปละกัน” ท่านก็เหน็ดเหนื่อยแล้ว ท่านสอนมาชั่วชีวิต เราก็ต้องรับภาระไป พอตั้งมูลนิธิขึ้น เราก็เลยเป็นผู้ที่ทำงานด้านนี้โดยปริยาย เพราะว่าพี่น้องคนอื่นแม้ว่าเขาจะเป็นดนตรี แต่เขาก็ไม่ได้อยู่ในสถานภาพที่สะดวก เพราะยังมีครอบครัว แล้วก็ต้องอยู่ไกลบ้าง อะไรบ้าง ฉะนั้นมันก็ไม่สะดวก เขาก็จะไปช่วยเรื่องอื่น ส่วนเราก็เป็นตัวปฏิบัติการเรียนการสอนโดยตรง ด้วยความรู้สึกของจิตสำนึกส่วนหนึ่ง แล้วก็มีความรู้สึกที่ว่าเพื่อไม่ให้เราลืมวิชา เพราะว่าการดนตรีสมัยก่อนคาดโทษไว้ว่าถ้าลืม ถือว่าเป็นคนจับจวดคนใช้ไม่ได้ จะไม่มีความเจริญในชีวิต ก็มีความกลัวกันในสมัยก่อน แต่เดี๋ยวนี้รู้สึกไม่ค่อยกลัว ทั้งสัจจะเอาไปง่าย ๆ ลืมกันง่าย ๆ อันนี้ก็ปลูกฝังตั้งแต่เด็กเหมือนกันอีกนั่นแหละ

ผู้สัมภาษณ์: ตอนเรียนกับครูบรรเลง ครูได้รับการเรียนพื้นฐานและปลูกฝังด้านใดบ้าง
 อ.ชนก สาคริก: หลายอย่างเหมือนกัน ถ้าเป็นซิมโฟนีสอนค่อนข้างลึก ตั้งแต่จับไม้ วิธีตี ซึ่งท่านก็ได้ถ่ายทอดมาจากท่านตาหรือคุณพ่อของท่าน ซึ่งวิธีต่างๆ ผมก็รวบรวมไว้ถึง 25 วิธีแล้ว ผมแยกแยะออกมา แต่ว่าวิธีดั้งเดิมมีประมาณ 6-7 วิธี เป็นอย่างมาก เมื่อเริ่มสอน เมื่ออายุ 18 จนถึงตอนนี้ที่ให้สัมภาษณ์ ก็ 66 แล้ว สอนมาโดยตลอด แล้วก็ค้นคว้ามาโดยตลอด คือผมมีความรู้สึกที่ว่า เราคงจะไม่สามารถจดจำแต่สิ่งที่เคยมีเท่านั้นถึงจะพอ เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นเราก็จะอยู่ในระดับหนึ่ง ซึ่งอันนี้ก็เป็นเรื่องที่คุณหญิงชื่นเล่าบอกว่า ท่านหลวงวิจิตรไพเราะบอกว่าดนตรีนั้นไม่มีพรหมแดนเหมือนเราจะไปล้อมรั้วบ้าน ท่านหมายถึงว่าถ้ามีรั้วบ้านเราก็เดินได้แต่ภายในอาณาเขตบ้านของเรา ถ้าไม่มีรั้วบ้านก็ไปได้ไกลแสนไกล เดินไปไหนก็ได้ ท่านหมายความว่าอย่าไปตีกรอบความคิดของเราในเรื่องดนตรี ขอให้เป็นคนตรี ขอให้เรียนรู้ได้เท่านั้น แต่เน้นดนตรีไทยเป็นหลัก เพราะว่าเราเชื่อว่าวัฒนธรรมของเรางดงามไม่แพ้ชาติไหน เพราะฉะนั้นคุณแนวปฏิบัติท่านก็ได้ว่า หลวงประดิษฐไพเราะฯ ท่านไม่ได้ยึดติดในแบบเก่า ตอนที่ท่านริเริ่มอะไรใหม่ๆ ในวงการดนตรีก็มีให้เห็น อย่างในเรื่องโหมโรงก็มีให้เห็น ท่านก็เริ่มขึ้นมาจากที่ไม่เคยทำมาก่อน เพราะท่านไม่ได้คิดที่จะอยู่ในกรอบอย่างเดียว ปัจจุบันสิ่งที่ท่านคิดหลายอย่าง ก็มาเป็นมาตรฐานแล้ว แล้วแนวคิดที่ท่านไปเอาอังกฤษมาเล่นบ้าง เอาป๊อปปูล่ามอญมาเล่นบ้าง ต่างๆ เหล่านี้รวมทั้งเพลงที่ท่านแต่งเลียนสำเนียงของชาวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นมอญ ไม่ว่าจะเป็นมอญ อินโดนีเซีย ไม่ว่าจะเป็นมอญ ก็แสดงว่าท่านไม่ได้ยึดติดในแบบเดียวเท่านั้น แม้กระทั่งเครื่องดนตรีหรือแม้กระทั่งเพลง เราก็เห็นดีด้วย ไม่ใช่เห็นดีด้วยเพียงเพราะว่าเป็นบรรพบุรุษ แต่เห็นดีด้วยในหลักการ เห็นดีด้วยในคอนเซ็ปต์ เราก็ทำเช่นนั้น เพราะฉะนั้นผมก็จะพัฒนาหลายอย่าง ในส่วนอนุรักษ์ก็ต้องทำ ในส่วนพัฒนา ก็ทำตั้งหลายอย่าง เช่น การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ หรืออะไร

หลายๆอย่างในการสอนดนตรีการประยุกต์นำเครื่องดนตรีอื่นๆ มาเล่นเพลงไทย มีหลายกิจกรรมที่ทำ ปัจจุบันมีอินเทอร์เน็ต เราก็นำความเป็นดนตรีไทยใส่ไว้ในอินเทอร์เน็ต ทั้งหลายทั้งหมดเหล่านี้คือเพื่อจรรโลงดนตรีไทยให้แพร่หลายทั้งสิ้น แต่ไม่เลือกวิธี ซึ่งอันนี้ก็เป็นแนวคิดที่มันก็ทำตามที่ท่านสงสัยไว้นั้นแหละ

ผู้สัมภาษณ์: นอกจากทางด้านดนตรีแล้ว ครูมีความถนัดในด้านอื่นไหมคะ

อ.ชนก ศาคริก: ดนตรี...ก็คนเราก็มีความถนัดหลายอย่าง

ผู้สัมภาษณ์: ชื่นชอบอะไรเป็นพิเศษ

อ.ชนก ศาคริก: ครูก็ชื่นชอบธรรมะ ศึกษาระบบเป็นส่วนตัว ด้วยมีประสบการณ์หลายอย่างที่เราได้รอดปากเหยี่ยวปากกา ต้องเรียกว่าอย่างนั้น หรือได้ความสุขความเจริญมาจากธรรมะนี้แหละ เป็นส่วนหนึ่งในชีวิต ก็คิดว่าเขาคงให้เรามีความสุขที่ดีหรือมีชีวิตปกติสุข เพื่อทำประโยชน์ ไม่ใช่อยู่อย่างไรประโยชน์ อีกส่วนหนึ่งก็คือ ชอบหาความรู้ต่างๆที่เราไม่รู้ทุกเรื่อง แต่ว่าก็ล้วนจะเป็นเรื่องของความเทคโนโลยีบ้าง เรื่องของความแปลกประหลาดใหม่ๆ อันนี้ก็สนใจ ก็ดูได้จากสื่อ เดียวนี้มันมีทั้งวิดีโอ ทั้งอินเทอร์เน็ต ก็มีให้ดูเยอะแยะ แล้วก็ชอบทำกับข้าว ชอบเต้น หรือสมัยก่อนก็เต้นรำเราก็ทำได้ดีทุกเรื่อง แต่ว่าตอนหลังๆ นี้ เราก็ทำอยู่เรื่องเดียว คือ สอนดนตรีเป็นหลักกับเขียนหนังสือธรรมะ

ผู้สัมภาษณ์: แสดงว่าสิ่งเหล่านี้นำมาช่วยในการเรียนการสอนให้มันสมบูรณ์ขึ้น

อ.ชนก ศาคริก: ใช่ เพราะว่าถ้าจะมองว่าผู้ที่จะเป็นครู โบราณบอกว่าต้องมีองค์ของความเป็นครู 4 ประการ คือ พรหมวิหาร 4 และต้องเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ซึ่งก็เป็นสายของธรรมะนั้นเอง ถ้าใครไม่มีตัวนี้ท่านก็ไม่เรียกว่าครู ท่านก็เรียกว่าผู้ประกอบวิชา คุณหญิงขึ้นท่านเป็นคนเรียกครูนั้นเป็นผู้ทำความแฉ่งแก่ศิษย์ เป็นผู้ที่ทำความมืดให้สว่าง ทำที่คว่ำให้หงาย แบบคำครู ไม่ใช่เพียงแต่สอนให้มีความรู้หากินได้ ต้องสอนให้เป็นคนดีด้วย อันนี้คือความหมายแบบดั้งเดิมของครู แต่ปัจจุบันดูเหมือนว่าจะเปลี่ยนไปแล้ว ครู คือ เพียงเป็นผู้บอกวิชาเท่านั้น เรื่องอื่นไม่สนใจ มันก็เปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย แต่ผมเห็นว่ายังไม่ถูกต้อง คือ บางทีโบราณเขาเรียกครูว่า พ่อ แม่ คนที่ 2 คือต้องทำหน้าที่ในส่วนที่พ่อแม่ช่วยเราไม่ได้มันแหละ ครูก็ต้องทำหน้าที่ บางทีก็ต้องทุกซักร้อนไปกับเขาด้วยเวลาเขาได้รับ แล้วก็พรหมวิหาร 4 เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา นั้นแหละ มันก็จะเป็นพันธะอย่างนั้น ความมีปฏิสัมพันธ์งดงาม เป็นจารีตที่ดี ซึ่งนับวันมันก็จะหายไปแล้ว เพราะว่าเดี๋ยวนี้มันก็ไม่มีตัวอย่างอย่างนี้ให้เห็น ก็เป็นเพราะสังคมมันคงเปลี่ยนไป แต่ก็ไม่รู้จะทำไง แต่ผมก็คิดว่าสำหรับลูกศิษย์ ผมก็พยายามสอนสิ่งเหล่านี้เสมอ ด้วยการพูดถึง ด้วยการทำให้ดู ด้วยการสอนบ้าง แต่จะได้ผลแค่ไหน บางทีผมก็ไม่ทราบ แต่เราก็มีความรู้สึกที่เราทำแล้ว เราไม่ได้อยู่เฉยๆ

ผู้สัมภาษณ์: ครูเคยคิดที่จะเลิกสอนบ้างไหม

อ.ชนก ศาคริก: เคยเหมือนกันแหละ แต่ว่ามันคิดจะเลิกสอนหรือไม่เนี่ย ตั้งประเด็นไว้อย่างเดียว ถ้าไม่มีคนเรียนกับเราเมื่อไร เลิกแน่ แต่ถ้าตราบไต่ยังมีคนที่เขาสนใจจะเรียนกับเรา แต่คำว่าสนใจนี่คือ เขาต้องสนใจเองนะ ไม่ใช่เราไปโน้มนำ ถ้าเขามาถึงเราเอง เขาสนใจ ก็แปลว่าเรายังมีภาระอยู่ ก็ทำ แต่เป็นภาระที่มันเกิดจากเหตุการณ์มันโน้มนำ ไม่ใช่เราเป็นคนสร้างให้มันเกิดขึ้น อันนี้เป็นข้อแม้ คือหมายความว่าอยู่ดีๆ เขาก็มาถึงเรา ขอให้เราสอน หรือว่ามาพบเรา หรือว่าต้องการเรียนความรู้จากเรา ถ้าอย่างนี้ เราก็ทำ แต่เราก็จะไม่โฆษณา หรือไม่ไปแสวงหา เพราะว่าเราคงทำไม่ได้ดี ถ้ามันมากไปก็ทำไม่ได้ แต่ปัจจุบันเราก็มีวิธีรับอินเทอร์เน็ตเข้ามา ทำให้เราเผยแพร่องค์ความรู้ของเราเท่าที่มีบรรจุไว้ในอินเทอร์เน็ตให้เขาอ่าน ให้เขาฟัง ให้เขาได้ดูได้ชม มันก็เป็นโอกาสดีก็อย่างหนึ่ง ทำผลงานไว้ในอินเทอร์เน็ตก็เยอะ ลองไปดูตามที่ผมทำไว้

ตอนที่2 ทักษะมิติในการถ่ายทอดดนตรีไทย

ผู้สัมภาษณ์: ต่อไปด้านที่ 2 ด้านทักษะมิติในการถ่ายทอดดนตรีไทย จุดมุ่งหมายหลักในการที่ครูสอนดนตรีไทย ต้องการให้เด็กได้รู้อะไร

อ.ชนก ศาคริก: หนึ่งก็คือ รู้ในสิ่งที่เคยเป็นมาที่เป็นระเบียบ จารีตที่สมควรได้รู้ อันนี้ต้องทำแน่นอน และก็รู้ที่จะพัฒนาสิ่งต่างๆ เหล่านั้นให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพราะว่าผมมีความเชื่อว่า การอยู่หนึ่งๆ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม จะทำให้เกิดความถอยหลังหรือความเศร้าหมอง เราลองดูได้ว่าน้ำที่ไม่เคลื่อนไหวเลย ก็จะเน่าเหม็น ร่างกายไม่ออกกำลังกายก็เสื่อมสุขภาพก็จะเป็นไข อะไรก็ตามที่หยุดนิ่งในที่สุดก็จะเน่าเหม็น ในที่สุดก็จะผุพังหรือลำบาก ฉะนั้นการเคลื่อนไหวจึงเป็นสูตรสำเร็จที่ธรรมชาติสอนเราว่า ต้องมีความเคลื่อนไหว ทุกอย่างถึงจะเจริญพัฒนา สังคมเราก็เช่นกัน ดนตรีไทยก็เช่นกัน ถ้าเราหยุดนิ่งเราก็เหมือนกับคนที่ไม่ได้ออกกำลังกาย มันก็ไม่มีอาการเวียนเลือดใหม่ขึ้นมา ฉะนั้นมันก็จะป่วย เป็นโรคโดยง่าย ดนตรีไทยก็เช่นกัน เราก็ต้องเปลี่ยนไปตามยุคสมัย แต่ค่อยๆ เปลี่ยนไป ค่อยปรับไปโดยหลักการต้องไม่เปลี่ยนในวิธีการ เปลี่ยนวิธีนำเสนอ เปลี่ยนสีสันทัน เปลี่ยนรูปแบบ แต่ไม่ได้เปลี่ยนหลักของมัน ผมเชื่อว่าเพื่อให้เกิดความหมุนเวียน ฉะนั้นหลักการสอนของเราก็คือว่าการพัฒนาในการเรียนการสอนดนตรีไทยจึงเป็นเรื่องสำคัญ ด้วยเหตุผลอย่างที่บอกว่ามันจะต้องมีความเคลื่อนไหว แต่ว่าเพียงแต่รักษาระดับความเคลื่อนไหวไว้ อย่าให้มันเปลี่ยนแปลงจนถึง 60-40 หรือ 50-50 เอาแค่ 30-70 เอาเป็นไทยไว้ 70% เปลี่ยนแปลงยังไม่เกิน 30% อย่างนี้ก็เพียงพอ คือว่าร่วมสมัยได้ คนร่วมสมัยอาจจะรับได้ ไซ้ใหม่ ถ้าเมื่อเราไม่เปลี่ยนเลย อย่างเช่นสมัยก่อนต้องเรียนเพลงแป๊ะ เพลงจระเข้หางยาวก่อนถึงจะไปอย่างอื่นได้ อย่างเครื่องสายเนี่ย แต่เพลงพวกนี้มันยากเกินไปสำหรับเด็กๆ ที่จะเข้าถึง เวลาไม่ได้มากอย่างนั้น แล้วก็ไม่ได้เห็นประโยชน์ เราก็ต้องหย่อนเพลงเหล่านี้ลง เพลงแรกที่สอนก็ควรจะง่ายเข้า เหมือน

ทำบันไดให้เตี้ยลง เพื่อให้เขาก้าวขึ้นมาได้ แล้วค่อยสูงขึ้นตามลำดับ แต่ถ้าเราต้องตั้งขั้นบันไดขั้นแรกไว้สูงเกินไป ก็จะไม่มีการขึ้นมาได้ อันนั้นก็เป็ผลเสีย ฉะนั้นมาตรฐานของคนเปลี่ยนไป มาตรฐานการเรียนการสอนดนตรีไทยก็ควรเปลี่ยนไปด้วย เพราะว่าคนไม่ได้มีความตั้งมั่นหรือตั้งใจแน่วแน่เหมือนคนรุ่นก่อนๆ เวลาที่ได้มีมากเหมือนคนรุ่นก่อนๆ เดียวนี้ต้องทำอะไรหลายๆ อย่างในชีวิตประจำวัน มันจะเอาเวลาที่ไหนมามากที่จะมาตีวง หรือมาฝึกอย่างที่คุณโบราณทำได้ นี่คือตัวแปรที่เปลี่ยนไปตามสมควรใช่ไหม แล้วก็ค่อยมาเติมต่อกันทีหลังให้แน่นแฟ้น ผมก็คิดว่าการเคลื่อนไหวตามจังหวะของสังคมหรือธรรมชาติ คือสุดยอดของความดำรงคงอยู่ ถ้าเขาไม่คิดอย่างนี้ เราก็จะตกยุคหรือเราก็จะ Freeze วัฒนธรรมไว้ แล้วในที่สุดก็จะไม่เหลืออะไรเลย เหมือนยุทธศาสตร์เกลือกับน้ำหรือเกลือกับน้ำมัน ผมพูดอยู่เสมอว่า ถ้าน้ำมันไหลป่าเข้ามา โลกาวัดมน์ คือน้ำ แล้วเราทำตัวเป็นน้ำมัน คือไม่ยอมเข้ากับน้ำ ถ้าเรามีแรงน้อยกว่าเราก็ต้องถูกน้ำดันหายไปหมด เพราะเข้ากับเขาไม่ได้ การสูญหายไปเลย อันตรายยิ่งกว่าอีก แต่ถ้าเราเปลี่ยนเป็นเกลือ น้ำมาเท่าไร เราก็ซึมอยู่กับน้ำได้ โดยที่ยังเค็มอยู่ อย่างนี้มันก็มีวันตกผลึกกลับมาเป็นเกลือใหม่เมื่อไหร่ก็ได้ เมื่อได้รับแสงแดด แต่ถ้าเราถูกหายไปหมดแล้ว มันก็ไม่มีอะไร จะไม่มีเชื้อ ไม่มีอะไรเหลือแล้ว เพราะฉะนั้น การที่ต้นอ้อลู่ตามพายุลูกพัดเท่าไร ต้นอ้อก็ไม่ล้มเสียที ต้นไทรหักสะบั้นเพราะต่อต้าน โบราณก็สอนมาแล้ว พายุสงบเมื่อไหร่ ต้นอ้อก็กลับมาตรงเหมือนเดิมเพราะฉะนั้นในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีหรือโลกาวัดมน์ มันเหมือนพายุแรง ถ้าเราทำตัวเป็นต้นไทรจะเหมาะหรือ เราทำตัวเป็นต้นอ้อดีกว่า คือยังไม่ทิ้งรากเดิม แต่ว่าลู่ตามไปก่อน เหมือนเกลือที่อาจจะต้องเปลี่ยนสภาพเป็นน้ำเกลือไปก่อน แต่ในเวลาเดียวกันก็อาจจะแพร่ความเค็มไปสู่ที่อื่น น้ำนั้นเองที่จะนำความเค็มไปสู่ที่อื่น ทำให้เขาได้รู้เทคโนโลยีเหมือนอินเทอร์เน็ท ชาวต่างประเทศก็ได้ยินได้ฟังมากขึ้น ก็ดีกว่าจะไปต่อต้านหรือไม่ยุ่งเกี่ยวเลย นี่ก็ยุทธศาสตร์เดียวกัน แต่ยุทธศาสตร์อันนี้ ผมก็ได้มาจากแนวคิดที่จบปริญญา เศรษฐศาสตร์บัณฑิต จากธรรมศาสตร์ ฉะนั้นแนวคิดเรื่องเกลือกับน้ำ มันเป็นแนวคิดที่ได้มาจากการศึกษาสมัยใหม่ แต่ถ้าเป็นคนรุ่นเก่าหรือนักดนตรีจริงๆ จะไม่รู้สิ่งนี้แล้วก็พลาดโอกาส นั่นก็คือเรื่องที่เกิดขึ้น ฉะนั้นการศึกษาทุกอย่างก็คิดว่าสำคัญ ไม่ใช่เราจะอย่างโน้นอย่างนี้ แต่หมายความว่าเรามองดูส่วนรวมค่าเฉลี่ยๆ ให้มันอยู่เป็นส่วนใหญ่จะดีกว่า

- ผู้สัมภาษณ์: สิ่งที่ครูอนุรักษ์ ที่คิดว่าดนตรีไทยควรจะอนุรักษ์ของเดิม น่าจะมีอะไรบ้างคะ
- อ.ชนก ศาคริก: ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในยุคก่อนที่เป็นภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อนต้องอนุรักษ์ไว้ หมายความว่า รุ่นก่อนต้อง 50 ปีขึ้นไป เพราะว่าสิ่งเหล่านั้น มันงดงามอยู่แล้ว มันแทบจะถึงจุดสุดยอดอยู่แล้วในยุคหนึ่ง เราจะปล่อยให้มันหายไปหรือ เพลงเดี่ยวต่างๆ เพลงพิธีต่างๆ เพลงสำคัญต่างๆ กว่าจะคิดออกมาอย่างนั้นได้ไม่ใช่เรื่องง่าย เราก็จำเป็นจะต้องรักษาไว้ โดยการเรียนรู้ไว้ให้ถูกต้อง อันนั้นคือส่วนของอนุรักษ์

แต่ไม่ใช่อนุรักษ์หมดทุกอย่าง อะไรที่เกิดขึ้นมาใหม่ๆ ก็อนุรักษ์หมดก็ไม่เชิง เพราะฉะนั้นอย่างที่ผมทำเนี่ย ส่วนใหญ่ผมก็อนุรักษ์ได้เฉพาะทางเพลงของหลวงประดิษฐไพเราะฯ เพราะแค่ทางเพลงของท่านก็หลายร้อยเพลงแล้ว ยังไม่หมดเลย ยังไม่สามารถที่จะทำ เพราะว่าในหนึ่งเพลง อย่าลืมนะมันต้องแตกเป็นเครื่องดนตรีตั้งกี่ชนิด ถ้าเราสอนซอด้วงก็ต้องบันทึกเป็นทางซอด้วง ซออู้ก็เป็นทางซออู้ จะเป็นระนาด จะเป็นจะเข้ จะเป็นขิม เพลงเดี่ยวมันต้องคูณด้วยจำนวนเครื่องดนตรีที่เราสอน ฉะนั้นไม่ใช่ว่ามันมีร้อยเพลง แล้วเราทำแค่ร้อยครั้งก็จบ มันไม่ใช่ มันต้องทำเยอะเลย เพราะว่าเครื่องดนตรีมันมีเยอะ ยิ่งเอาเครื่องดนตรีใหม่ๆ เข้ามาเล่น ก็ต้องสร้างรูปแบบโน้ตของมันขึ้นมา พิณพม่าจะเล่นยังไง พิณกุ่มจะเล่นยังไง พิณदानโปจะเล่นยังไง ก็ต้องคิดระบบโน้ตขึ้นมารองรับ เพื่อที่จะสอน เพราะฉะนั้นสิ่งต่างๆ เหล่านี้ มันจึงทับทิวหรือมันทิวคุณไปด้วยงานที่มันเพาะขึ้นมาเยอะ เราก็ต้องใช้สื่อ เช่น คอมพิวเตอร์ช่วย แต่เวลาเราก็ต้องทำมากขึ้น คือมันก็ไม่จบ สิ่งต่างๆ รวมทั้งของใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นหรือมีคุณค่าก็ดี น่าจะเอามาใช้ก็ยิ่งอีกมากมาย ไม่ใช่แต่ของเดิมเท่านั้น ของร่วมสมัย ของอะไรอีกหลายอย่างที่เราจำเป็นต้องเรียนรู้ เพื่อที่จะไปนำเสนอในเวลาที่เหมาะสม มันก็ต้องเอาด้วย หรือแม้แต่มองไปถึงอนาคตว่าจะต้องมีทิศทางอย่างไร ที่เราจะต้องไปแสดงดนตรีอย่างไร ให้คนในยุคนี้เข้าใจความเป็นมาของดนตรีไทย ก็ยังต้องศึกษาด้วย ฉะนั้นเรื่องราวมันก็เลยมีมาก ถ้ามองในเชิงนี้ว่า ถ้าอนุรักษ์ พัฒนา แล้วก็อนาคต วางรากฐานสำหรับอนาคตด้วยมันก็เป็นงานใหญ่ ต้องทำกันยาวนาน

ผู้สัมภาษณ์: ขณะนี้ผลงานทางด้านพัฒนา มีอะไรบ้าง

อ.ชนก ศาคริก: ก็กำลังรวบรวมอยู่ ในส่วนที่เป็นแต่งเพลงก็มีประมาณเกือบ 20 เพลง แต่งขึ้นมาเองทั้งหมด ในส่วนที่เป็นอุปกรณ์ช่วยสอนดนตรีไทยก็มีหลายชิ้นเหมือนกัน ในส่วนที่เป็นรูปแบบของการแสดง คือ วงหรือเครื่องดนตรีที่เอาเข้ามาก็มีเยอะ อาจจะเกือบถึง 10 ชิ้น รวมทั้งลักษณะของการเขียนตำรา เขียนตำราเกี่ยวกับดนตรีไทยเกี่ยวกับโน้ต เกี่ยวกับข้อมูล หรือเป็นบทความ หรือแม้แต่บทกวีภายในดนตรีไทยหรือตำราบันทึกวิธีตีขิม 25 วิธี อะไรต่างๆ เหล่านี้ วิธีตีตูกุ่มึง ถ้าจะว่าไปแล้วตอนนี้ยังนึกออกไม่หมด แต่ว่าได้รวบรวมเอาไว้อยู่ในประวัติ ลองไปเอาส่วนนั้นไปดู จะพบว่า มีหลายอันอยู่ในหัวข้อนั้น ซึ่งก็ยังไม่ค่อยสมบูรณ์ แล้วก็ยังมีที่จดแต่หัวข้อไว้ แต่ยังไม่ได้ลงมือเขียนในรายละเอียด อาจจะบันทึกเอาไว้ก็จะดีกว่า เพราะว่าทุกอย่างเนี่ยเดี๋ยวนี้การบันทึกก็ทำง่าย เราบันทึกเรื่องราวสาระสำคัญไว้ก่อน เพราะการเขียนมันต้องใช้เวลาเรียบเรียง มันไม่ใช่ง่ายนัก แต่ว่าอยู่ในโครงการที่จะทำอยู่แล้ว คือการพัฒนา อย่างสมมติว่าแนวคิดที่ผมทำอันหนึ่ง คือ อย่างวงเครื่องสายเครื่องคู่ในตำราเดิม เครื่องคู่ก็คือคุณสองเข้าไป หมายความว่า ซอด้วงสอง ซออู้สอง จะเข้หรือขลุ่ยเพียงออ เป็นคู่หมด แล้วเวลาที่เราร่วมก็เหมือนกับคุณวง เครื่องสายเครื่องหนึ่งเข้าไป แล้วก็นั่งเล่น ปัญหาก็คือว่า ถ้าซอด้วง 2 คัน นั่งอยู่ด้วยกัน สีพร้อมกัน เวลา

خذนำแล้วซอู้ 2 คัน ซึ่งเสียงเบาว่าก็แทบจะไม่บาลานซ์เต็มเสียง ทำไม่ถึงเป็น
 อย่างนั้น ผมก็มาแต่งใหม่ แต่งวงใหม่ หมายความว่าวงใหม่ หมายความว่าวง A ก็คือ
 มีเครื่องอย่างละชิ้นอยู่ทางขวา วง B ก็มีเครื่องสายอย่างละชิ้นอยู่ทางขวา จำนวนก็
 เท่ากัน ตรงกลางเป็นพวกเครื่องจิ้งหะหรือฉิ่งหรือคนร้อง วงซำก็จะมีซอด้วง 1
 ซอู้ 1 จะเข้ 1 แล้วก็รับกันทั้งวง มันก็ทำให้เสียงบาลานซ์กัน เหมือนกับ 2 วงที่ดวล
 กัน ใช้จำนวนคนเท่าเดิม แล้วก็เล่นได้อรรถรสขึ้นเหมือนลำโพงมันออกดังเท่ากัน 2
 ด้าน ก็ดูดี ซึ่งจะบอกไว้แล้ว ก็ไม่ใช่เป็นแบบที่เคยมีมา พุดง่าย ๆ ว่าแบ่งวงเครื่องคู่
 เป็นสองวงย่อย แล้วก็เล่น รับ ล้อกันทั้งวงเลย เพราะฉะนั้นแนวคิดอย่างนี้ก็ลองทำ
 ขึ้น ทำแล้ว และได้ผลดี แต่มันไม่ใช่แนวคิดที่เคยทำกันมา อย่างนี้เป็นต้น ก็
 คือว่าเป็นการประยุกต์วิธีการหรือตำแหน่งที่นั่งบรรเลงก็เช่นกัน อย่างเช่นว่า การนั่ง
 ที่ต่างระดับกัน ไกล - ใกล้ต่างกัน บางครั้งเสียงชลุ่ยมาจากด้านบน อยู่สูงหน่อย มัน
 ก็จะทำให้ความรู้สึกร่องรอย เครื่องนี้อยู่ใกล้ เครื่องนี้อยู่ไกล มันทำให้เกิดมิติบางอย่าง
 ที่ดี แต่รูปร่างจะต้องกระจายกันไป ไม่ใช่เรียงหน้ากระดานเหมือนอย่างที่เป็น
 อย่างทุกวันนี้ จริงๆ แล้วก็คือ คิดฉีกออกไป แต่มันก็ขึ้นอยู่กับกาล ว่าแสดงที่ไหน
 อย่างไร เครื่องเสียงมันเอื้อไม่เอื้ออย่างไร เพราะฉะนั้นสิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็เป็นระบบ
 Acoustic เป็นระบบที่จะทำให้เกิดมิติของเสียงมันดีขึ้น แต่ก็ดูเหมือนไม่มีใครทำ แต่
 เราก็คิดไว้ ทำแล้วด้วย เพราะฉะนั้นวิธีคิดคือการโมดิฟาย ก็เหมือนกับที่ท่านครู
 หลวงประดิษฐไพเราะฯ ท่านก็ทำของท่านในยุคของท่าน เราก็ทำยุคของเรา ใน
 รูปแบบที่เราคิดว่ามันน่าจะได้ผล เผอิญว่าเราไม่ค่อยได้มีโอกาสไปออกนำเสนอที่
 ไหน เราก็ทำกันอยู่ภายในชมรม

ตอนที่ 3 ด้านผู้เรียน

ผู้สัมภาษณ์: อยากทราบว่าครูมีเกณฑ์หรือคุณสมบัติอะไรของผู้เรียนใหม่คะ เวลารับเข้าเรียน
 อ.ชนก สาคริก: สำหรับตัวผมเอง มองดูว่าอยากเรียนรีเปลา สำคัญที่สุดคือเขาอยากเรียนใหม่ หรือ
 ว่าผู้ปกครองเป็นคนอยาก เด็กอยากไหม แล้วก็ถ้าอยากก็ผ่านขั้นที่ 1 แล้วดูต่อไปว่า
 มีศักยภาพตรงไหนบ้าง ด้านดีด สี ตี เป่า ทดสอบว่าเขามีความสามารถทางด้าน
 เครื่องดีด เครื่องสี หรือตี เป่า หูเป็นอย่างไร ตาเป็นอย่างไร จังหวะเป็นอย่างไร ดู
 ประกอบด้วย ถ้าเด็กคนนั้นชื่นชอบในสิ่งที่เขามีอยู่แล้ว คนนั้นก็ถือว่า ได้เป็นส่วน
 ใหญ่ พวกนี้ก็จะอยู่ได้นาน แล้วก็ก็เป็นจริงเป็นจังมากกว่า ส่วนที่เรียนตั้งแต่เด็กส่วน
 ใหญ่จะเลิกไป โดยธรรมชาติ คือวันแรกก็เรียนได้ดี ไม่ได้เกี่ยวกับดีไม่ดีแต่เกี่ยวกับว่า
 ความสนใจมันเปลี่ยนไป พอเข้าสู่วัยรุ่นลักษณะความชื่นชอบก็เปลี่ยนไป อะไรๆ ก็
 เปลี่ยนไป รวมทั้งวิถีทางดนตรีไทยก็ดูเหมือนกับว่าเซซหรือล้าสมัย ในความรู้สึกมันก็จะ
 ถูกตัดตอนไปโดยสภาพของสังคม นั่นก็เป็นส่วนหนึ่ง ส่วนใหญ่ก็เป็นอย่างนั้น

ผู้สัมภาษณ์: ครูมีการวิธีการจัดกลุ่มผู้เรียนอย่างไร

อ.ชนก ศาคริก: การจัดกลุ่ม ผมไม่ทราบว่ามีที่อื่นจัดอย่างไร บางคนเขาก็จัดตามที่มาสมัคร แต่เราไม่ได้จัดตามนั้น เราจัดตาม Perception หรือสภาพการรับรู้ของเขา ถ้าเขาสามารถรับรู้ร่วมกันได้ในสื่อเดียวกันก็ให้อยู่ใน Class เดียวกัน อาจจะเป็นผู้ใหญ่ อาจจะเป็นเด็ก แต่เขาคุยสื่อเดียวกันแล้วเขาเข้าใจได้เท่าเทียมกัน เราก็จะให้เขาอยู่ด้วยกันตอนนั้น แต่ถ้าถึงแม้อายุมากแต่ประสบการณ์รับรู้ไม่เท่ากันกับเด็ก มันจะอยู่ด้วยกันบางทีมันก็ลำบาก อย่างบางคนเขียนโน้ตปั๊บ ดูได้เลย ตีได้เลย เล่นได้เลย บางคนก็แค่นอยปาก คือออกเสียงก็เล่นได้แล้ว บางคนก็ต้องใช้อุปกรณ์ช่วย เพราะฉะนั้นบางคนให้โน้ตไปปั๊บก็เล่นได้ บางคนไม่ได้ ต้องต่อมือเพราะฉะนั้นมันก็ดูว่า Perception ดูจากสภาพความรู้ ผมว่าน่าจะเหมาะ ซึ่งมันไม่แน่ว่าที่เด็กอายุน้อย ก็อาจจะรับรู้ได้พอๆ กันกับผู้ใหญ่ที่เพิ่งเริ่ม ก็อยู่ด้วยกัน เป็นเพื่อนร่วม Class กันได้แต่เราก็ต้องพูดให้เขาเข้าใจว่าเราไม่ได้แบ่งตามอายุ ไม่ได้แบ่งตามที่มาสมัคร แต่แบ่งตามสภาพการรับรู้ของผู้เรียนมานานหรือยัง บางคนเพิ่งเริ่มเรียน บางคนเรียนมาแต่เป็นคนละแบบกัน สภาพการรับรู้ก็ไม่เหมือนกัน ผมก็แบ่งตามสภาพการรับรู้ แล้วก็พบกันครึ่งทาง คือเวลาที่เขาจะว่าง บางทีเขาว่างอยู่ตรงนั้นวันนั้น ก็ต้องพบกันครึ่งทาง

ตอนที่ 4 ด้านหลักสูตร

ผู้สัมภาษณ์: ครูมีการกำหนดหลักสูตรในการเรียนการสอนอย่างไร

อ.ชนก ศาคริก: หลักสูตร...เนื่องจากเราไม่ได้เป็นโรงเรียน เราก็ไม่ได้กำหนดเข้มข้นตั้งแต่ตอนแรกๆ เริ่ม ตอนแรกก็คือไม่มีหลักสูตรแน่นอน ส่วนใหญ่ก็เป็นการสอนไปตามสภาพการรับรู้ ความชื่นชอบของเขา ต่อมาเราก็เริ่มมีหลักสูตรขึ้น หลายๆ ปีที่ผ่านมา เราก็กำหนดเป้าหมาย ขอบเขตของการเรียนรู้ของแต่ละเครื่องไว้ด้วย เพื่อว่ามันจะได้เป็นวิทยาศาสตร์ขึ้น เป็นมาตรฐานขึ้น ซึ่งตัววัดอันนี้ก็กำลังเขียนอยู่ เราใช้ชื่อว่า หลักสูตรแวนดนตรี หลักสูตรแวนดนตรีเป็นหลักสูตรที่ผมตั้งชื่อขึ้น เคยทดลองทำมาแล้วโดยคนที่คัดเลือกว่าเด็กคนนี้จะมีความสามารถทางด้านดนตรีในขั้นไหนอย่างไร มีเครื่องมือการวัดหลายอย่าง แต่ก่อนที่จะไปถึงตรงนั้น เราก็คิดว่าการที่จะบอกว่าใครเก่งดนตรีหรือไม่เก่งดนตรีมันมีองค์ประกอบอะไรบ้าง เราต้องเอาสิ่งนี้มาวิเคราะห์ก่อน มันไม่ได้แปลว่า หนึ่ง...ได้เพลงมากก็แปลว่าเก่ง ก็เป็นความเก่งอย่างหนึ่ง แต่มันไม่ได้แปลว่าเก่งจริงหรือได้เพลงยากๆ แต่เพลงธรรมดาเล่นไม่ได้ หรือได้แต่เพลงธรรมดาามากมาเพลงเดียวกันก็ยังเล่นไม่ได้แบบนี้เนี่ย อะไรกันเนี่ยความเก่งสามารถที่จะเทียบเสียงเครื่องดนตรีได้ไหม สามารถที่จะสอนคนอื่นได้ไหม สามารถที่จะเรียนกับสื่อด้วยตัวเองได้ไหมเพราะฉะนั้นความเก่งทางด้านดนตรีมันมีตัวแปรเยอะ ก็จะต้องกำหนดมันขึ้นมาว่าอะไรที่สามารถจะวัดถึงความเป็นความสามารถทางด้านดนตรีเสียก่อน จึงจะเขียนหลักสูตรได้ชัดเจน ซึ่งตัววัด ตัวชี้วัดที่เราพบกันจะมีเยอะเท่าที่ผมรวบรวม เช่น เรื่องความเข้าใจเรื่องจังหวะของเขา การได้ยินของเขา

ประสาทอายตนะของเขาในความรับรู้ ความอึด หมายความว่า เขาอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความฉลาดของเขาควมามีพรสวรรค์หรือพรแสวงต่างๆ เหล่านี้เป็นส่วนกำหนดทั้งสิ้นว่าคนนี้จะเก่งหรือไม่เก่ง บางคนอาจจะมีพรสวรรค์ แต่ว่าพรแสวงไม่ค่อยชอบ ชี้แจง มันก็ไม่ได้แปลว่าเก่ง โดดเด่น เวลาเราวัดก็ยังมีอีกกว่าความยาวของเพลงก็มีส่วนที่จะบอก ถ้าว่ายาวๆ ได้ก็ต้องเก่งกว่าคนที่จำสั้นได้ เนื้อเพลงมากกว่าจำได้มากกว่าก็ต้องถือว่าเก่งกว่าคนที่จำได้น้อยกว่า มันก็จะมีบางส่วนที่เป็นเรื่องของความมากมาย และก็มีอีกหลายส่วนที่เป็นเรื่องของความ ของศิลปะในเครื่องดนตรีชนิดนั้น คือที่เป็นพรสวรรค์ บางทีก็ไม่เกี่ยวกับความได้มากได้น้อย มันเกี่ยวกับว่า เขาเพิ่งเริ่มเรียน เขาก็ได้เพลงน้อย แต่อันที่จริงแล้ว ถ้าให้เวลาเขาหน่อย เขาก็อาจจะได้มากกว่าคนที่ได้เยอะได้ ต่อเพลงเร็ว บางคนต่อเพลงครั้งเดียวได้เลย บางคนต้องสอนหลายครั้งก็ยังไม่ได้ นี่ก็เป็นเครื่องวัดความเก่ง-ไม่เก่ง อีกอย่างหนึ่งที่จะต้องทดสอบ เพราะฉะนั้นมาตรการในการทดสอบมีเยอะ เท่าที่เขียนไว้ก็กำลังร่างอยู่ หลักสูตรชื่อแวนดนตรีนี้แหละ แล้วเราก็ต้องแปลไปตามเครื่องมืออีก เครื่องดีด สี เครื่องตี เป่าก็วัดไม่เหมือนกัน โดยในรายละเอียดบางอัน เครื่องวัดมันก็จะแตกต่างกันออกไป แต่ผมคิดว่าทำได้เพราะในปัจจุบันเรามีเครื่องคอมพิวเตอร์ มีเครื่องมือช่วยหลายอย่าง มันอยู่ที่จะวัด ไม่ใช่ว่าจะมาเล่นเพลงอย่างเดียว แล้วก็บอกว่าคนนี้เก่งกว่าคนนี้ คงไม่สามารถที่จะบอกอย่างนั้นได้ทั้งหมด

ผู้สัมภาษณ์: ปัจจุบัน เครื่องดนตรีอะไรที่เด็กนิยมเลือกเรียนมากที่สุด

อ.ชนก ศาคริก: เท่าที่พบก็มีเครื่องสาย เครื่องตีมีน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นขิม อาจจะเป็นเพราะว่ากลไกของขิมมันเข้าถึงได้ง่าย แค่อับไม้ตีลงไปก็เป็นเสียงแล้ว จุดสัมผัสก็มีเพียง 2 ตำแหน่ง ในขณะที่เครื่องอื่นมีจุดสัมผัสอาจจะเยอะกว่า อย่างเช่น ซอ ต้องกดตั้งหลายนิ้ว หรือเครื่องดีดมันก็อยู่ที่ความเข้าถึงได้ง่าย แต่ผมคิดว่าส่วนหนึ่ง คือ สัญชาตญาณของคน ตั้งแต่เป็นยังเป็นยุคหินมาแล้วก็ต้องชอบเคาะ ชอบตี มันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ดั้งเดิม หยิบโน่นเคาะนี้ แม้กระทั่งเด็กเล็กๆ ไม่รู้ความก็ทำแล้ว ฉะนั้นกลไกของขิมดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับสัญชาตญาณดั้งเดิมของมนุษย์ มันถึงได้มีส่วนช่วยให้เข้าถึงได้เร็ว เพราะว่าเด็กบางคนก็นิ้วสั้นไป จะเป่าขลุ่ย จะสีซอ จะตีจะเข้ นิ้วมันก็ยังไม่ถึง แต่จับไม้ขิมตีได้แล้ว เพราะฉะนั้นลักษณะของกายภาพทางด้านดนตรีก็มีส่วนที่ทำให้เขาตัดสินใจ แล้วก็กระแสสังคมก็มีส่วน อย่างเช่น หนึ่ง ภาพยนตร์ “อังศุมาลิน” พอดังขึ้นมา นางเอกตีขิม คนก็จะตีขิมกัน พอโหมโรง ก็จะตีระนาด มันก็เป็นกระแสสังคมด้วยที่ทำให้คนตัดสินใจที่จะเรียน แต่มันก็ไม่ได้จริงจังอะไร มันก็เป็นเพียงชั่วครั้งชั่วคราว บางทีเป็นเพราะผู้ปกครองอยากให้ลูกเรียนไอนั้นไอนี้ เด็กก็ไม่ได้อยาก ตัวชีวิตไปอยู่ที่พ่อแม่ก็มี ซึ่งตัวนี้ค่อนข้างจะพูดยาก แต่ก็พอจะมองได้ อ่านออกได้

ผู้สัมภาษณ์: เวลาเราจะสอนทักษะ สิ่งที่สำคัญที่สุดสำคัญในการสอนเด็กแต่ละคน คือ อะไร
 อ.ชนก ศาคริก: ทักษะ ผมไม่ทราบว่าคนอื่นทำอย่างไร เท่าที่ผมได้รับการถ่ายทอดมา เราต้องดูว่าเด็กเป็นดินน้ำมันหรือลูกโป่ง โบราณใช้คำว่า ดินน้ำมันคือเด็กคนนั้นบดง่ายปั้นก็ง่าย พูดยังไง สอนยังไง เขาก็ทำอย่างนั้น พวกนี้เขาเรียกว่าดินน้ำมัน หรือพูดกันตรงๆ

ผู้สัมภาษณ์: ครูมีหลักการในการสอนทักษะดนตรีอย่างไร
 อ.ชนก ศาคริก: ทักษะ ที่มีจริงเขามีมา แต่ถ้าสอนก็ต้องดูว่าธรรมชาติให้เด็กคนนี้มีทักษะทางไหน ตาดี มือดี หูดี นิ้วดี อะไรต่างๆจังหวะดี เพราะเหล่าน้ำมันจะมีผลต่อเครื่องดนตรีที่เรียน แต่ทักษะเนี่ย ยังไงก็ฝึกได้ เช่นการฝึกทักษะเสริม อย่างเช่นว่า จะดีดจะเข้ มันต้องใช้นิ้วมือข้างซ้ายให้แข็งแรง ว่องไว แล้วก็อาจจะให้ปีบลูกกลิ้งหรือปีบลูกเหล็ก ปีบลปริงเพื่อให้กล้ามเนื้อเส้นเอ็นแข็งแรง ถ้าจะตีซิมเราก็อาจจะให้ตบลูกบอลเล็กๆ หรือลูกบอลยางเพื่อให้ได้จังหวะในการตีลงไปให้มันดังให้ได้นานที่สุด มันจะเป็นวิธีฝึกอย่างนี้ เสริมทางกายภาพให้กลไกเหล่านั้นมันก็ต้องดูเป็นกรณีไปว่าเด็กคนนั้นเรียนอะไรและเขามีทักษะ ถ้าเขามีทักษะอยู่แล้วก็ไม่ต้องฝึกมากเดี๋ยวเขาก็เป็น แต่ถ้าเขาไม่มีในสิ่งนั้น เราก็ต้องหาวิธีเสริม เพื่อให้เขาไวขึ้น ฉะนั้นการฝึกทักษะแล้วก็ให้พิจารณาตามผู้เรียนว่าเขาจะด้อยตรงไหนก็เสริมตรงนั้น ไอ้ที่เขาดีอยู่แล้วก็ไม่ต้องไปเสริมมาก เพราะธรรมชาติของเขาเองก็จะทำได้อยู่แล้ว อันนี้ก็แล้วแต่กรณีไปว่าเขาเรียนอะไรด้วย แล้วอายุเท่าไรด้วย เพราะว่าอายุก็สำคัญ อย่างเด็กเล็กเนี่ย บางทีความสนใจเขาสั้นมันก็จะต้องฝึกทักษะ ตาไวแค่ไหน อาจจะเล่นกลให้ดูก็ได้ อะไรที่เขาสนุกสนานดูว่าเขาจะไวสักแค่ไหน เป็นต้น ก็แล้วแต่กรณีอย่างที่บอก

ตอนที่ 5 กิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้สัมภาษณ์ : กิจกรรมการเรียนการสอน คุณครูสอนเป็นกลุ่มหรือสอนเดี่ยว
 อ.ชนก ศาคริก: มีทั้งสองแบบ แต่เราจะบอกให้เขาเข้าใจว่าการสอนแบบกลุ่มก็มีประโยชน์ในด้านเก็บ Surrounding หรือประสบการณ์โดยรวม เพราะว่าดนตรีบางครั้งเราต้องเล่นโดยรวม เราต้องไปกับคนอื่นได้เหมือนขับรถกับคนอื่นได้ในท้องถนนหลวง ไม่ใช่เราขับตามใจเราคนเดียว เราก็ต้องขับให้สอดคล้องกับสภาพจราจร ต้องชะลอ ต้องดูคนอื่น จะได้ไม่ชนกัน แต่บางครั้งคนที่ยังไม่เก่งเลย เขาเพิ่งขับรถจะไปขับอย่างนั้นก็คงไม่ได้ ก็คงต้องขับกันตัวต่อตัวก่อน ก็คือหัดนำรถเคลื่อนที่ จอดรถให้คล่องก่อนที่จะไปสู่ขั้นนั้น พวกนี้ก็ต้องเรียนตัวต่อตัว การเรียนตัวต่อตัวก็ช่วยได้ในเรื่องนี้ แต่ถ้าเรียนกันตัวต่อตัวตลอดไป มันก็ขึ้นอยู่กับว่าตอนไหนของการเรียน ถ้าเขาพอจะเก่งแล้ว ได้เพลงพอสมควรแล้ว ก็ต้องเริ่มให้เขาฝึกเข้างด้วยเครื่องเสียงที่เขาเรียนหรืออาจต้องให้ลองไปตีฉิ่งดูบ้าง ตีกลองดูบ้าง เพื่อจะได้เรียนรู้ว่ามันเป็นยังไง ถ้าอยู่ในทีมฟุตบอลเดียวกัน แล้วเราได้เป็นแค่ Back ได้เป็นแค่ศูนย์หน้า เราก็ไม่รู้หน้าที่ของคนอื่นในวง การที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปอย่างนี้ทำให้เขาได้เห็นมุมมองของตัวเอง แล้วก็ให้มีประสบการณ์ชำนาญหลายอย่างขึ้น ก็จะทำให้เขาแตกฉานมากขึ้นในเรื่อง

ดนตรี เพราะฉะนั้นอันนี้ก็ต้องแล้วแต่ว่าถ้าเขาไม่อยากทำ เขาอยากจะทำเรียนในเครื่องชนิดนั้นก็ปล่อยไป แต่เราจะพูดให้เขาเข้าใจว่า ถ้าเขาหัดไปตั้งบ้างก็จะได้ว่าผู้บรรเลง ควรจะต้องฝึกฉิ่งอย่างไร ประโยชน์ของการเรียนดนตรี มันจึงไม่ใช่การเรียนเครื่องดนตรีชนิดนั้นแล้วจะจบมันจะต้องรู้รอบเกี่ยวกับเรื่องทั้งหมดของดนตรี

ผู้สัมภาษณ์ : วิธีการในการสอนของคุณครู มีอะไรที่สามารถช่วยเสริมเด็ก อย่างสมมติว่าเราสอนกลุ่มมีวิธีการอย่างไรบ้าง

อ.ชนก ศาคริก: ในส่วนของเทคโนโลยี เราก็ใช้สื่อ เช่น วิชชูปอร์ดสอนตีพิมพ์ ใช้โน้ตที่เขียนอย่างพวกขอ สิ่งพวกนี้จะมีอยู่แล้ว แต่โดยส่วนรวมการใช้เกมก็ทำได้เหมือนกัน เพราะว่าเกมต่างๆ ไม่ว่าจะเล่นเกมที่เล่นสดๆ หรือเกมที่เล่นจากคอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่เกมจะมีประโยชน์ในการ Train Perception คือ ตา หู จังหวะต่างๆ มันอยู่ในเนื้อหาของเกมโดยตรง เพราะเกมจะทำให้เรากล่องแคล่ว ว่องไวในเรื่องเหล่านั้นแล้วมันก็เป็นกลไกเดียวกันกับที่จะมาเล่นดนตรีนั้นแหละ เพียงแต่เราต้องให้เขารู้ว่าฝึกเพื่อไม่ใช่แค่บันเทิงหรือเล่นอย่างเดียวก่อนเพื่อที่จะมาเป็นประโยชน์ต่อดนตรีด้วย ก็จะได้ 2 อย่างคือ สนุกสนานด้วยและในเวลาเดียวกันก็ได้ Train Perception ไปด้วย อันนี้ก็เป็นอย่างที่เราต้องดูว่าถ้าเป็นเด็กเล็ก การที่จะได้เล่นเกมก่อนแล้วค่อยมาเล่นเครื่องดนตรีจริงมันก็สนุกไม่น่าเบื่อ ในขณะที่ถ้าเป็นผู้ใหญ่บางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องใช้สิ่งเหล่านี้เพราะเขาต้องการเรียนเลยก็ต้องดูเป็นกรณีไป ถ้าเป็นเด็กความสนใจสั้นก็ต้องเล่นเกมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรี เด็กจะเรียนด้วยและหลังจากนั้นก็ไม่น่าเบื่อ อันนี้ก็ต้องดูเป็นกรณี คือ จริงๆ แล้วถ้าเป็นครูต้องดูผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างที่ปัจจุบันเขาบอกว่าเอาเด็กเป็นศูนย์กลาง คือ เหมือนกับว่าไม่ให้เด็กคิดเอง หมายความว่า คิดเพื่อเด็กเป็นส่วนใหญ่ ว่าเด็กคนนี้จะทำอะไร ลูกศิษย์คนนี้จะสอนเขาอย่างไรต่างๆ เหล่านี้ ถ้าเป็นครูจริงๆ ก็จะต้องคิดอย่างจริงจังมากกว่าที่เราจะ “ เอ้า! ทุกคนทำตามที่ผมบอกก็แล้วกัน” ถ้าคิดอย่างนั้น คือ การคิดตามเหมือนฉัน จะเหลือไม่กี่คนที่ทำได้ จริงๆ การสอนแบบนั้นเป็นวิธีของพวกศิลปิน คือ ทำตามที่ผมเคยทำมาซึ่งคนที่ไม่เก่งหรือไม่เข้าใจก็ทำไม่ได้ แต่ถ้าเป็นครู มันจะต้องเปลี่ยนตัวเองตามศิษย์ ลูกศิษย์ที่ช้าหน่อยก็ต้องสอนแบบหนึ่ง เร็วหน่อยก็สอนแบบหนึ่ง อย่างนี้ประโยชน์จึงเกิดกับเด็ก อันนี้พูดถึงกลไกของคนเป็น.... เพราะว่าในดนตรีก็จะมีครูศิลปิน 2 กลุ่ม ถ้าเป็นเรื่องการปฏิบัติก็จะมีทักษะส่วนนั้น แต่การถ่ายทอดถ้าไม่ได้เป็นลักษณะของครู บางครั้งการถ่ายทอดก็อาจจะแคบกว่า คือได้ผลเฉพาะคนเก่ง อย่างนี้เป็นต้น

ผู้สัมภาษณ์: อยากให้ครูพูดถึงประโยชน์ของสื่อ เพราะว่าบางที คือ สอนตัวต่อตัว คือ เครื่องดนตรีเป็นสื่ออยู่แล้ว แต่ทำไมเราจึงต้องมีสื่อส่วนอื่นมาช่วยในการสอน

อ.ชนก ศาคริก: อันนี้คงจะสัมพันธ์กันไปว่า ถ้าเราอยู่กับครูได้ตลอดก็ได้ แต่ถ้าเราไม่ได้อยู่กับครูตอนนั้นต่างหากที่สื่อจะมีประโยชน์ ไม่รู้ ไม่มีครูจะถาม ก็ต้องไปถามโน้ต เหมือนอาหารกระป๋อง เวลาอยู่ที่ร้านภัตตาคารก็กินของสดไป แต่กลับไปบ้านเราก็มีอาหาร

กระป๋องกิน เพราะทำกินเองยังไม่เป็น เพราะฉะนั้นสื่อที่ว่านี้ หมายความว่าใช้ตอนที่ เราจำเป็น ไม่มีครูจะถาม เราจึงต้องใช้สื่อ ซึ่งโดยปัจจุบัน คนที่จะมีโอกาสอยู่กับครู มากๆ เหมือนแต่ก่อนมันมีน้อย สมัยก่อนไปกินไปนอนอยู่ด้วยกันทั้งวันทั้งคืน ซ้อมดนตรีกันได้ตลอด ก็ทำอย่างนั้นได้ ปัจจุบันนี้กว่าจะเจอครูชั่วโมงหนึ่ง อาทิตย์หนึ่ง เจอกันครั้งเดียว แล้วยังไง แล้วอีก 7 วัน อีก 6 วันจะทำยังไง ตอนนี้อย่างไรที่ต้อง เอาสื่อมาใช้ เพื่ออย่างน้อยยังใช้ชดเชยว่าทำได้ถูกต้อง ซึ่งสื่อที่ว่าอาจจะเป็นโน้ตก็ได้ อาจจะเป็นภาพวิดีโอก็ได้ เสียงก็ได้ อักษรก็ได้ ต่างๆ เหล่านี้ต่างหากที่สำคัญ แต่ ถ้าอยู่กับครูแล้วก็....คงไม่ต้องใช้ ไปที่ภัตตาคารแล้วจะกินอาหารกระป๋องทำไม่ อย่างนี้เป็นต้น ต้องมองตรงนี้มากกว่า

ผู้สัมภาษณ์: ด้านการวัดและประเมินผล ครูมีวิธีการอย่างไร

อ.ชนก ศาคริก: การวัด ดูตามเครื่องมือ ส่วนการประเมินผลดูจากหลายด้าน จำนวนเพลงที่ได้ ความรวดเร็วในการต่อเพลงแล้วก็ฝีมือ แล้วก็เกี่ยวกับปฏิภาณ คล้ายๆกับว่าเขาอาจจะไป ฟลิคเพลงเล่นไม่เหมือนที่เราต่อก็ได้ สามารถ create หรือสามารถที่จะแปลงทาง ได้ พวกนี้ก็เป็นความสามารถที่เราจะต้องประเมิน มีเยอะที่ผมเขียนเอาไว้ เพราะว่าการประเมินเหตุผลทางศิลปะ มันต้องดูเป็น case ไปตามกรณี แม้แต่ดนตรีเองก็ ต้องดูกลุ่มของดี ดี ดี เป่า แต่ว่ามันจะมีหลักการคล้ายๆกัน ความแม่นยำในเรื่องเสียง เป็นอย่างไร จังหวะเป็นอย่างไร ซึ่งก็มีวิธีประเมินตั้งหลายรูปแบบ ในการประเมิน จังหวะหรือในการประเมินฟังเสียง แล้วแต่เราจะจัดขึ้นมา วิธีการที่จะดูว่าให้ลองตี ฟังทำนองแล้วตีลงใหม่ อะไรต่างๆเหล่านี้ ก็แล้วแต่ด้วยด้วย ้วยของเขาให้ตีมือเฉยๆ ก็ได้ ฉะนั้นวิธีการประเมินก็จะเป็นผลสืบเนื่องจากการที่เราจะประเมินแล้วเราก็ ประเมินไปตามนั้น

ผู้สัมภาษณ์: ส่วนใหญ่ ครูจะใช้วิธีการสังเกต

อ.ชนก ศาคริก: ก็ใช่ การประเมินคือการสังเกตอยู่แล้วว่าคนที่เราประเมิน เขามี Perception เป็น อย่งไร ฝีมือเขาเป็นอย่างไร เขามีความสามารถในการจดจำเป็นอย่างไร เขามีความ กล้าที่จะแสดงออกเพียงใดมันจะแสดงออกมาในเวลาเดียวกัน ข้อมูลหลายๆอย่าง ที่ หลังไหลออกมา แล้วเราก็กำหนดจดจำตรงนั้นไว้ ถ้าเขาจดบันทึกไว้หรือเราแยกแยะ ไว้ ก็ได้ข้อมูลเป็นข้อมูลที่ว่าเกี่ยวกับ Perception หรือความสามารถของเขานั้น แหละ เมื่อทำหลายๆครั้งเข้า ถ้าเขามั่นจะทำเป็นมาตรฐานซึ่อออกมาได้ว่าเขาอยู่ ตรงไหน และอีกคนหนึ่งเป็นอย่างไร ซึ่งมันเป็นวิธีการมองของเรา ซึ่งครูที่เป็นผู้ ชำนาญนั้นแหละ แต่ในบางกรณี เราอาจจะให้นักดนตรีคนอื่นๆหรือลูกศิษย์คนอื่นๆ ที่มีประสบการณ์สูงมาช่วยกันประเมิน หมายความว่า เขาฟังดูแล้วก็ให้คะแนนว่าคน นี้เป็นอย่างไรในประเด็นต่างๆ ก็ได้ ไม่ใช่ว่าเราประเมินเพียงคนเดียว ประเมินจาก หลายๆคนที่มีทักษะในเรื่องนั้น ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะได้ค่าของความประเมินค่อนข้าง จะเที่ยงตรงมากกว่าที่จะเอาเราไป ในเราก็เป็นอีกน้ำหนักหนึ่ง อันนี้ก็เป็นวิธีการที่ จะต้องปลีกย่อยออกไปอีก

ผู้สัมภาษณ์: นอกจากสอนทักษะ ครูมีวิธีการสอดแทรกด้านการสอนคุณธรรมอะไรยังงัยบ้างคะ

อ.ชนก ศาคริก: คุณธรรมเนี่ย ที่จริงแล้วก็คือ ให้พี่ช่วยสอนน้องก็เป็นคุณธรรมอย่างหนึ่ง คือ รู้จักเสียสละเพื่อผู้อื่น รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น เราได้เพลงนี้แล้ว เราก็ช่วยสอนน้องที่เพิ่งจะเรียนเพลงนั้น ก็ไม่ใช่เรื่องน่าแปลกอะไร หนึ่ง...จะได้ช่วยแบ่งเบาภาระครูด้วยสอง...ตัวเองก็ได้ความชำนาญมากขึ้น น้องเองก็ได้รู้จักหรือชื่นชม เพราะฉะนั้นวิธีการอย่างนี้ ก็เกิดประโยชน์หลายอย่างในตัวของมันเอง เขาก็เป็นเพลงขึ้นด้วยเหมือนนายแพทย์ จบแล้วก็ยังต้องเป็นหมอ inturn อยู่อีก ไม่ใช่จบแล้วจะไปรักษาคนได้ทันที ก็ต้องออกไปตามแพทย์ใหญ่ ไปฝึก จะพูดกับคนใช้อย่างไร จะสังเกตอาการของโรคอย่างไร จะให้ยาอย่างไร ต่างๆ เหล่านี้ก็เป็นศิลปะที่ต้องเรียนรู้อีก ไม่ใช่ว่าจบแล้วจะทำได้ทันที ก็ต้องดูไปว่าเวลาสอนคนที่เขาช้ำอายุจะพูดจะสอนอย่างไร สิ่งต่างๆต้องเรียนรู้ ไม่เกี่ยวกับศาสตร์ที่เรียนมาโดยตรง แต่เป็นประกอบโรคศิลป์หรือเป็นศิลปะในการถ่ายทอดที่ต้องเรียนด้วย ซึ่งก็เป็นลักษณะคล้ายคลึงกัน คือเมื่อชำนาญพอสมควรในเรื่องนั้นแล้ว ก็ต้องฝึกที่จะลงมือปฏิบัติในเรื่องนั้น ความคุ้มทุนกับความคุ้มกับค่าเวลามันสูง เพราะถ้าเราเรียนสอนมาร้อยคนและอีกร้อยคนที่ไม่ได้ต่อให้เลย มันก็อยู่แค่นั้นแต่ถ้าเราสอนมาสิบคน แต่ทุกๆคนต้องไปสอนอีกคนละ ร้อย มันกลายเป็นหนึ่งพันคนที่จะขยายวงออกไป ฉะนั้นการสร้างนักดนตรีให้มีความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้ จึงเป็นเป้าหมายสูงสุดที่มูลนิธิต้องการ เพราะว่าเราต้องการสร้างบุคลากรที่จะเป็นผู้สืบทอดนั้น ส่วนหนึ่งถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งจำเป็นทั้งคู่ ไม่เช่นนั้นดนตรีไทยเราก็อาจจะสาบสูญไปโดยง่าย

ผู้สัมภาษณ์: คุณธรรมหลักๆ ของนักดนตรีที่ดี ในมุมมองของครูน่าจะมีอะไรบ้าง

อ.ชนก ศาคริก: นักดนตรีที่ดี ก็คือ ตรงต่อเวลา แทบทุกอาชีพต้องตรงต่อเวลาไว้ก่อน พูดคำไหนคำนั้น ถ้าเป็นนักดนตรี นัยของเราก็คือ นำความไพเราะไปสู่จิตใจผู้ฟัง ไม่ใช่เอาจิตใจเราเป็นตัวตั้ง เพราะถ้าเผื่อว่าคิดว่าเราชอบ แล้วเราก็ไปเล่นเพลงที่เราชอบ ทั้งๆที่คนฟังเขาไม่ชอบ ผิดที่ผิดเวลามันก็ไม่ใช่ว่าสิ่งที่ถูกต้อง จริยธรรมของคนเล่นก็คือว่า ต้องดูว่าผู้ฟังเป็นกลุ่มไหน อายุเท่าไร เขาชื่นชอบแบบไหนก็เล่นแบบนั้น อันนี้ก็คือคุณธรรมหรือจริยธรรมของนักดนตรี แต่ที่เราเล่นตามที่ใจเราชอบ มันก็เป็นคุณธรรมของเรา แต่ผมก็ไม่รู้ แต่ผมคิดว่ามันคงต้องดูกาลนั้นว่ามันงานอะไร มันเวลาอะไร ใครเป็นผู้ฟัง ใครเป็นผู้จ้าง ใครที่จะเป็น Audience เด็ก ผู้หญิง ผู้ชาย หรือโต ต่างๆ เหล่านี้ต้องประเมินทั้งหมด อยู่ในที่แคบ ที่กว้าง จะเลือกตีไม้แข็งระนาด หรือเลือกตีไม้ نرم ที่มันจะก้องไปไหม อะไรต่างๆเหล่านี้ต้องประเมินหมด ทั้งหมดทั้งหลายนี้ คือ จริยธรรมของนักดนตรี รับงานเขาแล้วก็ต้องรักษาสิ่งจะวาจาต้องไปให้ตรงต่อเวลา ทั้งหมดก็เป็นสิ่งจำเป็น จริยธรรมของการเป็นนักดนตรีทั้งหมด ส่วนจริยธรรมของครูดนตรีก็ต้องบวกเพิ่มขึ้นไปอีก ต้องมีองค์คุณของความเป็นครู ถ้าจะพูดว่าสิ่งต่างๆ ที่จะทำให้บรรลุตามความหมายที่พูดมา เราต้องสอนให้

ได้ทั้งหมด ซึ่งวิธีสอนก็อาจจะทำให้ดู พูดให้ฟังและก็อธิบายให้เข้าใจในกรณีที่เกิดขึ้น เราก็ใช้โอกาสนั้นพูดคุยทำความเข้าใจสิ่งที่ถามว่าการสอนแบบนี้ มันเป็นเรื่องของการพูดคุยให้เข้าใจ คงไม่ใช่อธิบาย มันต้องเข้าใจของความหมายว่าการเป็นผู้เสียสละ การเป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา เป็นผู้ที่มีข้อสัตย์ต่อวิชาชีพต่างๆ เหล่านี้ต่างหากที่อธิบายได้ โดยการพูดคุยสนทนา มันคงจะพูดเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ไม่ใช่บรรเลงแล้วจะเข้าใจมารยาทต่างๆ เช่น การเคารพผู้ที่อาวุโสกว่า ให้เกียรติผู้ฟัง ให้เกียรติพนักงานต้อนรับที่เขาเป็นพนักงานต้อนรับเดียวกัน เป็นพื้นฐานของมารยาทความเป็นไทยอยู่แล้ว การที่เคารพผู้ชม สวัสดิ์ผู้ชม มีความนอบน้อมตามควรแก่เหตุ เล่นให้พระฉันเล่นให้เจ้านายฟัง เล่นให้เพื่อนๆ มันไม่เหมือนกัน ลักษณะการที่บรรเลงหรือมารยาทของการบรรเลงไม่เหมือนกัน โบราณใช้คำว่า มีกึ่งก้อยหัวแม่มือ มันมีลำดับความสำคัญต่างกัน ก็ต้องดูว่าครั้งนั้น เวลานั้นเรากำลังกับบุคคลกลุ่มใด ระดับใด ก็ต้องประพฤติปฏิบัติให้มันสอดคล้องกับสิ่งนั้น อันนั้นคือ ความเข้าใจในกาลเทศะหรือจริยธรรมของความเป็นนักดนตรีหรือครูดนตรี คงจะกำหนดทีเดียวยาก กำหนดโดยหลักการว่าอย่างไร

ผู้สัมภาษณ์: บรรยากาศและสถานที่ในการเรียนเป็นอย่างไร

อ.ชนก ศาคริก: บรรยากาศการเรียนก็มีส่วนสำคัญแต่เราก็ต้องดูความจำเป็นก็มีส่วน ที่อาคารใหม่ก็มีแดดฟ้าที่กว้างขวางแต่การที่จะขึ้นไปแดดฟ้าที่ชั้น 5 มันต้องเปิดลิฟท์ เสียค่าไฟมากเหมือนกัน แต่ขึ้นลงคนเดียวก็ 2 เที้ยว ถ้าไม่มากนักเราก็ไม่ขึ้น เราก็เรียนข้างล่าง ดูความเหมาะสมของสถานการณ์ ไม่ใช่ว่าต้องอย่างนั้นอย่างนี้ ถ้าเกิดฝนตก บางทีเข้ามาข้างในแน่นหน้อยก็ยังดีกว่าเปียก ดูตามภูมิประเทศ บรรยากาศ ดูตามแดด แดดร้อน แดดร่ม ตามความเหมาะสมของ class จำนวนมันเยอะไหมที่จะเรียนพร้อมกัน ตอนนั้น ต่างๆ เหล่านี้มันก็เป็นอะไรธรรมดาทั่วไปที่คงต้องประเมินตามสภาพ location จะเลือกอะไรที่มันได้อย่างและเสียอีกอย่างมันคงไม่เหมาะ ประหยัดและประโยชน์ สรุปก็คือว่า สิ่งที่ทำให้ประหยัดพลังงาน ประหยัดเวลาและเกิดประโยชน์ ผมคิดว่าประหยัดและประโยชน์เป็นสิ่งที่ใช้ได้เสมอในโลกทุกวันนี้ ทุกเรื่องด้วย ทำอย่างไรให้ประหยัดและเกิดประโยชน์ ถ้าคำนึงถึงตรงนี้ไว้ ทรัพยากรก็ไม่สูญเสียมาก เวลาที่ไม่สูญเสียมากและได้ผลดีที่สุด มันเป็นเรื่องที่ไม่น่ายากเท่าไร แต่บางคนไม่ได้คำนึงถึง ทุ่มเทไปมากมาย ทั้งขว้างไปเยอะ เพื่อที่จะไม่กินชาติ บางทีมันอาจจะไม่เหมาะ มันต้องดู มันก็แล้วแต่คนจะมอง แต่ผมมองแบบนี้

ผู้สัมภาษณ์: ปัจจุบัน เริ่มเข้าสู่อาเซียน ครุมีแนวคิดอย่างไรในการนำเครื่องดนตรีต่างชาติเข้ามา

อ.ชนก ศาคริก: คงไม่ใช่เพราะอาเซียน อันนี้เราทำอยู่นานแล้ว มุมมองนี้คือ เราคิดว่าความเป็นไทยอยู่ที่ทำนองเพลงที่เราเล่น ภูมิปัญญาของไทย ก็อยู่ที่เพลงที่เล่นเหมือนกัน ถ้าหากว่าเราเล่นเพลงของไทยที่เป็นอย่างนั้นแล้ว ก็เชื่อว่ารักษาภูมิปัญญาไทยหรือเผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ส่วนเครื่องดนตรีมันจะเป็นไทยหรือเทศ ผมว่ามันเป็นเรื่องรองลงมา มากกว่า กลับกันกับการที่เราเอาเครื่องดนตรีไทยมาเล่นเพลงต่างชาติ ความเป็น

ดนตรีไทยก็คงน้อยกว่า รูปลักษณ์อาจดูเป็นไทย แต่ว่าเพลงที่เล่นไม่ใช่ เท่ากับเราไปส่งเสริมภูมิปัญญาของชาติอื่น ฉะนั้นความเป็นดนตรีไทยก็น่าจะน้อยกว่า มันเป็นเรื่องของเสียง การที่เราเอาเครื่องดนตรีอื่นที่ไม่ใช่ไทยมาเล่นเพลงไทย รวมแม้แต่เครื่อง Ipad ก็ดี หรือเครื่องดนตรีเสมือนจริงต่างๆ ก็ชื่อว่าทำให้ประหยัดและประโยชน์อย่างerbอก ยังไม่ต้องไปซื้อเครื่อง แล้วก็ซ้อมได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ต้องเทียบเสียงเอง เพราะฉะนั้นสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ทำให้สามารถได้ knowledge ไปก่อน ส่วนการสัมผัสจริงๆ เมื่อได้เครื่องดนตรีจริง ก็ค่อยเสริมอีกหน่อย ไม่น่าจะยากแล้ว ฉะนั้นการคิดอย่างนี้ก็ได้จำกัดเครื่องดนตรี แต่จำกัดในเรื่องเพลง ส่วนเพลงนั้นในบางโอกาสก็เล่นเพลงต่างชาติได้ ขึ้นอยู่กับเวลานั้นเป็นอย่างไร เป็นช่วงปีใหม่สากลตรุษจีน อันนี้เราเล่นเพลงได้ แต่ถ้าเป็นปกติทั่วไป ความที่เราเป็นมุสลิม เป็นนักดนตรีไทย เราก็เผยแพร่เพลงไทยเป็นหลัก ซึ่งคิดว่าเราทำถูกต้องแล้ว ในขณะที่หลายๆ คนไม่ได้แบบนี้ เพราะฉะนั้นก็แล้วแต่ พอไปถามเขา เขาก็ทำตามที่เขาชอบไทยหรือไม่ไทยเขาก็ยังไม่สนใจก็มี แต่เราจะนึกถึงองค์คุณความเป็นไทยก่อน เรามีหน้าที่เผยแพร่วัฒนธรรมไทยเหมือนพระราชดำรัสที่ว่า การรักษาวัฒนธรรมแต่ละชาติ เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน เพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมความเป็นไทยในทุกๆ เรื่อง เราก็สนองพระราชดำรัสในมุมมองนี้ เราเป็นนักดนตรีไทย เราก็สอนดนตรีไทยหรือเพลงไทย ส่วนเครื่องดนตรี อาจจะดูไม่ใช่ แต่เราก็เล่นเพลงไทย เราเชื่อว่าเราไม่หลงประเด็น

- ผู้สัมภาษณ์: สุดท้ายนะ ตั้งแต่ครูสอนดนตรีไทยมาจนถึงทุกวันนี้ ครูอยากที่จะให้ดนตรีพัฒนาไปถึงจุดไหน หรือว่ายังมีสิ่งที่กังวลที่อยากจะฝากไว้อย่างไร
- อ.ชนก ศาคริก: เรื่องนี้ผมยังคิดน้อยหน่อย คือผมคิดตามหลักทำดีที่สุด ส่วนมันจะไปแค่ไหนก็แล้วแต่โชคชะตาจะบันดาล คือ ในแง่นี้เป็นปรัชญาที่เราได้มาตั้งแต่เด็กๆ ว่า มีคนอยู่ 4 ประเภท ทำมากหวังมากพวกหนึ่ง ทำน้อยหวังน้อยพวกหนึ่ง ทำน้อยหวังมากพวกหนึ่ง แล้วก็ทำมากหวังน้อยพวกหนึ่ง ใน 4 ประเภทนี้ ถ้าพิจารณาไล่ดู ถ้าทำมากหวังมากยังมีโอกาสผิดหวังอยู่ดี การทำอะไรก็ตาม มันไม่ได้อย่างที่หวังเสมอไป บางทีความหวังมันไปได้ไกลกว่าการกระทำ มันก็ผิดหวังได้อยู่ดี ไม่ใช่วิธีที่ตลก คนที่ทำมากหวังมากมันจะเจ็บมาก เวลาไม่ได้ก็เสียใจรุนแรง ส่วนทำน้อยหวังน้อยไม่ต้องพูดถึง เพราะว่าเขาเกิดมาไร้ค่า เขาไม่ได้ทำอะไรเลย อยู่ไปวันๆ ไม่หวังอะไร ก็ไม่ใช่สิ่งที่ควรไปยึดถือเหมือนกัน ส่วนทำน้อยหวังมากก็ไม่น่ายึดถือ เพราะว่าไม่ทำอะไรเลย ก็ฝันเฟื่องเอาไว้ว่ามันได้อย่างน้อยอย่างนั้น ซึ่งมันจะได้ได้อย่างไร ทั้ง 3 พวกนี้ ก็ไม่ใช่วิธีที่ควรเลือก แต่กลุ่มที่ทำมากหวังน้อยต่างหากที่เราสนใจ ทำอะไรก็ตามทำให้เต็มที่ ส่วนมันจะได้แค่ไหนก็แค่นั้น ถ้าได้มากกว่าหวังก็ยินดี ถ้ามันไม่ได้ก็ไม่ใช่ไร ก็หาวิธีต่อไป ถ้ายึดถือตามวิธีนี้ ไม่เครียดและไม่จำเป็นต้องมาผิดหวัง ก็ทำเต็มที่ อะไรที่เราคิดทำก็ทำ ส่วนจะได้ก็ได้ ไม่ได้ก็แล้วไป ผมทำแบบนี้มาจนชิน คือ ไม่ได้ตั้งเป้าอะไรสูงมากไป แต่ทำเต็มที่ทุกเรื่อง ประเด็นก็คือ สนับสนุนความเป็นดนตรีไทยสู่สังคม

ให้กับผู้ที่อยากได้ เผยแพร่วัฒนธรรมไทยสู่อินเทอร์เน็ต ก็ทำอย่างนี้ ทำเท่าที่ทำได้ ไม่ต้องเข้าอินเทอร์เน็ต ไม่ต้องเสียเงินเช่า ไม่ต้องออกเว็บ การแสดงก็ต้องเช่าเวที ต้องมีสปอนเซอร์ เดียวนี้ไม่ต้อง คนดูกว้างไกลกว่าพวกนั้นอีก แต่ถ้ามีโอกาสที่จะทำอย่างนั้นได้ ถ้าเขาเชิญไปแสดงก็ไป แล้วแต่โอกาส ไม่ได้ดั้นรณรงค์เสือกกระสนต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้

ปพิชญา เสียงประเสริฐ
ผู้สัมภาษณ์
วันที่ 14 กรกฎาคม 2555

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ฉ.
บทสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครอง
การสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครองแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่

- 1) เด็กหญิงอัมพิลดา เศวตกิติธรรม
- 2) เด็กหญิงพิชญานุช คำบุญรัตน์
- 3) เด็กหญิงจีรัชัญญา หงษาประเสริฐ

กลุ่มที่ 2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่

- 1) เด็กหญิงวิชุดา บุญอยู่
- 2) เด็กหญิงฐิตญาภรณ์ หงสกุล
- 3) เด็กหญิงกัญญารัตน์ รัตนเสาวภาคย์

กลุ่มที่ 3 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่

- 1) นางสาวธนิดา แสงโสภณ
- 2) นางสาวพรไพลิน วาณิชธีระดิฐ
- 3) นางสาวภาวินี วุฒิยาสกุล

กลุ่มที่ 4 นักเรียนระดับอุดมศึกษา ได้แก่

- 1) นางสาวจิตภัสสร สวัสดิชัย
- 2) นางสาววรรณกาญจน์ บุญยก
- 3) นางสาววรินทร์ แววรวิทย์

กลุ่มที่ 5 ศิษย์เก่า ได้แก่

- 1) มาฆวรัตน์ บุญสิโรจน์
- 2) ชาลินี เสนาณรงค์
- 3) นางสาวพมญา เครือครองสุข

กลุ่มที่ 6 ผู้ปกครองนักเรียน ได้แก่

- 1) นายจิรวุฒิ หงสกุล
- 2) นางชลลดา ทิพยะวัฒน์
- 3) นายเล็ก หอมเสมอ
- 4) นายนิธิบุญ แสนสุข

ข้อมูลการสัมภาษณ์ นักเรียนในระดับประถมศึกษา

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 15 เมษายน 2557
ผู้สัมภาษณ์: นางสาวปพิชญา เสียงประเสริฐ

ลำดับที่ 1

ผู้ให้สัมภาษณ์: เด็กหญิงอัมพิลดา เศวตกิติธรรม

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีอะไร
อัมพิลดา: ขิม

ผู้สัมภาษณ์: นอกจากเล่นขิมแล้วสามารถเล่นเครื่องดนตรีอื่นๆ ได้บ้างหรือไม่
อัมพิลดา: นอกจากขิมก็ได้เล่นกู่เจิง พิณปี่กนก แล้วก็เครื่องดนตรีในโอแพด

ผู้สัมภาษณ์: เวลาเรียนกับครูชนก สาศริก ชอบกิจกรรมใดมากที่สุด
อัมพิลดา: ชอบเล่นเครื่องดนตรีที่ไม่เคยเล่นมาก่อน

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาศริก ต่างจากครูท่านอื่นอย่างไร
อัมพิลดา: ใจดี สอนเครื่องดนตรีแปลกๆ ไม่เหมือนใคร

ผู้สัมภาษณ์: ประโยชน์ที่ได้รับจากการมาเรียนที่นี่คืออะไร
อัมพิลดา: ได้เจอเพื่อนเยอะ ได้เล่นเครื่องดนตรีแปลกๆ ได้เล่นเกมแล้วก็ได้ดูครูเล่นมายากล

ลำดับที่ 2

ผู้ให้สัมภาษณ์: เด็กหญิงพิชญานุช คำบุญรัตน์ (น้องกระเต็น) อายุ 9 ปี

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีอะไร
พิชญานุช: ขิม

ผู้สัมภาษณ์: เวลาเรียนกับครูชนก สาศริก ชอบกิจกรรมใดมากที่สุด
พิชญานุช: ชอบให้คุณครูเล่นมายากล และให้เล่นเกม ชอบให้คุณครูต่อเพลงสนุกๆ ให้

ผู้สัมภาษณ์: คุณครูชนก สาศริก มีจุดเด่นและข้อแตกต่างอย่างไรกับคุณครูท่านอื่น
พิชญานุช: คุณครูใจดี เป็นกันเอง มาเรียนแล้วรู้สึกเหมือนอยู่บ้าน สนุกสนาน อยากมาเรียนตลอด

ผู้สัมภาษณ์: นอกจากการเรียนขิม คุณครูให้ลองเล่นเครื่องดนตรีอื่นๆ อีกไหม อะไรบ้าง
พิชญานุช: คุณครูให้ลองเล่นเครื่องประกอบจังหวะ ตีกรับ เขย่าลูกกระพรวน ก็สนุกดี สลับกันเล่นกับเพื่อนๆ แล้วก็ให้ลองเล่นเครื่องดนตรีจาก โอแพด

ลำดับที่ 3

ผู้ให้สัมภาษณ์: เด็กหญิงจิรัชญ์ณา หงษาประเสริฐ (น้องโบตั๋) อายุ 10 ปี

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนได้เรียนเครื่องดนตรีอะไรบ้างกับครูชนก สาคริก

จิรัชญ์ณา: ได้เรียนขิม กู๋เจิง ไอแพด

ผู้สัมภาษณ์: รู้สึกอย่างไรเมื่อได้เรียนดนตรีกับครูชนก สาคริก

จิรัชญ์ณา: รู้สึกสนุก มีความสุข ได้เรียน ได้เล่นกับเพื่อนๆ คุณครูใจดี ดุบ้างเป็นบางครั้งเมื่อเราทำผิด

ผู้สัมภาษณ์: คิดว่าการที่ได้มาเรียนกับครูชนก สาคริก ต่างจากการเรียนดนตรีที่อื่นอย่างไร

จิรัชญ์ณา: ต่างตรงที่ คุณครูให้เล่นเครื่องดนตรีเยอะ คุณครูชอบเล่านิทาน เล่าเรื่องและมีเกม ให้ฝึกสมอง มีโซว์มายากล สอนการเล่นกลต่างๆ ซึ่งที่อื่นไม่มี

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนได้เล่นแบบฝึกต่างๆบ้างไหมและคิดว่ามีประโยชน์หรือไม่

จิรัชญ์ณา: ได้เล่น มีประโยชน์ให้เราสามารถตีขิมได้เก่งขึ้น เล่นเทคนิคได้เยอะขึ้น ฝีมือดีขึ้น

ข้อมูลการสัมภาษณ์ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 20 เมษายน 2556
ผู้สัมภาษณ์: นางสาวปพิชญา เสี่ยงประเสริฐ

ลำดับที่ 1

ผู้ให้สัมภาษณ์: เด็กหญิงวิชุดา บุญอยู่ (น้องแก้ม) อายุ 14 โรงเรียนหอวัง

ผู้สัมภาษณ์: เริ่มเรียนดนตรีจากที่ไหนและเรียนมาเป็นระยะเวลาานานเท่าใด
วิชุดา: เรียนดนตรีมานาน 5 ปี เรียนที่มูลนิธิเป็นที่แรก

ผู้สัมภาษณ์: เหตุใดจึงเลือกเรียนที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ
วิชุดา: คุณปู่ชอบเลยพามาสมัคร มีพี่เคยเรียนที่นั่นมาก่อน

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนมีการตัดสินใจในการเลือกเครื่องดนตรีอย่างไร
วิชุดา: การสมัครเรียนวันแรกเลือกเรียนซิมตามที่คุณปู่แนะนำ

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดใดได้บ้าง
วิชุดา: ซิมและกุ้เจิง

ผู้สัมภาษณ์: ลักษณะเด่นในการสอนของครูชนก สาคริก คืออะไร
วิชุดา: ครูสอนแบบสบายๆง่ายๆ ถ้าไม่ได้ครูจะเริ่มสอนและทบทวนใหม่

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาคริก มีวิธีการอย่างไรในการเลือกเครื่องดนตรีให้กับนักเรียน
วิชุดา: ครูจะถามว่าอยากเล่นอะไร และให้ทดสอบความสามารถ ถ้าเล่นได้ครูจะสอน ถ้าไม่ได้ก็จะแนะนำเครื่องดนตรีอื่น

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนชื่นชอบอะไรในตัวครูชนก สาคริก
วิชุดา: ครูใจดี ชอบเล่นกล ชอบทำอาหารให้ทาน

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาคริก ใช้กิจกรรมใดในการทำให้นักเรียนผ่อนคลายบ้าง
วิชุดา: ครูชอบเล่นกล มีเกมให้เล่นเยอะ เพื่อฝึกสายตา ฝึกการสังเกต ซึ่งนำมาใช้กับดนตรี

ผู้สัมภาษณ์: วิธีการสอนของครูชนก สาคริก ที่นักเรียนชื่นชอบคืออะไร
วิชุดา: มีวีซุบอร์ดช่วยสอนเวลาสอนเด็กเยอะๆ ทำให้มองง่ายขึ้น มีคัมภีร์ฝึกตีซิม เพื่อทบทวนเวลาจำไม่ได้

ผู้สัมภาษณ์: กิจกรรมใดที่ครูใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด
วิชุดา: การเล่นกล ครูใช้บ่อยที่สุด ฝึกความช่างสังเกต

- ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนได้ประโยชน์อะไรจากการเรียนดนตรีไทยบ้าง
 วิชุตดา: ดนตรีทำให้หนูมีสมาธิมากขึ้น คลายความเครียดเวลาอ่านหนังสือ และทำให้ได้เจอคนเยอะๆ
- ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้มาเรียนที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ
 วิชุตดา: ทุกวันที่มาเรียนมีความสุขและอยากที่จะมาเรียนกับครูเรื่อยๆ
- ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก ศาคริก มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสอนอย่างไร
 วิชุตดา: ครูได้นำเทคโนโลยีมาใช้ ปัจจุบันคือ นำไอแพดมาเล่น ล่าสุดมีรายการเมดิอินไทย แลนมาถ่ายทำ พกพาสะดวกใช้ง่ายและทันสมัย ช่วยทำให้อยากที่จะซ้อมเพลงมากขึ้น เพราะอยากซ้อมเมื่อไหร่ก็สามารถนำขึ้นมาซ้อมง่ายขึ้น
- ลำดับที่ 2
- ผู้ให้สัมภาษณ์: เด็กหญิงฐิติญาภรณ์ หงสกุล อายุ 12 ปี (น้องแป้ง) ชั้น ม.1 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
- ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเรียนเครื่องดนตรีอะไรบ้าง
 ฐิติญาภรณ์: ขิมและกู่เจิง
- ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก ศาคริก มีวิธีการอย่างไรในการรับสมัครนักเรียน
 ฐิติญาภรณ์: ครูถามว่าเรามีความสมัครใจจริงหรือเปล่า เพราะถ้าผู้ปกครองบังคับมา ครูก็จะไม่ให้เรียน ซึ่งหนูก็ตอบไปว่ามั่นใจที่จะเรียนขิม
- ผู้สัมภาษณ์: นอกจากขิมและกู่เจิงแล้วนักเรียนเล่นเครื่องดนตรีชนิดใดบ้าง
 ฐิติญาภรณ์: ครูจะให้เล่นเครื่องประกอบจังหวะด้วย ตอนที่เรียนขิมมาสักพักด้วย เช่นถ้าเราไม่ได้เพลงครูก็จะมาให้ฝึกเครื่องประกอบจังหวะ
- ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนชื่นชอบอะไรในการสอนของครูชนก ศาคริก
 ฐิติญาภรณ์: ครูตักสอนเข้าใจ สนุกดี ถ้ามีเด็กๆ ตัวเล็กๆ มา ครูตักจะนำกลมาเล่น เพื่อเรียกให้น้องๆ สนใจ เวลาเด็กๆ ใกล้เคียง ครูตักจะมีลีลา การพูด เรียกให้น้องสนใจและสนุกสนาน
- ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนชื่นชอบอะไรในตัวครูชนก ศาคริก
 ฐิติญาภรณ์: ครูตักทำอาหารอร่อย
- ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก ศาคริก มีวิธีการให้กำลังใจนักเรียนอย่างไร
 ฐิติญาภรณ์: ครูตักจะให้กำลังใจ และชมว่าดี อย่างนี้แหละ ถูกแล้ว ให้ซ้อมไปเรื่อยๆ

- ผู้สัมภาษณ์:** นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้มาเรียนที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ
ฐิตญาณภรณ์: เวลาเรียนที่นี่มีความสุข อยากที่จะมาเรียน บางวัน คุณพ่อคุณแม่จะให้เลือกว่า
 อยากจะไปเที่ยวหรืออยากที่จะมาหาครูตึก หนูก็จะเลือกมาหาครูตึก
- ผู้สัมภาษณ์:** เหตุใดจึงเลือกมาหาครูชนก สาคริก
ฐิตญาณภรณ์: เพราะหนูมาที่นี่มีความสุข ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ครูตึกใจดี มาที่นี้มันไม่เหมือนที่อื่น
 เพราะที่นี่ได้ความรู้ ความสนุก ได้เพื่อนด้วย ถ้าเป็นไปได้ หนูอยากอยู่ที่นี้ทั้งวัน
- ผู้สัมภาษณ์:** นักเรียนชื่นชอบวิธีการสอนแบบใดของครูชนก สาคริก
ฐิตญาณภรณ์: เวลาเพื่อนๆ มาหลายคน ครูจะให้ตีรวมกันและแบ่งเป็นทีมเอ ทีม บี ตีกันคนละแบบ
 ก็จะได้หลายๆ แบบ มีการประสานเสียง ไพเราะดี
- ผู้สัมภาษณ์:** สื่อการสอนประเภทคัมภีร์ต่างๆมีประโยชน์อย่างไร
ฐิตญาณภรณ์: คัมภีร์ฝึกตีช่วยเตือนสติ เตือนความจำ ทำให้เรานึกทำนองได้
- ผู้สัมภาษณ์:** นักเรียนได้ประโยชน์อะไรจากการเรียนดนตรีไทยบ้าง
ฐิตญาณภรณ์: ดนตรีทำให้มีสมาธิดีขึ้น ทำให้เพลิดเพลิน ผ่อนคลายใจ กล้าแสดงออก ทำให้การฟัง
 ดีขึ้น หนูจะเรียนดนตรีไปเรื่อยๆ จนถึงทำงาน แต่ก็จะไม่ทิ้งดนตรี
- ผู้สัมภาษณ์:** ครูชนก สาคริก มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสอนอย่างไร
ฐิตญาณภรณ์: ได้นำไอแพดมารวมวง ทำให้เกิดความสนุกสนาน
- ผู้สัมภาษณ์:** ครูชนก สาคริก มีวิธีการอย่างไรในการต่อเพลงเดี่ยวให้กับนักเรียน
ฐิตญาณภรณ์: ครูจะเป็นผู้เลือกให้ต่อเพลงเดี่ยว ครูจะให้ไหว้ครู เพื่อขอท่านครูและให้สัญญาว่า
 ห้ามลืมเด็ดขาด
- ผู้สัมภาษณ์:** นอกจากเรื่องดนตรีแล้วครูชนก สาคริก มีการอบรมสั่งสอนในด้านคุณธรรม
 อย่างไร
ฐิตญาณภรณ์: ครูจะเน้นเรื่องมารยาท การพูดให้พูดจาไพเราะ การนั่งให้เรียบร้อย ครูจะพูด
 ตลอดเวลา เต็มๆ ทุกคนมักจะโดนดุ ครูจะบอกอยู่เรื่อยๆ

ลำดับที่ 3

ผู้ให้สัมภาษณ์: เด็กหญิงกัญญารัตน์ รัตนเสาวภาคย์ อายุ 14 ปี (น้องใหม่)
 โรงเรียนสารสาส์นวิทยา

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเรียนเครื่องดนตรีอะไร
กัญญารัตน์: เรียนขิมเป็นเครื่องแรก

- ผู้สัมภาษณ์: เหตุใดจึงเลือกเรียนที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ
 กัญญารัตน์: ได้ข่าวมาว่าที่มูลนิธิและครูสอนเก่ง
- ผู้สัมภาษณ์: ในช่วงเริ่มต้นครูชนก สาศริก มีวิธีการสอนอย่างไร
 กัญญารัตน์: ครูให้ลองเล่นขิมเพลงมววายๆ ให้ไล่มือ เพราะครูจะดูการจับไม้และรูปแบบการตี และครูก็บอกข้อบกพร่อง ตอนนั้นก็พัฒนาขึ้นเยอะ เปลี่ยนการจับไม้ ครูได้สอนใหม่ทั้งหมด
- ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนคิดว่าได้ประโยชน์อะไรจากการเรียนดนตรี
 กัญญารัตน์: เรียนดนตรี สามารถทำให้หายเครียดได้ ได้ฝึกซ้อม
- ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนมีความสุขกับการมาเรียนที่นี่หรือไม่
 กัญญารัตน์: เวลาเรียนอยากมาเรียนตลอด ทุกครั้ง เพราะครูใจดี ต่อเพลงสนุก มีลูกเล่นเยอะดี
- ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนรู้สึกอย่างไรที่ได้เรียนเพลงเดี่ยว
 กัญญารัตน์: รู้สึกภูมิใจที่ได้ต่อเพลงเดี่ยว ครูจะให้จำ ห้ามลืม ได้ต่อหลังจากที่ได้ไหว้ครูเรียบร้อยแล้ว
- ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาศริก มีการนำเอาเทคโนโลยี มาใช้ในการเรียนการสอนหรือไม่
 กัญญารัตน์: ครูมีเทคโนโลยีเยอะในการสอน เช่นไอแพด ได้ไปแข่งดนตรีวงไอแพด สนุกและเวลาซ้อมก็มีมากขึ้น
- ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนคิดว่าครูชนก สาศริก แตกต่างจากครูท่านอื่นๆอย่างไร
 กัญญารัตน์: คุณครูชอบเล่าตำนานของเพลง ชอบเล่านิทาน ชอบร้องเพลงไปด้วยเวลาสอน ทั้งร้องทั้งเล่น
- ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนชื่นชอบเทคนิคการสอนใดของครูชนก สาศริก
 กัญญารัตน์: คุณครูสอนใช้เทคโนโลยี มีการใช้เทคโนโลยี มีการใช้เลเซอร์บนกระดาน มีมายากล โดยครูบอกว่า ถ้าตีได้จะเล่นให้ดู ทำให้หนูอยากตีมากขึ้น

ข้อมูลการสัมภาษณ์ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 20 เมษายน 2556

ผู้สัมภาษณ์: นางสาวปพิชญา เสียงประเสริฐ

ลำดับที่ 1

ผู้ให้สัมภาษณ์: เด็กหญิงธนิดา แสงโสภณ (น้องส้มแป้น)

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเริ่มเรียนดนตรีไทยตั้งแต่อายุเท่าใด
 ธนิดา: เริ่มเรียนเมื่ออายุ 10 ขวบ เรียนประมาณ 5 ปี

ผู้สัมภาษณ์: เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่นักเรียนหัดเล่นคืออะไร
 ธนิดา: ตอนแรกจะเรียนจะเข้ พอเห็นกู่เจิงจึงอยากเรียน เห็นมันแปลก จึงลองเล่น และครูก็เล่นให้ฟัง จึงชอบ

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีที่จะเล่นอย่างไร
 ธนิดา: คุณครูมีส่วนช่วยเลือกเครื่องดนตรีและแนะนำเครื่องดนตรีแปลกๆให้เล่น”

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนคิดว่าครูชนก สาคริก มีอะไรที่แตกต่างจากครูท่านอื่น
 ธนิดา: คุณครูใจดีไม่เหมือนครูท่านอื่น เหมือนเป็นคนในครอบครัว พอไปโน่นนี่ พาไปกินข้าว มีส่วนทำให้อยากมาเรียน

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนคิดว่าได้ประโยชน์อะไรจากการเรียนดนตรี
 ธนิดา: ดนตรีทำให้มีสมาธิ ฝึกความจำ และทำให้เราโดดเด่นกว่าคนอื่น

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาคริก ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนบ้างหรือไม่
 ธนิดา: ครูดีจะให้ฝึกคิดเอง เช่น การสอนกู่เจิง ครูจะให้ตีขิมก่อนเพื่อให้ได้ทำนอง แล้วให้เราคิดคอร์ดใส่เอง โดยครูเป็นผู้ตรวจสอบและปรับให้ไพเราะขึ้น

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนคิดว่าแบบฝึกต่างๆ ที่ครูคิดขึ้นมีประโยชน์ต่อการเรียนดนตรีของนักเรียนอย่างไร
 ธนิดา: แบบฝึกมีส่วนช่วย เช่นการต่อเพลงเดี่ยว ก็นำเอาเพลงมวยต่างๆ มารวมกัน จึงสามารถเรียนเพลงเดี่ยวได้ไม่ยาก

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาคริกมีกระบวนการต่อเพลงเดี่ยวอย่างไร
 ธนิดา: เพลงเดี่ยว เป็นเพลงที่ไพเราะ ผสมผสานช้ากับเร็ว ทุกครั้งที่ครูสอน ครูจะเน้นว่าห้ามลืม ต้องต่อให้จบและก็ให้ไปทำบุญ

สัมภาษณ์: ครูชนก สาศริกสอนในเรื่องทักษะอย่างไรบ้าง
ธนิดา: ครูตั๊กเคยบอกว่า ถ้าให้ครูตีเพลงมวยเร็วๆ ครูก็ไม่สามารถตีได้เท่า แต่ครูคิดเก่ง ทางด้านความคิด คิดเก่ง คิดอะไรใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา”

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 15 เมษายน 2557

ผู้สัมภาษณ์: นางสาวปพิชญา เสียงประเสริฐ

ลำดับที่ 2

ผู้ให้สัมภาษณ์: นางสาวพรไพลิน วาณิชิระดิฐ (น้องอีฟ) นักเรียนชั้นม. 5
 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเรียนดนตรีกับครูชนก สาศริก มาตอนกี่ปี
พรไพลิน: เรียนมา 6 ปี

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีอะไรได้บ้าง
พรไพลิน: ซิม กู๋เจิ้ง ซอด้วง กลอง พิณปี่กนก

ผู้สัมภาษณ์: จุดเด่นในการสอนของครูชนก สาศริก คืออะไร
พรไพลิน: ครูจะมีเทคนิคที่ไม่เหมือนใคร คือ ให้ฝึกเพลงมวยต่างๆ ที่คิดขึ้น ควบคู่กับเพลง ธรรมดา ทำให้ตีได้คล่องขึ้น

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาศริกเป็นครูดนตรีที่มีความแตกต่างจากคุณครูท่านอื่นอย่างไร
พรไพลิน: ครูตั๊กมีความรู้หลายด้าน คือ ไม่ได้สอนแค่ดนตรีอย่างเดียว แต่สอนคุณธรรม จริยธรรมและมารยาทด้วย

ลำดับที่ 3

ผู้ให้สัมภาษณ์: นางสาวภาวิณี วุฒิมยาสกุล

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีอะไรได้บ้าง
ภาวิณี: ซิม พิณพม่า กู๋เจิ้ง กลอง

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาศริก มีวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างไร
ภาวิณี: ครูให้บรรเลงทั้งเดี่ยวและรวมวง ให้เล่นเครื่องดนตรีหลากหลายชนิด ครูใช้ เทคโนโลยีเป็นสื่อ ใช้แบบฝึกในการสอนโดยให้ฝึกเป็นกระบวนท่าต่างๆตามแบบฝึก

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาศริก แตกต่างจากครูท่านอื่นๆอย่างไร
ภาวิณี: ครูมีความเป็นกันเอง ให้ความรักความเข้าใจ รู้สึกอบอุ่นเมื่อไปเรียนกับครู ครูใจดี เข้าใจลูกศิษย์ในทุกเรื่อง

ข้อมูลการสัมภาษณ์ นักเรียนในระดับอุดมศึกษา

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 20 เมษายน 2556

ผู้สัมภาษณ์: นางสาวปพิชญา เสียงประเสริฐ

ลำดับที่ 1

ผู้ให้สัมภาษณ์: นางสาวจิตภัสสร สวัสดิชัย (น้องมอญ) อายุ 22 ปี เรียนจบ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเรียนอยู่ในกลุ่มใด และเวลาใด

จิตภัสสร: เรียนกลุ่มพิเศษ ฝึกซ้อมช่วงเย็นทุกวัน จากปกติ

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเริ่มเรียนกับครูชนก สาคริก ตั้งแต่อายุเท่าไร

จิตภัสสร: เริ่มเรียนตั้งแต่ 6 ขวบ

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาคริก มีวิธีการสอนแตกต่างจากครูท่านอื่นอย่างไร

จิตภัสสร: ครูจะไม่สอนตามหนังสือ ครูจะนำความรู้อื่นมาประกอบ ชอบเล่าเรื่องราวต่างๆ มีการเล่นเกม

ผู้สัมภาษณ์: ในเมื่อนักเรียนมีหลายช่วงวัย ครูชนก สาคริก ได้จัดการเรียนการสอนอย่างไร

จิตภัสสร: ครูจะให้พี่ๆ ช่วยสอนน้องๆ เพื่อให้พี่ๆ ทบทวนเพลง และมีความแม่นยำเพลงมากขึ้น

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาคริก มีวิธีการอย่างไรในการต่อเพลงเดี่ยวให้กับนักเรียน

จิตภัสสร: เน้นย้ำให้ไหว้ครู ห้ามลืม

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนได้ประโยชน์อะไรจากการเรียนดนตรีไทยบ้าง

จิตภัสสร: ดนตรีช่วยให้ผ่อนคลายจากการอ่านหนังสือ

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้มาเรียนที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ

จิตภัสสร: ถือว่าเป็นบ้านหลังที่ 2 ครูดีก็เปรียบเสมือนพ่อคนที่สอง คือ สอนทุกอย่าง อบรมมาทุกอย่าง

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 15 เมษายน 2557

ลำดับที่ 2

ผู้ให้สัมภาษณ์: นางสาววรรณกาญจน์ บุญยก

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีอะไรได้บ้าง

วรรณกาญจน์: เล่นได้เกือบทุกเครื่อง แต่ที่ถนัดคือ ขิมและกู่เจิง

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาคกริก มีวิธีการสอนแตกต่างจากครูท่านอื่นอย่างไร
 วรรณกาญจน์: ครูจะชอบคิดค้นวิธีการใหม่ๆ คิดเพลง คิดแบบฝึกให้เด็กๆ เล่น ชอบให้เล่นเครื่องดนตรีแปลกใหม่ๆ ซึ่งครูพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

ผู้สัมภาษณ์: สิ่งที่ครูชนก สาคกริก เน้นในการเรียนการสอนดนตรี คืออะไร

วรรณกาญจน์: ครูจะเน้นเรื่องมารยาท และให้ขยันฝึกซ้อมดนตรี

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้มาเรียนที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ

วรรณกาญจน์: รู้สึกมีความสุข กันเอง เหมือนบ้านหลังที่ 2 เรียนด้วยความสนุกสนาน

ลำดับที่ 3

ผู้ให้สัมภาษณ์: นางสาววรินธร แววรวิทย์

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเรียนดนตรีกับครูชนก สาคกริก มากี่ปี

วรินธร: 12 ปี

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีอะไรได้บ้าง

วรินธร: เคยเล่นทุกเครื่อง เพราะครูให้สลับสับเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ทั้งซิม ซอ ขลุ่ย กู่เจิง พิณ ต่างๆ

ผู้สัมภาษณ์: จุดเด่นในการสอนของครูชนก สาคกริก คืออะไร

วรินธร: ครูดี ชอบมีรางวัล มีเกม มีข้อต่อรอง เช่น จะเล่นมายากลให้ดู และจะเฉลยถ้าต่อเพลงจบ ส่วนในการเรียนเป็นกลุ่ม บางครั้งครูก็ให้ประชันกัน ฝึกฝีมือได้ดี มีเพลงใหม่ๆ ใช้กระบวนการทำซิมที่ครูกิดมาให้ฝึกดี

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาคกริก เป็นครูดนตรีที่มีข้อเหมือนและแตกต่างกับคุณครูท่านอื่นอย่างไร

วรินธร: ต่างตรงที่ ครูไม่เคยบังคับให้เล่นหรือแสดง แต่ให้สมัครใจเอง

ผู้สัมภาษณ์: รู้สึกอย่างไรที่ได้เรียนกับครู ได้ไปหาครู ซึ่งเรียนเป็นระยะเวลายาวนาน

วรินธร: ครูดี สอนอะไรหลายอย่าง ไม่ใช่แค่ซิม สอนมารยาท ข้อคิดต่างๆ เอาไปปรับใช้ในชีวิตจริง

ข้อมูลการสัมภาษณ์ ศิษย์เก่า

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 19 กรกฎาคม 2556

ผู้สัมภาษณ์: นางสาวปพิชญา เสียงประเสริฐ

ลำดับที่ 1

ผู้ให้สัมภาษณ์: มาฆวรรตน์ บุญสิโรจน์ พนักงานรัฐวิสาหกิจองค์การโทรศัพท์

ผู้สัมภาษณ์: เริ่มเรียนดนตรีกับครูชนก สาคริกตั้งแต่เมื่อไร

มาฆวรรตน์: เรียนตั้งแต่ 2530 เรียนตั้งแต่ 8 ขวบ

ผู้สัมภาษณ์: อะไรคือจุดเด่นของครูชนก สาคริก

มาฆวรรตน์: ครูมีแนวทางการพัฒนาอยู่ในตัวตลอดเวลา มีเนื้อหาดนตรีแต่มีวิธีการหลากหลาย ณ์ ปัจจุบันมี ไอแพด พิณต่างๆ

ผู้สัมภาษณ์: ครูมีวิธีการในการต่อเพลงเดี่ยวอย่างไร

มาฆวรรตน์: ครูสอนพื้นฐาน แต่เพลงเดี่ยว ครูจะดูว่าใครพร้อม ไม่มีกระบวนการไปขอ ครูจะเรียกเองเพื่อไปต่อเพลงเดี่ยวที่เรียนเสาร์อาทิตย์ทั้งวัน มีความเพลิดเพลินได้เพื่อน ได้มิตรภาพ มีการซ้อมวันธรรมดาบ้าง ถ้ามีงาน มีการอัดเสียง

ผู้สัมภาษณ์: ในสมัยก่อนครูชนก สาคริก ใช้กระบวนการสอนในแบบใด

มาฆวรรตน์: เมื่อก่อนไม่มีแบบฝึกแบบเป็นทางการ แต่จะเป็นการตีให้ดูและมีคำเรียก ชื่อ ยอด คลื่น มีการนำกระบวนการของหนังสือ มาเป็นคำเรียก มีความเป็นแอนเตอร์เทน ไม่มีการบวนการที่ชัดเจน

ลำดับที่ 2

ผู้ให้สัมภาษณ์: ชาลินี เสนาณรงค์

ผู้สัมภาษณ์: เริ่มเรียนดนตรีกับครูชนก สาคริกตั้งแต่เมื่อไร

ชาลินี: เรียนตั้งแต่ 2529 เรียนตั้งแต่ 8 ขวบ

ผู้สัมภาษณ์: จุดเด่นของครูชนก สาคริก คืออะไร

ชาลินี: ครูสามารถนำเครื่องดนตรีต่างชาติมาปรับใช้ให้เข้ากับการเล่นเครื่องดนตรีไทยได้ดี

ผู้สัมภาษณ์: อะไรที่ทำให้อยากมาเรียนกับครูชนก สาคริก

ชาลินี: สิ่งที่ทำให้เรียนต่อเนื่อง เพราะการมาเรียนที่มูลนิธิ รู้สึกว่าเป็นบ้านหลังที่ 2 ตั้งแต่ 8 ขวบ อยู่มูลนิธิเสาร์อาทิตย์ทั้งวัน จริงๆ ครูให้เรียน แก้วโหม่งถึงเที่ยง วันใดก็ได้ แต่พอเรามา เราอยากอยู่ต่อ เรารู้สึกเหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน เราโตมา มีเพื่อน มีพี่น้อง ครูเป็นเหมือนญาติผู้ใหญ่ที่คอยสอน ไม่ใช่แค่สอนโน้ตเพลงให้เราเล่นเป็น ครู

จะสอนศีลธรรม สังคม ประวัติศาสตร์ ความรู้รอบตัว ทำให้เรารู้สึกซาบซึ้งถึงความ
เป็นไทย ให้เราเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นไทย

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 15 เมษายน 2557
ผู้สัมภาษณ์: นางสาวปพิชญา เสียงประเสริฐ

ลำดับที่ 3

ผู้ให้สัมภาษณ์: นางสาวพมญา เครือครองสุข

ผู้สัมภาษณ์: เริ่มเรียนดนตรีกับครูชนก สาศริกตั้งแต่เมื่อไร

พมญา: ตั้งแต่ช่วงปี 1 เทอม 2 เมื่อ พ.ศ. 2549

ผู้สัมภาษณ์: จุดเด่นของครูชนก สาศริก คืออะไร

พมญา: ครูเข้าถึงนักเรียนได้เร็ว หาวิธีที่เหมาะสมกับบุคคลและมีวิธีการสอนที่สนุกสนาน
ทำให้เด็กสนใจ สลับกับการดึงดูดความสนใจด้วยเกม มายากล และอุปกรณ์
อิเล็กทรอนิกส์

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาศริกมีกระบวนการถ่ายทอดอย่างไร ในการเรียนการสอนดนตรี

พมญา: เวลาครูสอนจะเล่าประวัติ ความเป็นมาหรือเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับเพลงนั้นๆ ถ้าเพลง
ไหนครูได้รับการถ่ายทอดมาอย่างไร ครูก็จะเล่าให้ฟัง

ผู้สัมภาษณ์: เวลาเรียนกับครูชนก สาศริก รู้สึกอย่างไร

พมญา: รู้สึกอบอุ่น เป็นกันเอง แต่แฝงไปด้วยความเกรงใจ เรียนกับครูแล้วมีความสุขมากๆ

ข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้ปกครองนักเรียน

สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 20 เมษายน 2556

ผู้สัมภาษณ์: นางสาวปพิชญา เสียงประเสริฐ

ลำดับที่ 1

ผู้ให้สัมภาษณ์: นายจิรวุฒิ หงสกุล คุณปิ่น อายุ 45 ปี อาชีพวิศวกร ผู้ปกครองน้องแป้ง

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเรียนที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ มากี่ปี

จิรวุฒิ: น้องแป้งเรียนมา 3 ปี

ผู้สัมภาษณ์: ผู้ปกครองรู้จักมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ได้อย่างไร

จิรวุฒิ: รู้จักกับครูมาลินีและครูระพี

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเริ่มเรียนเครื่องดนตรีอะไรและปัจจุบันเล่นเครื่องดนตรีอะไร

จิรวุฒิ: เล่นขิม เริ่มเรียนกู่เจิง

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีที่จะเรียนอย่างไร

จิรวุฒิ: ครั้งแรกที่มาพบ ครูได้แนะนำให้เรียนขิม เพราะขิมเล่นยาก ใช้ทักษะเยอะ ถ้าได้ขิมแล้วก็จะสามารถเล่นอย่างอื่นได้ มีการทดสอบก่อนที่จะเลือกเรียน”

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการมาเรียนที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ

จิรวุฒิ: น้องอยากที่จะมาเรียน อยู่บ้านก็ขยันซ้อม วันหยุดทุกครั้งอยากจะมาเรียนที่บ้านครู ไม่อยากไปที่ไหน

ผู้สัมภาษณ์: หลังจากที่นักเรียนได้เรียนกับครูชนก สาศริก แล้วมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

จิรวุฒิ: เดิมน้องเคยสมาธิสั้น ไม่จดจ่อกับสิ่งใด หลังจากที่เรียนแล้วมีสมาธิดีขึ้น เรียนดีขึ้น พัฒนาความจำได้ดีขึ้น และมีบุคลิกภาพที่ดีขึ้น

ผู้สัมภาษณ์: ผู้ปกครองคิดว่าอะไรคือจุดเด่นของครูชนก สาศริก

จิรวุฒิ: เวลาเรียนได้ดูน้องแป้งตลอดเวลา คุณครูเหมือนเป็นคุณครูจริงๆ ซึ่งหาได้ยากแล้วในปัจจุบัน คุณครูพูดเสมอว่าเป็นไดโนเสาร์ตัวสุดท้าย ปัจจุบันยังไม่เคยเห็นคุณครูที่สอนวิชาความรู้ที่ท่วมเท มากขนาดนี้เป็นบางวันมาถึงก็เย็นค่ำ คุณครูก็สอนต่อไป จนบางครั้งลืมหานข้าว ปกติเด็กๆจะชอบวิธีการสอนของคุณครู เพราะคุณครูจะมีเทคนิค เมื่อเวลาสอนเบื่อกุจะเล่นเกม เล่นมายากลมีการปล่อยให้พัก ให้ทำอย่างอื่นถ้ายังไม่มีสมาธิเรียน เสร็จแล้วค่อยเปลี่ยนมาเรียน ทำให้เด็กๆติดและชอบ เพราะทำให้บรรยากาศไม่เหมือนมาเรียน ไม่เหมือนเรียนเปียโนที่พอเป่านกหวีด เริ่ม

เรียนนับ 1 ชั่วโมงเต็มแล้วเลิก ทำให้ไม่มีปฏิสัมพันธ์อย่างอื่น แต่การเรียนที่นี่ เด็กๆ เรียนเหมือนอยู่บ้านแล้วมีผู้ใหญ่คอยกำกับ ทำให้เด็กๆชอบ

ผู้สัมภาษณ์:

รูปแบบในการสอนของครูชนก สาศริก แตกต่างจากที่อื่นอย่างไร

จิรวุฒิ:

การเรียนที่นี่เปรียบเสมือนครอบครัว เหมือนคุณครูสมัยก่อนที่เรียนที่บ้าน บางคน นำลูกมาฝากไว้ แต่ที่บ้านมากันครบทั้งคุณพ่อคุณแม่ มานั่งเฝ้าดูทั้งวัน และก็ช่วยงานครูอย่างอื่นด้วย

ผู้สัมภาษณ์:

ครูชนก สาศริก ได้มีการปลูกฝังเรื่องคุณธรรมให้กับนักเรียนหรือไม่

จิรวุฒิ:

นอกจากครูจะสอนเรื่องดนตรีแล้ว คุณครูยังสอนเรื่องกิริยามารยาท เรื่องสัมมาคารวะ เรื่องสิ่งต่างๆที่เด็กๆควรมีติดตัวไว้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพูดกับผู้ใหญ่ การรู้กาลรู้งานรู้เวลา ไม่ว่าจะเป็นเวลาเรียน เวลาเล่น ทำให้ได้รับการปลูกฝัง ซึ่งที่อื่นอาจจะสอนอย่างเดียว ไม่ได้สนใจมารยาท ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ขาดในปัจจุบัน

ผู้สัมภาษณ์:

อะไรที่ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น

จิรวุฒิ:

พอน้องจะได้แสดง ทำให้มีความกระตือรือร้นมากขึ้น จะพยายามซ้อมมากขึ้น มาซ้อมมากขึ้น

ผู้สัมภาษณ์:

ผู้ปกครองมีความประทับใจอะไรในตัวครูชนก สาศริก

จิรวุฒิ:

ชอบคุณครูตรงที่ ครูเป็นคนที่ไม่ปิดกั้น ตอนดูท่านครูในหนังเรื่องโหมโรง ฉากที่นำเปียโนมารวมกับระนาด คือนึกถึงครูตั้งเลยว่าคุณครูได้รับการถ่ายทอดจากท่านครูเกือบทุกอย่าง คือ ไม่ปิดกั้นเทคโนโลยีสมัยใหม่ พอเห็นก็จะดูว่าสามารถนำมาใช้ได้อย่างไร ครูเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีและนำมาเล่นดนตรีไทย เพื่อเผยแพร่ โดยใช้แอฟริเคชั่นของต่างประเทศ เครื่องดนตรีต่างชาติ แต่นำมาเล่นเพลงไทย เป็นการเผยแพร่เพลงไทย เพื่อตอบสนองกับอาเซียนได้

ผู้สัมภาษณ์:

ครูชนก สาศริก มีวิธีการถ่ายทอดแนวคิดต่างๆ ให้กับนักเรียนอย่างไร

จิรวุฒิ:

คุณครูจะพูด จะเล่าแนวคิดต่างๆเสมอ ครูจะถ่ายทอดทุกครั้งที่คุณสอน เวลารับนอกสถานที่ครูจะบรรยายให้เด็กๆ นั่งฟัง เพื่อให้เด็กๆ ซึมซับ เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่ ตั้งแต่ 5 ขวบถึง 17 ขวบ นั่งฟัง

ผู้สัมภาษณ์:

ผู้ปกครองได้รับความรู้แนวคิดต่างๆ จากการมานั่งดูลูกเรียนบ้างหรือไม่

จิรวุฒิ:

มีหลายครอบครัวที่มานั่งดูลูกเรียน ได้แลกเปลี่ยนทัศนะ เวลาครูสอนเด็ก สอนน้องๆ เวลาอธิบาย คุณครูก็จะสอนผู้ปกครองไปด้วย ทั้งเรื่องในอดีต เรื่องวิชาการต่างๆ ประสบการณ์ชีวิต ทำให้ได้รับความรู้ แง่คิดต่างๆ ไปด้วย

ผู้สัมภาษณ์: เหตุใดผู้ปกครองจึงตัดสินใจให้ลูกเรียนดนตรีไทย
จิรวุฒิ: ดนตรีสำหรับเด็กเป็นสิ่งจำเป็นจริงๆ ที่ได้ก็ไปเรียนดนตรีสากล คือเราไปตามหลังเค้า เราก็ไปเผยแพร่วัฒนธรรมเค้า แต่ถ้าเราสามารถเล่นดนตรีไทยได้ เราก็เผยแพร่ วัฒนธรรมเราได้ ซึ่งจะช่วยสืบต่อในรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไปได้

ลำดับที่ 2

ผู้ให้สัมภาษณ์: นางชลลดา ทิพยะวัฒน์ แม่น้องกระเต็น ที่ปรึกษาด้านบัญชี

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเรียนอยู่ชั้นอะไร

ชลลดา: น้องอยู่ ป.4

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีอะไร

ชลลดา: ตอนแรกกะให้เรียนระนาดเพราะคิดว่า น่าจะตึงายกว่าซิม แต่ครูบอกว่าสรีระของ น้องยังไม่พร้อม

ผู้สัมภาษณ์: ลักษณะการเรียนการสอนของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ เป็นอย่างไร

ชลลดา: ที่นี้ค่อนข้างดี การเรียนการสอนที่นี้จะไม่จำกัดเวลา คุณครูจะให้เล่นเมื่อเด็กพร้อม ถ้า เด็กยังไม่อยากเรียนก็จะให้เล่นก่อน แต่เวลาเรียนก็จริงจัง มีวินัย ห้ามเล่นห้ามส่งเสียง ทำให้เด็กๆ ไม่เครียด

ผู้สัมภาษณ์: อะไรคือข้อแตกต่างในการสอนของครูชนก สาคริก กับสถาบันอื่นๆ

ชลลดา: ข้อแตกต่างที่ชัดเจน คือ คุณครูจะสอดแทรกคุณธรรมมาก นอกจากตีซิมเป็นเพลง ธรรมดาแล้ว คุณครูยังสอดแทรกลูกเล่น เทคนิคสมำเสมอ ทำให้บทเพลงไพเราะขึ้น และได้เล่นอะไรที่แปลก หลากหลายมากขึ้น

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาคริก ใช้วิธีการอะไรในการสอดแทรกคุณธรรมให้กับผู้เรียน

ชลลดา: คุณครูไม่ได้สอนคุณธรรมโดยตรง ว่าต้องเป็นเด็กดีนะ แต่ครูจะเล่านิทาน เล่า เรื่องราวต่างๆ เด็กๆ ก็จะสนใจฟังนอกจากนี้ยังมีของเล่น การเล่นเกม เด็กๆ ก็จะ สนใจ เด็กๆ มีความสุขมากที่มาเรียนไม่ยอมขาดเรียน

ผู้สัมภาษณ์: ครูชนก สาคริก มีอะไรที่แตกต่างจากครูท่านอื่นๆ หรือไม่

ชลลดา: ครูตึกเป็นครูที่ดีถ้าเปรียบเทียบกับครูทั่วไป นอกจากสอนความรู้แล้ว ยังสอดแทรก ในเรื่องต่างๆ นอกจากสอนธรรมดาแล้วยังมีเทคนิค ถ้าเด็กคนไหนรับได้ยังสามารถ ไปต่อยอดเพื่อพัฒนาได้เรื่อยๆ

ลำดับที่ 3

ผู้ให้สัมภาษณ์: นายเล็ก หอมเสมอ คุณพ่อของน้องไอซ์

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเริ่มเรียนกับครูชนก สาศริก ตั้งแต่เมื่อไร

เล็ก: น้องไอซ์เรียนเมื่อ 2544

ผู้สัมภาษณ์: เหตุใดจึงอยากให้คุณเรียนดนตรี

เล็ก: ได้ยินเสียงเพลงกู่เจิง บรรเลงเพลงไทยเดิม เลยซื้อมาฟังหลายชุด จึงอยากให้คุณเรียน

ผู้สัมภาษณ์: เหตุใดจึงตัดสินใจให้คุณเรียนดนตรีกับครูชนก สาศริก

เล็ก: เมื่อมาถึง ได้เจอครูตึก ได้พูดคุยกับครูตึกแล้วถูกใจ ชอบแนวคิดในการสอนของครู โดนใจ จึงนำลูกสาวมาเรียน เมื่อลูกมาเรียนได้เจอเจอเพื่อน สนุกสนาน แรกๆก็กึ่งเรียนกึ่งเล่น หลังๆ จึงเริ่มจริงจังมากขึ้น

ผู้สัมภาษณ์: จุดเด่นของครูชนก สาศริก คืออะไร

เล็ก: จุดเด่นของครู คือ ครูตึกมีความใจดี เด็กๆรัก ใจเย็น อาจจะแตกต่างจากครูดนตรีท่านอื่นที่เคร่งครัด เครียดเวลาไปเรียนตามที่ได้เห็น แต่มาที่นี้รู้สึก ครูตึกค่อนข้างใจดี แต่ในความคิดคือ ครูตึกได้มีแบบอย่างชีวิตที่ค่อนข้างจะมองดูแล้วฝากลูกไว้ให้ครูสอนได้ เพราะนอกจากจะสอนดนตรีแล้ว ครูยังสอนจริยธรรม วิถีคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ผมได้นั่งฟังตลอดระยะเวลาสิบกว่าปีที่ลูกมาเรียน ได้พบได้เห็นครู ได้สอน อธิบายเกี่ยวกับดนตรีแล้วผมชอบ ประทับใจ และทราบว่า ครูได้รับการยกย่องให้เป็นภาควิชาบัณฑิต ยิ่งทำให้ผมมั่นใจ และหวังว่าลูกจะประสบความสำเร็จในการเรียนดนตรีและชีวิต

ผู้สัมภาษณ์: อะไรที่ทำให้ครูชนก สาศริก ไม่เหมือนครูท่านอื่น

เล็ก: ครูตึกเป็นนักพัฒนา เป็นผู้ที่ไวต่อสิ่งที่เกิดใหม่ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสาร การใช้เทคโนโลยี ไอแพด เครื่องไฟฟ้าที่ทำให้เกิดการพัฒนารเรียนการสอน ครูจะทราบก่อนใครเสมอ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าชื่นชม ครูตึกเป็นนักอนุรักษ์ แต่ในการอนุรักษ์ก็จะเปิดรับความคิดสิ่งใหม่ เป็นคนใจกว้างที่เปิดรับข้อวิพากษ์วิจารณ์ เปิดพร้อมที่จะรับฟัง

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนมีความสุขกับการมาเรียนที่นี่หรือไม่

เล็ก: น้องมีความสุขมากที่มาเรียน ถ้ามาเรียนก็จะอยู่ทั้งวัน ไม่มีมาเรียน แค่ชั่วโมงเดียวได้ทำอะไรหลายอย่าง มาเรียนบ้าง สอนบ้าง เล่นบ้าง บางทีนอกจากสอน ครูยังให้ทานขนม มีนิทาน มีการ์ตูน มีสื่อการเรียนการสอนมากมาย ทำให้เด็กรักที่จะมาที่นี่ มาเรียน มาเข้ากลุ่ม ทั้งผู้ปกครองด้วย สามารถมาคุย ได้อย่างสบายใจ คือ มาเรียนอย่างมีความสุข”

ลำดับที่ 4

ผู้ให้สัมภาษณ์: นายนิธิบุญ แสนสุข พ่อน้องแทน เป็นพนักงานบริษัท

ผู้สัมภาษณ์: ผู้ปกครองรู้จักมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ ได้อย่างไร

นิธิบุญ: รู้จักที่นี่ มาจากภาพยนตร์เรื่อง โหมโรง

ผู้สัมภาษณ์: เครื่องดนตรีที่นักเรียนเลือกเรียนคืออะไร

นิธิบุญ: ซิม

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนเริ่มเรียนตอนอายุเท่าไร

นิธิบุญ: เริ่มเรียนตอน อนุบาล 2

ผู้สัมภาษณ์: บรรยากาศในการเรียนที่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ เป็นอย่างไรบ้าง

นิธิบุญ: มีระบบพี่สอนน้อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี มีบรรยากาศที่เป็นกันเอง

ผู้สัมภาษณ์: จุดเด่นในการสอนของครูชนก สาคริก คืออะไร

นิธิบุญ: คุณครูเอาใจใส่และดูแลเด็กแต่ละคน แล้วนำกลยุทธ์ต่างๆ มาสอน เช่น เล่นกล ไม่ได้สอนแบบเดียวตลอดเวลา เปลี่ยนวิธีไปเรื่อยๆ ทำให้รู้สึกว่ามีชั่วโมงเรียนที่เน้นทฤษฎีมากเกินไป และก็ให้พี่ๆ มาสอน เปลี่ยนไปตามช่วงวัยของเด็ก

ผู้สัมภาษณ์: นักเรียนมีความสุขกับการมาเรียนที่นี่หรือไม่

นิธิบุญ: น้องอยากมาเรียนเสมอ เพราะเขาอาจจะรู้สึกผูกพัน ทำให้ยังมาตลอด ทั้งเพื่อน พี่และครู ซึ่งครูจะสอนเสมอในเรื่องการแบ่งเวลา

ผู้สัมภาษณ์: อะไรที่ทำให้ครูชนก สาคริก แตกต่างจากครูท่านอื่นๆ

นิธิบุญ: คุณครูสอนลูกศิษย์ให้ประสานทุกอย่างเข้าด้วยกัน ทั้งสมัยเก่าและสมัยใหม่ ครูจะเป็นคนชอบสอนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ที่นี่ไม่ใช่ธุรกิจ แต่ครูจะสอนทุกอย่าง ทั้งมารยาท วัฒนธรรม มีประเพณีต่างๆ เป็นของตนเอง เป็นบรมครูทางด้านดนตรีไทยเลยก็ว่าได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. (2540). *ประทีปแห่งการศึกษา: พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กวินทิพย์ บรรยายกิจ. (2545). การสอนซึม. ใน *สาระดนตรีศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ 1. หน้า 91-107. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัญญารัตน์ รัตนเสาวภาคย์. (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556).
- กัมปนาท คำทองสุข. (2554). *การสืบทอดปัทมในตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต), สาขามานุษยดุริยางควิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ข้าคม พรประสิทธิ์. (2539). แบบนำเสนอ จรรยาบรรณวิชาชีพและบทบาทของวัฒนธรรมดนตรี. ใน *การปรับปรุงดนตรีไทยชั้นสูง*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- จิตภัสสร สวัสดิชัย. (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556).
- จิรวุฒิ หงสกุล. (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556).
- จิรัชญา หงษาประเสริฐ. (สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557).
- เฉลิม บัวทั่ง. (2530). การไหว้ครู. ใน *ดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 19*, หน้า 18-30. กรุงเทพมหานคร: แอ็สเสท การพิมพ์.
- ชนก สาคกริก. (สัมภาษณ์, 14 ก.ค. 2555).
- ชมรมดนตรีไทยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง). (2554). *ประวัติอาจารย์ชนก สาคกริก*. 22 สิงหาคม, 2554, จาก www.chanoktuck.com
- ชลลดา ทิพย์วัฒน์. (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556).
- ชาญชัย ยมดิษฐ์. (2548). *เทคนิคและวิธีการสอนร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หลักพิมพ์.
- ชาลินี เสนาณรงค์. (สัมภาษณ์, 19 ก.ค. 2556).
- ขึ้น ศิลปบรรเลง. (2521). ผู้เรียนดนตรีและนักดนตรี. ใน *ดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 11*, หน้า 26-35. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ฐิตยาภรณ์ หงสกุล. (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2557).
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2553). *ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2544). *พฤติกรรมการสอนดนตรี*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดำรง บรรณวิทยกิจ. (2545). แนวการสอนดนตรีปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ. ใน *สาระดนตรีศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ 1. หน้า 57-58. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิตินา แชมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แชมมณี. (2552). **14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนิดา แสงโสภณ. (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556).
- นภดล ทิพย์รัตน์. (2544). บทบาทและหน้าที่ของchimในดนตรีไทย. ใน **ดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 32**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นันทิภา ชัยบุญ. (2553). **การจัดการความรู้ทางดนตรีไทย: กรณีศึกษามูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)**. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), สาขาบริหารงานวัฒนธรรม วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิธิบุญ แสนสุข. (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556).
- บุญช่วย ไส้วตร. (2539). **การปรับวงดนตรีไทยชั้นสูง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- บุญโชค ไชยชาติ. (2551). **การสืบทอดปีพาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต), สาขามานุษยวิทยาควิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุษกร บินทสันต์และคณะ. (2553). **โปงลาง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2545). **ดนตรีในวิถีชีวิตไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2532). **การศึกษาแนวความคิดในการสอนเพื่อพัฒนาดนตรีไทยของผู้สอนดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา**. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต), สาขาพื้นฐานการศึกษา ภาควิชาสารัตถะศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรไพลิน วาณิชธระดิฐ. (สัมภาษณ์ 15 เม.ย. 2557).
- พิชญานุช คำบุญรัตน์. (สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557).
- พิชามญชุ์. (2554). **ชนก สาคริก ครูดนตรีไทยสายตระกูล"ศิลปบรรเลง"ทายาทหลวงประดิษฐไพเราะ**. สกุลไทยรายสัปดาห์(2952), 39.
- ภาวินี วุฒิยาสกุล. (สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557).
- มนตรี ตราโมท. (2540). **ดุริยางคศาสตร์ไทย: ภาควิชาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- มาฆวรัตน์ บุญสีโรจน์. (สัมภาษณ์, 19 ก.ค. 2556).
- มานพ ถนอมศรีและคณะ. (2546). **ทิพย์วาทิตศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์กรุงเทพจำกัด.
- มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง). (2549). ประวัติครูชนก สาคริก. ใน **งานแสดงมูทิตาจิต ครุฑัก 60 ปี**, หน้า 1-2.
- มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง). (2551). ประวัติครูชนก สาคริก. ใน **ครบเครื่องเรื่องchim**.

- ลำพอง บุญช่วย. (2530). *การสอนเชิงระบบ*. ปทุมธานี: วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยา ลงกรณ์.
เล็ก หอมเสมอ. (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556).
- วรรณกาญจน์ บุญยก. (สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557).
- วรินทร์ แววรวิทย์. (สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557).
- วิชุดา บุญอยู่. (สัมภาษณ์, 20 เม.ย. 2556).
- วิมาลา ศิริพงษ์. (2534). *การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน ศึกษากรณีสกุลพาทย์ โกลและสกุลศิลปบรรเลง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), สาขามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. (2534). *แนวคิดและวิธีการของมนตรี ตราโมท ในการอนุรักษ์และถ่ายทอดดนตรีไทยและเพลงไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สงบศึก ธรรมวิหาร. (2540). *ดุริยางค์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังต์ ภูเขาทอง. (2529). *ทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. วารสารถนนดนตรี, 66-70.
- สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *เส้นทางครุมีอาชีพสำหรับครูผู้ช่วย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สิริวรรณ สุวรรณอาภา. (2545). กิจกรรมการเรียนการสอน. ใน *เอกสารการสอน ชุดวิชาการระบบการเรียนการสอน หน่วยที่ 1-7*, พิมพ์ครั้งที่ 19. หน้า 163-165. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุขสันต์ พ่วงกลัด. (2539). *การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในการบรรเลงขอสสามสาย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2531). *หลักการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แสวงสุทธิการพิมพ์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2551). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ด้านสุทธาการพิมพ์.
- สุนน อมรวิวัฒน์และคณะ. (2534). *ความคิดและภูมิปัญญาไทย: ด้านการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัยเฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงเจริญพระชนมายุครบ 36 พรรษา ของสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ วังโสภณ. (2547). *การศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เหมมราช เหมหงษา. (2541). *วิวัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้: การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา ภาควิชาสารัตถะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พณญา เครือครองสุข. (สัมภาษณ์, 15 เม.ย. 2557).
- อธิพร ศรียมก. (2545). สื่อการสอน 1. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการเรียนการสอน หน่วยที่ 1-7*, พิมพ์ครั้งที่ 19. หน้า 283-285. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อัมพิลดา เศวตกิติธรรม. (สัมภาษณ์ 15 เม.ย. 2557).
- อานันท์ นาคคง. (2550). *ดนตรีไทยเดิม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สารคดี ในนามบริษัทวิริยะธุรกิจ จำกัด.
- อานันท์ นาคคงและคณะ. (2547). โน้ตตัวเลข 9 ตัว. ใน *หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) มหาศรียาวีลุ่มเจ้าพระยาแห่งอุษาคเนย์*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน(ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อุทัย ศาสตรา. (2553). *การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ถาวร ศิลปินแห่งชาติ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาษาอังกฤษ
- Abeles, H. F., Hoffer, C. R., & Klotman, R. H. (1984). *Foundations of Music Education*. New York: Shirmer Books.
- Hyman, R. T. (1974). *Way to teaching 2*. New York: J.B. Lippincott Company.
- Steiner, E. (1988). *Methodology of Theory Building*. Sydney: Educology Research Associates

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปพิชญา เสียงประเสริฐ เกิดวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2530 จังหวัดฉะเชิงเทรา สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2553 ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ครู คศ.1 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY